

The Project Gutenberg EBook of Reize naar Surinamen, en door de binnenste gedeelten van Guiana (deel 3), by John Gabriel Stedman
#3 in our series by John Gabriel Stedman

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Reize naar Surinamen, en door de binnenste gedeelten van Guiana
(deel 3)

Author: John Gabriel Stedman

Release Date: May, 2005 [EBook #8098]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on July 12, 2003]

Edition: 10

Language: Dutch

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REIZE NAAR SURINAMEN, V3 ***

Produced by Jeroen Hellingman
with help of the distributed proofreaders team.

REIZE NAAR SURINAMEN EN GUIANA. III.

REIZE NAAR SURINAMEN, EN DOOR DE BINNENSTE GEDEELTEN VAN GUIANA;

DOOR DEN CAPITAIN JOHN GABRIËL STEDMAN.

MET PLAATEN EN KAARTEN.

NAAR HET ENGELSCH.

DERDE DEEL.

INHOUD DER HOOFSTUKKEN.

XX. HOOFSTUK.

Beschryving van eenen oproerigen Neger.--Vuurige Mier.--Het wandelend Blad.--Doornhaag-Spinnekop.--Duivenboonen of erwten van Angola.--Nadrukkelyke benaamingen, door de Negers gebezigd wordende.--Het innemen van de stad Gado-Saby, door den Colonel FOURGEOUD.--Trek van bygeloovigheid.--Beleid van den vyand

XXI. HOOFSTUK.

Wilde Porselyn.--Calebassen-boom.--Schermutzeling.--Tafereel van broederlyke teederheid.--Het krygsvolk keert naar Barbacoeba te rug.--Beschryving van de manier, waar op de legerplaats was ingericht.--Een slaaf door den slang Orou-coukou gedood.

XXII. HOOFSTUK.

Byzonder soort van Mieren.--Acajou-nooten.--Eta-appel.--Alarm aan de Perøca.--Hinderlaag.--Vreemde uitwerking, door eene Vledermuis veroorzaakt.--De Oppossum.--De Agouti en de Paca.--De Dadel-boom.--Het krygsvolk keert naar de Cormoetibo-kreek te rug..

XXIII. HOOFSTUK.

Tweede tocht naar Gado-Saby.--Land-Schildpad.--Verschillende soorten van hout.--Levendig geraamte.--Treffelyke gezichten.--Honderd-pooten.--Verschillende Plantgewassen.--De Opper-Bevelhebber wordt ziek, en verlaat de legerplaats.--Sprinkhanen.--Verschillende soorten van visschen.--De Zee-koe.--Het Zee-paard.--Aanmerkingen omtrent het aanwezen der Meerminnen.--Trommelzucht.--Verscheiden soorten van vogelen.--De Malaky en Markoury boomen.--Doornhaag-wormen

XXIV. HOOFSTUK.

Aanwerving van twee Compagni^{en} Vrywilligers, bestaande

uit Negers en vrye Mulatten.--Verscheidene soorten van Visschen.--Arrowoukas-Indianen.--De krygsbende van den Colonel FOURGEOUD ontfangt bevel, om naar Holland in te schepen.--De Rattel-slang--De blaauwe Dypsas.--De Amphisboena of tweehoofdige slang.--Eene fraaije Kapel.--De Colonel ontfangt naderen last.--Het krygsvolk trekt weder in de bosschen.--Koophandel in de Volkplanting van Surinamen.--Beschryving eener Cacao-Plantagie.--Heldendaad van eenen Neger.--De Ananas.--De Muscaat- en Water-Meloen.

XXV. HOOFSTUK.

Grappige manier tot het ontdekken van een dief.--Het Brom-vogeltje.--Verschillende soorten van planten.--Manier van visschen in Surinamen.--Onderscheidene soorten van visschen.--Moed van eene jonge Negerin.--De Pimpelmees.--De Americaansche Alo^o.--De Banille-boom.--Huilende Aapen.--Verwonderlyke slimheid der wilde By^on.--De krygsbende van den Colonel FOURGEOUD ontfangt andermaal bevel, om naar Europa te rug te keeren.--De Guiaansche Nachtuil.

XXVI. HOOFSTUK.

Inscheeping van het krygsvolk.--De Zurzaca, en Sabatille.--De Papaija, en de Gember.--Het krygsvolk gelast om te ontschepen.--Muiterye.--Onbetamelyk gedrag van een Capitain der Oucas-Negers.--Een groot aantal zieken naar Europa gezonden.--Nieuwe bijzonderheden betrekkelijk de Negers.

XXVII. HOOFSTUK.

De muitelingen voeren verscheiden Negerinnen weg.--Aanstootelyke wyzen van straf^oeffening.--Onverschrokkenheid der Negers.--Verschillende soorten van Gier-vogels.--Gekuijde Arenden.--Beschryving van eene Indigo Plantagie.--Kaneel-Appel.

XXVIII. HOOFSTUK.

De Muitelingen trekken de Rivier Maroni over.--Derde tocht naar Gado-Saby.--De Land-Scorpioen.--Verscheiden soorten van timmerhout.--Boom, welke een vrucht voortbrengt, de Marmelade-doos genaamd.--Het aankweeken van Ryst.--Buitengewoone hitte, die alle de moerassen opdroogt.--De Opossum van het vrouwelyk geslacht.--De Brazilsche Wezel.--De Mier^oeter.--De Tamandua.--Hout-luizen en vliegende luizen.--Tafereel van ellende en sterfte.--De Vrede aan de Volkplanting bezorgd.--De Poelsnip.--De Lepelgans, en de Brazilsche Ojevaar.--Wilde Eendvogels van verschillende soorten.

REIZE NAAR SURINAMEN, EN DOOR DE BINNENSTE GEDEELTEN VAN GUIANA.

TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Beschryving van eenen oproerigen Neger.--Vuurige Mier.--Het wandelend Blad.--Doornhaag-Spinnekop.--Duiven-boonen of erwten van Angolo.--Nadrukkelyke benaamingen, door de Negers gebezigd wordende.--Het innemen van de Stad Gado-Saby, door den Colonel FOURGEOUD.--Trek van bygeloovigheid.--Beleid van den vyand.

De muitelingen, door hun behaald voordeel op den Capitain MEYLAND opgeblazen, waren daar^onboven door hunne Spions onderrigt, dat de Colonel FOURGEOUD zig te Barbacoeba bevondt, en zyne soldaaten willende trotseeren, of schrik aanjagen, hadden zy de stoutheid, om den 15den Augustus 1775. de hutten van twee legerplaatsen, welken onze uitgezondene wachten hadden laten staan, in brand te steeken, en een gehuil en geschreeuw te maken, het welk wy den geheelen nacht hoorden. Dit was nochtans van hunnen kant niets anders dan loutere zwetzery; maar het verwekte in onzen Bevelhebber zulk eene gramschap, dat hy zwoer zig met geweld, het koste wat het wilde, te zullen wreeken. Dien zelfden nacht wierden wy ook door een grooten Tyger ontrust; maar hy deedt geen het minste kwaad. Des anderen daags morgens stondt al ons krygsvolk tot den optocht gereed, en met het aanbreken van den dag begaven wy ons in het bosch. Wy waaren twee honderd Europeaanen sterk, bekwaam om dienst te doen; en wy lieten een groot getal agter, die door ziekten belet wierden mede te gaan. De Neger-Jagers, wien het verveelde de beveelen van den Colonel FOURGEOUD te gehoorzamen, verscheenen niet, hoewel zy verwagt wierden, het welk aan den Bevelhebber gelegenheid gaf, om hunne bende voor schelmen en lafhartigen uittemaken. Ik erken, dat ik uitermaten verwonderd was over het agterblyven van myne begunstigden, die op andere tyden zoo veel yver betoond hadden om den vyand te keer te gaan, en die verklaard hadden niets meerder te verlangen, dan eenen algemeenen en beslissenden slag.

Wy trokken deezen dag oostwaarts aan. Na omtrent agt mylen te hebben afgelegd, het geen in een land, waar onophoudelyk door het weghakken van het geboomte de weg gebaad moest worden, al vry aanmerkelyk is, sloegen wy hutten op, en namen aldaar onze legerplaats. Na zoo meenigmaalen van de oproerige Negers, aan wien wy nu op het punt waren van slag te leveren, gesproken te hebben, biede ik den lezer eene afteekening aan, verbeeldende $\emptyset\emptyset$ van hun, die op schildwacht staat, en door het hooren afschieten van snaphaanen in de struiken verschrift is. Twee Jagers schynen het oogenblik om hem te verrassen op eenigen afstand te bespieden. Deze Neger is met een snaphaan en byl gewapend. Zyne haren, ofschoon wollig zynde, zyn digt aan 't hoofd gevlogten; dit was een teken, waar door de muitelingen van onze Jagers, en van andere Maroni-Negers, die onder hunne bende niet gedoogd wierden, onderscheiden waren. Zyn baard is puntsgewyze gesneeden, zoo als zy dien allen dragen, wanneer zy niet in de gelegenheid zyn, om zig te scheeren. Zyne voornaamste kleeding bestaat in een lap catoen, die onagtzaam om zyne schouders geslagen is, hem voor de ongemakken der lucht beveiligt, en hem dient om 'er op te slapen, het welk een iegelyk van hun altoos onder een dekkleed doet, in de somberste plaatsen, welken hy vinden kan, wanneer hy van zyne medemakkers

is afgescheiden. Dezelfde persoon draagt een Camisa, die als een neusdoek om zyne lendenen gebonden is. Zyn zak of weitas is van de huid van 't een of ander dier gemaakt. Kleine catoene koorden zyn om de gewrichten zyner handen en enklaauwen tot cieraad gebonden. Eene bygeloovige Obia of tooverband, waar op hy al zyn vertrouwen stelt, hangt hem om den hals. De bekkeneelen en beenderen, welken men in eene zandige Savane verstrooid ziet, zyn waarschylyk die van zyne vyanden.

De twee Jagers, welken men in't verschieft bemerkte, zyn door hunne roode mutsen kenbaar. Het is aanmerkens waardig, dat de muitelingen zig verscheiden malen van deeze onderscheidende teekenen meester maakten, en dat zy, dezelve staande het gevecht op hun hoofd gezet hebbende, niet alleen hun leven behielden, maar zelfs des te gemakkelyker hunne vyanden konden afmaken.

Zy hebben dikwerf eene andere krygslist gebruikt. Dewyl het schietgeweer zeldzaam onder hen was, voegden zig verscheiden onder hunne gelederen, dragende een stuk hout, het welk ten naasten by als een snaphaan gehouwen was, op den schouder. Deeze list heeft dikwils de slaven der Plantagi^on belet, om dezelve te verdedigen, wanneer deeze muitelingen ze kwamen plonderen: zulks heeft zelfs meer dan eens een zoo grooten schrik verwekt, dat men hen hunne oude woonsteden, na de vrouwen en kinderen weggevoerd te hebben, zonder tegenkanting in brand liet steken.

Den 16den, vervolgden wy onzen weg west-waarts over hoog land. Het was een soort van keten van bergen, die, zoo ik my niet bedriege, in dit Land doorgaans van het oosten naar het westen loopt, zoo als ook in de verdrongen zandwoestynen en moerassen plaats heeft. Wy leiden geenen zoo grooten weg af, als daags te vooren, en toen wy stil hielden, ontvingen wy bevel om onze hangmatten uit te spreiden, en daar op te gaan slapen, zonder eenig overdek, om den vyand geene kennis te doen bekomen van de plaats, alwaar wy ons bevonden, het geen zekerlyk gebeurd zoude zyn, indien wy in het bosch boomen gekapt hadden: bovendien wierd ons niet toegestaan vuur aan te leggen, noch te spreken; en men hieldt naauwkeurig de wacht rondom de legerplaats. Deeze voorzorgen waren in de daad aller noodzakelykst: maar zoo al de muitelingen ons niet ontdekten, wy wierden ten minsten door groote muggen en insecten, die uit een naby gelegen moeras opkwamen, van ØØn gereten. Wat my betrof, ik leed hier meer, dan ik immer geleden had aan boord der elendige vaartuigen, toen ik my op den wachtpost aan de Cottica bevond. Het was ons verboden deeze insecten door rook te verdryven; en in die deerniswaardige gesteldheid, zag ik soldaten, die met hunne bajonetten gaten in den grond groeven, om hun hoofd daar in te leggen, terwyl zy voor over op den buik, en met hunne hangmat overdekt, lagen te slapen. Het was volstrekt onmogelyk in eenige andere ligging den slaap te vatten.

Echter konde ik, den raad van eenen Neger-Slaaf volgende, een weinig genot van den slaap hebben: "Masera", zeide hy my, "klauter met uwe hangmat op den hoogsten boom, die 'er in de legerplaats staat, en slaap aldaar. Gy zult aldaar door geen enkel insect ontrust worden; want de geheele zwerm zal door den reuk van deeze meeningte sterk zweetende

menschen benedenwaarts gelokt worden".--Ik beproefde oogenblikkelyk dit middel, en sliep byna honderd voeten boven myne medemakkers, welken ik, uit hoofde van de onbegrypelyke meenigte en het aanhoudend gebrom deezer onaangenaame insecten, niet eens bemerken, noch zelfs hooren konde.

Van dien aart was gewoonlyk het voornaamste ongemak van den nacht; maar des daags wierden wy aanhoudend aangevallen door geheele legers van kleine mieren, alhier vuur-mieren genoemd, uit hoofde van de pyn, die hunne beet verwekt. Deeze insecten zyn zwart, en van het kleinste soort; maar zy verzamelen zig in zulk een groot getal, dat hunne mieren-nesten, door derzelver dikte, ons dik wils eenigermaten den weg belemmerden, en dat, indien men 'er by ongeluk op trapte, men dadelyk de beenen en voeten door deeze dieren bedekt had, die met hunne klauwen de huid zoo geweldig vast hielden, dat men hun eerder den kop van den romp zoude draaien, dan hen te doen los laten. De brandende pyn, die zy veroorzaken, kan, naar myn inzien, niet eeniglyk uit de zeer scherpe gedaante van hunne klauwen voortkomen: ik meen, dat zy door een zeker vergift, het welk zy in de wond laten loopen, of deeze naar zig trekt, moet worden voortgebracht. Ik kan verzekeren, dat ik hen aan eene geheele compagnie soldaten zulk eene trilling heb zien veroorzaken, als of zy door kokend water gebrand wierden.

Den 17den, trokken wy tot negen uren verder oostwaarts op: vervolgens noordwaarts, en dwars door eene groote meenigte matakya wortels, welken ik reeds beschreven heb; het geen ten bewyze strekte, dat wy afzakten; en de grond wierd in de daad zeer moerassig. Gelukkig echter, schoon wy in het regen-saisoen waren, viel 'er weinig water.

Dien dag hielden wy omtrent vier uren des avonds stil, want de Colonel wierd door eene koorts met koude aangetast.

Terwyl ik in myne hangmat, die aan twee zwaare takken was opgehangen, lag te slapen, viel myn oog op iets, het geen ik in 't eerst een blad van een boom meende te zyn, maar my vervolgens bleek zig te bewegen, en op den stam van den boom voort te schuiven. Oogenblikkelyk opgestaan zynde, riep ik verscheiden van myne medgezellen, om hun dit zelfde te doen zien, en dadelyk riep een Officier van 's Compagnies krygsvolk uit; "het is het wandelend blad"! Na een naauwkeurig onderzoek bevonden wy, dat het een insect was, wiens vlerken zoo zeer naar een blad gelyken, dat verscheiden lieden het voor een voortbrengzel uit het Plantenryk hebben aangezien: het was een soort van springhaan, maar bedekt met vier vlerken van eene eironde gedaante, en van omtrent drie duimen lengte, waar van de bovenste zoo aan elkander vast kleefden, dat zy juist een bruin blad met deszelfs vezelen scheenen te vertoonen.

Ik keerde dus naar myne hangmat te rug. De lucht was helder, de maan scheen tusschen het loof der boomen, en ik viel in eenen diepen slaap, overpeinzende de wonderen der natuur; myn slaap duurde tot middernacht, toen ik, te midden der dikste duisternis, en eenen zwaaren stortregen, ontwaakte door het gehuil en geschreeuw der muitelingen, die te gelyker tyd eenige snaphaan-schoten deden. Hun schieten echter bereikte de legerplaats niet, en wy waren uitermaten verlegen, want de donkerheid

maakte het ons onmogelyk, om een juist denkbeeld van hun oogmerk te vormen. Zy hielden op die wyze aan tot het aanbreken van den dag, het geen ons elk oogenblik deed verwagten van door hun omcingeld te worden: dienvolgende verdubbelden wy onze waakzaamheid.

Des anderen daags morgens rolden wy onze hangmatten op, en trokken noordwaarts aan, naar den kant, van waar den voorigen nacht het geluid zig hadt doen hooren. Grootendeels in onze rust gestoord geweest zynde, waren wy zeer vermoeid, en vooral de Colonel, die moeite had, om het staande te houden, zoodanig was hy door de koorts verzwakt. Ik voerde het bevel over de voorhoede. Wy hadden geen twee mylen afgelegd, of een oproerige Neger sprong byna voor myne voeten van onder eene doornhegge, alwaar hy was gaan liggen slapen, maar dewyl wy last hadden, om op de geenen, die verdwaald waren, geen vuur te geven, ontsnapte hy ons, en liep zoo gezwind als een hart dwars door de struiken weg. Ik gaf 'er bericht van aan den Bevelhebber, die zwoer, dat hy een spion was, en ik geloof, hy had gelyk: dadelyk vergat hy, om zoo te spreken, zyne kwaal, en verdubbelde zyne schreden met groote drift. Onze vervolging echter was, ten minsten deezen dag, vruchteloos, want op den middag vervielen wy in een groot moeras, waar uit wy veel moeite hadden ons te redden; en wy waren genoodzaakt onze legerplaats van den laatst voorgaanden nacht te hernemen, na twee soldaten van 's Compagnies krygsvolk verloren te hebben, welken wy vooronderstelden, dat in het moeras vermoord waren.

Dien zelfden dag zagen wy eene groote meenigte Roucou-boomen, die in dit gedeelte van het bosch overvloediglyk gevonden wierden. Des avonds boodt een slaaf my een Doornhaag-Spinnekop aan. Dezelve was van zulk eene grootte, dat zy, in een kistjen van agt duimen hoog geplaatst zynde, den rand met eenige van haare pooten raakte, terwyl de andere op den grond stonden. De Schepping levert geen afschuwelyker wezen op, dan deeze ysselyke Spinnekop, welke de inwooners van Surinamen te onrecht voor de Tarantula houden. Derzelve lyf is verdeeld in twee deelen; het agterste is eyrond, en heeft de gedaante van een appel; het voorste is vierkant, en de kop gelykt naar een soort van star, die 'er aan vast gehecht is. Dit gedrocht heeft vyf paar groote pooten met vier gelederen. Het is geheel zwart, of van een donker bruine kleur, en, zoo wel het lyf als de ledematen, geheel overdekt met lange, dikke en zwarte hairen, veel gelykende naar die van een rups. Elke poot is met een soort van geele en kromgebogen klauw gewapend. Uit den kop komen twee lange tanden, die met de binnenwaarts gebogene punten een schaar vormen, even als die van een krabbe, waar van zy zig tot het aanpakken van haaren buit bedienen. Het steeken van dezelve verwekt altyd de koorts, zoo het al niet doodelyk is door het vergiftig vocht, het welk zy in de wonde laat loopen. Deeze Spinnekop heeft agt oogen, gelyk de meeste anderen, en voedt zig met allerlei soorten van insecten. Men beweert, dat de jonge vogelen aan dit dier niet onsnappen kunnen, en dat het derzelve bloed uitzuigt. Deszelfs webbe is niet zeer uitgestrekt, maar zeer sterk. Om kort te gaan, het is een verschrikkelyk dier, waar van 't gezicht alleen in staat is, om aan de lieden zelfs, die aan de beschouwing van de wanstaltigheden der natuur het meest gewoon zyn, een afgryzen te verwekken. Alle de gevaaren, alle de plagen, waar aan men dagelyks in de bosschen van

deze gezengde landstreek is bloot gesteld, zyn talloos. Ik heb 'er reeds een groot gedeelte van aangehaald, en 'er schieten 'er nog wel zoo veel over om op te noemen. Onze ongelukkige soldaten konden daar aan geen weerstand bieden; 'er stierf by aanhoudendheid een groot aantal, zonder hulp, zonder vriend om hun de oogleden te sluiten, zonder een kist om hun gebeente te bevatten. Men wierp hunne lyken door elkander in een groot gat, als of zy het overschot van onze natuur-genooten niet waren.

Den 19den, braken wy de legerplaats op, en na een weinig zuidwaards getrokken te zyn, gingen wy oostwaarts, tot tien uren, toen een gedeelte van honderd Neger-Jagers, met hunnen leidsman VINSACK, tot myn groot genoegen, zig by ons voegde; wy waren derhalven toen drie honderd mannen sterk. Hoe weinig achting de Colonel FOURGEOUD op alle andere tyden voor deze dappere lieden betoonde, hunne versterking mishaaide hem in 't geheel niet, op dit oogenblik, dat wy eenen vyand naderden, dien zy wel kenden, en tegen wien zy met meer voordeel streden, dan ons krygsvolk. Ik ben bovendien volkomen van gedachten, dat ØØn van deeze vrye Negers, als soldaat, in de bosschen van Guiana, boven zes Europeanen den voorrang verdient.

De Colonel FOURGEOUD liet ons toen in drie kolommen, of liever in drie linien optrekken. Zyn Regiment maakte het midden-punt uit; het krygsvolk der Soci^{teit} was ter rechter, en de Jagers ter linker zyde. Allen waren zy alleenlyk afgescheiden door eenen afstand, van waar men elkander beroepen konde; en by elke vleugel waren eenige lichters geplaatst. Aldus verdeeld zynde, vervolgden wy onzen tocht oostwaards tot den middag, toen wy den zelven oost noord oost namen, en aantrokken op een biry-biry, of groot moeras. De moerassen van dit soort zyn in dit land zeer gemeen en zeer gevaarlyk. Zy zyn vol met een zeer dun slyk, en met een dikke en groene korst overdekt, die op veele plaatsen een mensch dragen kan; maar die men onder zyne voeten voelt buigen. Indien deeze korst breekt, worden allen, die 'er door heen zakken, in dit soort van afgrond verzwolgen, waar in zy ontwyffelbaar moeten omkomen, indien men 'er hen niet oogenblikkelyk uittrekt. Op die wyze heeft men daar in meenigwerf menschen zien verzinken, waar van men naderhand nooit meer heeft hooren spreken.

De zandpoelen zyn van een geheel anderen aart; men zakt 'er trapsgewyze in, daar dit in de slykmoerassen eensklaps geschiedt. Om deeze toevallen voor te komen, openden wy onze gelederen zoo veel als mogelyk was, het geen dezelve zeer wyd van elkander maakte; en in we^{er}wil van deeze voorzorge, wierden verscheiden menschen ingezwolgen, als of het ys onder hunne voeten was weggebroken. Ik heb eenige anderen gezien, die, mede in den poel gevallen zynde, 'er tot onder de armen toe in zakten; maar wien het egter gelukte, schoon met veel moeite, gered te worden.

Des namiddags trokken wy voorby twee velden, alwaar men maniok gehad had; het geen ons deedt begrypen, dat wy aan de verblyfplaats der muitelingen naderden. Kortens tyd daar na ontdekten wy de voetstappen van den tocht van Capitain MEYLAND, en wy herkenden die aan de teekens, die op de boomen gesneden waren, zoo als ik reeds te vooren

heb opgegeven. Tegen den avond sloegen wy ons neder op den afstand van eenige mylen van het moeras, waar in de krygsbende van deezen Officier het leven gelaten had: het daglicht stondt ter deezer uur niet lang genoeg meer te schynen, om den vyand te kunnen aantasten.

Onze soldaten door eenen langen tocht zeer vermoeid zynde, stondt de Colonel hun voor deezen nacht toe, hutten op te slaan, en vuuren aan te leggen. Ik was 'er uittermaten verwonderd over: hy had ons dit soort van verkwikking verboden, toen wy van den vyand zeer verre af waren; en op het oogenblik, dat deeze naby was wilde hy het gedogen. Ik maakte 'er echter gebruik van; en myn Sergeant, my eenige duivenboonen, welken hy in een nabuurig land geplukt had, gegeven hebbende, noodigde ik hem ten eeten, als mede een Neger-Capitain, genaamd HANNIBAL. Wy wierpen alle drie ons gezouten ossen-vleesch en bishuit in de ketel; vervolgens roerden wy het met een bajonnet om, en dedden eene uitmuntende maaltyd, in weerwil van eenen akeligen nacht, en ØØn der zwaarste slagregens.

De duiven-boonen, of boonen van angola, groeien op een stronk van agt of tien voeten hoog; zy zyn, ten getale van vyf of zes, in eene peul besloten; haare kleur is bruin, en haare gedaante plat, gelyk die der peul-vruchten. De Negers houden 'er veel van, en kweeken in hunne tuinen, zonder veel kosten of moeite, de plant aan, die deeze vruchten voortbrengt.

HANNIBAL, na my te hebben doen opmerken, dat wy des anderen daags den vyand zekerlyk ontmoeten zouden, vroeg my, of ik wel wist, hoe de Negers in een gevecht tegen elkander streden. Ik antwoordde hem, neen; en dadelyk deedt hy my het volgende verhaal, zyn pyp onder myne hangmat rookende.--"MasØra", zeide hy my, "de beide partyen worden gerangschikt in compagni^{en} van agt of tien mannen, onder bevel van eenen Capitain, een jagthoorn dragende, zoo als deeze", (hy toonde my den zynen) "op welks geluid zy alle hunne krygsbewegingen verrigten, en stryden, of de vlucht nemen. Wanneer zy stryden, scheiden zy zig oogenblikkelyk van elkander, gaan op den grond leggen, en schieten dwars door het geboomte op een zeer korten afstand. Elk die strydt, word door twee ongewapende Negers geholpen; de een vervangt hem, als hy gedood word, en de ander neemt het lyk weg, uit vreeze, dat het in 's vyands handen mogt vallen". [1]

Zyn verhaal gaf my een juist denkbeeld, van die manier van vechten, welke ik zedert heb zien beoeffenen. Ik zal 'er alleenlyk byvoegen, dat, wanneer het een dik bosch is, elke Neger, in plaats van op den buik te gaan leggen, of de knie op den grond te zetten, zig agter eenen grooten boom verbergt, welke hem tot een borstweering dient, en van waar hy met meerder juistheid en minder gevaar vuur geeft in dit geval, doet hy zyn snaphaan tegen den stam van den boom, of op een gespleten tak, rusten, even gelyk de Indianen van Shawanese en Delaware doen.

Capitain HANNIBAL deedt my ook verstaan, dat men den beruchten BONNY verdacht hielt, van persoonlyk zig te bevinden onder de muitelingen, in wier nabuurschap wy waren. Dit opperhoofd, schoon een Mulat zynde, was in de bosschen geboren, werwaarts zyne moeder de vlucht genomen

had, om de mishandelingen van haaren meester, die haar bezwangerd had, te ontgaan.

Te meermalen gesproken hebbende van het onderscheid der menschen van eene midden-kleur, tusschen zwart en wit, moet ik ter opheldering daar van het volgende aanmerken. De Mulatten worden geboren van een blanken en eene Negerin, of van een Neger en eene blanke. De Samboes worden geboren van een Mulat en eene Negerin, enz. De Quarterons van een Mulat en eene blanke, enz. enz.--De zelfde Capitain HANNIBAL, noemde my ook den naam van verscheiden andere hoofden der muitelingen, tegen welken hy dikwils gestreden had. De eerste van allen was QUAMMY, hoofd van eene afzonderlyke bende, die met de andere muitelingen in geene betrekking stondt. Hy noemde my vervolgens COROMANTYN, COJO, ARICO en JOLI-COEUR. De twee laatstgemelden waren berucht van wegen den onverzoenlyken haat, waar mede zy tegen de blanken bezielde waren; en JOLI-COEUR, van wien ik reeds gesproken heb, had 'er billyke reden toe. HANNIBAL dacht ook, dat de beruchte BARON op dit oogenblik onder het opperhoofd BONNY diende.

Hy ging vervolgens over tot de benamingen van de voornaamste bezittingen der muitelingen, waar van zommige reeds verwoest waren, andere zig in 't gezicht bevonden, en eenige ons slechts by naame bekend waren. Zy hadden allen eenige wezentlyke beteekenis; en dewyl zy, in zeker opzigt, de onderzoekingen der geleerden omtrent de verschillende volken onder de Negers kunnen ophelderen, heb ik gepast geoordeeld aan dezelve, met opgaave van de vertaaling, alhier eene plaats te vergunnen.

Boucou: Ik zal eerder tot stof vergruisd worden, eer ik genomen worde.

Gado Saby: God alleen kent my.

Cosaay: Koomt, zoo gy het hart hebt.

Tessy sy: Ruykt 'er aan, zoo gy lust hebt.

Mele my": Ontrust my, zoo gy durft.

Bousy cray: De bosschen schrei'n.

Me salasy: Ik zal genomen worden.

Kebry my: Verberg my, ôloof der boomen, dat my omringt.

De verdere waren:

Quammy Condre: naar den naam van QUAMMY, hun opper-hoofd.

Pynenburg: van de Pyn- of Latanus-boomen, die deeze bezitting van vooren omringden.

Caro Condre: van de meenigte Koorn-velden, waar mede dezelve omringd

was.

Reizy Condre: van de meenigte Ryst-velden, die rondöm lagen.

Ik drukte Capitain HANNIBAL, na dit gesprek, de hand, en hy ging van my af. Ik was vervuld met de hoop op eene overwinning, die door geene wreedheid bezoedeld zoude worden; en dewyl ik zeer vermoeid was, viel ik in een diepen slaap.

Den 20sten, des morgens, ontwaakte ik, zeer wel te vreden; zynde het toen het schoonste weder des weerelds. Deeze gelukkige gesteldheid verdween wel dra, toen ik zag, dat op een oogenblik, zoo netelig, en toen men op 't punt stondt slag te leveren, in plaats van goede behandelingen, welken het voorzichtig geweest zoude zyn te gebruiken omtrent hun, van wier welwillenheid wy het gunstig einde van ons lyden verwagten, men integendeel by de Onder-Officiers en soldaten eene groote moedeloosheid verwekt had. Ik maakte toen tegen mynen wil deeze aanmerking:--Dat de Vorsten en hunne dienaars nimmer, zoo veel mogelyk, een byzonder persoon, wie hy ook wezen mogt, vooral in een afgelegen land, met eene onbepaalde magt bekleeden moesten, zonder zynen inborst en denkwyze zeer grondig te kennen; want niemand is waardig het bevel te voeren, indien hy zig niet tevens door dapperheid en menschlievenheid onderscheidt; naardien het eene wel bekende waarheid is, dat geene dapperheid met wreedaartigheid bestaan kan.

Des morgens ten zes uren trokken wy noordoostwaarts ten noorden, onzen weg naar de moerassen nemende; en myne zwaarmoedigheid verdween met het doorbreken der zon.

Omtrent ten agt uren, kwamen wy in dat verschrikkelyk moeras, alwaar wy schielyk tot aan ons midden door het water gingen. Niettemin maakten wy ons gereed, om het ernstig onthaal, het welk wy aan de overzyde te wagten hadden, vol te houden. Na een halve myl ver gezworven te hebben, beklommen onze grenadiers gezwindelyk den oever met de bajonnetten vooruit. Het hoofdleger volgde hen oogenblikkelyk, en wy plaatsten ons, zonder de minste tegenkating, in gelederen. Wy zagen toen een schouwspel, het welk in staat was, om de onverschrokkensten te verzetten: de grond lag bezaaid met bekkeneelen, beenderen en ander overschot van de lyken der ongelukkige soldaten van den Capitain MEYLAND.--Deeze Officier had wel middel gevonden, om dezelve te doen begraven; maar de muitelingen hadden die weder opgedolven, om ze van hunne kleederen te berooven, om deeze lyken in stukken te houwen, en ze te verscheuren, zoo als verslindende dieren gedaan zouden hebben. Onder het getal deezer ongelukkige slachtöffers was de Neef van MEYLAND, een jongman van denzelfden naam als hy, en van de grootste verwagting. Hy was van de Zwitzersche gebergten gekomen, om met des te meerder spoed vorderingen in den krygsdienst te maken, en, korten tyd na zyne ontscheping, vondt hy zyn graf in een moeras van Surinamen. Zyn moed stondt gelyk met dien van zynen oom; zyne onverschrokkenheid, die hem bewoog om zig aan alle gevaaren bloot te stellen, kende geene paalen.--Zoodanig is de geestdrift der eierzucht van eenen krygsman.

Deeze hoop van menschen-beenderen was de tweede of derde, dien wy op onzen tocht ontmoetten. Ik erken opentlyk, dat zulk eene ontmoeting in my geen lust verwekte, om de muitelingen te bevechten. Dit droevig overschot echter ontstak in onze soldaten een levendige drift, om hunne ongelukkige medgezellen te wreken.

Ik heb reeds zoo dikwerf gesproken van het doorwaden der moerassen, dat het, zoo ik denk, niet ongeschikt is, om door de nevenstaande plaat de beschryving op te helderen. Voor eerst wordt daar op verbeeld de Colonel FOURGEOUD, vooraf gegaan door eenen Neger, die hem tot leidsman dient, en, waar het water op het hoogst is, overzwemt. Daar op volge ik zelf, en eenige andere Officiers en Zee-soldaten, allen in het midden van het moeras, en onze wapenen, krygsbehoeften, enz. op het hoofd dragende, om door het nat niet beschadigd te worden. Men kan daar op voorts de manier zien, waar op de slaven de pakken dragen, als mede hoe de muitelingen van boven uit de palmboomen op het krygsvolk vuur geven. Een tocht van dien aart, schoon by deeze gelegenheid zeer noodzakelyk, moet altyd ØØn der gevaarlykste zyn: men is dan bloot gesteld aan de aanvallen van eenen vyand, die in 't verborgen vuurt, en men kan niet meer dan eenmaal vuur geven; want de soldaten zyn te diep in het water ingezonken, om hun geweer op nieuw te kunnen laden, zonder het slot nat te maken.

Wy volgden toen een soort van voetpad, door de muitelingen gemaakt, waar na wy onzen weg een weinig westwaarts namen. De Sergeant FOWLER, die tans het bevel over de voorhoede voerde, kwam by my, geheel bleek en bevende, en verklaarde my, dat het gezicht van deeze lyken hem zeer ziek gemaakt had. Dit was waar, want hy scheen aan den grond als vast gehecht, zonder een enkelen tred te kunnen doen, noch zyne ontsteltenis te kunnen verbergen. Ik sprak hem aan met den naam, dien hy verdiende, en had slechts den tyd, om hem te beveelen van zig by de agterhoede te begeven.

Ten tien uren, ontmoetten wy een klein gedeelte der muitelingen, elk van hun met een groene mand op den rug. Zy gaven vuur op ons, en hunne vracht op den grond werpende, keerden zy in aller yl naar hun gehucht te rug. Wy vernamen zedert, dat zy naar eene andere verblyfplaats ryst vervoerden, om daar van te leven, wanneer zy uit Gado-Saby (den naam van de plaats, werwaarts wy heen trokken,) verjaagd mogten worden, eene zaak, welke zy dagelyks te gemoet zagen, zedert dat dezelve door den dapperen MEYLAND was ontdekt geworden. Deeze groene manden, welken de Negeren warinbos noemen, waren gemaakt van biezen, die met palmboom-bladeren konstig waren in ØØn gevlochten. Ons volk dezelve met den sabel hebbende open gehakt, kwam 'er de zuiverste en schoonste ryst uit, die ik in myn leven gezien heb; maar men strooide ze overal heen, en trad ze met de voeten, want wy hadden geene gelegenheid om ze mede te nemen. Kort na ontdekten wy eene ledige barak, waar in de muitelingen een wachtpost geplaatst hadden, om hen van alle gevaar te verwittigen; maar de lieden, die deeze wacht uitmaakten, waren met den meesten spoed weggevlucht. Wy verdubbelden toen met yver onze schreden tot op den middag, wanneer wy eene uitgezette wacht van den vyand ontmoetten, tweemaal vuur hoorden geven, het welk een met BONNY overøengekomen teeken was, om hem onze aannadering

te berigten. De Major MEDLAR, ik zelf, met eenige soldaten van de voorhoede, en eene kleine krygsbende van Neger-Jagers, trokken voor uit, en wel dra kwamen wy op een schoon veld, met ryst en Indisch kooren bedekt. Hier hielden wy stil, om ons gezamentlyk krygsvolk in te wagten, en vooral om aan de achterhoede tyd te geven om aan te rukken, want eenigen van derzelve soldaten waren twee mylen agter ons. In dien tusschentyd liepen wy gevaar van in de pan gehakt te worden; want de vyand, zoo als wy naderhand vernamen, had dit veld omcingeld, zonder dat wy 'er iets van gezien hadden.

Een half uur daar na, ver^oenigde zig onze legerbende te zamen. Toen kaptten wy ons een korten weg door het bosch heen; en wy waren daar even doorgedrongen, of 'er begon van alle kanten een hevig vuur. De vyand echter deinsde af, en wy trokken voort, tot dat wy op een schoon veld kwamen, met rype ryst beplant, en een lang vierkant uitmakende, aan welks einde het gehucht der muitelingen zig als een opgaande toneel vertoonde; het was door het lommer van verscheiden hooge boomen tegen de hitte der zon beveiligd; en dit alles leverde het treffendst en betooverendst gezicht op, het welk men zig verbeelden kan. Een onafgebroken vuur, veel naar donderslagen gelykende, duurde meer dan een uur op dit zelfde veld; en gedurende al dien tyd gedroegen zig de Neger-Jagers met zoo veel moed als bekwaamheid: maar de blanke soldaten waren al te driftig, en schooten mis; ik zag 'er echter veelen onder, die de grootste onverschrokkenheid betoonden, en de Jagers met eenen goeden uitslag navolgden. Onder deezen bevondt zig in dit oogenblik de arme FOWLER, die in het begin van den slag van zyne ontsteltenis was te rug gekomen. Zig eenmaal hersteld hebbende, begaf hy zig op zynen eersten post, en bewam zyne achting weder volkomen, met aan myne zyde als een dapper krygsman te stryden, tot dat de loop van zyn snaphaan door een vyandelyk schot verbryzeld wierd, het geen hem belette, om daar van verder gebruik te maken. Een snaphaan-kogel doorboorde myn hembd en kneusde my den schouder. Myn Lieutenant, DE CABANUS, wierd de riem van zyn snaphaan weggeschoten; verscheiden soldaten wierden gewond, zommigen zelfs doodelyk; maar tot myne groote verwondering, zag ik niemand hunner op het slagveld sneven.--Dit kwam my wonderbaarlyk voor, maar ik zal 'er in 't kort de uitlegging van geven.

De muitelingen, om onze aannadering gevaarlyker en moeielyker te maken, hadden dit ryst-veld met dikke stammen van boomen, waar aan de wortels vastgebleven waren, omringd en doorsneden. Zy hielden zig agter deeze opgeworpen verschansingen verscholen, en gaven van daar, byna zonder eenig gevaar, vuur op ons, die dit soort van wallen beklimmen moesten, eer wy in hun gehucht komen konden: in weerwil echter van alle de hinderpalen, die zy ons in den weg leidden, geraakten wy altyd voorwaarts. Maar te gelyker tyd, dat ik het goed beleid van hunnen Generaal, in het regelen van hunne krygsverrigtingen, bewonderde, konde ik my niet wederhouden hen over hunne bygeloovigheid te beklagen. Een van deeze ongelukkigen in 't byzonder, al zyn vertrouwen Op zyn tooverband stellende, geloofde onkwetsbaar te zyn. Hy beklom te meermalen ØØn van die stammen van boomen, die op den grond lagen; van daar schoot hy; vervolgens klom hy af om zyn snaphaan weder te laden; en weder te rug komende, schoot hy andermaal met de grootste koelbloedigheid, en in myn gezicht. Een der

Zee-soldaten, onder myn bevel staande, met naame VALET, eindelyk op hem aangelegd hebbende, doorschoot hem de dye, en hy viel agter het bolwerk, door hem zoo meenigwerf beklommen; maar die zelfde soldaat, over hem heen gesprongen zynde, stak de tromp van zyn snaphaan in het oor van den ongelukkigen, en deedt hem de herssenen uit het hoofd vliegen: verscheiden zyner medgezellen ondergingen het zelfde lot, in weerwil van hunne tooverbanden, en bygelooivigheden.

Wy waren op het punt, om het gehucht der muitelingen in te rukken, toen ØØn van hunne Capitains, een hoed met een goude lis op het hoofd dragende, en een brandende toorts in de hand houdende, hun onvermydelyk verlies voor oogen ziende, moeds genoeg had, om zig aldaar te blyven ophouden, en het gehucht in ons gezicht in brand te steken. Deeze houten huizen, met drooge bladeren overdekt, stonden spoedig in lichten laaijen vlam; maar toen begon het musketten-vuur in het bosch te verminderen. Dit manmoedig besluit van den vyand belette niet alleen het bloedbad, het welk de soldaten op het eerste oogenblik der overwinning gewoon zyn aan te rechten; maar het maakte 't bovendien voor de muitelingen gemakkelyk, om met hunne vrouwen en kinderen te rug te trekken, en de goederen, die hun meest dienstig waren, met zig te voeren. Het was ons derhalven toen onmogelyk om hen te vervolgen, en den minsten buit te maken; het waren niet alleen de vlammen, die ons zulks beletteden, maar wy zagen ook wel dra een moeras, het welk ons byna van alle kanten omringde.

Ik moet waarlyk erkennen, dat in het laatste uur van deezen slag, 'er niets verschrikkelyker was, dan het aanhoudend musketten-vuur, het vloeken en huilen der Negers, onder elkander gemengd; het gekerm der gekwetsten en stervenden, die in het stof lagen, en in hun bloed baadden; het scherp geluid der jagthoorns, het welk zig van alle kanten liet hooren, en het gekraak der brandende balken, waar van het gehucht, dat geheel in vlam stondt, weergalmde: terwyl de rook-wolken, die ons omgaven, de vlammen die zig zeer hoog verhieven, enz. een tafereel uitmaakten, het welk voor geene beschryving vatbaar is, en misschien het penceel van HOGARTH niet onwaardig geweest zoude zyn. Ik heb echter getracht dit toneel te schetsen; [2] ik heb my zelf daar by afgebeeld na de hitte van den slag; ik heb daar by het voorkomen van vermoeid en droefgeestig te zyn, een oog van medelyden werpende op het lichaam van eenen oproerigen Neger, die, zyne snaaphaan in de hand houdende, voor myne voeten uitgestrekt ligt.

Na ons gewasschen, en van het stof, zweet en bloed, waar mede wy besmet waren, gereinigd te hebben, namen wy allen een teug brandewyn, en aten een stuk brood. Het vuur begon ondertusschen te verminderen; en toen het ophieldt, onderzogten wy de rookende puinhoopen van het gehucht der muitelingen, bestaande in omtrent honderd huizen of hutten, waar van zommige twee verdiepingen hadden: uit den asch, die nog gloeiend was, haalden wy eenige kleinigheden, die aan het geweld der vlammen ontsnapt waren, als by voorbeeld zilvere borden, die wy uit hoofde van hun merk B. W. vooronderstelden, dat by het plunderen der Plantagie Brunswyk aan de Cottica geroofd waren: wy vonden ook eenige messen, gebroken porceleine potten, en aardewerk: ØØn der laatstgemelden, zynde vol met ryst en palmboom-wormen, viel my

ten deel. Dewyl men rykelyk vuur had, om deeze spyze te laten koken, en ik een zeer grooten trek tot eeten had, verschafte my dezelve spoedig eene uitmuntende maalyd, en ik had wel dra alles opgegeten. Eenigen myner spitsbroeders waren beducht, dat dit eeten agtergelaten mogt zyn, met een oogmerk om ons te vergeven; maar, gelukkig voor my, bleek deeze verdenking zeer ongegrond te zyn.

De bovengemelde zilvere borden kocht ik van onze soldaten, om 'er een soort van zegeteeken van te maken, en ik heb 'er my naderhand altyd van bediend. Wy vonden in dit zelfde gehucht drie menschen-hoofden op staken gezet; het waren de treurige overblyfzels van eenigen onzer dappere en ongelukkige soldaten, die bevorens door de muitelingen gedood waren. Maar, het geen ons het meest verwonderde, was, dat wy twee hoofden van Negers zagen, die het voorkomen hadden van in 't kort te zyn afgehouden. Wy vernamen vervolgens, dat twee jonge lieden, om dat zy in ons voordeel gesproken hadden, geduurende den nacht van den 17den, ten tyde dat wy het gehuil en schieten met musketten hoorden, ter dood gebragt waren. Die hoofden waren de hunne.

Het droevig overschot deezer ongelukkigen begraven hebbende, hingen wy onze hangmatten op aan die fraaie hooge boomen, die het gehucht overschaduwden; maar ik was innerlyk getroffen over het ysselyk schouwspel, het welk zig toen aan ons oog vertoonde. De Neger-Jagers vermaakten zig met de afgehouden hoofden hunner vyanden aan elkander toe te kaatsen. Het was vrugteloos geweest hen over dit onmenschelyk spel te bestraffen, en zy verzekerden ons, dat het was "condre fassy, de gewoonte van hun Land"; zy eindigden het zelve, door die hoofden, na 'er den neus, de lippen, de wangen, de ooren te hebben afgesneden, met den voet weg te schoppen; zy namen 'er zelfs de kakebeenen uit, welken zy in den rook lieten droogen, als mede de regte hand, om dezelve, ten bewyze hunner overwinning, aan hunne nabestaanden en vrouwen te vertoonen. Het is een zaak die over bekend is, dat eene zoo wreede gewoonte onder de wilden plaats heeft, en dat dezelve uit hunne onverzaadlyke wraaklust voortspruit; en schoon de Colonel FOURGEOUD met zyn gezag had kunnen tusschen beiden komen, om deeze hatelyke zegepraal voor te komen, of te doen ophouden, handelde hy naar myn inzien verstandiglyk, met daar van in dit oogenblik geen gebruik te maken. Dewyl overtuiging hier niets vermogt, zoude hy slechts deeze soldaten verbitterd hebben, en hun een weezin doen krygen in eenen dienst, die ons zoo nuttig was, hoe bloeddorstig en wreed de gevolgen 'er ook van wezen mogten.

Deeze zelfde Jagers verhaalden ons, dat zy, by het bezigtigen van den bosch-kant, veel menschen bloed op onderscheidene plaatsen gezien hadden, en dat dit gevloeid was uit de wonden dier muitelingen, welken hunne medemakkers geduurende den slag hadden weggevoerd.

Ten drie uren, op het tydstip, dat wy van onze vermoeidheid uitrustten, wierden wy eensklaps door een party vyanden aangevallen: maar zoo dra wy hen met eenige snaphaanschoten begroet hadden, trokken zy af. Dit onverwagt bezoek overtuigde ons, van hoe veel gewicht het was op onze hoede te zyn, voornamelyk des nachts; dienvolgende was het niet geoorloofd vuuren te stoken, en men zette dubbelde wagten

uit rondom de legerplaats.

Door vermoënis en eene ongemeene hitte afgemat, ging ik, na het ondergaan der zon, in myne hangmat leggen, en viel spoedig in een diepen slaap: maar na verloop van een paar uren, deedt my myn getrouwe QUACO in het midden van den donker ontwaken, roepende: "Massera, Massera! bousy negro, bousy negro! Meester, Meester! zie daar den vyand, zie daar den vyand"! Op het zelfde oogenblik een aanhoudend vuur gehoord hebbende, besloot ik daar uit, dat de muitelingen in het midden van onze legerplaats waren. Vol verbaazing, en nog niet geheel wakker zynde, sprong ik uit myne hangmat, en nam myn snaphaan. Ik liep toen, zonder behoorlyk te weten wat ik deed, myn QUACO onder den voet; waar na ik zelfs viel over twee of drie lichaamen, die op den grond lagen, en welken ik my verbeeldde menschen te zyn, die reeds gedood waren. Een van hun ontdekte my spoedig myne dwaling, zeggende: "dat indien ik de minste beweging maakte, ik een kind des doods was". Dezelfde perfoon voegde 'er by: "dat de Colonel FOURGEOUD aan het krygsvolk bevel gegeven had, om plat op den buik te gaan leggen, en geen schot te doen, om dat men des avonds te vooren het grootste gedeelte van het kruid verbruikt had". Ik ontdekte wel dra, dat de geen, die tot my sprak, een grenadier was, THOMSON genaamd, en ik maakte van zynen raad gebruik. Wy bleven dus tot aan het opgaan der zon onder de wapenen, en geduurende al dien tyd wierd 'er een soort van zamenspraak tusschen de muitelingen en onze Jagers gehouden: de Øn vervloekte en bedreigde op eene geweldige wyze den ander. De eersten scholden de laatstgemelden voor "lage zielen en verraders hunner landgenooten. Zy daagden hen tegen des anderen daags tot een afzonderlyk gevecht uit: zy zwoeren, dat zy niets vuuriger verlangden, dan hunne handen in het bloed van deeze schelmen te baden, daar zy de voornaame bewerkers waren van de verwoesting van hunne bloeiende en schoone verblyfplaats". De Jagers antwoordden hun; "dat zy niets anders waren, dan een hoop roovers, tegen wien zy bereid waren te vechten, al waren zy slechts half zoo talryk, indien zy hunne leelyke gezichten durfden vertoonen; en dat zy hunne meesters verlaten hadden, alleen om dat ze te lui waren om te werken". Na dit gesprek deeden zy elkander allerlei schampere bejegeningen aan, door krygsgeschrei van eenen byzonderen aart, door overwinnings liederen, en door het geluid van den jagthoorn tot een teeken van uitdaging. Vervolgens begon wederom het vuur van den kant der muitelingen, en duurde den geheelen nacht door, maar afgebroken door hun geschreeuw, het welk door den weergalm van het bosch herhaald wordende, zig met eene verdubbelde kragt liet hooren.

De Colonel FOURGEOUD nam eindelyk deel in dit gesprek, en de Sergeant FOWLER en ik dienden hem tot tolken. Wy moesten hard schreeuwen; maar ik heb my nooit beter vermaakt. De Colonel beloofde aan de muitelingen het leven, de vryheid, levens-middelen, en alles, wat zy mogten noodig hebben. Zy antwoordden hem, hem luidkeels uitlachende, dat zy niets van hem verwagttten; zy behandelden hem als een half uitgehongerden Franschman, die uit zyn land gevlucht was: zy verzekerden hem, dat, indien hy moeds genoeg had, om hun een bezoek te geven, zy hem geen kwaad doen, maar goed onthaalen zouden: tot ons zeiden zy, dat zy ons beklagenswaardiger oordeelden, dan hun zelven; dat wy blanke slaven waren, die voor vier stuivers daags gehuurd wierden, om ons

te laten doodslaan, of om van honger te sterven; dat zy ons te veel verachtten, om hun kruid op ons te verschietsen; maar dat indien de Planters, of hunne Opzichters, zig in de bosschen dorsten begeven, 'er geen enkele weder uit zoude komen; dat de verraderlyke Jagers een gelyk lot te wagten hadden, en dat zy dien dag, of daags daar aan, 'er een goed getal van zouden om hals brengen. Zy eindigden hun gesprek met te verklaren, dat BONNY wel dra Opperhoofd der Volkplanting zyn zoude.

Toen dit gesprek was afgelopen, schoten zy hunne snaphanen af, waar op een drievouwdig krygs-geschrei volgde. De Jagers beantwoordden hun het zelve, en de muitelingen verdweenen by het opkomen van den dageraad.

Wy waren uitermaten vermoeid. Onaangezien echter de langduurigheid van het gevecht, hadden wy door het vuur van den vyand weinig manschappen verloren: ik heb beloofd de reden daar van op te geven. Dit geheim deedt zig ontwikkelen, toen de Heelmeesters, de wonden verbindende, daar uit zeer weinig loode kogels haalden, maar een groot aantal steentjes, knoopen van kleederen, en kleine stukjes zilver geld, die niet veel leed deden, en niets meer dan eene kwetsing van de huid veroorzaakten. Wy merkten ook op, dat verscheiden der muitelingen, die gedood waren, in plaats van vuursteenen, stukken van pot-scherven hadden, waar mede zy niet veel konden uitrichten. Zie daar de reden, waarom wy van deeze zaak zoo gelukkig afkwamen. Wy hadden niettemin nog een groot getal soldaten, die gevaarlyk gewond waren, of zwaare kneuzingen bekomen hadden.

De vernuftigheid van deeze Negers, wanneer zy zig gerust in de bosschen bevinden, is ongemeen groot. De geenen, tegen welken wy te stryden hadden, beroemden zig, dat hun niets ontbrak, en wy vonden hen ten minsten dik en vet. Door middel van strikken, die konstig gemaakt waren, en de diepe moerassen, vangen zy wild en visch in overvloed, welken zy in den rook laten droogen, om ze goed te houden. Hunne velden zyn beplant met ryst, maniok, ignames, plantain-boomen, enz. Het zout trekken zy uit de asch van palmboomen, zoo als de Gentous in de Oost-Indiën doen, of zy gebruiken in plaats van dien zeer dikwils roode peper.

Op deeze zelfde plaats ontdekte men een klein vaatje vol met beste boter, die by een ouden stam van een boom verborgen was. Onze Jagers zeiden my, dat dezelve van gesmolten vet van palmboom-wormen gemaakt was. Men konde ze gebruiken als de Europeesche boter, en ik vond ze zelfs veel lekkerder. De Negers maken ook boter van pistaches, waar uit zy de olyachtige zelfstandigheid uitpersen, en dikwils doen zy die in hunne soepen. Zy hebben altyd palmboom-wyn in overvloed; zy weten dien te bekomen door de insnyding van een vierkanten voet in den nedergehouwen stam; vervolgens vangen zy het sap in een pot op. Dit sap gaat schielyk door de hitte der zon aan het gisten, en verschaft hun een aangenamen en koelen drank, die kragt genoeg heeft om dronken te maken. De Latanus- of Pyn-boom verschaft hun de noodige bouwstoffen voor hunne huizen. De Calabassen-boom bezorgt hun drinkschalen. De zyde-plant en de mauricy bevatten draden, waar van zy hunne hangmatten maken; en op de palmboomen groeit zelfs een soort van mutsen van een natuurlyk weefzel, gelyk ook bezems om te

vegen. De koorden van allerlei soort van heestergewassen dienen hun voor touwwerk. Om hout te hebben, behoeven zy het slechts te hakken. Zy ontsteken vuur, door twee stukken hout, welken zy by-by noemen, tegen elkander te wryven; terwyl zy daar van, als elastiek zynde, zeer goede kurken maken. Van het vet en de oly, welken zy in overvloed hebben, kunnen zy kaarssen maken of lampen branden; en de wilde byen geven hun wasch, en uitmuntenden honig.

Zy weigeren volstrekt, om kleederen te dragen, en verkiesen naakt te loopen in eene luchtstreek, alwaar de hitte de ligtste kleeding tot een last maakt.

Zy zouden varkens en gevogelte kunnen aankweken, en jagt- of wacht-honden leeren; maar zy vreezen, dat het geluid van deeze dieren, en vooral het gekraay der haanen, het welk men van zeer wyd af in het bosch kan hooren, de plaats van hun verblyf ontdekken mogten.

Toen de muitelingen van deezen oord verjaagd of geslagen scheenen, hieldt de Colonel FOURGEOUD zig bezig met den oogst in den omtrek te vernielen. Ik ontving bevel om met vier-en-twintig Zee-soldaten, en twintig Jagers, een begin aan deeze verwoesting te maken. Dienvolgende deed ik al de ryst, die in de opgemelde velden in overvloed groeide, afmaaien. Ik ontdekte vervolgens een derde land, zuidwaarts van het eerstgemelde gelegen, om het welk te verwoesten, ik insgelyks bevel gaf; en ik gaf daar van bericht aan den Colonel FOURGEOUD, die my toescheen uitermaten voldaan te zyn. Des namiddags wierd de Capitain HAMEL met vyftig Zee-soldaten en dertig Neger-Jagers afgezonden, om de plaatsen, agter het gehucht liggende, te onderzoeken, en, zoo mogelyk, te ontdekken, hoe de muitelingen het maakten, om door een moeras heen en weder te trekken, waar van de diepte ons onbekend was, en door het welk wy hen niet konden vervolgen. Deeze Officier ontdekte eindelyk een soort van dryvende brug, die tusschen de heesters verborgen lag, en van mauricy hout gemaakt was; maar zoodanig ingericht, dat 'er niet meer dan ØØn man te gelyk over gaan konde. Eenigen der muitelingen zaten 'er schreijelings op, om de overtocht te beletten. Zoo dra zy de afgezondene manschappen vernamen, schoten zy op hen: de Jagers beantwoordden hun spoedig, en doodden ØØn man van hun, die door zyne makkers wierd weggevoerd.

Des anderen daags morgens den 22sten, gaf onze Bevelhebber aan een ander gedeelte manschappen, waar toe ik mede behoorde, last om de brug over te trekken, en het te wagen, om op kondschap uit gaan. Geen tegenstand van iemand ontmoet hebbende, trokken wy deeze brug over, of liever, wy kropen over de dryvende boomen, waar van dezelve gemaakt was; vervolgens bevonden wy ons op een veld van eene langwerpige gedaante, met maniok en ignames beplant, in welks midden een dertigtal huizen stonden, die op dit oogenblik verlaten zynde, van eene oude verblyfplaats der muitelingen, Cosaay genaamd, waren overgebleven. Om de plaatsen te beter te onderzoeken, verdeelden wy ons op dit veld in drie krygshoopen: de eerste, om noordwaarts, de tweede ten noordwesten, en de derde westwaarts heen te trekken. Hier ontdekten wy, tot onze groote verwondering, dat de reden, waarom de muitelingen, in den nacht van den 20sten, zoo geschreeuwd, gezongen

en geschoten hadden, niet alleen was, om den aftocht hunner vrienden door het beletten van den overtocht te dekken, maar ook om door dit geweldig en aanhoudend geraas voor te komen, dat wy niet bemerken zouden, dat zy lieden, zoo mannen, vrouwen, als kinderen, grootendeels bezig waren met warimbos of manden te maken, en die met de schoonste ryst, cassave, en wortelen van ignames te vullen, om daar door by hunne vlucht levens onderhoud te hebben.

Dit was zekerlyk een verstandig gedrag in een wild volk, het welk wy ons vermeeten om te verachten: het zelve zoude aan elken Europeanschen Bevelhebber tot eere gestrekt hebben, en de beschaafde volken hebben hen daar in misschien zeldzaam overtroffen.

EEN-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Wilde Porselyn.--Calebassen-boom.--Schermutzeling.--Tafereel van broederlyke teederheid.--Het krygsvolk keert naar Barbacoeba te rug.--Beschryving van de manier, waar op de legerplaats was ingericht.--Een slaaf door den slang Orou-coukou gedood.

De Colonel FOURGEOUD, zig op deeze wyze door eenen Neger getrotseerd ziende, konde zyn spyt niet langer inhouden, en zwoer, dat hy BONNY vervolgen zoude, al was het ook aan het einde van de wereld. Alle onze krygs- en mondbehoefden intusschen waren verbruikt; en al was dit zoo niet geweest, zoo zoude het zekerlyk eene ydele onderneming geweest zyn den vyand te willen agterhalen. Onze Bevelhebber niettemin bleef by dit onuitvoerlyk ontwerp; hy zondt derhalven eenige manschappen naar Barbacoeba, onder bevel van den Capitain BOLTS, en bestaande uit honderd Zee-soldaten, dertig Jagers en een goed getal slaven, met last, om krygs- en mondbehoefden voor ØØne week van dien wachtpost te gaan halen. Te gelyker tyd deedt hy alleenlyk eene halve portie aan het overgebleven krygsvolk uitdeelen, en hy zette de soldaten aan, om dit gebrek aan noodig voedsel te vervullen, door het opzamelen van ryst, duiven- of angola-boonen, en door het uit den grond halen van maniok-wortel, welken zy, zoo goed zy konden, moesten gereed maken. De Officiers wierden op dezelfde wyze behandeld. Het was in de daad wonderlyk om te zien, dat een twintigtal van ons zig, even als zoo veele Apothecars, bezig hielden met de ryst elk in een soort van vyzel te stampen, die door de muitelingen uit den stam van een boom, het roode hart genaamd, was uitgehold, als zynde dit het eenige middel, om dezelve van haare schel te zuiveren. Dusdanige arbeid was echter zeer afmattend; het zweet liep ons langs het geheele lyf, als of wy uit een bad kwamen; en op dit oogenblik, dat wy wel eenigen versterkenden drank noodig hadden, hadden wy niets dan water.

Wy hadden het geluk, om, onder andere plantgewassen, eene groote meenigte wilde porselyn te vinden, die van de gewoone alleenlyk daar in verschilt, dat zy digter aan den grond groeit, en dat derzelve bladeren kleiner en van een donkerer groene kleur zyn. Men kan ze gerust eeten, het zy als eene salade, het zy gestoofd; zy verschaft een smakelyk en verkoelend voedsel; en ze is bovendien een uitmuntend

middel tegen de scheurbuik.

Wy vonden ook een groot aantal Calebassen-boomen, waar van de vrugten voor de inboorlingen des Lands van zeer groot nut zyn. De Calebassen-boom groeit tot de hoogte van een gewoonen appel-boom. Deszelfs bladeren zyn dik, en loopen puntig toe. De gedaante en grootte van deszelfs vruchten is on^oindig verschillende; eenige zyn eirond, andere spits toeloopende, andere wederom rond, en dikwils hebben zy tien of twaalf duimen in den omtrek. De schil is hard, glad, en met eene schitterende huid overdekt, die bruin wordt, wanneer de calebas droog is. Het vleesch is eene mergachtige zelfstandigheid, welke men 'er met een krom mes kan uitnemen. De calebassen dienen tot poejer-doozen, flessen, schalen en schotels. Zelden ging ik door de bosschen, zonder 'er een by my te hebben. De Negers vercierden dezelve doorgaans, door op de bast verscheiden misselyke streepen te snyden; zomtyds zelfs vullen zy de groeven met kryt, het geen een zeer fraaije vertooning maakt. [3]

De Jagers op kondschap zynde uitgegaan, kwamen in den namiddag van den 23sten te rug, berigtende, dat zy het gewas van een ander rystveld, noord-oost-waarts gelegen, vernield hadden. De Colonel was met deeze tyding zeer in zyn schik; maar toen ik hem tegen den avond zeide, dat ik op eenigen afstand verscheiden gewapende Negers zag, die tot ons naderden, verbleekte hy en riep uit, wy zyn 'er om koud! Oogenblikkelyk gaf hy aan al het krygsvolk bevel, om de wapenen op te vatten. Na verloop van eenige minuten, waren deeze Negers naby genoeg, om onderscheiden te kunnen worden, en wy herkenden 'er veelen van, die in hunne hangmatten gedragen wierden. De Colonel FOURGEOUD riep op nieuw uit: "Wy zyn niet minder bedorven, schoon het de vyand niet is: het is de Capitain BOLTS, die geslagen is geworden, en met zyne manschappen te rug kooft". Hy sprak de zuivere waarheid. Deeze ongelukkige Officier, zoo dra hy zyne gekwetsten in handen der Heelmeesters had overgeleverd, gaf het volgende bericht: hy verklaarde, dat hy, gekomen zynde in het rampzalig moeras, waar in de Capitain MEYLAND de nederlaag gekregen had, door den vyand, die aan de overzyde post hieldt, was aangetast geworden; dat dezelve, zonder zig met eenig Europeaan te bemoeien, een verschrikkelyk bloedbad onder de Neger-Jagers gemaakt had; dat ^on der Capitains van deeze dappere lieden, genaamd VALENTYN, op het oogenblik, dat hy ter aanmoediging der soldaten den jagthoorn blies, en op vyf verschillende plaatsen doodelyk gewond was, was om ver geschoten. De Capitain AVANTAGE, broeder van VALENTYN, hem in dien doodelyken toestand ziende, gaf blyken van de innerlykste teederheid en van de aandoenlykste gevoeligheid. Hy ging naast zynen broeder op de kni^on leggen; hy bukte naar zyne wonden, om 'er het bloed uit te zuigen; hy zwoer hem met eenen eed, dat hy zynen dood op hunne vyanden wreeken zoude; en zeide eindelyk, dat hy wenschte, om, na 'er zelf het leven te hebben by ingeschoten, hem op een gelukkiger plaats weer te zien.

De Colonel FOURGEOUD erkende toen; dat de muitelingen hun woord gehouden hadden met het doden van de Jagers. De Capitain BOLTS berigtte ook, dat eenigen van de eerstgemelden, na op zyn volk van boven uit de palmboomen te hebben vuur gegeven, met de verbazendste

gezwindheid naar beneden kwamen, en vervolgens wegvloeden, terwyl de Jagers van kwaadheid schuimden, en van yver brandden, om hunne vyanden dwars door de struiken heen te vervolgen.

Onze Bevelhebber bemerkte toen de ongerymdheid van zyn ontwerp. Verre van in staat te zyn, om 'er de uitvoering van te voltoojien, zouden zyn krygsvolk en hy zelf gevaar geloopt hebben van geheel en al vernield te worden. Hy had noch mond- noch krygsbehoefden in zyne legerplaats gelaten, en bovendien was alle gemeenschap afgesneden; hy was dus ernstig bedacht op middelen, om zynen aftocht te dekken. De herhaalde murmureeringen van het krygsvolk drongen hem met ernst, om die party te kiezen; en in de daad, zy waren verschrikkelyk afgemat, door zig des daags te vermoeien, en des nachts aanhoudend te waken. Men konde van onze soldaten zeggen: "dat zy in wilde woestenyen omzworven, zonder aldaar eene enkele schuilplaats te vinden".

Den 24sten, ontving eene krygsbende van honderd veertig mannen, onder bevel van twee Staf-Officiers, last, om het te velde staande gewas, het welk zy in den omtrek van de oude verblyfplaats, Cosaay genaamd, vinden mogten, geheel en al te vernielen: ik behoorde 'er mede toe. Wy hadden dit werk spoedig verrigt, en vonden in het moeras eene meenigte huisraad, als ketels, yzere potten en pannen. De muitelingen hadden die goederen op eenige Plantagi^on geroofd, en zy hadden die in 't water geworpen, om ze aan ons te onttrekken, met oogmerk, ongetwyffeld, om ze weder op te visschen, wanneer wy Gado Saby verlaten zouden hebben.

Onze manschappen kwamen in den namiddag te rug, en wy braken oogenblikkelyk het leger op, om onzen aftocht naar Barbacoeba te beginnen. De Colonel FOURGEOUD gaf in dit oogenblik een blyk van een zeer verkeerd overleg, waar aan zommige lieden zelfs eene veel hardere benaming gaven. Des avonds, toen wy in het moeras kwamen, het welk een akelig voorkomen had, nam hy een ledige kist, leide 'er een hangmat in, en droeg dezelve als een schild voor het lyf, zyne soldaten toeroepende: Red u, zoo goed gy kunt! Op dit gezegde stondt een Waal, genaamd MATTOW, stil, en zeide tot hem: "Myn Colonel, 'er zyn 'er onder ons niet veelen, die uw voorbeeld kunnen, en, zoo ik denk, nog minder willen volgen. Laat uw schild daar, en maak uwe soldaten niet bevreesd. Een dapper man maakt van andere schilden gebruik. Volg dus MATTOW, en vrees voor niets". Deeze onverschrokken krygsman ontblootte dadelyk zyne borst, en met de bajonnet voor uit, beklom hy het eerst den oever aan de overzyde. Dit voorbeeld wierd gevolgd, en wy kwamen zonder hinder het moeras door. De kloekmoedige daad van deezen soldaat wierd vervolgens met den rang van Sergeant beloond. Ik moet hier opmerken, dat de Waalen, die wy onder ons hadden, eene groote dapperheid betoonden, en in alle opzigten uitmuntende soldaten waren. Des avonds sloegen wy ons neder op dezelfde plaats, alwaar wy den nacht voor den slag hadden doorgebracht: het was aller akeligst weder, en er viel een zwaare stortregen.

Den 25sten, des morgens zeer vroeg, zetten wy onzen tocht voort, maar ten minsten was de weg, dien wy voor ons hadden, gebaad. Des anderen daags tegen den avond, bereikten wy Barbacoeba, de plaats van onze algemeene by^oenkomst, en wy bevonden ons in den elendigsten staat. Al

het volk was door vermoedenis ten eenemaal uitgeput; eenige soldaten waren byna uitgehongerd, en anderen zeer gevaarlyk gewond. De arme slaven wierden allen gebruikt om de zieken of verminkten in hunne hangmatten te dragen, terwyl zy zelve naauwlyks in staat waren te gaan.--Op deeze wyze liep het met het innemen van Gado Saby af. Met dit al, schoon wy op deezen tocht, noch gevangenen, noch buit maakten, deden wy niettemin aan de Volkplanting eenen wezentlyken dienst, door deeze schuilplaats der muitelingen te vernielen, die, gelyk ik reeds gezegd heb, eenmaal uit eene bezitting verdreven zynde, nooit aldaar wederom kwamen. Ik zoude 'er zelfs kunnen byvoegen, dat onze overwinning byna beslissend was: want indien men het afloopen van eenige Plantagi^on uitzondert, het geen de muitelingen alleenlyk door een geest van wraakzucht deden, en om voor het oogenblik onderhoud te vinden, waren zy zoodanig in verwarring gebragt, en door eenen zoo zwaaren schrik bevangen, dat van dien tyd af hunne verwoestingen zekerlyk minder meenigvuldig waren, en dat zy zeer kort daar op zig zoo diep in de bosschen begaven, dat het hun onmogelyk was groote plonderingen aan te rechten, noch ook de slaven der Plantagi^on te verleiden.

Om de bekwaamheid der Negers in hunne krygs-bedryven des te beter te doen kennen, voege ik hier nevens eene afteekening van hunne bezitting Gado Saby, als mede van onze verschillende standen, na dat wy onze legerplaats aan de oevers van de Cottica verlaten hadden.

De getallen 1, 2 en 3, geven de algemeene verzamelplaats te Barbacoeba te kennen, als mede de legeringen in de twee nachten, die op ons vertrek van deezen post gevolgd zyn.

N°. 4, beteekent de plaats, alwaar wy in den nacht van den 17den, het schieten en schreeuwen der muitelingen hoorden.

N°. 5, de plaats, alwaar de Neger-Jagers zig by ons voegden.

N°. 6, de plaats, alwaar wy gelegerd lagen, des nachts voor dat het gevecht voorviel.

N°. 7, den oever van het moeras, van den kant, alwaar de manschappen van den Capitain MEYLAND hunne nederlaag ontmoetten.

N°. 8, den voorpost der muitelingen, van waar de eerste snaphaan-schoten voortkwamen.

N°. 9, de vlakke, met ryst en Indisch koorn bezaaid, welke wy zonder tegenkanting bezetten.

N°. 10, de doortogt of engte, alwaar het vuur begon.

N°. 11, de schoone vlakke, met ryst bezaait, alwaar het gevecht meer dan veertig minuten duurde.

N°. 12, het gehucht Gado Saby, in brand, en op eenigen afstand te zien.

N°. 13, de plaats, van waar de muitelingen op ons leger schooten, en in den nacht van den 20sten met ons spraken.

N°. 14, de oude verblyfplaats van Cosaay, met de dryvende brug, waar door de aftocht der muitelingen begunstigd wierd.

N°. 15, de velden, met maniok, ignames en bananen beplant, welke op verschillende tyden verwoest wierden.

N°. 16, het ryst-veld, door Capitain STEDMAN ontdekt en verwoest.

N°. 17, het gewas, het welk den 23sten door de Jagers vernield wierd.

N°. 18, het moeras, waar door de verblyfplaats omringd wierd.

N°. 19, de modderpoel, of na by gelegen biry-biry.

N°. 20, het bosch.

Na vooraf de manier beschreven te hebben, op welke wy onze hutten bouwden, zal ik hier eene kleine afteekening byvoegen van de wyze, op welke wy die hutten gedurende onze legeringen in de bosschen van Guiana plaatsten. Onze legerplaatsen waren doorgaans van eene driehoekige gedaante, als zynde, in geval van overrompeling, veel zekerder en gemakkelijker tot verdediging van onze krygs- en mondbehoefden; maar de gesteldheid van den grond gedoogde dit altyd niet, en dan was onze legerplaats vierkant, langwerpig, of van eene ronde gedaante, enz. Op de afteekening zelve beteekent,

N°. 1, de hut of het pri^oel van den Colonel FOURGEOUD, of van den bevelhebbenden Officier, welke altyd in het midden stondt, en waar voor een schildwagt geplaatst was.

N°. 2, de hutten van alle de verdere Officiers, makende een kleinen driehoek, en die van den Opper-bevelhebber omringende.

N°. 3, de buitenste hoeken van den driehoek, die door middel van de hutten der soldaten in drie afdeelingen verdeeld wierden, namelyk, de hoofdbende, de voor-hoede en de agter-hoede, benevens de schildwagten, die op een bekwamen afstand geplaatst wierden.

N°. 4, de kisten tot berging der krygs- en mond-behoefden, als mede der geneesmiddelen, waar by een schildwagt stondt.

N°. 5, de vuuren, agter elke afgezonderde hoop krygsvolk geplaatst, om het eeten gereed te maken, en rondom welchen de slaven op den grond lagen.

N°. 6, een hoop afgehakte Latanus-boomen, om hutten of pri^oelen te maken.

N°. 7, eene kleine beek of kreek, die aan het krygsvolk water verschafte.

N°. 8, het naby gelegen bosch.

Ik keere tans tot myn verhaal te rug, en moet aanmerken, dat de wachtpost van Barbacoeba, verre van in staat te zyn, om ons levensmiddelen toe te zenden, zoo als onze Bevelhebber zig verbeeld had, naauwlyks een gering onderhoud aan ons aankomend krygsvolk, het welk uitgehongerd was, verschaffen konde. Verscheiden dagen lang leefden zy alleenlyk van ryst, ignames, erweten, Turksch graan, en wierden vervolgens byna allen door een geweldigen rooden loop aangetast. Schoon dit soort van voedsel voor de Indianen en Negers krachtig genoeg is, is het niet geschikt voor de Europeanen, die niet lang zonder vleesch leven kunnen: en dit laatste was tans zoo zeldzaam te bekomen, dat zelfs de Joodsche soldaten, die zig onder het krygsvolk der Soci^oteit bevonden, al het gezouten varkens-vleesch, het welk zy maar bekomen konden, opslokten.

Ik behoorde niettemin by aanhoudenheid onder het klein getal der geenen, die gezond waren: dit was byna een wonder; want ik had geen beter voedsel, dan een ander, dewyl ik mynen byzonderen voorraad op de Plantagie Mocha had agtergelaten. Ik hoopte op dit oogenblik verlof te zullen bekomen, om dezelve in persoon te gaan halen, en die hoop verkwikte my; maar de Colonel FOURGEOUD hielp my spoedig uit den droom, en verklaarde my, dat hy my geen oogenblik van het doen van den dienst ontslaan zoude, zoo lang ik op myne voeten staan konde: ik moest dus eene gelegenheid afwagten, om ze te laten komen. Ik deelde te gelyker tyd het middelmatig rantsoen van een soldaat met mynen Neger; nu en dan wierdt het vermeerderd met kool, of palmboom-wormen, of ook wel met eenige visch.

Wat de ongelukkige slaven betrof, zy waren zoodanig uitgehongerd, dat zy, een aap van het geslacht der coaitas gedood hebbende, denzelfen met huid, hair en ingewanden kookten. Vervolgens haalden zy hem uit de ketel, half gaar zynde: om hem rond te deelen, scheurden ze hem met de tanden van ØØn, en slokten hem eindelyk met zoo veel gretigheid in, als of zy menscheeters waren. Zy boden 'er my geen brok van aan; maar, hoe groot ook myn honger was, myn maag had geen trek naar zulk wildbraad.

Ik wierd veel geholpen door myn sterk gestel, door eene zeer goede gezondheid, en door mynen vrolyken inborst, zonder het welk ik onder den last der elende en vermoeyenis bezweken zoude zyn, daar dezelve toen zoo ondraaglyk geworden waren, dat de Jagers op nieuw onze legerplaats verlieten. Hun leidsman, WINSACK genaamd, ØØn der yverigste en moedigste lieden, die immer de bosschen van Guiana waren ingetrokken, leide zynen post neder, zoo als MONGOL, gedurende den eersten veldtocht van den Colonel FOURRGEOD aan de Wana-Kreek gedaan had.

In 't begin van September, maakte de roode loop zulke verwoestingen onder het volk, dat de Colonel zig genoodzaakt zag, om alle de zieke Officiers en soldaten zonder onderscheid weg te zenden, niet om zig in het groot Hospitaal te Paramaribo te laten geneezen, maar om aan

de oevers der Rivieren te kwynen en te sterven. Het volk van zyne krygsbende begaf zig naar Maagdenberg aan de Tempaty-Kreek, en dat der Soci^oteit naar Vrydenberg, aan de Cottica.

De onmenschelykheid van den Colonel FOURGEOUD, omtrent zyne Officiers, was tans tot die hoogte geklommen, dat hy zelfs niet gedogen wilde, dat zy, die in eenen hopeloozen toestand waren, een soldaat tot oppasser hadden, welken prys zy ook bereid waren 'er voor te betalen. Ik heb 'er verscheiden in hunne hangmatten, die tusschen twee boomen opgehangen waren, zien leggen, in een staat van walgelyke vuiligheid, by gebrek van hulp. Onder dit getal behoorde de Vaandrig STROWS, wien de Bevelhebber vervolgens in een open vaartuig naar Devil's Harwar liet overvoeren, alwaar hy stierf. De Colonel wierd eindelyk zelf door deeze wreede ziekte aangetast, en zyn geliefde geneesdrank hielp hem niet met al. Echter herstelde hy schielyk, door eene groote hoeveelheid rooden wyn te drinken, en veel speceryen te eeten, waar aan hy zelden gebrek had. De Colonel SEYBOURG gebruikte ook het eerstgemelde van deeze behoedmiddelen; maar dewyl hy 'er te veel op eenmaal van nam, verloor hy 'er dikwils het gebruik van zyn verstand door. In zulk eene gesteldheid, en in een legerplaats, die zulk een rampzalig voorkomen had, wagte onze Colonel echter eene bezending af van den Raad van Paramaribo, die gelast was hem met zyne overwinning geluk te wenschen. Dienvolgende had hy eene cierlyke hut doen bouwen, en last gegeven om hem schapen en varkens te bezorgen, waar op hy de afgezonden onthaalen zoude;--maar 'er kwam niemand.

Den 9den, slagtte men dit vee; en voor de eerste keer, zedert dat hy het bevel voerde, liet de Colonel onder het volk een pond vleesch, de beenen daar onder begrepen, voor ieder man, uitdeelen; maar het getal der soldaten, die van deeze edelmoedigheid gebruik konden maken, was in dit oogenblik zeer gering.

Des anderen daags zagen wy eene versterking van honderd mannen, die van Maagdenberg aan de Commewyne kwamen, aankomen; en de wachtpost van Vrydenberg zondt ons byna een gelyk getal van Soci^oteit's krygsvolk. De laatstgemelden bevestigden ons de tyding van het overlyden van den Vaandrig STROWS, en berigften ons die van een groot aantal gemeene soldaaten, die by het innemen van Gado-Saby waren tegenwoordig geweest, en, terwyl men hen naar Barbacoeba vervoerde, in de vaartuigen zelve stierven.

Men ontving te gelyker tyd berigt, dat de muitelingen, welken wy verslagen hadden, de Cottica boven de Patamaca-Kreek overtrokken, om hunne verwoestingen aan den westkant oogenblykelyk uit te oeffenen. Dadelyk wierden te water vyftig mannen afgezonden onder bevel van eenen Capitain, om de oevers by de Pinnenburg-Kreek te gaan onderzoeken. Dit volk kwam den 8sten te rug, en bevestigde deeze tyding. Onze onvermoeide Bevelhebber besloot derhalven, om de muitelingen op nieuw te vervolgen; maar de slaven, die onze krygs- en mond-behoeften droegen, niet meer dan het vel over de beenen hebbende, waren naar hunne meesters te rug gezonden, die in hunne plaats anderen moesten zenden, maar die nog niet waren aangekomen.

Den 9den, verkogt men de nagelatene goederen van den Vaandrig STROWS aan de meestbiedenden om op tyd te betaalen. De ongelukkige soldaten, zig beyverende, om zig eenige ververschingen en kleederen te bezorgen, betaalden zevenmaal de waardy van het geen zy kogten; en deeze schandelyke schuld wierd van hun geld ingehouden. Ik heb 'er ØØn vyf Engelsche schellingen zien geven voor een pond snuif-tabak, die geen tiende gedeelte van dien prys waardig was. De zelfde persoon betaalde voor slechte schoenen het dubbeld van derzelver echte waarde. Een paar magere kuikens kostten een guinie voor een zieken. Deeze ongelukkigen wierden op die wyze geheel en al beroofd van hunne weinige overgegaarde penningen, waar voor zy hun bloed en arbeid hadden veil gehad, terwyl men hunnen dringenden nood had kunnen voorkomen, alleenlyk door hun te geven het geen men hun verschuldigd was. Een zee-soldaat zwoer toen in de drift van zyne misnoegdheid, dat hy den Colonel FOURGEOUD zekerlyk zoude van kant helpen, wanneer hy 'er de gelegenheid toe vinden mogt. Een getuige hoorde dit, maar ik haalde hem over, na dat de schuldige berouw over zyne uitdrukking betoond had, om geene verklaring tegen denzelfen te geven: dus redde ik zyn leven, het welk hy anders door de koord verloren zoude hebben.

Alle menschen zyn by geluk zoo verregaande ongevoelig niet, als onze Colonel, want dien zelfden dag zondt de braave Mevrouw GODEFROY een vaartuig, waar in een vette os, oranje-appelen en bananen voor de arme soldaten geladen waren, en die vervolgens onder hen verdeeld wierden. Des avonds van dien dag, ontving ik een weinig voorraad, en eenige flessen Porto-wyn, welken JOANNA my toezondt. Zy had eene veel grootere hoeveelheid afgezonden, maar dezelve was gedeeltelyk gestolen, en gedeeltelyk bedorven. Dit maal gaf ik niets aan den Colonel.

Wanneer ik van voorraad, in een dergelyk geval ontfangen, spreek, bedoel ik suiker, thee, koffy, Bostonsche bishcuit, een kaas, rhum, een ham, of eenig gezouten vleesch, alles in eene kleine hoeveelheid, want ØØn slaaf kon de in de bosschen geen zwaarder vracht dragen, en het was ons niet geøørloofd 'er twee te gebruiken. Onder de behoeften telde men ook hembden, koussen schoenen; maar deeze twee laatstgemelde artikelen waren voor my van geen nut, zedert dat ik de gewoonte had aangenomen om blootsvoets te gaan. Reeds zedert twee jaaren had ik my hier aan gewend: ik bevond 'er my wonder wel by, en wenschte 'er my zei ven geluk mede, vooral wanneer ik zag, hoe myne ongelukkige medgezellen de beenen en voeten met scheuren en zweeren als bedekt hadden.

Den 12den, toen de nieuwe slaven waren aangekomen, maakte men zig gereed, om de muitelingen des anderen daags te vervolgen, onzen weg nemende naar den wachtpost, Jerusalem genaamd, waar van ik gesproken heb, ter gelegenheid, dat ik by den rampzaligen tocht naar het bovenste gedeelte van de Cottica het bevel voerde. Den 13den, zondt men de krygsbehoeften en legergoederen te water derwaart, onder geleide van de zieke Officiers en soldaten. Wy braken dus de legerplaats op, en verlieten Barbacoeba, om weder de bosschen te doorkruissen, nemende geduurende den geheelen eersten dag onzen weg ten zuiden en zuid-oosten; wy bragten den nacht door aan de overzyde van de Cassipory-Kreek, alwaar wy ons ter nedersloegen.

De ongelukkige slaven ondervonden op deezen tocht eene wreede mishandeling. Half uitgehongerd, waren zy niet alleen met pakken overladen, maar een ieder, wien het hoofd niet wel stondt, veroorloofde zig bovendien straffeloos om hen te slaan. Ik zag by voorbeeld des Colonels gunsteling, den Neger GOUSARY, 'er ØØn tegen den grond smyten, om dat hy zyn pak niet schielyk genoeg opnam; de Colonel deedt vervolgens van gelyken, om dat hy het te schielyk opnam: de ongelukkige slaaf, niet wetende wat te doen, riep op een beklaglyken toon uit, ôMassera Jesus Christus, en toen kwam 'er een geestdryver, die hem op nieuw tegen den grond smheet, om dat hy eenen naam, welks heiligheid hy zoo weinig kende, had durven ontheiligen.

Op den tocht van deezen dag, ontmoetten wy een groote troep wilde varkens. De soldaten doodden 'er verscheiden met sabel-houwen en bajonnet-steken, maar op geene andere wyze, want de Colonel had verboden een enkel schot met den snaphaan te doen. Men slagte dezelve; en het vleesch, het welk op het oogenblik wierd rond gedeeld, was by allen zeer welkoom. Ik kan niet nalaten nog op te merken, als iets dat zeer merkwaardig is, dat indien de eerste van deeze dieren, welke voor uit loopt, deezen of geenen weg inslaat, de anderen hem blindelings volgen, hopende even als hy het gevaar te zullen ontsnappen; het geen hun integendeel dikwils in handen van hunne vyanden doet vallen.

Den 14den, trokken wy naar het zuid-westen tot op den middag, wanneer wy te Jerusalem aankwamen, alwaar de voorhoede zig reeds zedert een uur bevondt. Wy waren geheel en al met slyk bemorst. Verscheiden soldaten vielen over wortels van boomen, of groote steenen, het geen hun zelfs breuken veroorzaakte. Tot myne groote verwondering, vonden wy hier dien zelfden WINSACK, van wien ik hier boven gesproken heb, en die aan het hoofd van honderd andere Jagers was. Hy had hooren zeggen, dat de muitelingen de Rivier Cottica aan derzelve bovenste gedeelte waren overgetrokken, en de Gouverneur had hem aangezocht, om het bevel weder op zig te nemen; dienvolgende boodt hy aan den Colonel FOURGEOUD op nieuw zynen dienst aan, die zeer wel deedt met zulks aan te nemen.

Onze legerplaats was byna geheel en al ter neder geslagen op een stuk land, dat met langwerpige en steekende planten bedekt was. Een der slaven wierd ongelukkiglyk in zyn voet gestoken door een kleine slang, die in Surinamen den naam van Oroucoukou [4] draagt, uit hoofde van deszelfs kleur, naar die van een nachtuil gelykende. In minder dan ØØn minuut begon het been van deezen man op te wellen; vervolgens gevoelde hy vreesselyke pynen, en verviel kort daarop in stuiptrekkingen. Een van zyne medgezellen, den slang gedood hebbende, liet de gal van dit dier, gemengd in een half glas brandewyn, het welk ik hem gaf, door den gewonden inneemen. Toen (misschien was het loutere inbeelding) scheen hy een weinig verligting te gevoelen: maar het toeval kwam met een ongemeen geweld schielyk wederom, en de ongelukkige wierdt dadelyk naar de Plantagie van zynen meester gezonden, alwaar hy stierf. Ik heb dik wils hooren zeggen, dat de gal van een slang, uitwendig op de beet gelegd, in dit geval van zeer kragtige uitwerking is. Men kan zelfs in the Great Magazine van de maand April 1758, een brief lezen, gedagteekend den 24sten Maart, en geteekend J. H., waar in de Schryver op eene leerstellige wyze

de manier behandelt, op welke dit geneesmiddel behoort te worden toegediend. Maar ik laat voor lieden van de kunst over, om in deze bijzonderheden te treden, en ik zal my vergenoegen met in 't algemeen op te merken, dat hoe kleiner de slang is, ten minsten in Guiana, hoe doodelyker het vergift is. En dit is het, 't geen THOMPSON met zoo veel juistheid en kragt van woorden schetst.

"Maar de wreedste, schoon de kleinste van allen, is steeds die dienaar van den dood, welke, zig in de schaduw verborgen houdende, zyn ongelukkig slachtoffer bespiedt, en het zelve een fyn vergift mededeelt, het welk langen tyd in zyne aderen gekookt, met eene gezwindheid, als die der blixemstraalen, zynen levensloop stuit".

In deze zelfde Savane, doodde ØØn der Jagers nog een ander dier van dit zelfde geslacht, genaamd de Zweepslang, om dat hy naar een zweep gelykt. Naauwlyks dikker zynde dan een zwaanenschacht, heeft hy de lengte van vyf voeten. Zyn buik is van eene witte, en zyn rug van eene lood-kleur: ik weet de gevolgen van zyne steeken niet. De Negers hebben my gezegd, maar ik heb het niet gezien, dat hy met zyn staart een zeer harden slag kan geven.

Ik moet niet met stilzwygen voorbygaan, een halfslachtig dier, het welk de Negers ook dien zelfden avond doodden, en door hen Cabiai [5] genoemd word. Het is een soort van water-varken, van de zelfde gedaante, als het land-dier van dien naam. Hy is met gryze borstels bedekt, en met zeer scherpe tanden gewapend: hy heeft geen staart. Elk van zyne pooten heeft drie klaauwen, met een vlies, even als de eendvogels. Men beweert, dat dit dier alleenlyk des nachts aan den oever kooft, en dat hy zig aldaar met allerlei kruiden en plantgewassen voedt. Zyn vleesch is, zoo men zegt, goed om te eten, maar ik heb het niet geproeft.

Den 16den, zondt de Colonel FOURGEOUD twee aanzienlyke gedeelten zyner krygsbende af, om op kondschap uit te gaan. Het eerste bestond uit honderd mannen, waar over de Lieutenant Colonel DE BORNES het bevel voerde; hetzelve had in last, om zig van den kant van de Wana-Kreek naar het bovenste gedeelte der Cormoetibo-Kreek te begeven. Het tweede bedroeg een gelyk getal, onder bevel van den Colonel SEYBOURG; het zelve kreeg bevel, om naar de Pinnenburg-Kreek, aan het bovenste gedeelte van de Cottica, heen te trekken. Het laatstgemelde volk kwam omtrent te middernacht te rug, met twee kano's, welken zy, aan de andere zyde der Rivier, een weinig beneden de Claas-Kreek, gevonden hadden op 't land gehaald te zyn. Hun bericht overtuigde ons van den aantocht der muitelingen, die hunne ledige kano's alleenlyk hadden doen afzakken, om dezelve, met buit beladen, te rug te zenden. Ingevolge van dit bericht, maakte men dadelyk de noodige toebereidzels, om hen met ernst te vervolgen. Onze oude Bevelhebber betoonde nimmer meerder moed, dan in dit oogenblik. Hy zwoer zig over alle de muitelingen, het koste wat het wilde, te zullen wreken.--Maar men zal, in het volgende Hoofdstuk, zien, of de bekwaamheid van onzen Generaal met die van BONNY gelyk stondt.

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Byzonder soort van Mieren.--Acajou-nooten.--Eta-appel.--Alarm aan de PerØca.--Hinderlaag.--Vreemde uitwerking, door eene Vledermuis veroorzaakt.--De Opposfum.--De Agouti en de Paca.--De Dadel-boom.--Het krygsvolk keert naar de Cormoetibo-kreek te rug.

Den 19den September 1775, een oogenblik voor het opgaan der zon, begaf zig de Colonel SEYBOURG, aan het hoofd van honderd Zee-soldaten en veertig Jagers, in aantocht. Deeze Officier deedt my de eer aan, zyne keuze op my te laten vallen, om hem te vergezellen; en hy was, geheel anders dan voor deezen, zeer bescheiden omtrent my, zonder dat ik de reden van die verandering bevroeden konde.

Na de Cormoetibo-Kreek te zyn overgetrokken, gingen wy zuidwestwaarts ten zuiden, tot aan de Cottica, aan welker oevers wy ons ter neder sloegen. Den eersten dag van onzen tocht zagen wy niets merkwaardigs, dan een groot aantal mieren van ten minsten een duim lengte, en volmaakt zwart. De insecten van dit soort ontbladeren een boom in zeer korten tyd; zy snyden dezelve in kleine stukjens ter grootte van een zes stuivers stuk, om ze onder den grond met zig te voeren. Het was allerangenaamst dit mierenleger te zien, elk met een stuk van een groen blad, onophoudelyk den zelfden weg volgende. Men is zoodanig genegen het wonderbaarlyke te gelooven, dat zommige lieden beweerd hebben, als of deeze vernieling ten voordeele van eenen blinden slang geschiede. Dit is 'er van de zaak, dat deeze bladen tot voedsel dienen voor de jongen der mieren, die nog geen kragt genoeg bezitten om zich zelve voedsel te bezorgen, en die zomtyds zes voeten diep in den grond wonen. Mejuffrouw DE MERIAN zegt, dat zommigen van deeze insecten zig tot een keten vormen van den eenen tak tot den anderen; en dat de geheele troep vervolgens daar over als over een brug gaat. Zy beweert ook, dat deeze troep eenmaal 's jaars van huis tot huis gaat, en aldaar al het ongedierte doodt, het welk zy vinden: maar ik ben verpligt te erkennen, dat ik op de plaatsen zelve geene van die omstandigheden vernomen heb: dit alleen kan ik verzekeren, dat het steken van dit soort van mieren byna even pynlyk is, als van de vuur-mier, welke ik reeds beschreven heb.

Des anderen daags trokken wy langs de oevers van de Cottica, tot dat wy in den omtrek van de Claas-Kreek waren, (dezelfde, die ik, met myn sabel tusschen myne tanden, had overgezwommen,) alwaar wy onze hangmatten ophingen. Men zondt my vervolgens met eenige jagers af, om aan den mond van de Wana-Kreek tot aan den nacht in eene hinderlaag te gaan leggen. Ik ontdekte hier niets anders, dan dat deeze zelfde Jagers, even als de muitelingen, geloofden, dat hunne tooverbanden of obias hen onkwetsbaar maakten. Zy zeiden my, dat de laatstgemelden dezelve van hunne Priesters ontfingen; en dat zy zelve die kogten van GRAMAN-QUACY, een zeer beruchten en doorslepen ouden Neger, van wien ik op een geschikter plaats in het byzonder spreken zal.--Wanneer ik hun vroeg, "waar het by toekwam, dat 'er iemand van hun, of van hunne onkwetsbaare tegenpartyen gedood wierdt"? antwoordden zy my: "Dit gebeurt, om dat zy even als gy, Masera, op hunnen tooverband,

of obia, geen vertrouwen stellen".--Deeze trek van bekwaamheid van QUACY bragt nogtans het goed gevolg te weeg, dat hy van zyne landgenooten zulke onvertzaagde soldaten maakte, dat ik dikwerf over hunne ongemeene dapperheid verbaasd stond, en deeze bedriegerye, behalven dat ze veel aanzien en eerbied verwekte, bezorgde aan haaren uitvinder een gemakkelyk leven, het welk in eenen Surinaamschen Neger niet zeer gemeen is.

Ik zag, aan den mond van deeze Kreek, eene groote meenigte Acajou-nooten op het water dryven. By de beschryving, daar van door my reeds gegeven, moet ik nog voegen, dat de noot van deezen naam zig aan eene groote peer vormt, en dat deeze aan een boom groeit van middelmatige grootte, die een gryze schors, en dikke en breede bladen heeft. Men kan deeze uitmuntende nooten door alle de werelddeelen vervoeren; want zy blyven eenen zeer langen tyd goed: zommige Schryvers noemen dezelve anacardium occidental. Uit den boom druipt eene doorschynende gom, die, in water ontbonden zynde, de dikte van vogellym heeft.

Ter deezer zelfde plaats proefde ik ook den Eta-appel, waar van de Negers ongemeen veel houden. De boom, die denzelven voortbrengt, is een soort van palmboom met breede bladeren, maar minder dik, dan de Mauricy, of den berg-palmboom. Deszelfs vruchten zyn rond, en groeien aan groote risten of bossen, even als de druiven-trossen: binnen in eiken appel zit een harde noot, die een pit in zig bevat, en met een oranje-kleurig vleesch, ter dikte van een halve duim, en van een alleraangenaamste zuure smaak, omgeven is. Men zamelt deeze nooten zeldzaam op; men wagt, dat de appelen ryp afvallen. De Indianen laten dezelve in water uitweken, en maken 'er op die wyze een lekkeren en gezonden drank van.

De Colonel FOURGEOUD zondt ons te water een bode, die den 21sten aankwam, met bericht, dat het alarm-geschut [6] zig van den kant van de Perøca had laten hooren. Wy trokken dadelyk de Cottica over, op welkers westelyken oever de Jagers en eenige zee-soldaten last hadden, in eene hinderlaag te gaan leggen, in de hoop van den te rug tocht der muitelingen af te snyden, wanneer zy deeze Rivier weder met hunnen buit zouden over trekken. Den zelfden namiddag wierdt 'er een Neger van de muitelingen gezien, een groene mand dragende, die de reuk van den tabak geroken hebbende, eensklaps stil stondt, en den zelfden weg te rug keerde. Een Jager en ik schoten dadelyk op hem; wy raakten hem niet, maar zyn mand viel. Wy vonden daar in een dozyn fraaije servetten, een opgetoomden hoed met een goude lis, en twee rokken van kostelyke chits. Ik nam de laatstgemelden, en liet het overige aan mynen medgezel.

Op de tyding van het gevaar, het welk de Plantagi^on aan de Perøca liepen, trokken de Neger-Jagers met een ongemeenen yver voor uit; en eenige oogenblikken na hun vertrek, verzogt ik aan den Colonel SEYBOURG verlof, om hen te volgen. Deeze Officier gevraagd hebbende, wie lust had mede te trekken, boodt zig een groot getal aan; maar hy koos 'er alleenlyk vier uit, en ik was onder dezelve. Dwars door struiken en doornen, die als netten in malkander zaten, en die my

de voeten op eene verschrikkelijke manier van ØØn scheurden, gegaan zynde, haalde ik de afgezondene manschappen in, op den afstand van een myl van de legerplaats. Kort daar op ontdekten wy dertien geheel nieuw opgeslagene hutten, en wy gisten, dat de muitelingen kortlings deeze plaats waren doorgetrokken. Dienvolgende zond ik aan den Colonel SEYBOURG daar van berigt, en verzogt voor de Jagers en voor my bevel, om onverwyld naar de PerØca te trekken; maar zyn antwoord bragt stellig mede, om ons oogenblikkelyk by hem te vervoegen. Wy keerden derhalven langs onzen voorigen weg te rug; het geen ons tot groot hartzeer verstrekte; de Neger-soldaten waren vooral zeer misnoegd, en maakten duizend onaangename aanmerkingen.

By onze aankomst op de legerplaats, vonden wy aldaar eene versterking, van den post van Jerusalem komende. Dezelve bestondt uit zestig mannen, zoo zwarten, als blanken, en bragt ons stelligen last mede, om het leger op te breken, en des anderen daags morgens naar de PerØca te trekken. Den geheelen nacht bevondt zig eene goede meeningte volks in hinderlagen.

Den volgenden dag was ieder voor het opkomen der zon gereed, en echter verlieten wy onze legerplaats zeer laat. Geduurende dit onbegrypelyk verwyl vernamen wy, dat men een kano, waar in alleenlyk ØØn Neger was, de Rivier had zien oversteken. Het was waarschylyk die arme schelm, op wien ik des avonds te vooren geschoten had.

Ik kan niet nalaten alhier eene zeer zonderlinge omstandigheid te verhaalen. Des morgens ten vier uren ontwakende, was ik uitermaten verschrikt, toen ik my in gestolt bloed vond liggen, hoe zeer geene de minste pyn gevoelende. Ik stond oogenblikkelyk op, en liep met een toorts in de hand naar den Heelmeester toe; dit bloed, deeze toorts, myne bleeke kleur, myn afgesneden hair, myne ontramponeerde kleeding, konden in hem deeze vraag doen opryzen: "zyt gy een levendig schepzel, of een spook, uit het graf opgerezzen? Is het zuivere hemel-lucht, die u omgeeft, of zyn het uitdampingen der helle?" [7]

Het geheele geheim bestondt daar in, dat ik gebeeten of gestoken was door de Vampire, of het Spook van Guiana, ook de vliegende hond yan Nieuw Spanje, en door de Spanjaarden Perro-Volador genaamd. Dit dier is niets anders dan een vledermuis van eene monsterachtige gedaante, die aan menschen en beesten, wanneer zy slapen, het bloed uitzuigt, zelfs nu en dan zoodanig, dat zy 'er van sterven. Dewyl de manier, waar op deeze dieren dit doen, in de daad verwonderenswaardig is, zal ik trachten dezelve opzettelyk te beschryven.

De Vampire, wanneer de geen, op wien hy het gemunt heeft, in slaap is, het welk hy uit zyne eigene natuurlyke neiging weet te ontdekken, zet zig doorgaans by de voeten neder. Hy houdt zig aldaar in evenwicht door middel van zyne groote vlerken, welken hy geduurig beweegt, en inmiddels doorboort hy de kop van de groote toon, maar het gat, het welk hy maakt, is zoo klein, dat 'er naauwlyks de kop van eene spelde door kan, en zulks derhalven geene de minste pyn verørzaakt. Door middel van deeze opening, gaat hy niettemin voort met het bloed uit te zuigen, tot dat hy genoodzaakt is het uit te spuwen. Hy begint

vervolgens op nieuw, en gaat zoo voort met zuigen en uitspuwen, zoo dat hy niet dan met zeer veel moeite kan wegvliegen, en dat zyn slachtoffer dikwerf van den natuurlyken in den eeuwigen slaap is overgegaan. De beesten steekt hy doorgaans in het oor, en altyd op een plaats, waar het bloed een oogenblikkelyken loop heeft, misschien in de eene of andere slagader. Na dat men tabaks-asch op de wonde gelegd had, als het zekerst middel zynde, kwam ik te rug om my te wasschen, gelyk ook myne hangmat, waar onder ik veel geronnen bloed gewaar wierd. De Heelmeester het zelve naargegaan hebbende, oordeelde, dat ik geduurende dien nacht dertien of veertien oncen bloed moest verloren hebben.

Ik heb naderhand gelegenheid gehad ØØn van deeze vledermuizen te dooden, wiens uitgespreide vlerken eene wydte maakten van twee-en-dertig en een halve duim: men zegt, dat 'er zommige zyn van drie voeten in die zelfde rigting, schoon zy naar die van Madagascar niets hoe genaamd gelyken. De door my gedoodde vledermuis had eene donker bruine, byna zwarte kleur, maar ligter onder aan den buik. Over 't geheel had hy een in de daad afschuwelyk voorkomen. Maar zyn kop was vooral vervaarlyk: men zag aldaar boven den neus een blinkend, ongebogen, rimpelig, en puntsgewyze toeloopend vlies. Zyne ooren waaren lang, rond en doorschynend. In het bovenste kakenbeen had hy vier snydende tanden en zes in het onderste. Ik zag niet, dat hy een staart had, maar een vel, in welks midden een pees was. Elk van zyne vlerken had vier klaauwen, van elkander afgescheiden, als die der pooten van een eendvogel, [8] en met nagels gewapend: men zag ook nog een ander ter plaatse, waar deeze zelfde klaauwen zig veroenigen. Alle dienen zy aan het dier om te klauteren op, en zig vast te houden aan boomen, rotsen of daken, alwaar hy hangen blyft, wanneer hy slaapt.

Een der Zee-soldaaten vong dien zelfden dag een Oppossum of Sarigue. Dit dier verschilt, in zommige byzonderheden, merkelyk van de beschryving, welke 'er de beroemde BUFFON van gegeven heeft.--By voorbeeld, hy is veel ligter dan alle de geenen, waar van deeze Schryver spreekt; en hy heeft den staart met hair, in plaats van met schubben bedekt. Ik meen dit ten minsten, en, zoo myn oog my bedrogen heeft, ben ik de eenigste niet die met opzigt van dit dier in dat geval geweest is. LINN^US, SEBA en VOSMAAR, beschouwen de Oppossum als een dier, zoo wel van de oude als nieuwe weereld, schoon het echter zeker is, dat hy alleen in America gevonden wordt. LINN^US tast ook mis, wanneer hy verzekert, dat alle de vledermuizen vier snydende tanden in elk kakenbeen hebben. (Zie BUFFON V. Deel, bladz. 282.)

Deeze Oppossum was niet grooter, dan een groote muis. Hy was volmaakt zwart, uitgenomen onder den buik, aan de pooten, en onder aan den staart, die de kleur had van een buffels huid. Boven elk van zyne oogen, vry veel naar die van een rot gelykende, had hy een vlak van deeze zelfde kleur. Zyne ooren waaren lang, rond en doorschynend; zyne klaauwen bedroegen een getal van twintig, zynde ØØn derzelven agterwaarts geplaatst, en tot een duim dienende. Dezelve had tien of twaalf tepels, waar aan (zoo men zegt) de jongen, zoo dra zy gebooren zyn, zig vasthouden, zynde zy dan niet veel grooter, dan jonge Kevers. Maar dit dier had den zak niet, welken andere Oppossums gewoonlyk hebben. In plaatse van dien, zag men twee langwerpige

plooijen aan de binnenzijde van elke dye, die even als de gemelde zak geschikt waren, om de jongen voor alle onheil te beveiligen, daar geene foltering, ja zelfs het vuur niet, de moeder kan doen besluiten haare jongen te verlaten. Ik zal by deeze beschryving voegen, dat deeze dieren op het land leven, en dikwils op de boomen klauteren; maar dat zy zig, even als de muizen, met graanen, vruchten, en wortelen voeden. De beschryving van het andere soort zal ik uitstellen, tot dat zig de gelegenheid my daar toe aanbiedt.

Mejuffrouw DE MERIAN sreekt van eene byzondere Oppossum, die, in het oogenblik van gevaar, de jongen op haaren rug draagt: ik heb 'er in Surinamen nooit van hooren spreken, en houde my verzekerd, dat 'er dit soort niet is.

Ik heb reeds gezegd, dat door eene vertraging, waar van my de reden onbekend was, de ogtend reeds verre gevorderd was, toen wy onze legerplaats verlieten. Ik behoorde tot de voorhoede met de Jagers en eenige Zee-soldaaten, die allen voor negen dagen mondbehoefden op hunnen rug droegen. Wy hadden nog maar een klein gedeelte van den weg afgelegd, toen ØØn der eerstgemelden op den jagthoorn blaazende, de anderen uit elkander gingen, en zig plat op den buik aan den grond nederleiden, hebbende den haan van hun geweer overgehaald, en zynde alzoo tot het gevecht gereed. Ik deed even als zy; maar het was niet meer, dan een valsch alarm. Het was een hart, het welk in zynen loop de bladeren van 't geboomte in beweeging gebragt had. Wy stonden derhalven weder op, en trokken door slyk en water heen, tot drie uren na den middag, wanneer wy ons op hoogere landen nedersloegen, alwaar men geen water vinden konde, dan door een put te graven; en dan nog was het water, het welk wy daar uit schepten, zoo modderig, dat wy genoodzaakt waren, het door onze dassen of hembds-mouwen te laten doorloopen. De Colonel SEYBOURG kwam alhier by my, om my des avonds in zyne hut ter maaltyd te verzoeken, en behandelde my met eene beleefdheid, waar over ik zeer verwonderd was,

Des anderen daags vervolgden wy onzen weg, neemende denzelven westwaarts ten noordwesten. Wy hadden zwaare slagregens, en moesten een moeras doorwaden. Ik voerde toen het bevel over de agterhoede, en had drie uren noodig, om dezelve van deeze naar de overzijde te geleiden. Deeze tocht was allerverdrietelykst. De slaven, onder hunne pakken gebukt gaande, braken elk oogenblik de korst, die over het water lag. De Zee-soldaaten, met hunne mondbehoefden beladen, hadden zeer veel moeite om zig op de been te houden, en ik zelf, door de groote meeningte bloed, welke ik verlooren had, verzwakt zynde konde aan niemand van dienst wezen. Toen wy weder den vasten grond bereikt hadden, zag ik aldaar de lyken van verscheiden muitelingen verspreid liggen, aan elk van welken de regte hand en het hoofd was afgehouden. Deeze lyken waren nog niet verrot, het geen my deedt vermoeden, dat 'er in 't kort eenig gevecht tusschen de muitelingen, en het krygsvolk, aan de PerØca leggende, had plaats gehad.--Ik moet hier opmerken, dat, indien men den 21sten, in plaats van my te gelasten om te rug te komen, en de Jagers weder mede te brengen, ons had toegestaan voorwaarts te gaan, de muitelingen tusschen twee vuuren zouden geraakt zyn, 'er zeer weinigen van hun zouden zyn ontsnapt,

en wy hunnen buit zouden hebben hernomen. De lezer zal zig herinneren, dat dit zelfde voorval plaats had, toen ik, twee jaaren te vooren, te Devil's Harwar het bevel voerde. Indien ik toen een genoegzaam getal manschappen en krygsbehoeften tot den tocht gehad had, zoude ik aan de Volkplanting den gewichtigsten dienst gedaan hebben. Het spyt my deeze twee wezentlyke misslagen te moeten aanhaalen; maar waarheid en onpartydigheid verpligten 'er my toe. Deeze aanmerkingen echter behooren my niet van wreedheid te doen beschuldigen, want niemands hart was meer getroffen dan het myne, op het zien van zo veele jongelingen, die onder het ons omringende geboomte dood uitgestrekt lagen. Myn oog viel in 't byzonder op twee van hun, die zoo wel gemaakt waaren, als men ze met mogelykheid bedenken kan.

Terwyl ik met het maken van deeze en andere gelykzoortige aanmerkingen bezig was, bleeven verscheiden slaven, die te zwaar belaaden waren, in het moeras zitten. De bevelhebbende Officier, met het voornaamste gedeelte zyner manschappen zig op een hoog stuk land nedergeslagen hebbende, konde ons niet meer zien, noch hooren; en door deeze scheiding liep de agterhoede gevaar, niet alleen om haare mond- en krygs-behoeften te verliezen, maar om zelfs in de pan gehakt te worden.

Geenen enkelen Europeaan vindende, die kragten genoeg had overgehouden, om het volk, het welk voor uit getrokken was, in te haalen, gaf ik het bevel over aan mynen Lieutenant DE LOSRIOS, en waagde het om alleen dwars door het bosch te loopen, tot dat ik onze legerbende bereikt zoude hebben. Ik hield den Colonel SEYBOURG de gesteldheid der agterhoede voor, en verzogt hem "om wat langzaam voort te trekken, ten einde aan die geenen, die in de modder gezonken waren, tyd te geven, om 'er zig uit te redden, zonder het welk ik voor de gevolgen niet konde instaan". Zyn antwoord was, "dat hy zyn leger zoude opslaan, zoo dra hy goed water ontmoette". Schoon zeer vermoeit zynde, keerde ik dadelyk naar myne agterhoede te rug, waar van het grootste gedeelte tot des nachts in den deerniswaardigsten en gevaarlyksten toestand bleef, want eerst des avonds ten zeven uren redden wy den laatsten man uit het moeras, en toen gingen wy langzaam voort, tot dat wy in de legerplaats aankwamen.

Myne oplettenheid voor het behoud der manschappen, over welken ik het bevel voerde, myne zorg voor de besparing van krygs- en mondbehoeften, wel verre van my de goedkeuring te doen ondervinden van hem, onder wiens bevelen ik voor dit oogenblik stond, van hem, die my nog kortlings met zoo veel bescheidenheid behandelde, wikkelde my integendeel in een ernstig voorval in, waar over ik zoo gevoelig was, dat ik my naauwlyks wederhouden konde, om tot wanhoop te vervallen. Men kan myn verdriet beoordeelen, wanneer men weet, dat ik naauwlyks in de legerplaats zynde te rug gekomen, in arrest gezet wierd, om door eenen krygsraad, ter zaake van gepleegde ongehoorzaamheid, gevonnisd te worden. De Colonel SEYBOURG en ik hadden nimmer met elkander in betere vriendschap omgegaan; maar schoon hy my in het begin van den tocht met eene uiterlyke beleefdheid behandeld had, was het niet minder zichtbaar, dat hy, na een dergelyken trek, zig betoonde myn doodelykste vyand te zyn. Ik moet echter niet vergeeten eene zonderlinge omstandigheid te verhaalen, hier in bestaande,

dat men my, schoon in gevangenis gesteld zynde, tot nader orde myne wapens liet behouden.

Den 24sten vertrokken wy des morgens vroeg, en namen den weg ten zuiden en zuidwesten. In deeze laatstgemelde richting gingen wy voorby Pinnenburg, een verlaten gehucht der muitelingen, waar van ik gesproken heb. Ik bleef steeds gearresteerd, en was uitermaten mismoedig.

Des daags daar aan volgende trokken wy zuidwestwaarts, en doorwaadden een zeer diep moeras, waar in wy nat bezweet ingingen, vermits wy tot hier toe te schielyk gegaan hadden: maar de gezondheid van onze soldaaten was geen zaak, waar over men zig bekreunde, van hoe veel aanbelang zy ook voor den goeden uitslag onzer onderneming was.

Op nieuw een soort van heuvel of hoog land bereikt hebbende, was ik op het punt een ongeluk te ontmoeten, noodlottiger dan alle de ellende, welke ik tot dus verre ondervonden had. In eene diepe mymering als weggezonden, terwyl ik de agterhoede volgde, verdwaalde ik ongevoelig, en bevond my eindelyk alleen, in het midden van eene eindelooze woestyne. Zoo dra de arme QUACO bemerkte hadt, dat ik was afgedwaald, waagde hy dwars door het bosch heen te loopen, om zynen meester te rug te vinden, en, by louter geluk, zag hy my, aan den voet van eenen boom zittende in eene neerslagtigheid, die zig niet laat beschryven, en ten prooy van smart en wanhoop overgegeven. Des morgens van dien dag meende ik, dat myn ongeluk op het hoogst was, en in dit oogenblik zoude ik alles gegeven hebben, om my nog in die zelfde gesteldheid te bevinden. Ik was in eenen staat van volmaakte gevoelloosheid, te midden van een onmeetelyk bosch, en door verslindende vyanden omringd; stortregens vielen uit den hemel, en myn uitzicht was op tygers, op hongersnood, op alle onheilen, op alle gevaaren. JOANNA moest ik voor eeuwig vaarwel zeggen!--Dusdanig was de gesteldheid van mynen geest, toen ik, eensklaps mynen Neger herkende, van den grond oprees, en als een geheel nieuw leven in my voelde ontvonken. Vervolgens eenigen tyd te zamen zynde voortgewandeld, zeide ik hem, dat ik een vyver zag, door welken ik meende, dat het krygsvolk was doorgedaan, om dat het water zig drabbig vertoonde. De Jongeling, het oog op dit water slaande, antwoordde my met ontsteltenis; dat deeze modderpoel door een Tapira veroorzaakt was, [9] en hy toonde my de voetstappen van het dier in het slyk, vervolgens berste hy uit in traanen, en riep uit: Masera, wy zyn 'er om koud! wy zyn 'er om kond! In het midden van deezen angst herinnerde ik my echter, dat de Perøca op de kaart wierdt aangewezen ten westen van de plaats, alwaar wy ons bevonden, en ik besloot om oogenblikkelyk mynen weg derwaarts te nemen. Derhalven mynen snaphaan op nieuw geladen hebbende, gelaste ik aan QUACO om my te volgen; maar 'er was my nog ØØn hinderpaal in den weg, ik had myn kompas niet by my, en de regen belette het doorschynen der zonnestraalen. In deezen bangen nood, herinnerde my myn medgezel, dat de schors der boomen aan de zuidzyde doorgaans veel gladder is. Dit was waarlyk een goede inval, en dienvolgende gingen wy naar dien kant heen; dan eens door een dik en donker bosch, dan eens door een soort van kreupelbosch, tot dat wy, door vermoeienis en honger afgemat, gingen nederzitten, zonder een enkel woord uit te brengen, en elkander aankykende als twee slachtoffers; die ter dood

verwezen waren. Ons stilzwygen bleef nog voortduuren, wanneer wy een verward gedruis hoorden, als van lieden, die hoestten, en van anderen, die met wapentuig eenige beweging maakten. Gode zy dank! het was ons krygsvolk, het welk zig nedersloeg op een veld, bevoorens door het volk van de Perõca bezet. In weerwil van myne ongelegenheid, bevond ik my in dit oogenblik in eene der gelukkigste geest-gesteldheden, die my deedt zien, dat alles in deeze weereld ten goeden en ten kwaaden keeren kan. Alle de Officiers wenschten my van goeder hart geluk, en myn Neger, zoo wel als ik, deelden met hun van hun koud ossenvleesch en brood. Na het eindigen van deezen maaltyd, vervolgden wy onzen weg, en wy kwamen wederom in een moeras, of liever in een modderigen vyver, welks oppervlakte te zwak was om ons te dragen. De donkerheid van den nacht overviel ons, en wy waren genoodzaakt aldaar te verblyven. De soldaten hingen hunne hangmatten aan de boomen, de eene boven de andere; de slaven maakten houtvloten, op welken zy het kruit, de krygsbehoefden, enz. nederzetten, en zy zelve gingen leggen slapen.

Den 26sten, vertrokken wy, een uur voor het aankomen van den dag, maar na dat de Colonel SEYBOURG in zyne hangmat koffy gedronken had, terwyl al het volk, tot hun midden toe in het water staande, op hem wagtte, en wy gingen eerst west-, vervolgens noord-westwaarts. Onze tocht was zoo moeielyk en verveelend, dat verscheiden slaven hunne pakken lieten vallen, waar door dezelve deels nat wierden, deels verloren geraakten. Eindelyk, na eene andere verlatene legerplaats, te zyn doorgetrokken, hielden wy stil aan het oude cordon, of den weg, die op andere wegen uitliep, alwaar ik dadelyk het spoor der muitelingen ontdekte, geduurende dat ik aan de Cottica het bevel voerde. Wy sloegen aldaar ligte hutten op, om onder dezelve den nacht door te brengen.--Ik bleef nog steeds in arrest.

Een der Jagers, een klein viervoetig dier ontdekt hebbende, het welk met eene ongelooflyke gezwindheid door de legerplaats liep, hakte het zelve met zyn sabel. Het was de Paca, of de gevlake Cavey, in Surinamen den naam van Water-haas dragende. Dit dier is ongemeen vet, en heeft de grootte van een speenvarken. Zyn onderste kakebeen is kort, zyne neusgaten zyn breed, en van knevels voorzien, even als de katten; zyne oogen zyn zwart, en zyne ooren klein en kaal. Aan elke poot heeft hy vyf klauwen. Zyne huid, van eene bruine aard-kleur, is met vlakken gespikkeld, die een buffels kleur hebben, in de lengte, en meer of min streeps-gewyze geplaatst zyn: de buik heeft eene vuile witte kleur, en het geheele lyf is met een ruw, grof en kort hair overdekt. De Paca is een halfslachtig dier. Zig op het land bevindende, graaft hy, even als de varkens, in den grond, om zyn voedzel te zoeken: wanneer hy in gevaar is, loopt hy naar het water, om aldaar eene schuilplaats te vinden. Schoon hy vet, en, naar mate van zyne grootte, zeer wel in 't vleesch is, loopt hy echter veel gezwinder, dan eenig dier van zyne dikte in Zuid-America doet. Men leest nochtans het tegendeel in de beschryving, welke men daar van vindt in het vervolg op de Natuurlyke Geschiedenis van BUFFON, alwaar gezegd wordt: "Dat de Paca niet gezwind loopt, dat hy zelfs zeldzaam loopt, en dan nog met zeer weinig bevalligheid". Misschien is dit waar, wanneer men hem als een huisdier beschouwt, want men kan hem tam maken; maar ten minsten in den staat der natuur is hy zoodanig niet; en ik kan verzekeren,

dat ik hem als een haas heb zien loopen. Wy lieten hem voor onzen avond-maaltyd gereed maken, en wy vonden hem nog veel lekkerder dan de Bosch-rot, of zelfs dan de Warrabocerra.

De Cavey, met een lange neus, beter bekend onder den naam van Agouli Pacarara, is in Surinamen mede zeer gemeen. Zyne grootte is die van een groot konyn, Zyne huid heeft eene bruine oranje kleur op den rug, en geel aan den buik; zyne pooten zyn zwart: alle vier zyn ze lang uitgerekt: de voorpooten eindigen met vier klauwen, en de agterpooten met drie. De oogen van dit dier hebben eene schitterende zwarte kleur. Zyne bovenste lip is gespleten, en van knevels voorzien; zyne ooren zyn klein. Even als de Paca, heeft hy een zeer korten staart. Hy teelt sterk voort, en het wyfje zoogt haare jongen, die ten getale van drie of vier zig in holen van oude stammen van boomen ophouden, werwaarts zy ook de wyk neemt, wanneer zy vervolgd wordt. De Agouli Pacarara zoekt zyn voedzel niet op het land, zoo als de Paca. Men maakt hem gemakkelyk tam, en hy eet vruchten, wortelen, nooten, enz. maar zyn vleesch, schoon goed, is echter van een minder soort, dan dat van de Paca.

Men heeft my in Surinamen gezegd, dat aldaar ook een ander dier van dit soort gevonden wordt, genaamd de langstaartige Agouli. Ik heb hem niet gezien, of het is dezelfde, dien ik onder den naam van den Struikrot beschreven heb.

Den 27sten, vervolgden wy onzen weg, en voor den middag kwamen wy in eenen elendigen staat op de Plantagie Soribo, aan de Perøca, om aldaar de naby gelegene Plantagiⁿ tegen BONNY en de muitelingen te verdedigen.

De Rivier Perøca heeft, zoo men zegt, uit hoofde van derzelver veelvuldige kromten, een loop van meer dan zestig mylen, en zulks over 't algemeen van den zuid-oost naar den noord-west kant. Zy is zeer diep; maar haar bed is naauw, en aan haare oevers zyn, even als ten aanzien van alle de andere Rivieren, overā schoone Suiker- en Koffy-Plantagiⁿ gelegen. Wy waren naauwlyks op den wachtpost te Soribo aangekomen, of verscheiden afgezondenen van den Colonel SEYBOURG spraken my aan, en verzogten my ernstig, dat ik erkennen wilde ongelyk gehad te hebben: zy verzekerden my, dat ik, dit erkend hebbende, myne vryheid zoude te rug bekomen, en alles vergeten zoude zyn. Overtuigd van myne onschuld, konde ik my met geen schik schuldig verklaren, en voorā naardien de misdaad, waar van men my beschuldigde, slechts een gevolg was van myne getrouwe zorg voor het behoud der manschappen en krygsbehoeften, die my toevertrouwd waren. Na myne weigering, welke de Colonel SEYBOURG als eene misdadige halstarrigheid geliefde aan te merken, gaf men my onder de bewaring van eene wacht, en men nam my myne wapenen af. Onze Zee-soldaten bragten my toen in eene zeer groote ongerustheid, door opentlyk te dreigen, dat zy ten mynen voordeele aan 't muiten zouden slaan. Om dit onheil voor te komen, verklaarde ik hun, dat, daar, naar myn inzien, ongehoorzaamheid en muiterye in krygslieden onverschoonlyk waren, ik my gedwongen zoude zien, hoe hard my dit ook vallen mogt, om my tegen hen te wapenen.

Op den dag van onze aankomst op den wachtpost van Soribo, vernamen wy, wat 'er aan de PerØca was voorgevallen. De Plantagi^on Schoonhove en Altona waren door de muitelingen, welken wy uit Gado Saby verjaagd hadden, geplonderd geworden. Maar zig voor de Plantagie Poelwyk vertoond hebbende, hadden de slaven aldaar hen genoodzaakt te rug te keeren. De Jagers, die op de Plantagie Hagenbos geplaatst waren, waren hen den 21sten agter na getrokken. Zy hadden hen den 23sten ingehaald, een groot getal 'er van gedood, en het grootste gedeelte van hunnen geroofden buit hernomen. Den zelfden dag, poogde een ander gedeelte der muitelingen zig meester te maken van het kruid-magazyn op Hagenbos, het welk geen kwaad ontwerp was, en zy hadden daar toe het tydstip uitgekozen, dat de Jagers bezig waren met eene andere bende te vervolgen; maar zy wierden door een klein getal gewapende slaven te rug gedreven, ØØn van welken, tot de Plantagie Timotibo behorende, eenen gewapenden muiteling gevangen nam, en vervolgens hunne legerplaats agter de Plantagie van zynen meester ontdekte, voor welken dienst hy wel beloond wierd. Na al dit verhaalde, was 'er geen twyffel aan, of indien de party, die den 16den door den Colonel SEYBOURG was afgezonden, voorwaarts gerukt was, in plaats van volgens zyne bevelen te rug te trekken, alle deeze noodlottige voorvallen zouden geen plaats gehad hebben, en de onderneming der muitelingen zou geheel en al vervallen geraakt zyn. Het was daar^onboven klaar, dat de Neger, op wien wy den 21sten geschoten hadden, ØØn van de rooversbende van den 20sten was, en dat de muitelingen, wier lyken wy den 23sten gevonden hadden, dien zelfden dag waren gedood geworden.

Den 29sten zondt een Officier van het Soci^oteits krygsvolk my eenige vruchten, waar onder dadels waren. De boom, die dezelve voortbrengt, de dadel-boom, behoort tot het geslacht der palm-boomen, maar is van eene ongemeene hoogte. Zyne bladeren loopen uit den kruin van den boom, zy zyn wyd uitgespreid, zeer dik, nederhangende, en by elkander genomen, vormen zy een zonnenscherm. Deszelfs vruchten groeien aan rissen, waar van elk een groot getal bevat. Zy zyn langwerpig, van de grootte van een menschenduim, en van eene geele kleur. Het vleesch, het welk lymig, vast en zoet is, zit rondöm eene zeer harde, grysachtige noot, die over haare geheele breedte als met een vooren doorsneden is.

Dien zelfden dag bevonden zestig Jagers, die op kondschap waren uitgegaan, dat de legerplaats der muitelingen agter de Plantagie Timotibo verlaten was. Zy moest omtrent zestig menschen bevatten.

In de nabuurschap van de PerØca niets te doen hebbende, verlieten wy die plaats des morgens van den 30sten September, en den 1sten October, kwamen wy op Devil's Harwar aan, ongemeen vermoeid zynde, en zonder iets merkwaardigs op onzen tocht ontmoet te hebben. Des avonds te voren had ik aan den Colonel FOURGEOUD geschreeven; ik verzogt hem, dewyl myne tegenwoordige gesteldheid my ten hoogsten verdroot, oogenblikkelyk eenen krygsraad by ØØn te roepen, en had hem mynen brief door eenen slaaf gezonden. By onze aankomst op deezen post, gebruikte men de hardste middelen om my tot onderwerping te dwingen; en de behandeling, welke ik ondervond, was van dien aart, dat een Capitain der Jagers, QUACI genaamd, uitriep: "Indien de Europeanen zig jegens elkander zoodanig gedragen, is het niet te verwonderen;

dat het hun tot genoeg strekt ons arme Africanen te mishandelen en te kwellen"!

Deeze verdrietelyke zaak liep echter op Devil's Harwar ten einde. De Colonel SEYBOURG, overtuigd van zyn ongelyk, en niet kunnende weten, hoe dit geval moge afloopen, trachte, zoo mogelyk, uit de netelige omstandigheid, waar in hem zyne oploopenheid gebragt had, met eere uit te komen. Den 2den October, vroeg hy my derhalven met eenen glimlach: "Of ik wist te vergeten en te vergeven"? Ik antwoordde hem, neen! Hy daar op zyne vraag herhalende, zeide ik hem; "dat ik eerbied voor de waarheid had, en dat ik nooit erkennen zoude schuld te hebben, zoo lang myn geweten my zulks niet deedt gevoelen; dat ik onbekwaam was tot zulk eene laagheid voor een medemensch, en nog minder voor hem, dan voor eenig ander". Hy nam my by de hand, verzogt my bedaard te zyn, en verklaarde my: "Dat hy, op alle voorwaarden, vrede met my wilde maken"! maar ik antwoordde hem stellig: "Dat ik naar geen ander vergelyk luisteren wilde, dan het volgende; dat hy zyne misslag in tegenwoordigheid van alle de Officiers erkennen zoude, en dat hy, met eigen handen, uit zyn Dag-register alle de bladen zoude uitscheuren, die mynen goeden naam in verdenking zouden kunnen brengen". Dit geschiedde oogenblikkelyk; men gaf my myne wapenen te rug, en myne zegepraal ging gepaard met alle omstandigheden, die my eene volkomene voldoening verschaffen konden. Ik reikte vervolgens ongeveinsd en van goeder harten aan den Colonel SEYBOURG de hand toe: dezelve gaf eene maaltyd tot een vreugde-feest over onze verzoening: na den maaltyd stelde hy my, tot myne groote verwondering, den brief weder ter hand, dien ik aan den Colonel FOURGEOUD geschreven had, en hy erkende my denzelven onderschept te hebben, om voor te komen, dat deeze zaak geene verdere gevolgen hebben zoude. Hy berigte my tevens, dat onze Opper-Bevelhebber aan de Wana-Kreek gelegerd lag, in plaats van den Lieutenant Colonel DE BORGNES, die ziek geworden, en naar Paramaribo opgezonden was. Onze verzoening was zeer wel gemeend, en na dat het krygsvolk een weinig had uitgerust, vertrokken wy den 4den, naar het hoofd-quartier van Jerusalem; maar ik was genoodzaakt mynen QUACO te Devil's Harwar zeer ziek agter te laten, alwaar ik hem aan de zorge van den Heelmeester aanbeval. Dien avond sloegen wy ons neder aan de overzyde van de Cormoetibo-Kreek.

Des anderen daags in den vroegen morgen, kwamen wy, de Cottica overgestoken zynde, weder op den wachtpost van Jerusalem. Ik had ledigen tyd om aanmerkingen te maken omtrent de wisselvalligheden van dit leven, en alle de onheilen, waar aan wy bloot gesteld zyn, het zy wy ze al, dan niet verdiend hebben: ik maakte vooral deeze aanmerkingen, toen ik onder de kortlings ontscheepte personen, eene van myne oude kennissen vond, namelyk den heer P...., die in Europa meer dan dertig duizend ponden sterling hadt doorgebragt. Men hadt hem zyne vrouw, die zeer schoon was, ontvoerd, en hy zag zig in dit oogenblik, om te kunnen bestaan, vervallen tot den post van Vaandrig, onder het krygsvolk van de Compagnie. Hy had voorheen een aanzienlyken eigendom in deeze zelfde Volkplanting bezeten, het geen zynen staat steeds veel onāngener en verdrietelyker maakte. Van zynen geheelen rykdom hadt hy niets meer overig, dan een enkel stuk geld, het welk hy onder de slaven wierp, tevens eenige Fransche versen aanhalende,

die op zyne gesteldheid toepasselyk waren.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Tweede tocht naar Gado-Saby.--Land-Schildpad.--Verschillende soorten van hout.--Levendig geraamte.--Treffelyke gezichten.--Honderd-pooten.--Verschillende Plantgewassen.--De Opper-Bevelhebber wordt ziek, en verlaat de legerplaats.--Sprinkhanen.--Verschillende soorten van visschen.--De Zeekoe.--Het Zee-paard.--Aanmerkingen omtrent het aanwezen der Meerminnen.--Trommelzucht.--Verscheiden soorten van vogelen.--De Malaky en Markoury boomen.--Doornhaag-wormen.

Den 9den October 1775, verliet de Colonel FOURGEOUD zyne legerplaats aan de Wana-Kreek, om zig op den post van Jerusalem met ons te ver^oenigen. Hy deedt vooraf de helft zyner soldaten, die ziek waren, in vaartuigen de Rivier afzakken. De soldaten van deezen post voegden zig by hun, en men zondt hen allen naar Devil's Harwar, om den genade-slag te ontvangen. De Neger-Jagers vertrokken insgelyks, en begaven zig met hunnen leidsman WINSAK naar de Per^oca, alwaar zy met de verdediging belast waren.

De Colonel ontdekte, by deezen laatstgemelden tocht een honderdtal ledige huizen, en bespeurde eenige muitelingen, maar nam 'er geen ^oon van gevangen. Hy vondt ook een bekkeneel aan een tak van een boom hangen, en men konde met genoegzaame zekerheid gissen, dat dit het hoofd, was van den ongelukkigen SCHMIDT, die omgekomen was. [10]

Den 13den, kwam myn Neger QUACO te rug, volmaakt hersteld zynde: ik was 'er verblyd over, want zyne getrouwheid omtrent my had nog nooit gewankeld. Wy vernamen te gelyker tyd, dat de Capitain STOELEMAN, die aan het hoofd van eenige Jagers was, door een zwaren rook, dien hy van verre in het bosch bespeurd had, eene verblyfplaats der muitelingen had ontdekt, doch die door hem niet was aangetast; dat de Capitain FREDERIK, met een anderen hoop Jagers, de oevers der Zee beneden Paramaribo schoon hieldt; dat twee soldaten, die den 18den Augustus verdwaald geraakt waren, het geluk gehad hadden, om op eene wonderbaarlyke wyze hun gevaar te ontkomen, en dat zy den wachtpost, die aan de Rivier Maroni geplaatst was, bereikt hadden; en eindelyk, dat twaalf schoone Neger-slaven van de Plantagie Gold Mina waren weggelopen, om zig met de muitelingen te ver^oenigen.

Deeze tydingen bemoedigden den Colonel FOURGEOUD dermaten, dat deeze onvermoeide Overste steeds by zyn besluit bleef, om den vyand te vervolgen. Mitsdien trokken wy den 15den, in den vroegen morgen, de bosschen in, schoon ons getal toen merkelyk gesmolten was. De Colonel liet des avonds te voren een vrywilliger, ^oon van zyne landgenooten, MATTHIEU genaamd, en broeder van den Vaandrig van dien naam, ter aarde bestellen. De dood was ons zoo gemeenzaam geworden, dat, wanneer iemand onzer een nabestaanden of vriend op de legerplaats verloor, men hem doorgaans deeze vraag deedt: "Heeft hy brandewyn,

rhum of tabak nagelaten"?

Korten tyd voor ons vertrek, liepen zeven van onze Neger-slaven weg, en namen de vlucht naar hunne meesters, alwaar zy mismoedig, vermagerd, en byna uitgehongerd, aankwamen. Wy stelden ons echter in aantocht, en trokken regelrecht noord-oostwaarts aan. De kist, waar in myne flessen gesloten waren, brak aan stukken met al wat 'er in was, en dit was de eenige merkwaardige gebeurtenis op deezen tocht. Des avonds sloegen wy ons by de Cassipory-Kreek neder; en dewyl het saisoen van droogte aankwam, moesten wy een put graven, om water te hebben. Het krygsvolk kreeg alhier bevel, om geene hutten, noch schuilplaatsen meer te bouwen, dewyl de regenbuien minder zwaar wierden.

Den 16den, vervolgden wy onzen weg, steeds noord-oostwaarts trekkende, en tegen den avond kwamen wy aan die huizen, welken de Colonel FOURGEOUD laatst ontdekt had, maar die, zoo als men naderhand ontdekte, slechts voor een tyd eene verblyfplaats hadden opgeleverd aan die muitelingen, welke verwagten oogenblikkelyk van Gado-Saby verjaagd te worden; en waar aan zy den naam van Bousy-Gray (dat is: "de bosschen schreyen",) gegeven hadden. Wy sloegen ons hier neder, en bezagen met veel vermaak de wooning van BONNY, zynde in den smaak van een molen gebouwd, en zeer hoog boven den grond verheven. Dezelve had twee deuren, om des te beter te kunnen zien, wat 'er rondom hem omging, en alzoo geen gevaar te looplen, om het slagtoffer eener verrassing te worden. De lucht had aldaar ook vryer doorspeeling, dan in de andere wooningen, en uit dien hoofde was zy voor zyne gezondheid beter geschikt, want in ØØn der laatste gevechten hadt hy eene gevaarlyke wonde in de liesch bekomen, zoo als wy naderhand van ØØn onzer gevangenen vernamen. In de nabyheid der wooning van dit Opperhoofd der muitelingen, zag men baden, byzonderlyk geschikt ten gebuik van zyne vrouwen, die zig des morgens en des avonds daar in begaven, want 'er was in den omtrek deezer verblyfplaats geene Rivier.

Een der slaven boodt my, op de laatstgemelde legerplaats, een Land-Schildpad aan; een dier, het welk wy, wel is waar, verscheiden malen gezien hadden, maar het nog niet beschreven hebbende, zal ik trachten zulks thans te doen. De Surinaamsche Land-Schildpad is van eene eyronde gedaante, en heeft niet meer dan agtien of twintig duimen lengte. Zyne schelp, die van eene donker geele of bruine kleur is, veel meer uitpuilende, dan die van de zee-schildpad, heeft dertien zeshoekige verhevenheden, en is zoo hard, dat zy, zonder te breken, het zwaarste gewicht dragen kan. De onderste schelp, of het borststuk, is een weinig hol, en van eene helder geele kleur. De kop van dit dier gelykt naar dat van alle andere Schildpadden. De staart is zonder hair en kort, maar in plaats van vinnen, heeft hy vier pooten, met schubben bedekt, en met puntige nagels gewapend, waar van hy zig in het loopen bedient. Wanneer hy zig voor eenig gevaar wil beveiligen, kruipt hy in zyn schelp of bekleedzel. De Indianen laten de Schildpad in dien staat op het vuur koken, tot dat dezelve gaar is; het geen men weet, wanneer het benedenste gedeelte zig afscheidt van het bovenste, het welk tot een schotel voor deeze spyze dient. Eene minder wreede manier, waar van ik altoos gebruik maakte, bestaat daar in, dat men het dier in zyn beenachtig bekleedzel op heeten asch plaatst;

hy steekt dan kop en hals naar buiten, welke men hem afhoudt, en zig daar door de spyze verschaft, welke zyn lichaam oplevert, zonder het dier verdere folteringen aan te doen. De heer DE GRAAF, drie of vier van deeze Land-Schildpadden willende verzenden, bewaarde dezelve vier maanden; gedurende al dien tyd bleven zy in 't leven, zonder dat zy eenig voedzel scheenen te nemen, en met dit al behielden zy haare kragten, zoodanig dat zy zelfs ter voortteeling geschikt waren.

Ik heb ook dikwils eene andere Land-Schildpad gezien, die hier Alacacca genoemd wordt. Dezelve is van eene zeer platte gedaante, en van eenen kleinderen omvang, dan de eerstgemelde. Derzelve groenachtige kleur is voor het gezicht zeer onaangenaam, en zy is zoo goed niet om te eten, dan de andere.

Den 17den, vervolgden wy onzen weg ten noorden en noord-oosten, in de hoop om eenige ontdekking te doen, maar zonder vrucht. Dien dag gingen wy voorby eenige mieren-nesten, die meer dan zes voeten hoogte, en, zonder vergrooting, een omtrek van meer dan honderd voeten hadden. Wy zagen ook eene meenigte stukken fraay timmerhout, waar onder was het hout van den zwarten kool-boom, die eene donker bruine kleur heeft, en by de schrynwerkers en timmerlieden zeer geacht is. Men toonde my ook den Zandkuil-boom, alzoo genoemd naar zyne vrucht, waar uit men het zaad neemt, en dezelve dan met zand vult voor de schryftafels. Deeze vrucht, die de dikte heeft van eene groote uije, heeft kleine gaten in derzelve oppervlakte. Het is een ontlast- en braak-middel te gelyk; maar het sap van derzelve vleesch is een sterk vergift. Zie daar alles, wat ik 'er van zeggen kan, want ik had noch tyd, noch gelegenheid, om dezelve met de nauwkeurigheid van eenen kruidkundigen te onderzoeken.

Den 18den, trokken wy steeds in dezelfde richting voort. Wel dra vonden wy een gebaad voetpad, het welk een cirkel maakte, en niettemin een weg van gemeenschap scheen te zyn tusschen Gabo-Saby en Bousy-Gray. Dit voetpad bragt ons regelrecht naar den westkant, en na verloop van eenige uren, dat wy het zelve gevolgd hadden, vond ik een armen Neger, tot de muitelingen behoorende, die met bladen van den Latanus-boom bedekt was, en nauwlyks meer adem halen konde. Hy hadt niet meer, dan het vel over de beenderen, en ØØn van zyne oogen was uit de oog-holte uitgezakt. Ik zette hem myn fles voor den mond, en hy dronk eenige teugen rhum met water gemengd; vervolgens zeide hy my met eene zwakke stem, die wy naauwlyks verstaan konden:--"Ik bedank u, Masera".--Verder sprak hy niets. De Colonel gaf bevel, om hem in een hangmat mede te nemen; en kort daar na sloegen wy ons neder by een biry-biry, of modderpoel. Ik moet niet vergeten, dat wy deezen dag eenige schoone Brood-boomen [11] zagen, die tachtig of honderd voeten hoog, en zeer dik waren. De boom van dien naam is grys, en loopt lynrecht op. Zyne takken spruiten aan den top uit, en de bladen zyn aldaar aan paaren gerangschikt. Men noemt hem te recht den Koning van het woud, want schooner boom is 'er niet. Deszelfs hout, van eene voortreffelyke kaneel-kleur, is vast, van een fraay erf, neemt een goeden glans aan, en kan den tyd verduuren.--Maar het geen vooral onzen aandacht tot zig trok, waren de zaden, die naar boonen gelyken, en ten getale van drie of vier in eene breedte en helder bruine peul

besloten zyn. Wy zagen 'er eene groote meenigte van aan den voet van den boom op den grond verspreid leggen; zy hadden een smaak van zoete koek. Uit zyne wortels druipt eene gom, die, behoorlyk toebereid zynde, een vernis oplevert, het welk in helderheid en gebruik geen weerga heeft.

De meenigte schoone boomen van onderscheidene soorten, welke dit Land oplevert, is waarlyk eindeloos. Men heeft slechts de moeite te doen van ze te hakken; maar indien men den afstand, op welken zy doorgaans groeien, van de bevaarbare Rivieren in aanschouw neemt, als mede de kosten op het omhakken en bewerken vallende, de meenigte slaven, welken men gebruiken moet om de boomen door de bosschen heen te trekken, vermits men zig aldaar van geene paarden bedienen kan, de gevaaren en tyd-verliezen, kan men ligtelyk naargaan de oorzaak der ongemeene duurte van het timmerhout in Guiana.

Deeze tocht verschafte ons de verrukkelykste gezichten. Wy liepen door een eindeloos bosch, waar van de altyd groene boomen het schitterendst lommer ten toon spreidden. Het seizoen van droogte (zynde de zomer in dit Land) bragt oneindig veel toe tot verfraaijing van dit toneel; en de eenvoudige natuur overtrof hier verre de verdubbelde pogingen der konst. Wy ontmoetten eindelooze zandwoestynen van het aangenaamst groen, door de bekoorlykste beeken van versch en helder water doorsneden, wier oevers vercierd waren met bloemen, die de schitterendste kleuren vertoonden, en de lucht met den aangenaamsten geur vervulden. Dan eens zag men het bevallig tafereel van een hoop fraaie uitspruitende boompjes; dan eens verhief zig een enkele boom, wiens schoonheid deed vermoeden, dat men hem met voordacht op deeze plaatsen had laten groeien, om dit tafereel nog ryker en bevalliger te maken. De geheele landstreek was door een zeer groot bosch van hooge palmboomen omringd; wier verheven kruinen, van de zelfde kleur als de golven der zee, zig in een zacht evenwicht hielden boven een on^oindig getal van onderscheidene geboomten, wier groen nimmer verwelkt, die altyd met bloemen en vruchten bedekt zyn, en den vermoelden reiziger schynen uit te noodigen, om onder hunne schaduw rust te nemen, tot het gunstig oogenblik, dat hy zig in den vlietenden stroom van het zuiverst water kan dompelen, en de verhevene schoonheden der natuur onbelemmerd aanschouwen.--Hoe meenigwerf, wanneer eene algemeene stilte rondom my heerschte, dacht ik niet aan myne lieve gezellinne, wenschende, met haar en mynen zoon, in deeze nieuwe Elyseesche velden, vreedzaame dagen te slyten!--Maar laten wy tans soortgelyke herdenkingen vaarwel zeggen.

Den 19den, vervolgden wy onzen tocht, en dien dag vonden wy onzen ouden weg, die ons regelrecht naar de velden van Gado-Saby bragt, alwaar wy nog eene groote meenigte ryst zagen, die kortlings gebloeid had, en welke wy afmaayden en verbrandden. De Neger, van wien ik bevorens gesproken heb, wierd hier onder boom-mos en bladeren nedergelegd, als of men hem levendig wilde begraven: voor deezen ellendeling was geene hoop meer tot genezing. Wy hingen onze hangmatten op, en verstikten byna door den rook van onze vuuren.

Ik zag op dit veld eene hagedis van by de twee voeten lengte, welke

de Negers doodden en opaten: zy noemden hem Sapagala, en hy had eene groenachtig bruine kleur, maar hy geleet niet naar de Iguana. Onder de puinhoopen van het afgebrande gehucht, ontdekten wy eenige Water-rupsen of Honderd-pooten van agt tot tien duimen lengte. Dit hatelyk kruipend gedierte van eene geelachtig bruine kleur, loopt in allen opzichte zeer gezwind, en het vergift, het welk zy in de door hen gemaakte pynlyke wonde laaten, schoon het niet doodelyk is, verwekt niettemin doorgaans de koorts. Zommige schryvers geven aan dit kruipend gedierte twintig paar pooten, en anderen veertig. Ik heb ze by de geenen, die wy vonden, niet getelt: alles wat ik 'er van zeggen kan, is, dat zy my toescheenen met de Europeesche honderd-pooten eene juiste over^oenkomst te hebben. Zommigen van onze Officiers maakten groote en schoone verzamelingen van alle deeze merkwaardigheden; ik voor my vergenoegde my met de afteekening en beschryving van die dingen, die my voorkwamen niet zeer gemeen te zyn.

Den 20sten, gingen wy de verblyfplaats, Cosaay genaamd, bezichtigen, en op den weg vernam ik, dat de bovengemelde Neger nog leefde. Ik nam de takken, die hem bedekten, weg, en op myne tusschenspraak, voerden wy hem met ons mede; maar de slaven, te onvreden van met zulk een pak beladen te zyn, namen, in myne afwezigheid, alle gelegenheden waar, om deezen ongelukkigen te doen lyden, met hem op wortels en steenen te laten vallen, en door het slyk en water, het welk wy doorwaden moesten, agter aan te laten sleepen. Men zondt verscheiden manschappen uit, om de omliggende strecken te onderzoeken; en het overige krygsvolk sloeg zig neder ten westen van Cosaay. Deeze afgezondene manschappen ontdekten van dien zelfden kant vier schoone velden, met maniok, ignames, bananen, pistaches, Indisch koorn, en erweten van Angola beplant. Zy zagen ook verscheiden lyken van menschen, die in het gevecht, in de maand Augustus voorgevallen, het leven hadden verloren.--Wy plukten, in de nabyheid van onze legerplaats, een soort van mispelen, van eene karmosyn kleur, in smaak veel gelykende naar aardbezen, en groeiende aan een breed groen heestergewas, het welk in veele tuinen te Paramaribo wordt aangekweekt. Wy zagen ook een soort van wilde Pruim-boomen, welken men hier Monpe noemt. Derzelver vruchten zyn geel, langwerpig en klein; elk van die bevat een kleine noot; het vleesch is niet zeer dik, maar schoon zeer zuur zynde, heeft het een aangenaamen smaak.

Des morgens van den 21sten, wierden alle deeze nuttige plantgewassen afgehouden en verbrand. Na dat dit werk verrigt was, keerden wy naar onze legerplaats van den 19den te rug, welke wy ook geheel in brand vonden, en wy waren genoodzaakt onze hangmatten ter zyde van het bosch uit te spreiden. My alhier herinnerende, dat men den armen stervenden Neger alleen gelaten had, liep ik naar die plaats toe, om hem met myne hulpe by te staan; maar na hem te vergeefs gezocht te hebben, in weerwil der rook dampen, en de donkerheid van den nacht, was ik genoodzaakt op myne eigene veiligheid bedacht te zyn, en in aller yl naar myne medgezellen te rug te keeren. Eenigen laakten myne roekeloosheid, anderen vervloekten het geraamte, het zy het levendig of dood was.

Toen de verwoesting was afgeloopen, keerden wy naar den post van

Jerusalem te rug, alwaar wy den 24sten, geheel afgemat, aankwamen. De Colonel zelf wierd eindelyk door eene heete koorts aangetast, die hem noodzaakte, om in zyne hangmat te blyven leggen, en deedt vreezen, dat hy den nacht niet halen zoude. Echter behieldt hy steeds het bevel aan zig, en deedt, des anderen daags morgens, aan eenen soldaat stokslagen geven, die, vermits zyne voeten zeer gescheurd waren, hem om een paar schoenen verzogt; een ander onderging dezelfde behandeling, om dat hy gehoest had, schoon hy met eene zwaare verkoudheid behebd was; een Capitain wierd in zynen dienst geschorst, en naar het Fort Zelandia in gevangenis verzonden, om dat hy bestaan had een huwelyk aan te gaan buiten toestemming van den Colonel.--Ziekten en de dood maakten, in dit oogenblik, groote verwoestingen onder het leger, alwaar alles in de grootste verwarring was.

Den 1sten November, liepen, om de maat der onheilen vol te meten, vyf-en-twintig Neger-slaven weg; en den 3den, ontvingen wy bericht, dat men meer dan vyftig gewapende muitelingen gezien had, die, een musket-schoot beneden Barbacoeba, de Cottica waren overgezwommen.

Op het ontfangen van deeze tyding, wierdt de Colonel SEYBOURG afgezonden met de weinige manschappen, die in staat waren op te trekken, en, in dit oogenblik, door honger en ellende geperst werdende, op 't punt waren om hunne eigene Officiers aan te tasten. Gebrek hebbende aan het geen zy boven alles waardeerden, tabak namelyk, rookten zy graauw papier, en kaauwden bladeren en leder, om by hun de plaats van deeze plant te vervullen. [12] Niemand ondertusschen leedt toen meer dan ik. Van levensmiddelen en kleederen ontzet, was ik uitgehongerd en naakt. Zedert het leggen in hinderlagen, en den tocht naar de PerØca, had ik een zweer aan den linker voet. Ik had geen ØØn vriend onder het geheele leger meer overig, van wien ik de minste hulp verwagten konde. Tot overmaat van ellende was het weinige bloed, dat my nog overschoot, geduurende twee nachten agter elkander, door het Guiaansche Spook of Vampire, byna geheel en al uitgezogen. Ik geraakte in myne hangmat buiten my zelven, en kwam niet weder tot kennis, dan met een soort van mistroostigheid, die merkelyk aanwies, na het lezen van eenen brief, waarin men my berigtte, dat JOANNA en myn zoon te Paramaribo aan eene rotkoorts op sterven lagen.

Eindelyk echter kwam de Sergeant FOWLER van de Plantagie Mocha, met ØØn van myne kisten aan. De afgezondene krygsbende van den Colonel SEYBOURG kwam ter zelfder tyd te rug, zonder iets vernomen te hebben.

De Colonel FOURGEOUD bevondt zig den 14den zoo ziek, dat hy zig genoodzaakte zag het bevel aan een ander over te laten, en zig tot zyne herstelling naar Paramaribo te begeven. Na al zyn volk op deeze manier te hebben opgedøfferd, wierd hy het slachtoffer van zyne heerschezucht, die geene palen kende, en van zyne hardnekkige volharding, terwyl, zoo hy zig, zyne soldaten zoo wel als zig zelf, minder vermoeid en beter gevoed had, hy een even grooten, zoo geen grooteren dienst aan de Volkplanting bewezen zoude hebben.--Men zondt te gelyker tyd een vaartuig vol met zieken en stervenden naar Devil's Harwar.

Het bevel was toen in handen van den Lieutenant Colonel, die des avonds

door de zelfde ziekte als de Colonel wierd aangetast. Dezelve richte toen groote verwoestingen aan onder het krygsvolk van allerlei rang, wier bloed door de hitte van eene brandende zon als kookte, terwyl wy, in dit saizoen van droogte, in plaats van ons op den post van Jerusalem te bevinden, de bosschen hadden moeten doorkruisen. Maar, zoo als ik reeds heb opgemerkt, de Colonel verkoos ongelukkiglyk dit ongeschikt saizoen voor deeze tochten. Verscheiden Officiers zouden toen hunne posten wel hebben willen nederleggen, indien de betamelykheid zulks gedoogd had op een oogenblik, dat zy werkelyk in dienst waren. Ik zelf zoude wel verlangd hebben eenigen tyd te Paramaribo te gaan doorbrengen; maar dewyl men my dit niet aanbodt, schoon men aan alle de anderen, tot de slaven toe, verlof gegeven hadt, achte ik het beneden my 'er om te verzoeken, dewyl ik het nog op gaande been konde houden.

Den 19den echter ver^orgerde myn voet zoodanig, dat de Heelmeester my buiten staat verklaarde, om dienst te kunnen doen: met dit al bleef ik steeds op de legerplaats.

Den 20sten, ontvingen wy eene versterking van krygsvolk, in slaven bestaande, en van krygsbehoefden; dienvolgende zondt men den Major MEDLAR met honderd vyftig mannen, om op kondschap uit te gaan.

Onder meerdere onheilen, waar mede het leger in dit oogenblik te kampen hadt, moet men vooral rekenen eene ontzachelyke meenigte sprinkhaanen, die alles, wat zy ontmoetten, verslonden. Het scheen waarlyk, of de vloek des hemels ons op alle manieren bezogt: allerlei je zoort van ongedierte hadt zig dermaten vermeenigvuldigd, dat men, in weerwil van de grootste zorgvuldigheid, 'er zig niet geheel en al van bevryden konde. Deeze sprinkhanen waren van eene bruine kleur, en van gedaante als de anderen. Zy vloegen niet, maar sprongen by hoopen op de tafel en stoelen, terwyl wy aten. Des nachts kwelden zy ons, door over ons aangezicht te kui^oren.

Echter vonden wy op den post van Jerusalem eene groote meenigte visschen, en vooral de Newmara, de Warrappa, de Pataky en de Vieille. Allen waren uitmuntend. De Pataky was byna twee voeten lang, en hadt de gedaante van een schelvisch; de laatste geleek naar een groote baars. Men vong ook een zoort van Aal, die alhier Naay-naay-fisy genoemd wordt, zeer fyn, en omtrent een voet lang is. 'Er was ook nog een zoort van visch, genaamd Dung-fish, hebbende ten naasten by de gedaante van ØØn kleinen haring. De Negers alleen aten de twee laatstgemelden.

Den 3den December, kwamen de afgezondene manschappen van den Major MEDLAR, na eene afwezigheid van veertien dagen, te rug, met zig brengende eene vrouw van de muitelingen, met haaren zoon, omtrent agt jaaren oud zynde, welken men op een klein veld, met bittere maniok beplant, gevangen genomen hadt. Dit ongelukkig schepzel was zwanger en zeer verschrikt; maar de Major, die een menschlievend en gevoelig mensch was, behandelde haar met goed^oartigheid. Hy had echter op eene ongelukkige manier een Corporaal verloren, SCHOELAR genaamd, en een Zee-soldaat, genaamd PHILIP VAN DEN BOSCH, die

onvoorzigtiglyk maniok-wortels gegeten hebbende, vergiftigd waren geworden, en den zelfden nacht in verschrikkelyke stuiptrekkingen en pynen stierven. Het geneesmiddel tegen dit vergift, is, zoo men zegt, peper van Caienne in eenig geestryk water; maar de Major konde toen noch het een, noch het ander bekomen.

Onze gevangene verhaalde ons, dat die arme uitgehongerde Neger, dien wy gevonden hadden, ISAAC genaamd was, en dat men hem voor dood had laten leggen; zy verklaarde daarⁿboven, dat Capitain ARICO eene nieuwe verblyfplaats aan de zee-kusten had opgericht, waar aan hy den naam van Fissy-Hollo gegeven had; dat BONNY de gestrengste krygstucht onder zyn volk onderhieldt; dat hy eene zoo onbepaalde oppermacht oeffende, dat hy aan twee persoonen van zyn volk het hoofd hadt laten afhouden, drie dagen voor het inneemen van Gado-Saby, namelyk in den nacht van den 17den Augustus, toen wy het geschreeuw der muitelingen, en het afschieten hunner snaphaanen hoorden, en zulks alleenlyk op de verdenking, dat deeze ongelukkigen ten voordeele der Europeanen gesproken hadden, en dat zy die geenen waren, wier hoofden wy op pieken gevonden hadden; dat deeze BONNY aan geenen Neger, onder zyn bevel staande, wapenen toevertrouwde, of hy moest hem eerst eenige jaaren als slaaf gediend, en ontwyffelbaare bewyzen van moed en trouwe gegeven hebben; dat zyne talryke onderhoorigen verpligt waren zig zonder tegenspreken te onderwerpen aan alles, wat hy goedvondt te beveelen; dat men hem intusschen meer beminde, dan vreesde, uit hoofde van zyne onkreukbaare rechtvaardigheid en zynen mannelyken moed: zy bevestigde ons ook het bericht, dat hy gewond was geworden.

Deeze vrouw en haar zoon wierden, den 4den December, met den Vaandrig CABANUS, die hen had gevangen genomen, naar Paramaribo gezonden. Men had byna te gelyker tyd een jong meisjen van omtrent veertien jaaren aangehouden, doch deeze geheel naakt, en buitengemeen gezwind zynde, had het geluk gehad te ontsnappen.

Voor het Hof van Justitie wierd bewezen, dat de eerstgemelde door de muitelingen met geweld was weggevoerd; dienvolgende kreeg zy vergiffenis, en keerde, benevens haaren zoon, met blydschap naar de Plantagie van haaren meester te rug. Het is opmerkelyk, dat, toen dit kind voor de eerste keer een paard of een koe zag, hy daar voor zoo beängst was, dat hy in zwaare stuiptrekkingen viel; bovendien konde hy niet veelen, dat hem een blanke aanraakte; want tot hier toe had hy geene menschen van die kleur gezien, en hy noemde hen altyd Yorica, het welk, in de taal der Negers, den Duivel beteekent.

Omtrent op deezen zelfden tyd, dreef het ligchaam van eene Zee-koe, of Manati, in het water, dicht by den wachtpost van Jerusalem. De slaven zwommen 'er dadelyk naar toe, de $\emptyset\emptyset$ n met snoeimessen, de ander met gewoone messen, en allen bragten zy 'er stukken van mede voor hun middagmaal. Eindelyk trokken zy het dier, het welk reeds aan het rotten was, op 't land. Het was zestien voeten lang; en bestondt uit eene zeer groote en ongeschikte klomp vet, waar van het agterste gedeelte puntsgewyze liep naar eene vleeschachtige, breede en rechte staart. Deeze Zee-koe had een dikken en ronden kop, een platten bek, breede neusgaten, met zeer harde hairen aan den neus, en boven den

mond, kleine oogen en drie gehoor-gaten, in plaats van ooren. In plaats van pooten, had dit dier twee uitwassen, of vleeschachtige vinnen, even als die van de Land-Schildpad, die een weinig beneden den kop te voorschyn kwamen. Het dier bedient 'er zig van om te zwemmen, en zig, schoon traaglyk, te bewegen, wanneer hy het kruid wil eeten, het welk aan den oever der rivieren groeit, want het is een halfslachtig dier. Hy had eene groenachtige zwarte kleur, eene ruwe ongelyke huid, met groote verhevenheden en rimpels, die een kring maken, en met eenige weinige stekelige hairen bedekt. Hy had kiezen, maar geene voor-tanden, en eene zeer korte tong. De Zee-koe werpt, even als de Walvisch, levende jongen, en zoogt dezelve aan twee borsten. De dieren van dit soort zyn in de Rivier der Amazonen zeer gemeen. Men zegt, dat hun vleesch den smaak van kalfs-vleesch heeft, en goed is om te eeten. Die ik tans zag, was reeds te veel verrot, om 'er van te proeven. Men zag op zynen rug twee gaten van kogels, welken de muitelingen waarschyndlyk op den 27sten, wanneer wy twee snaphaan-schoten gehoord hadden, op hem hadden laten afgaan.

Ik oordeele het niet ongepast te zyn, om alhier eene beschryving te geven van een ander halfslachtig dier, Tapira genaamd, het welk veel gelykheid heeft met het Zee-paard van het oude vaste Land, maar minder groot is. Zyn lyf heeft ten naasten by de gedaante van dat van een ezel, schoon echter minder lomp zynde. Zyn kop verschilt niet veel van den kop van een paard, maar zyne onderste lip staat meer voor uit, en eindigt met eene beweegbaare snuit, [13] als die van een Olyphant, maar niet lang genoeg, om hem van eenig nut te wezen. Zyne ooren zyn rondachtig; zyne voortanden zyn zeer sterk, en zomtyds zichtbaar. Hy heeft ruwe en rechte maanen, korte en dikke pooten met een soort van paards-hoef, verdeeld in vier klauwen met nagels gewapend. Zyne staart heeft niet meer dan twee of drie duimen lengte. De huid van dit dier is uittermaten dik, en van eene bruine kleur; wanneer hy jong is, heeft deeze huid kleine vlakken, even als die van de harten in Guiana, of de Paca, en dezelve maken langwerpige streepen. Hy voedt zig met kruiden en planten, die op moerassige plaatsen groeijen. Hy is zoo vreesachtig, dat hy, bang zynde, zyn behoud zoekt door zig in het water te dompelen, waar in hy een zeer langen tyd verblyft. Het vleesch van het Zee-paard is zeer lekker; men geeft 'er den voorkeur aan boven het beste ossen-vleesch.

De heer SELEFELDER, Officier van 's Compagnies krygsvolk, verzekerde my, op deezen zelfden tyd, dat hy een Zeepaard, van een geheel onderscheiden aart, in de Rivier Maroni gezien had. De Majoor ABERCOMBIE, die in den zelfden dienst was, zeide my onlangs, in de Rivier van Surinamen een Meermin te hebben aangetroffen. Lord MONBODDO houdt ook zeer stellig staande het aanwezen van Zee-mannen en Zee-vrouwen, [14] en verzekert, dat men ze in 't jaar 1720. gezien heeft. Maar hoe achtenswaardig op andere punten het oordeel en gezag van deezen Lord moge voorkomen, is het my niet mogelyk, om met hem in te stemmen, dat 'er mannen en vrouwen met vinnen en schubben, laat staan met staarten, zyn zouden.

Ik geloof, zoo het my geoorloofd is myne gedachten op dit stuk te zeggen, dat men nu en dan in de Rivieren, onder den zonne-keerkring

gelegen, zoo op de kust van Africa, als van Zuid-America, een soort van visch ziet, die met het halve lyf boven het water uitsteekt, zeer veel gelykheid heeft met een menschelyk schepzel, maar veel kleiner is, en ten naasten by als die geen, welke men in 't jaar 1794 te London zag. Deszelfs kleur is zwartachtig groen; de kop is rond, met een soort van mismaakt aangezicht. Eene zwaare vinne verthoont zig by de oogten van het dier, loopt tot het midden van den rug, en gelykt veel naar hoofdhaar. Zyne twee armen en handen zyn twee vleesachtige en gevingerde vinnen. Het wyfje, als zynde een dier, dat haare jongen levendig werpt, heeft borsten, even eens gemaakt, als die van eene vrouw. De staart is volmaakt die van een visch. In veele opzigten gelykt hy naar het Zee-kalf; behalven dat de laatstgemelde geene vinnen op den rug heeft. Dezelve is ook veel dikker, en verheft zig nooit boven het water, zoo als het dier zoo even door my beschreven. Ik heb deeze berichten ontvangen van verscheiden bejaarde Negers, en van verscheiden Indianen, die alle in hunne beschryvingen over^oenstemden. Zommigen voegden 'er by, dat deeze dieren zingen, maar ik denke, dat het is een klagend geschrey, zoo als men wel van andere visschen of halfslachtige dieren onder den zonne-keerkring hoort. Zy verzekerden my, dat zy, schoon zeldzaam voorkomende, ten hoogsten gevreesd zyn by hunne vrouwen en kinderen, die hen watra-mama, of moeder der wateren noemen; en, het geen vreemd is, met dien naam bestempelen zy ook hunne Profetessen. Maar laten wy van dit stuk afstappen, en het verhaal onzer krygs-verrigtingen weder vervolgen.

Ik heb reeds gezegd, dat zeker Heelmeester, den 19den November, verklaard had, dat myn voet my buiten staat stelde, om dienst te doen; en heden, den 5den December, werden een ander Heelmeester, twee Capitains en een Adjudant gezonden om my te bezigtigen, gelyk ook den Capitain PERRET, die ziek was. De laatstgemelde Heelmeester verklaarde al mede onder eede, dat wy zonder gevaar niet gaan konden, en nog minder zwaare vermoeijing uitstaan; maar de Colonel SEYBOURG, wien de heete koorts steeds bybleef, vond goed, dat wy oogenblikkelyk de bosschen zouden intrekken, al zag hy, dat men ons op kruiwagens moest voortkruien. De arme Capitain PERRET, die 'er als een stervend mensch uitzag, en zig niet bewegen konde, besloot echter om deezen uitzinnigen last ter uitvoer te brengen; maar ik kwam 'er stellig voor uit, dat ik den geen, die bestaan zoude durven my aan te raken, de herssens zoude inschieten; en ingevolge van deeze verklaring, stelde men my onder de bewaring van een schildwacht. Het geheele leger scheen toen niet dan uit zotten te bestaan.

Den 11den, ontvingen wy bericht, dat men een zeker getal muitelingen aan de overzyde van Devil's Harwar gezien had, en wy vernamen vervolgens, dat zy de Commewyne verlaten hadden, aan welker oevers zy, den 5den, het huis van den eigenaar van Killesting-Nova, waar in de Opzichter SLICHTER was opgesloten, verbrand hadden, dat zy de geheele Plantagie verwoest hadden, drie-en-dertig vrouwen mede gevoerd, en het zoontje van eenen Mulat verminkt, om zig over zynen vader te wreken; en dat eindelyk de Neger-Jagers hen vervolgden. Capitain FREDERIK kwam ook den zelfden dag aan. Hy had het krygsvolk der Soci^oteit verlaten, om onder die van den Colonel FOURGEOUD te gaan, en hy bevestigde ons deeze ongelukkige nieuwstydingen.

Byna op deezen zelfden tyd, na vier maanden lang aan alles gebrek gehad te hebben, ontving ik het overschot van mynen voorraad, welken men my van de Plantagie Mocha zondt; maar voor drie vierde door de kakkerlakken vernield: ik deelde het beste onder de zieken uit, maar het geen my het grootste genoegen deedt, was te vernemen, dat JOANNA en myn zoon JOHNNY buiten gevaar waren, en te Paramaribo herstelden. Deeze tyding beurde my zoodanig op, dat ik des anderen daags morgens te kennen gaf, dat ik my in staat bevond, om dienst te doen, maar ik twyffel, of dit wel zoo was. De noodzakelykheid om van lucht te veranderen, bragt 'er ook veel aan toe, want in de zoort van gevangenis, die ik hield, had ik 'er volstrekt gebrek aan, en zy was my echter ongemeen noodig. Den zelfden avond, voer een vaartuig, vol met Caraibische Indianen, de Cormoetibo-Kreek op, om, door middel van de Wana-Kreek, in de Rivier Maroni in te loopen.

Den 20sten December, was ik van myne kwetsuur aan den voet hersteld; de Colonel SEYBOURG insgelyks van zyne heete koorts.

Den 21sten, kwamen 'er beveelen van den Colonel FOURGEOUD, die zig op dit oogenblik beter bevondt: dezelve bragten mede, dat wy onze legerplaats te Jerusalem zouden opbreken, en ons andermaal naar de Wana-Kreek begeven. Dienvolgende wierden de zieken in vaartuigen naar het hospitaal te Devil's Harwar, het welk reeds byna vol was, gezonden. Veelen waren door eene ziekte aangetast, vry veel gelykende naar trommelzucht, en alhier de Kouk genaamd. Dezelve bestaat in eene verbaazende opspanning van den buik, die te gelyker tyd zeer hard is. Men krygt die ziekte, zoo men zegt, door het drinken van modderig water, zonder het met eenig geestryk vocht te vermengen; en dit was onze gewoone en algemeene drank.

Den 22sten, des morgens om zes uren, braken wy het leger op, en volgden de oevers van de Cormoetibo-Kreek, die niet meer dan een moeras was. Men liet ØØn van onze ongelukkige Negers, die een gat in het hoofd had, aan zyn lot over; men wierp een anderen van ØØn der vaartuigen in het water, en hy verdronk.

Wy zagen deezen dag een groot aantal Pingos, of wilde varkens, die, als naar gewoonte, onze linie braken. Verscheiden wierden door sabelhouwen gedood, en zommigen ontkwamen het, nemende de bajonnetten, waar mede zy geraakt waren, met zig.

Deeze tocht was vooral onāngenaam uit hoofde van de zwaare regenbuien, die strooms-gewyze nedervielen, en de Rivieren deden overloopen. De vroege ochtend-stonden waren vochtig en koud, en zoo strydig met de ongemeene hitte van den dag, dat wy zeer dikwils in onze hangmatten lagen te beven, vooral wanneer wy 'er met natte kleederen in gegaan waren. Intusschen kwam ik dit ongemak voor, door een gedeelte van den dag, even als de Jagers, half naakt te loopen, en myn hembd, gedurende den regen, onder eene omgekeerde ketel te leggen. Wanneer de regen ophieldt, kleepte ik my, en leed dus veel minder dan myne medgezellen, die zeer bleek en verkleumd waren.

Des avonds van den 23sten, sloegen wy ons neder by eene kleine beek, de Caymans-Kreek genaamd. Zekere boom, den naam van Monbiara dragende, boodt ter deezer plaats eenige uitmuntende vruchten aan, maar die allen door de slaven wierden weggenomen, eer ik 'er van konde proeven, of zelfs ØØn van te zien krygen.

De regen viel by aanhoudenheid zoo sterk, als of wy een zondvloed te vreezen hadden. Den 24sten vervolgden wy onzen weg, en des avonds sloegen wy onze hangmatten neder by eene beek, Yorica of de Duivels-Zeef genaamd. Wy bouwden aldaar schuilplaatsen of hutten, en maakten 'er vloten, om 'er de krygs- en mond-behoefden op te plaatsen.

Den 25sten, trokken wy door slyk en water, wy kregen de zwaarste stortregens op het lyf, en sloegen ons des avonds neder by eene kleine beek, genaamd de Java-Kreek, en loopende drie mylen beneden de Wana-Kreek.

Den 26sten, wierd ik met eenige weinige manschappen afgezonden, om onze oude legerplaatsen, by de laatstgemelde Kreek, te gaan opneemen. Des avonds kwamen wy te rug, half zwemmende door slyk en water, en zonder iets, dan eenige vogelen en merkwaardige boomen gezien te hebben, welken ik niet met stilzwygen kan voorby gaan. Men noemde deeze vogelen Crombach, Camawarry en Crocro. De eerste heeft de gedaante van eene groote houtsnip, en heeft een krommen bek. De tweede is een waterhoen, maar driemaal grooter dan de voorgaande. Zy zyn zeer ligt, en vlogen in een oogenblik weg, waarom ik 'er geene omstandiger beschrijving van geven kan. De derde of de Crocro, is een weinig minder groot, dan onze kraaijen, en ik geloof, dat hy tot het zelfde soort behoort, want hy is ØØn der verslindendste van alle vleesch-etende vogelen. Deeze vogel heeft eene donker blaauwe kleur. Zyn bek en pooten zyn uitermaten sterk: hy maakt een allerñaangenaamst en scherpst gekras, voornamelyk in den nacht. De boomen wierden door de Negers genoemd Mataky en Markoury. De eerste is merkwaardig uit hoofde van zyne wortels, die zoodanig boven den grond uitsteken, dat een groot aantal menschen zig daar onder zouden kunnen verschuilen, zonder elkander te zien; zomtyds zelfs staan zy zoo wyd van ØØn, dat men te paard tusschen beiden zoude kunnen doorryden; en derzelver dikte is zoo groot, dat men niet meer dan ØØn plank of deel noodig heeft, om 'er een tafel voor twaalf menschen van te maken.

Ik verwyze den lezer naar de afteekening, die ik van deezen verbaazenden boom gemaakt heb, en geplaatst tegen over dien kant, alwaar onze legerplaats te Jerusalem was nedergeslagen. Ik heb in dezelfde plaat gebracht het gezicht van onze legerplaats aan de Java-Kreek by mooy weder.

De andere boom, Markoury genaamd, is waarlyk geducht, uit hoofde van zynen vergiftigen aart, welke zoo doordringend is, dat de rook van dit hout doodelyk is voor de dieren, wanneer het in de longen kooft. Hy groeit altyd alleen, en doet ontwyffelbaar sterven al wat 'er dicht by kooft. De slaven zelve zyn zoo beschroomd om hem aan te raken, dat zy op de Plantagi^on het omhakken 'er van weigeren. Hy is niet zeer hoog, ongelyk, en van eene leelyke gedaante; hy heeft slechts eenige takken,

en zyne bladeren zyn van eene bleek groene kleur. Men heeft my gezegd, dat de Indianen zommigen van hunne pylen vergiftigen, door ze in het sap van deezen boom te doopen.

Den 27sten, begaf zig eene andere ronde in aantocht, maar ontdekte even weinig, als de eerste.

Ik heb reeds gezegd, dat de zweer, die ik aan den linker voet had, geneezen was, en dit was waar; maar op dit oogenblik haalde ik uit myn regter arm twee groote insecten, die my andere zeer diepe zweeren veroorzaakten. In Surinamen noemt men deeze insecten Struik-wormen. Zy zyn zoo groot als de rups van gewoone kapellen; zy hebben een zwarten kop, en eene puntige staart; zy dringen ongemeen diep in het vleesch door, en men heeft een lancet noodig, om ze 'er uit te haalen; zy leven doorgaans in stilstaande wateren, en met geduurig door dezelve te loopen, was ik aan hunne aanvallen blootgesteld.

Myn moed begon my door de op^oenstapeling van alle deeze onheilen te ontzinken. Zoo veele onderscheidene en herhaalde folteringen, waar aan ik geen einde zag, ontroerden mynen geest, en maakten my het leven verdrietig. In deeze elendige gesteldheid nam ik het stelligst en welberaden besluit om by de eerste gelegenheid, die zig zoude aanbieden om dit met eere te doen, zulke opperhoofden en zulk een dienst vaarwel te zeggen. Men zal by het vervolg van myn verhaal zien, of ik dit voornemen heb toegebracht.

Onze tegenwoordige legerplaats was zoo ondraaglyk, dat 'er geene beschryving van te geven is. Eene aanhoudende overstroming overdekte den grond, zoodanig, dat men vloten moest maken, om 'er onzen voorraad op te plaats. Wy konden uit onze hangmatten niet komen, zonder tot de kni^on in slyk of water te stappen; en op plaats, waar het lager was, aten de insecten ons levendig op. Eene zoo ongezonde gesteldheid vermeerderde het getal van onze zieken, en men was genoodzaakt een ander vaartuig, vol met dood-kranken, de Cormoetibo-Kreek te doen afzakken, en naar het hospitaal van Devil's Harwar te zenden. Onder dit getal was die arme oude Negers, wiens herssenen byna verbryzeld waren, en die ons eerst des avonds te voor ren in eenen deerniswaardigen staat had kunnen inhalen.

Dit vaartuig, het welk veel naar een dryvend kerkhof geleek, vertrok den laatsten dag van 't jaar 1775.

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Aanwerving van twee Compagni^on Vrywilligers, bestaande uit Negers en vrye Mulatten.--Verscheidene soorten van Visschen.--Arrowoukas. Indianen.--De krygsbende van den Colonel FOURGEOUD ontfangt bevel, om naar Holland in te schepen.--De Ratel-slang.--De blaauwe Dyspas.--De Amphisboena of tweehoofdige slang.--Eene fraaije Kapel.--De Colonel ontfangt naderen last.--Het krygsyolk trekt weder in de bosschen.--Koophandel in de Volkplanting

van Surinamen.--Beschryving van eene Cacao-Plantagie.--Heldendaad van eenen Neger.--De Ananas.--De Muscaat- en Water-Meloen.

Op nieuwe jaars dag deedt de Colonel SEYBOURG my zyne groete doen, met verzoek om myne aanhoudende vriendschap. Ik ging hem oogenblykelyk van de myne verzekeren, en hy verklaarde my een oprecht leedwezen te hebben over de kwade bejegeningen, waar aan hy zig ten mynen opzichte schuldig had gemaakt. Hy verzekerde my, dat zyn Adjutant en spion GIBHART, 'er de voornaame oorzaak van was; vervolgens my by de hand vattende, stondt hy my toe, om tans naar Paramaribo te gaan, of werwaarts ik goedvond, tot dat ik anderen last ontfangen zoude hebben. Deeze behandeling deedt my een innerlyk genoegen, en wy dronken al het overschot onzer vyandschap af, niet met wyn, maar in rum met water gemengd. Dien zelfden avond derhalven afscheid genomen hebbende, zoo van mynen nieuwen vriend, als van de legerplaats aan de Java-Kreek, zakte ik, zeer wel te vreden zynde, de Rivier af, om my naar de hoofdstad der Volkplanting te begeven.

Na een gedeelte van den weg slapende te hebben overgebracht, bevond ik my des anderen daags morgens te Devil's Harwar, alwaar ik vernam, dat die zelfde GIBHART, van wien ik zoo even sprak, kortlings aldaar was overleden. Des avonds kwamen wy op de Plantagie Beekslid. Myne roeijers arbeidden met veel yver. Om elkander daar toe aan te zetten, kliefde de een het water met zyn riem in diervoegen, dat het een onderscheiden geluid gaf, en zyne medgezellen volgden hem gezamentlyk daar in naar.

Den 3den, kwam ik op het Fort Amsterdam aan, alwaar ik een uitstekend middagmaal deed met onderscheidene soorten van visch, genaamd Passary, Prare-Prare, Provost, en Curema. De Passary is meer dan twee voeten lang, en weegt zomtyds twintig ponden. Zyn kop is breed en plat. Hy heeft twee lange knevels, maar geene schubben, zyn vleesch is aller lekkerst. De Prare-Prare is ten naasten by van dezelfde gedaante en insgelyks goed. De Provost is breed, heeft dikwils de lengte van vyf voeten, en eene geelachtige kleur. Zyn vleesch is minder aangenaam, dan dat van de twee voorgaande, maar geeft eene goede oly. De Curema is een soort van harder, zomtyds van twee voeten lengte, hebbende twee groote witte zilverachtige oogen, en de benedenste kaak meer voor uit staande dan de bovenste. Ter deezer plaatse vangt men ook een soort van zeeskak, waar van Mejuffrouw DE MERIAN melding maakt, en welker voorste gedeelte juist gelykt naar dat van een garnaal.

Des avonds van dien dag, ten zes uren, trad ik in de stad Paramaribo binnen. Ik vond aldaar JOANNA en mynen zoon in volmaakte gezondheid. Beiden waren zy, van wegen de gevolgen hunner ziekte, drie weken lang blind geweest. Myn vriend, de heer DE GRAAF, noodigde my, om met haar by hem myn intrek te nemen.

Daags daaraanvolgende at ik met den Colonei FOURGEOUD, die zig zoo wel bevondt als ooit. Hy onthaalde my, als naar gewoonte, op gezouten kost, [15]en behandelde my zeer vriendelyk. Hy berigtte my, dat 'er twee compagni^{en} vrywilligers, uit Mulatten en vrye Negers bestaande, wierden aangeworven; dat de Oucas- en Sarameca-Negers de muitelingen

begunstigden, en in de daad groote schelmen waren; dat men eenigen van de laatstgemelden by de Casiwinica-Kreek gedood had; dat hy hunne verblyfplaats Fissy-Hollo hoopte te vernielen; dat BONNY en de zynen, in weerwil van hunne strooperyen, die niet lang meer duuren konden, in de bosschen van honger stierven, en dat hy besloten had, zoo lang hy een enkelen soldaat overig had, dien muiteling te vervolgen, hem zoo mogelyk gevangen te nemen, of ten minsten met zyne bende uit de Volkplanting te verjagen. De Colonel verhaalde my al verder, dat zeker Franschman, die den platten grond der vestingwerken, enz. voor den Gouverneur van Caijenne afteekende, op het oogenblik, dat hy stondt te worden opgehangen, ontsnapt was; dat hy aan den Capitain TULLING, wegens het door hem in stilte aangegaan huwelyk, vergiffenis geschonken hadt; en dat de Lieutenant Colonel DE BORGNES met eene ryke weduwe ging trouwen.

De Bevelhebber was, met ØØn woord gezegd, ten mynen opzigte een geheel ander mensch geworden. Zyne manieren waren toen zoo geschikt, dat ik niet verlangen konde mynen tyd in beter gezelschap door te brengen. Hoe was het mogelyk, dat ik te gelyker tyd de vriend van twee Oversten was, die door nyd jegens elkander gedreven wierden. Dit is een geheim, het welk ik nimmer heb kunnen ontdekken; misschien, daar zy geslagen vyanden waren, wilden zy my beiden winnen. Wat daar ook van zy, ik besloot, de stiptste ononzydigheid in acht te nemen. Ik gedroeg my ook op dezelfde wyze jegens den Gouverneur, die my den tweeden dag na myne aankomst ten eeten verzogt, en, in plaats van my op gezouten ossen-vleesch te onthalen, over^onkomstig zyne gewoonte, eene deftige maaltyd liet aanrechten.

Ik gaf ook een bezoek aan myne verdere vrienden, namelyk aan Mevrouw GODEFROY, als mede ten huize van DEMELLY, GORDON, MAC-NEYL; en ik bragt ook zeer vrolyk den dag door met de zwarte Mevrouw SAMPSON, of ZUBLY, die tans weduwe was.

Ik woonde ook een dans-party van Mulatten by, op welke men echter geene slaven zag. De musiek, het licht, de dans, het avond-eeten, waren aldaar in de volmaaktste orde geregeld. De grootste pracht stak voornamelyk in de kleederen uit. Vrolykheid en betamelykheid hadden 'er beiden plaats, en wel zoodanig, dat dit gezelschap ten voorbeelde strekken kon aan dat van veele inwooners van eene andere kleur, die zig verbeeldten beschaafder zeden te bezitten.

Den 20sten, een groot aantal Indianen en Negers van beide kunne, in de Rivier by het Fort Zelandia hebbende zien zwemmen, wilden de jonge DONALD MAC-NEYL en ik van de party zyn. Nimmer zag ik eene dergelyke vaardigheid; dan die der Negers, in het water. Zy hielden een soort van gevecht, waar in zy als visschen duikten, en elkander met de voeten, maar nooit met de handen, raakten. De Indianen, die tot het geslacht der Arrowoukas behoorden, waren ook bekwame zwemmers, en scheenen zoo wel in 't water, als op 't land, te kunnen leven.

Ons door dit genomen bad genoegzaam verkoeld hebbende, gingen wy aan den oever nederzitten, alwaar ik het genoeg had het maakzel en de trekken van eene jonge Indiâne te beschouwen, die als een venus-beeld

uit het water opkwam.--De Arrowoukas zyn zeer verschillende van alle de andere Indianen, over welken ik reeds den lezer onderhouden heb; hy herinnert zig misschien myne belofte, om van hun in het byzonder te spreken, en deeze zal ik tans volbrengen.--Ik merkte op, dat de huid van dit jong meisjen, by het uitkomen uit het water, niet meer met Roucou geverwd zynde, my veel schooner voorkwam, dan de koper-kleurige huid der vrouwen van andere Indiaansche volken. Haare leden waren door geene naauwe ringen, of styve catoene banden ontcierd. Haar hoofdhair hing niet los; maar was netjes rondom haar hoofd opgebonden, en op den kruin door eene breedte zilvere plaat vast gemaakt. [16] Het eenige kleed, dat zy in het water aanhieldt, bestondt in een klein vierkant voorschoot, van koraalen gemaakt, zoo als ik die hier boven reeds beschreven heb: zy was derhalven, ten aanzien van de overige deelen van haar lichaam, geheel en al naakt. Zy had een aangezicht, zoo bevallig, als men zig verbeelden kan. Haare reizige gestalte, haare kragt, haare jeugd, haare levendigheid, alle de teekenen van eene goede gezondheid, overtuigden my van de waarheid, dat wanneer het lichaam zig geheel aan het oog ontdekt, men op de schoonheid van het aangezicht weinig acht slaat. Haar gelaat kondigde die beminnellyke eenvoudigheid, dien onschuldigen ernst aan, die op geenen on^oerbaaren aanval zelfs verdacht is, en niet kan nagebootst worden door haar, die zig aan den geringsten misstap schuldig kent. Eene geverwde olyfkleur is met de schoonheid zeer wel bestaanbaar: deeze is de natuurlykste kleur van alle menschelyke schepselen; want het is waarschylyk, dat blank en zwart slechts trapswyze opklimmingen zyn, ver^oorzaakt door overmaat van warmte en koude. [17] Dit jong meisje, zoo volmaakt schoon, scheen zelfs ook volmaakt gelukkig te zyn. Men vindt, zegt RAYNAL, in den staat der zuivere natuur het geluk meenigvuldiger, dan in den staat der volmaaktste beschaafdheid. Het is zeker, dat eene Europeesche vrouw tot aan de toppen der vingers zoude bloozen, op het enkele denkbeeld van naakt in het openbaar te verschynen; maar opvoeding en voor^ordeel doen alles, vermits het een ontwyffelbaare regel is, dat, wanneer men inwendig zig niets te verwyten heeft, men voorzeker van geene schaamte weten kan.

Ik herinner my te Bergen op Zoom eenen jongen Indiaan uit den omtrek van de Volkplanting de Berbices, genaamd WILKY, gezien te hebben. De Generaal DESALVE, die hem had medegebragt, liet hem kleeden, en gaf hem een zeker soort van opvoeding. Deeze Indiaan had onder anderen het koken en kleeder-maken geleerd, willende zig zelven, zoo hy zeide, tevens van alle noodwendigheden voorzien. Na verloop van eenigen tyd, betuigde hy zyn verlangen, om naar de Volkplanting te rug te keeren; en hy had slechts even den Americaanschen grond betreden, of hy wierp zyne kleederen weg, begaf zig naakt in het diepste der bosschen, alwaar hy, even gelyk de Hottentot, van wien ROUSSEAU spreekt in de aantekening N°. 13. op zyne verhandeling over den oorsprong en grondslag der ongelykheid onder de menschen, zyne dagen sleet, zoo als hy die begonnen had, in het midden zyner landgenooten en vrienden.--Maar laten wy tot dit meisjen te rug keeren. Zy had eene levendige Papegaay, die zy zelve met een rond gemaakte pyl geschoten had, en die ik van haar voor een mes met een dubbeld lemmer verruilde. De Arrowoukas zyn in dit soort van jagt zoo knaphandig, dat zy meenigmalen een Macaw in zyne volle vlucht, en dikwils zelfs

een duif, raken.

Ik kan van dit onderwerp niet afstappen, zonder eenige aanmerkingen te maken omtrent het zedelyk character van dit volk, het welk niet alleen met de meeste andere Indiaansche volken in vrede leeft, maar vooral in goede vriendschap staat met de Europeanen, wier achting het bezit.

Ik zal slechts één geval verhalen, tot een bewys van de dankbaarheid, waar door deeze Indianen zig onderscheiden. Voor eenige jaaren kwamen twee van hun, man en vrouw, te Paramaribo. Deeze vrouw in haare zwangerheid verre gevorderd zynde, gelastte de heer VAN DER MEY aan zyne dienstboden, om hen beiden aan zyn huis te brengen, en hun eene afzonderlyke kamer, en alles wat zy noodig hadden, te geven; vervolgens wenschte hy hun goeden avond. De Indiaansche vrouw beviel dien zelfden nacht; en des anderen daags morgens, toen de dienstboden kwamen, om hun den dienst van hunnen meester op nieuw aan te bieden, vonden zy noch den man, noch de vrouw. Deeze waren voor het aankomen van den dag vertrokken, om met hun kind gerustelyk naar het bosch te rug te keeren. [18] Men maakte toen verscheiden gissingen omtrent die zoo hoog geroemde oprechtheid der Arrowoukas; maar na verloop van agttien maanden, kwam deeze zelfde Indiaan den heer VAN DER MEY weder opzoeken, met zig brengende een schoon jongman, tot het geslacht der Accawaus behoorende, dien hy in een gevecht gevangen genomen had. [19] Hy boodt hem zynen weldoener aan, zeggende alleenlyk: Die is voor u; en, zonder naar antwoord te wagten, liep hy weg. Men boodt den heer VAN DER MEY meer dan twee honderd ponden sterling voor dien slaaf, maar hy weigerde zulks, en behandelde hem, even als of hy een vry persoon was.

De opvoeding, welke de Indianen in hunne kindsheid ontsangen, is zoo over^oenkomstig de wetten der eenvoudige natuur, dat zeldzaam hun gemoed bedorven, noch hun lichaam misvormd is. Te groote zorgvuldigheid in beiderleije opzigten, is zoo wel schadelyk, als eene volstreckte achteloosheid. Dit is het gevoelen van den verstandigen Dr. BANCROFT, die niet noodig had zulks met een plaats uit QUINTILIAAN te bewyzen.

Schoon de Arrowoukas in eene volmaakte eensgezindheid met de Europeanen, en de meesten van hunne nabuuren, leven, trekken zy echter ten stryde uit, wanneer men hen getergd heeft. Hunne wapenen zyn boog, pylen, en een knods, dien zy abowtow [20] noemen; maar zy eeten hunne gevangenen niet, zoo als de Caraïben doen, die zelfs de Negers opäen, welken zy in eenen opstand doodden, die in de Volkplanting de Berbices voorviel. Ofschoon zy veel verder van de zee af wonen, dan de Warrows, hebben zy kano's, zomtyds van veertig voeten lang, waar mede zy de Rivieren afzakken. De Indianen van dit geslacht zyn groote kruidkenners. Voor uitwendige kwalen, maaken zy gebruik van enkelvoudige middelen, waar van de bosschen van het vaste Land van America overvloeien.--Maar laten wy het verhaal van onze krygsverrigting vervolgen.

Den 25sten, wierd ik door de koorts aangetast, en men deedt my eene aderlating op den voet; maar het lancet te diep gestoken zynde, geraakte ik verminkt. Omtrent dien zelfden tyd kwam de Colonel SEYBOURG uit de legerplaats aan de Java-Kreek zeer ziek te rug.

De Colonel FOURGEOUD was toen op het punt, om zyne krygsverrigtingen te hervatten. Hy had reeds eenige manschappen naar de Savane der Joden afgezonden, om beter onderricht te worden van het geen 'er van dien kant omging. In dien staat der zaken ontving hy beveelen uit den Hage, om dien tocht oogenblikkelyk te staken, en zig, met alle zyne manschappen, onverwyld naar Holland in te schepen.

Ingevolge van deeze beveelen, wierden de transport-schepen den 27sten gereedgemaakt, de Officiers en soldaten ontvingen hunne agterstallige soldye, waar over zy zeer verheugd waren. Ieder een was te Paramaribo 'er over te vreden, uitgenomen eenige inwooners, en ik zelf.

Den 14den February, onaangezien het ongemak aan myn voet, de koorts, een zweer, en de scheurbuik, ging ik, op krukken loopende, met duizend guldens in myn zak, die somme verdeelen tusschen den Colonel FOURGEOUD en Mevrouw GODEFROY, tot betaling van de schulden, welken ik door het vry koopen van mynen Neger QUACO, en myne JOANNA, gemaakt had; vervolgens keerde ik naar myne wooning te rug, geen enkelen schelling in myn zak overgehouden hebbende. De 500 guldens, welken ik aan Mevrouw GODEFROY ter hand stelde, waren eene geringe afkorting op de 1800 guldens, die ik haar schuldig was, en met dit al had zy de edelmoedigheid, om my op nieuw aan te zetten, ten einde JOANNA en mynen zoon naar Holland mede te nemen. Doch JOANNA weigerde zulks moediglyk, en verklaarde, "Dat, alle andere bedenkingen daar gelaten, zy nimmer zoude toestemmen, om de belangen van haare weldoenster aan die van haaren weldoener op te offeren; dat haar eigen geluk, en zelfs het myne, het welk zy boven het leven waardeerde, als dan in bitterheid voor haar verkeeren zoude, zoo lang de schuld van haare vrykoopning niet geheel en al gekweten zoude zyn, het zy door my zelven, het zy uit de vruchten van haaren eigen arbeid, zoo als zy hoopte dit t'eeniger tyd ter uitvoer te brengen":--Zy voegde 'er by: "dat onze scheiding niet dan kortstondig zyn zoude, en dat het grootste bewys, het welk ik haar van myne achting geven konde, bestond in het kloekmoedig dragen van deeze kleine tegenkanting der fortuin, zonder in haare tegenwoordigheid zelfs een enkelen zucht daar over te laten". Zy liet deeze laatste woorden met een glimlach gepaard gaan: daar op omhelsde zy haaren zoon, en verliet my dadelyk, om onbedwongen haare tranen te storten. Op dit zelfde oogenblik wierd ik geroepen by den heer DELAMARE, die op sterven lag; en myne smart was toen onuitsprekelyk. Ik moest echter besluiten, om eene afwezigheid van 00n of twee jaaren door te staan. Des namiddags, om myn leed een oogenblik te verzetten, ging ik het kabinet van Indische zeldzaamheden van den heer ROUX bezichtigen. Het oog toevallig op een ratelslang hebbende laten vallen, zal ik, alvorens de Volkplanting van Surinamen te verlaten, dit gevaarlyk kruipend gedierte beschryven.

De Ratelslang heeft in Surinamen zomtyds de lengte van agt of negen voeten. In 't midden is hy zeer dik, en naar den hals en de staart word hy dunner. Zyn breedte kop is plat, en leelyk mismaakt. Men ziet in hem twee wyd open gespalkte neusgaten by den bek; en, even als de Kayman, een groote kam of bult boven de oogen, zoo zwart als git, en zeer schitterende. Aan het einde van zyne staart zyn verscheide

schubben van een soort van dun hoorn, zeer droog, en aan elkander zaamgehecht, welken het dier beweegt, wanneer hy getergd word, en die een geluid geven, gelykende naar dat van een ratel, waar van hy den naam draagt. Men zegt, dat het getal zyner schubben in evenredigheid jaarlyks vermeerdert, en dat men door dit middel zynen ouderdom zeer juist bepaalen kan. Deeze slang is geheel overdekt met andere schubben, die aan den ruggestrem over eind staan. Hy heeft eene doffe orange kleur, gemengd uit een donkerbruin, en zwarte vlakken, die op zyn kop ook zeer zichtbaar zyn: zyn buik heeft eene aschgrauwe kleur met schuinslopende schubben, zoo als de meeste andere slangen. Wanneer dit dier zynen buit bespiedt, draait hy zig rond in elkander, als een klouw touw, en zyne staart een weinig bewegende, doet hy die vervolgens ratelen, en spreidt zig in ØØnen sprong uit ter lengte van zyn geheele lichaam; daar op verbergt hy zig andermaal, om zig op nieuw uit te spreiden. Het vergift van deezen slang word, ten minsten in geheel America, voor doodelyk, of voor zeer gevaarlyk gehouden. Wat betreft zyne eigenschap om de oogen te verblinden, de muizen, de eekhorentjes, de vogelen, in zynen muil te laten vallen, ik houde zulks voor verdichtsels. Al die voorgewende tooverkracht bestaat alleenlyk daar in, dat deeze arme dieren, wanneer zy zig door eenig dreigend gevaar overvallen zien, door zulk een schrik en beving worden aangetast, dat zy 'er het gebruik van hunne ledematen door verliezen, en onbeweeglyk op hunne plaats blyven, of, zig trachtende te redden, in de macht van hunnen vyand vallen.

Ik zag ook in dit kabinet de blaauwe Surinaamsche Dipsas, die byna eene blaauwe kleur op den rug heeft, in de zyden zeer helder, en aan den buik witachtig. Ik heb niet hooren zeggen, dat de beet van dit dier doodelyk is, maar dezelve veröorzaakt een onmatigen dorst, waar van hy zyn naam ontleent, want het woord dipsa beteekent in het Grieksch dorst. Ik merkte ook nog een anderen slang op, omtrent drie voeten lang, bedekt met ringen van onderscheidene kleuren, dien men Amphisboena noemt, om dat men veronderstelt, dat hy twee hoofden heeft; maar de waare reden is, om dat, uit hoofde van zyne langwerpige ronde gedaante, zyn kop en staart zoodanig naar elkander gelyken, dat het zeer wel is toe te geven, wanneer men 'er in mistast; zyne oogen zyn voorts byna onbemerikbaar. Het is die zelfde slang, aan welke de door my beschrevene groote mieren voedzel verschaffen, zoo het gemeene volk zegt, wanneer hy blind is, waarom men hem in dit Land met den naam van koning der mieren veröert. [21]

Onder de talryke verzameling van fraaije kapellen van den zelfden heer ROUX, merkte ik 'er voornamelyk een op van eene middelmatige grootte, welker vier vleugelen, zoo van boven als beneden, met zwarte streepen en een schitterend groen verciert zyn. De ontzachelyke hoogte, tot welke zig dit insect verheft, en de vlugheid, waar mede hy vliegt, maken hem zeer zeldzaam. Zyn enklouw, van eene zee-groene kleur, is van harde punten, vry veel naar pluimen gelykende, voorzien.

Ik zeide straks, dat wy bevel ontfangen hadden, om de Volkplanting te verlaten, en dat al het volk daar over verheugd was, uitgezonderd ik; maar onze Overste ontving, den 15den, brieven uit Holland, waar by onze te rugkomst voor zes maanden wierd uitgesteld. Myne medemakers

waren over dit uitstel ter nedergeslagen, en my deedt het herleven. Ik besloot om myne geheele soldye uit te zuinigen, tot dat ik de somme by elkander zoude hebben, die 'er noodig was, om volkomen eigenaar van JOANNA te wezen: maar het deedt my zeer leed, dat wy andere tydingen uit Europa ontvingen, medebrengeude, dat zyne Britannische Majesteit de Schotsche brigade had uitgenoodigd, om zig naar Engeland te begeven, en het speet my ongemeen, dat ik daar toe niet meer behoorde. [22] Men boodt my byna te gelyker tyd eene Compagnie aan onder den Generaal WASHINGTON, welke ik zonder bedenken weigerde.

Den 18den February, wierden onze soldaten, moedeloos zynde, weder naar Maagdenberg gezonden; een groot gedeelte bleef steeds aan de Java-kreek. Onze Officiers waren toen zoodanig te onvrede, dat ØØn van hun, FISHER genaamd, twee maalen, daags na elkander, een tweegevecht hieldt, en aan zyne beide tegenpartyen, zynde Officiers van 's Compagnies krygsvolk, gevaarlyke wonden toebragt.

Dewyl ik nog niet hersteld was, bleef ik eenigen tyd langer te Paramaribo. Ik zag aldaar ten huize van den heer REYNSDORP, eene Portugeesche Jodin, die haare kinderen in den Christelyken Godsdienst opvoede; terwyl van eenen anderen kant, de Opzichteresse van zeker Godshuis dagelyks ongelukkige slaven liet geesselen, om dat zy, zoo ze zeide, Heidenen waren. Zy verøordeelde onder anderen eene arme Negerin tot vier honderd geessel-slagen, welken deeze, zonder eenige klagten te uiten, ontfing.

Maar laten wy van dit onangenaam onderwerp afstappen; en liever, dewyl zig daar toe thans eene geschikte gelegenheid opdoet, den lezer een korten staat opgeven van den koophandel en innerlyke waarde deezer Volkplanting, alwaar zoo veel bloed op de wreedaartigste wyze geplengd word, en die nog veel ryker zoude zyn, indien zy het voorbeeld niet volgde van de vrouw, in de Fabel van de hen, die gewoon was gouden eieren te leggen.

Men telt te Surinamen zes of agt honderd Plantagiø^n, die suiker, koffy, cacao en catoen voortbrengen. 'Er zyn daarø^nboven eenige indigo Plantagiø^n. Men heeft ook werven gemaakt tot het hakken van timmerhout, enz. Op de onderslaande tafel kan men den staat en de waarde zien van de vier eerstgemelde soorten van koopmanschappen, die geduurende vier jaaren van de Plantagiø^n zyn afgeleverd.

Jaaren.	Vaten	Ponden	Ponden	Ponden
	Suiker.	Koffy.	Cacao.	Catoen.
1771	19,494	11,135,132	416,821	203,945
1772	19,260	12,267,134	354,935	90,035
1773	15,741	15,427,298	332,229	135,047
1774	15,111	11,016,518	506,610	105,126
Somma	69,606	49,846,082	1,610,595	534,153

69,606 vaten Suiker, tegen fl 60:-:- het
vat, maken fl 4,176,360:-:-

49,846,082 Ponden Koffy, tegen agt en
een halve stuiver het pond, maken fl 21,184,584:17:--

1,610,595 ponden Cacao, tegen zes en
een halve stuiver het pond, maken fl 523,443: 7: 8

534,153 ponden Catoen, tegen agt
stuivers het pond, maken fl 213,661: 4:--

Makende te zamen fl 26,098,049: 8: 8
=====

Dit maakt voor elk jaar juist fl 6,524,512: 7: 2

Maar deeze alzo in 't ruwe opgegevene
berekening betrof de Stad Amsterdam
alleen.

Indien men daar by voegt, het geen
bovendien naar Rotterdam en Zeeland
word uitgevoerd, behalven het geen
binnen 's Lands gesleten word,
het beloop van de ladingen rhum,
suiker-syrop, timmerhout en indigo,
zal men nog eens, of ten naasten by
dezelfde somme hebben; dus fl 6,524,512: 7: 2

Te zamen fl 13,049,024:14: 4
=====

Het welk, wanneer men het slechts stelt op fl 11,000,000:--:-- jaarlyks
een millioen ponden sterling bedraagt.

Ik zal nu verder aanwyzen, hoe deeze somme tusschen de Hollandsche
Republiek, en deeze Volkplanting verdeeld word.

De Stad Amsterdam levert omtrent 50
schepen van vier honderd vaten, door
elkander gerekend, die voor de vracht
wegens den invoer van verschillende
koopmanschappen,
ontfangen de somme
van fl 6,000:--:--
en wegens den uitvoer
van producten uit de
Volkplanting fl 32,000:--:--

Maakende voor elk schip

een vracht van fl 38,000:--:--

het welk, door 50 vermeenigvuldigd
zynde, uitmaakt. fl 1,900,000:--:--

Ik reken bovendien dertig schepen van
verschillenden last, voor Rotterdam
en Zeeland, het welk maakt fl 1,200,000:--:--

En voor de brikken, met ballast
geladen, voor passagiers, enz.
dienende fl 80,000:--:--

Elk schip van de Kust van GuinØe,
het welk jaarlyks 250 of 300 Negers
aanbrengt, gerekend op fl 120,000:--:--
maakt, als men dit brengt op het
getal van zes schepen [23] fl 740,000:--:--

By deeze berekening zal ik voegen de
waaren en koopmanschappen, die uit
Holland worden ingevoerd, als wyn,
sterke dranken, bier, gezouten ossen-
en varkensvleesch, meel, zyde, catoen,
en linnens; kleederen, hoeden,
schoenen; kostbaarheden van goud,
zilver en staal; metselaars- en
timmermans gereedschappen, enz.
enz. tegen de waarde van omtrent
50 ten honderd aan winst, na aftrek
van de kosten op de correspondentie,
de verzekeringen, de ladingen, de
imposten, de pakhuis-huuren, haven-
en kaai-gelden, het inpakken, welke
laatstgemelde artikelen daar^onboven
tien ten honderd aan de inwoners
kosten; al het welk, door elkander
gerekend, bedraagt fl 1,100,000:--:--

Makende reeds te zamen de somma van fl 5,000,000:--:--

Hier by gerekend de interessen van 6 ten
honderd van vyf millioenen sterling, die
de Volkplanting schuldig is, en het geen
de renteniers in Holland, alwaar zy
schulden heeft, en ook de geenen, die
hun fortuin gemaakt hebben, hun geld
gaan verteeren, aan haar kosten beloopt
zulks ten minsten fl 1,000,000:--:--

Dit alles, by elkander getrokken, maakt
jaarlyks ten minsten de somma van fl 6,000,000:--:--

Het zelve blyft zuiver ten voordeele van
de Republiek, en wel voornamelyk voor
Amsterdam, Rotterdam, en Zeeland, zoo dat
de inwooners van Surinamen, voor hun
aandeel, van den bovengemelden schat
alleenlyk genieten fl 5,000,000:--:--

Makende te zamen de reeds op
gegevene millioen sterling, of fl 11,000,000:--:--

Ik zal, in de derde plaats, doen zien, hoe de binnenlandsche onkosten
der Soci^{teit} van Surinamen, door het geen deeze ladingen opbrengen,
gekweet worden; en deeze zyn niet gering.

Reeds gezegd hebbende, toen ik van het Regeerings-bestuur deezer
Volkplandng sprak, dat de Ontfangers van 's Lands penningen vyf in
getal zyn, zal ik thans aantoonen, wat elk hunner tot kwyting deezer
onkosten opgaat en ontfangt.

De eerste van deeze Ontfangers is gesteld over de in- en uitgaande
rechten.

Aan hem word betaald:

Van elk Hollandsch schip. fl 3:--:-- het
vat; van de Americaansche fl 6:--:--. Dit maakt
fl 90,000:--:--

Door de Americaanen voor alle in- en
uitgevoerd wordende goederen, 5 ten
honderd. fl 60,000:--:--

De Suiker betaalt fl 1:--:-- de
duizend ponden, of het oxhoofd. in 1771
bedroeg dit

De Koffy, 15 stuivers, de honderd fl 260,000:--:--
ponden gewicht.

De Cacao fl 1:15:-- de hondert
ponden gewicht.

Het Catoen

Dus ontfangt hy jaarlyks de somma van fl 410,000:--:--

De tweede is de Ontfanger der groote
n kleine imposten.

Men betaalt hem:

voor een vat Bier fl 3:--:--

voor een vat rooden

Wyn fl 12:--:--

voor een pyp Madera

Wyn fl 23:10:--

voor een mingelen

Wyn in flessen fl -: 1:--

voor de belasting op

de aangeplakte

billietten fl 600:--:--

voor de belasting op

de koopwaaren, in 't

klein fl 300:--:--

Al het welk jaarlyks ten minsten beloopt fl 100,000:--:--

De derde Ontfanger is die van het
hoofdgeld.

Hy ontfangt van alle de inwooners,
blanken en zwarten, zonder onderscheid,
en van ieder hoofd, het zy man of
vrouw, fl 2:10:--; voor elken jongen
of meisjes, beneden de 12 jaren
fl 1: 5:-- Dit bedraagt jaarlyks fl 150,000:--:--

De vierde is de Ontfanger der rechten
op den verkoop van koopmanschappen en
slaven. Men betaalt hem: By verkoop
van goederen, in geene rent-gevende
bestaande, de Plantagi^on daar onder
gerekend, 5 ten honderd; en by verkoop
van Neger-slaven, die nieuwlings worden
ingevoerd, twee en een half ten honderd.
Dit bedraagt jaarlyks fl 130,000:--:--

De laatste ambtenaar eindelyk ontfangt
de belasting wegens de kosten op het
vervolgen der weggelooopen Neger-slaven,
welke ingevoerd is, om dat de andere
belastingen onvoldoende waren.

De sommen, die hy inzamelt, bedragen
jaarlyks: wegens de verhooging van een
gulden, voor hoofdgeld over de blanken
en zwarten fl 80,000:--:--

als mede vier ten honderd van alle
jaarlyksche Benefici^on, bedragende
jaarlyks fl 400,000:--:--

Makende te zamen
fl 480,000:--:--

Men betaalt bovendien jaarlyks, voor
het onderhoud der wyken; namelyk van
elk huis, volgens deszelfs uitgestrektheid.

van een koets fl 20:--:--
van een chais fl 10:--:--
van een rypaard fl 10:--:--

Het welk de bovengemelde belastingen
vermeerdert met de somme van fl 12,000:--:--

Alle welke sommen, by elkander getrokken,
niet minder opbrengen dan fl 1,282,000:--:--

Na duidelyk te hebben aangetoond, zoo met behulp van het Tafereel der Surinaamsche Volkplanting van Dr. FERMIN, als volgens myne eigene kundigheden, dat de innerlyke waarde deezer bezitting meer dan een millioen ponden sterling aan inkomsten bedraagt, die door een verstandig bestuur nog merkelyk zouden kunnen vermeerderen; na al mede betoogd te hebben, dat het grootste gedeelte deezer inkomsten ten voordeele der Republiek koomt, terwyl de Colonisten met belastingen bezwaard zyn, die hen noodzaken tot vreemde middelen hunnen toevlucht te nemen, en misschien eerlyke lieden in schurken doen verkeeren; zal ik thans, by wege van een vervolg, een korten staat opgeven van den koophandel der Noord-Americaanen met deeze Volkplanting.--Zy komen aldaar uit Virgini^o, Rhode-Island, Nieuw-York, Boston, Jamaica, Grenada, Antigoa, het Eiland Barbados, enz. in kleine brikken, sloepen, enz. Zy brengen meel aan, ossen- en varkens-vleesch, haring, zout, makreel, bladen tabak voor de Negers, denne planken, rhum, sterke dranken, suiker-brooden, [24] spermaceti-kaarssen, uijen enz. Elk schip is daar^onboven verpligt een paard aan te brengen: de eigenaar van 't schip onthefte zig daar van dikwils door een list: hy vertoont den kop van zoodanig dier, en verzekert, dat hy het aan boord genomen heeft, maar dat het op de reize gestorven is. Tegen deze koopwaren voeren de Americanen al de Surinaamsche suiker-syrop (melasse) uit, waar van zy rhum by hun maken, en dikwils laden zy hunne schepen geheel en al met koopmanschappen en andere voortbrengsels van deeze Volkplanting, schoon zy het niet dan ter sluik doen mogen: maar kooper en verkooper vinden 'er hun voordeel by; de een koopt goed koop, en de ander ontfangt gereed geld. Van de Eilanden onder den wind voeren zy quarteron- en mulatten-slaven van beiderlei kunne aan, die over 't algemeen jong en fraay zynde, voor zeer hoogen prys verkogt worden, hoe zy ook anderzints gesteld mogen zyn.

Alle de onderrichtingen, door my omtrent den koophandel en wezentlyken rykdom deezer schoone Volkplanting opgegeven, zyn naar de naauwkeurigste berigten gevolgd. Het zy my geöorloofd van dit onderwerp thans af te stappen, en myn verhaal te vervolgen.

Den 21sten February, nam de heer REYNSDORP, schoonzoon van Mevrouw GODEFROY, my in zyn zeil-jacht mede; en om my van lucht te doen veranderen, bragt hy my op eene zyner Koffy-plantagi^on, genaamd Nut en Schadelyk. Ik zag aldaar een blanken, die door de steek van een Vampire, of Guiaansch spook, in ØØnen nacht zyn gezicht verloor. Des anderen daags voeren wy de Commewyne op, en gingen naar Alkmaar, eene aangename Cacao-Plantagie, die aan dezelfde Mevrouw GODEFROY in eigendom toebehoorde. Hier wierden de slaven door haare meesteres behandeld, als haare eigene kinderen, en zy beschouwden allen haar als hunne moeder. Men hoorde aldaar geen geraas van yzeren ketenen, geene zuchtigen; men zag aldaar geen blyk van gestrengheid. Alles was eendracht en vergenoegen. Ik heb reeds bevoorens [25] eene afbeelding gegeven van het voortreffelyk huis en deszelfs toebehooren, op deeze fraaie Plantagie, alwaar onophoudelyk genoeg heerscht, alwaar men de edelste gastvryheid uitoeffent. De tuinen, de velden, de hutten zelfs der Negers, duiden aldaar overvloed en vrede aan.

De Cacao-boomen worden voortgeplant van jong plantsoen, het welk men tot dit einde aankweekt. Men plant dezelve doorgaans op eenen afstand van tien of twaalf voeten van elkander, en zy groeien op tot de hoogte van onze Engelsche Kersseboomen. Maar deeze Plantagi^on moeten wel beschut zyn, zoo voor zwaare winden, als voor de brandende stralen der zon, wanneer de boomen jong zyn, want dan zyn derzelve wortels niet diep genoeg in den grond ingedoken, om dezelve staande te houden, en zy zouden geene groote hitte kunnen doorstaan. Dienvolgende plant men 'er heester-gewassen (b. v. maniok) en Plantain-boomen tusschen, die tevens het onkruid tegengaan, het welk in de luchtstreken onder den zonne-keerkring zoo overvloedig voortteelt. Door middel van deeze voorzorgen, dragen de Cacao-boomen vruchten, eer zy drie jaaren oud zyn: als dan brengen zy jaarlyks twee oogsten voort; maar zy moeten echter twaalf of veertien jaaren oud zyn, eer zy hunnen volkomen wasdom bereikt hebben. Het blad van den Cacao-boom heeft meer dan agt duimen in de lengte, en byna drie in de breedte: het zelve is langwerpig, taay, en van een schitterend groene kleur. De gedaante der vrucht is byna dezelfde, maar echter een weinig breeder. Wanneer die vrucht jong is, heeft zy het voorkomen van een komkommer; maar wanneer zy ryp is, word ze geel als een limoen, en scheidt zig dan af in ribben, even als een meloen. Het zaad of de pitten zitten langwerpig in de vrucht of bast; ryp zynde hebben zy de dikte van olyven, en een purper kleur. Elke boom word gerekend by den oogst van dertig tot drie honderd vruchten te geven, die elk omtrent dertig pitten bevatten, een pond wegende; en langs dien weg kan men den jaarlykschen opbreng berekenen. Weinige dagen na dat de oogst geschied is, haalt men de pitten uit de schil; men laat ze in de schaduw droogen, en in dien tyd raaken zy een soort van vochtige zelfstandigheid kwyt, het geen men noemt dezelve te laten uitzweeten; men pakt ze vervolgens in vaatjes om vervoerd te worden, en 'er die aangename koek van te maken, welke wy Chocolate noemen.

Men zegt, dat de Cacao-boomen oorspronglyk in Guiana groeien, en natuurlyk in groote meenigte by de Rivier der Amazonen gevonden worden. Wat daar ook van zy, de zoon van den Gouverneur CHATILLON plantte den eersten boom in 't jaar 1684 in Surinamen; en de eerste

oogst, die naar Holland werd uitgevoerd, geschiede in 't jaar 1733. Een der groote voordeelen van het aankweken der Cacao-boomen bestaat hier in, dat daar toe minder slaaven, dan tot alle andere soorten van Plantagi^on noodig zyn. Men kan naargaan, hoe aanmerkelyk de voordeelen zyn, uit den opbreng van het jaar 1774, wanneer men, alleen voor de Stad Amsterdam, 506,610 ponden Cacao-pitten uitvoerde; het welk 202,614 Hollandsche Guldens, of 18.419 ponden sterling opbragt. De prys verschilde van 4 tot 9 stuivers het pond. De middel berekening is van zes- en een halve stuiver. De beste Plantagi^on, en die van Alkmaar behoort daar onder, brengt jaarlyks meer dan 80,000 ponden op.

Den 27sten keerden wy naar de Stad te rug, alwaar men, des avonds te voren, een soldaat ter zaake van muiterye had doodgeschoten, en des anderen daags geraakte op de rheede een schip in brand. Byna ter zelfder tyd, vertrok de Neger QUACY, die de Propheet, en, om zoo te zeggen, de Koning zyner landgenooten was, naar Holland, om zyne opwagting te maken by den Prins van Orange, aan wien de Colonel FOURGEOUD hem aanbeval. Deeze Neger moest de roem van deezen Bevelhebber vermelden, en zig beklagen over den Gouverneur, die aan onzen Colonel geen eerbied genoeg betoonde. Ter gelegenheid, dat wy toen het tydstip der Zittingen van het Gerechtshof hadden, wierd aan een slaaf het been afgezet, om dat hy eenen arbeid, die boven zyne kragten was, geweigerd had. Twee anderen wierden veroordeeld om opgehangen te worden, om dat zy waren weg geloopen. Het heldhaftig gedrag, door ØØn deezer ongelukkigen voor het Hof van Justitie gehouden, verdient alhier verhaald te worden.--Hy verzogt voor weinige oogenblikken gehoor, het geen hem wierd toegestaan; en hy liet zig toen in deezer voegen uit:

"Ik ben in Africa geboren, alwaar ik, mynen Vorst in een gevecht verdedigende, ben gevangen genomen, en door myne landgenooten op de Kust van Guin^oe voor slaaf verkocht.--Een van uwlieden, die thans myn Rechter is, kocht my; en ik ben door zynen Opzichter zoo deerlyk mishandeld, dat ik weg liep, en my by de muitelingen voegde.--Ik zag my gedwongen, om hun Opperhoofd BONNY te dienen, wiens dwinglandye nog ondraaglyker was, dan die der Europeanen. Een we^oErzin in zulk eene handelwyze hebbende, besloot ik om het menschdom voor altyd te ontvliden, en in de bosschen rustig te leven. Ik heb aldaar twee jaaren byna alleen doorgebracht, in de grootste ongerustheid van geest, en myn leven latende voortduuren alleenlyk in de hoop, om myn geliefd geslacht, het welk misschien, uit hoofde myner afwezigheid, in myn eigen Land van honger verging, nog eenmaal we^oEr te zien. Twee ellendige jaaren waren dan in deeze gesteldheid verlopen, toen de Jagers my ontdekten, my gevangen namen, en my voor deeze Rechtbank bragten, aan welke ik thans de geschiedenis van myn deerniswaardig leven open legge, en slechts de genade verzoek, om aanstaanden Saturdag, of zoo dra het mogelyk zyn zal, het vonnis aan my uit te oeffenen".

Deeze aanspraak wierd met eene ongemeene gematigdheid uitgesproken door ØØn der schoonste Negers, dien men misschien immer zag. Zyn meester, die (zoo als hy te recht opmerkte,) onder het getal van zyne Rechters was, gaf hem dit kort antwoord:--"Schelm! alles wat gy ons vertelt, doet niets ter zaake. De pynbank zal u in een oogenblik

de bekentenis van misdaden afpersen, die zoo verachtelyk zyn, als gy zelf, of uwe hatelyke medeplichtigen". De Neger, die alle zyne aderen van verontwaardiging voelde opzwellen, beantwoordde hem zulks op deeze wyze:--"Massera, de tygers in de bosschen hebben onder deeze handen (welken hy toen in de hoogte stak) gebeefd; en gy durft my met uwe armhartige werktuigen van foltering bedreigen! Neen! Neen! ik veracht de pynigingen, welken gy thans kunt uitvinden, even zeer, als den laaghartigen, die ze my aandoet". Op deeze woorden boodt hy zig zelf ter pyniging aan, en stond de ysselykste folteringen door, zonder een enkel woord uit te brengen; vervolgens weigerde hy zelfs te spreken, en eindigde zyn leven met de koord.--Maar laten wy van dit naargeestig onderwerp afstappen.

Den 8sten Maart, hield ik het middagmaal by den Colonel FOURGEOUD, om aldaar den verjaardag van den Prins van Oranje te vieren. Dien zelfden dag gaf de heer REYNSDORP eene maaltyd aan alle de soldaten. De Colonel berigtte my, dat de Jagers, in dit oogenblik, by de Wana-kreek alleen gelegerd waren; dat de ongezonde post van Devil's Harwar geheel en al verlaten was; dat de twee Compagni^{en} van vrywillige Negers, die kortlings waren aangeworven, op den weg, die met de Wanica agter Paramaribo gemeenschap heeft, eenige muitelingen gevangen genomen, en verscheiden anderen gedood hadden. Ik bevond my toen wel beter, schoon ik nog niet geheel en al hersteld was; en die zelfde Overste, die my voorheen zoo hard behandeld had, hield thans aan, dat ik my in de hoofdstad der Volkplanting nog eenigen tyd langer zoude blyven ophouden: hy boodt my zelfs verlof aan, om naar Europa te rug te keeren, het geen ik stellig weigerde; eindelyk, tegen het midden der maand, was ik zoo gezond, als ik in myn geheele leven geweest was. De Colonel FOURGEOUD en ik gaven toen dagelyks bezoeken aan vrouwen, in wier gezelschap zig niemand hoflyker gedroeg, dan hy, terwyl ik van myn kant mynen afkeer dikwils niet bedwingen konde. Zy keeken ons aan op eene manier, die haare bedoeling duidelyk te kennen gaf; verscheiden zelfs waren in haare gesprekken gantsch niet omzichtig; en zekere Mevrouw N. ging zelfs zoo verre, dat zy my, zonder omwegen, verzogt, of ik de plaats van haaren man wilde vervullen.

Den 17den, intusschen, vertoonde zig iets aan myn oog, het geen my meer bekoorde. By den heer TEXIER, Colonel van 's Compagnies krygsvolk, uit eeten gaande, deed ik vooraf eene wandeling in de oranjeboom-bosschen en de tuinen van den Gouverneur. Ik ontdekte aldaar wel dra dwars door de takken twee vrouwen van de cierlykste gestalte en de schoonste gedaante, die zig gebaad hadden. De eene was eene bekoorlyke en jonge Samboe-, de andere eene fraaie Qaurteron-Negerin. De trekken der laatstgemelde waren zoo regelmatig, en haare gedaante zoo bevallig, dat men byna geloofd zoude hebben, dat zy uit Griekenland geboortig was: haare roosenkleurige verwe was gelyk aan die, waar van het boschjen glinsterde. [26] Beide wandelden zy, elkander by de hand houdende, en praatten al lachende, in de nabyheid van een bed met bloemen, geplant aan den oever eener beek van vlietend en helder water, waar in zy zig als Syrenen indompelden, toen zy de bladeren van het geboomte hoorden ritselen. Ik liet haar het stil genot der onschuldige vermaken van het bad, en ik wagte het eetens-uur af, doorwandele intusschen de beplantingen van boomen, die met vruchten beladen waren, en de

bloem-tuinen, langs wandeldreeven van schoon rivier-zand. Ik zag in deze tuinen meer Europeesche planten, dan ik dacht, dat 'er onder den zonne-keerkring waren, als kruis en munt, venkel, salie, rozemaryn, heidens wond-kruid, jasmyn, kruidje roer my niet; granaatboomen, rozenboomen, vygenboomen, en zelfs eenige wynstokplanten. De vygen waren van eene fraaije karmosyn kleur van buiten en van binnen, en de rozen van eene bleeke roode kleur. 'Er waren ook op deeze zelfde plaats eenige schoone pyn-appelen, en meloenen, waar van ik iets zeggen zal, schoon zy vry algemeen bekend zyn. De Koning van alle vruchten, ananas, of pyn-appel genaamd, groeit aan het einde van een stam, van eene zee-groene kleur, en agt duimen lengte hebbende, die zig uit het midden-punt van een fraay heester-gewas van de zelfde kleur verheft, welks langwerpige, effene, puntige, en van zeer harde stekels voorziene bladeren, op eenen kleinen afstand van den grond, in de rondte geschaard zyn. De gedaante der vrucht is ten naasten by die van een pynappel; dezelve is geheel en al met vierkante schubben bedekt, en van eene fraaije orange of goud kleur. Eene bos met bladeren, naar die der plant gelykende, maar echter veel kleiner, geeft 'er eene kroon aan, en in den grond gestoken zynde, kooft 'er, na verloop van agtien maanden, een andere ananas uit voort. De uitgelezene smaak, en de lekkere geur van deeze vruchten, zyn zedert byna een halve eeuw zoo bekend, dat ik 'er alleenlyk van spreek uit hoofde van derzelve overvloed in Guiana. De verschillende soorten van gewoone ananassen groeien aldaar uit de natuur; en op verscheidene Plantagi^on dienen zy aan de geringste dieren tot voedsel.

De Muskaat- en Water-Meloenen wassen ook overvloedig in dit Land. De eerste is volstrekt rond, van de grootte van een kleine hoed, met ribben, en van een buffels kleur, orange en groen. Derzelve vleesch is geel, vast, sappig, zacht, en van een lekkere geur.

De Water-meloen is van eene eironde gedaante. Derzelve schil is zeer effen, en gedeeltelyk van eene schitterende groene, gedeeltelyk van eene bleeke buffels kleur. Het vleesch van deeze meloen is roodachtig, van eene waterachtige en zachte zelfstandigheid, van een zeer zoeten smaak, van eene uitmuntende geurigheid, en zeer verkoelende. Deeze meloenen zyn een soort van komkommers, en groeien aan het einde van zwaare steelen, met breede bladeren, die den grond bedekken. Het is merkwaardig, dat de Water-meloen, welke men, zonder eenige schadelyke gevolgen, in alle soorten van ziekten eeten kan, het best word voortgeteeld in een droogen en zandachtigen grond.

Omtrent te deezer tyd zond ik eene fraaije verzameling van Surinaamsche Kapellen aan den heer REIGERSMAN in Holland. Deeze insecten zyn alhier zeer talryk, en zeer verschillende. Verscheide lieden, die hun werk maken om dezelve te vangen, scheppen 'er behagen in. Maar het denkbeeld, om een enkel levendig insect op een blad papier vast te maken, was voor my te weinig bekoorlyk, om ze zelf te gaan vangen.

Ter zelfder tyd wierden de Capitains VAN GEURICK en FREDERIK, vergezeld van den Sergeant FOWLER, naar de Oucas- en Sarameca-Negers afgezonden, om van hun eenige hulp tegen de muitelingen te verzoeken; zy beloofden dezelve, zoo lang de Colonel FOURGEOUD hun geschenken gaf, maar zy

leverden ze nooit. Eenige andere Officiers bleven steeds by ons, zig bezig houdende met by de vrouwen op Paramaribo hunne opwagting te maken. Onder dit getal waren de Majoor MEDLAR, en de Capitain HAMEL, die beiden onder het Regiment van den Generaal DE SALVE, in de Volkplanting de Berbices, gediend hadden; de eerstgemelde was bevorens in Pruissischen dienst geweest. Het was voor ons, die nog zoo kortlings naar wilden geleecken, geene kleine verandering van staat, in dit oogenblik de straten van deeze hoofdstad te bewandelen, als Fransche Marquisen uitgedoscht zynde.

Met den Gouverneur NEPVEU in goede vriendschap zynde, kreeg ik in de gedachten, om hem een onbebouwd stuk land in het bosch te verzoeken, en dadelyk stond hy my vier honderd akkers toe. By het doen van dit onbedacht verzoek had ik niet berekend, hoe veel geld 'er wel noodig was, om het hout 'er te doen uithaalen, slaven te koopen, en in alles, wat tot zulk eene onderneming ver^oischt word, te voorzien; maar wanneer ik de moeielykheid in aanmerking nam, om iemand te vinden, die met my zoude willen zamen doen, en de noodige gelden daar toe bezat, bedankte ik om deeze blyk van des Gouverneurs goedheid aan te nemen.

Den 26sten, bevryde ik eene arme Negerin, die een douzyn porcelein theegoed gebroken had, van eenige honderde geesselslagen, door het zelve te vergoeden. Dien zelfden dag wierd ook eene andere Negerin door een Franschman vermoord, die zulk eene scherpe knaging over zyn wanbedryf gevoelde, dat hy zig den hals afsneed; een Opzichter, die hem behulpzaam geweest was, hing zig zelve op. Na aan den armen Neger, wien men, uit kragte van een vonnis, het been had afgezet, een bezoek gegeven te hebben, maakte ik my gereed om naar mynen vierden veldtocht te vertrekken. Terwyl ik de toebereidzelen daar toe maakte, zag ik zes Neger-slaven by my binnen treden, beladen met geschenken, welken my myne vrienden zonden, en bestaande in al het beste, het geen Guiana voortbrengt. Ik moest het bevel aan de Commewyne op nieuw op my nemen.

VYF-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Grappige manier tot het ontdekken van een dief.--Het Brom-vogeltje.--Verschillende soorten van planten.--Manier van visschen in Surinamen.--Onderscheidene soorten van visschen.--Moed van eene jonge Negerin.--De Pimpelmees.--De Americaansche Alo^o.--De Banille-boom.--Huilende Aapen.--Verwonderlyke slimheid der wilde By^on.--De krygsbende van den Colonel FOURGEOUD ontfangt andermaal bevel, om naar Europa te rug te keeren.--De Guiaansche Nachtuil.

Den 27sten Maart 1776, nam ik op nieuw afscheid van de Stad Paramaribo, van JOANNA, en van mynen zoon.

Des morgens van dien dag, zelfs eer dat ik vertrok, wierd een Planter, HALBERG genaamd, door eene groote Iguana hevig gestoken, op het oogenblik, dat hy myne medgezellen en my noodigde, om ons nog eenige dagen langer op te houden, en by eene maaltyd, welke hy tot viering van zynen vyf-en-twintig jaarigen trouwdag gaf, tegenwoordig te zyn. Na

hem ons leed betuigd te hebben over het ongeval, dat hem ontmoette, gingen wy in een overdekt vaartuig; en dien zelfden avond kwamen wy op de Plantagie Sporks-gift, aan de Matapica-kreek. Capitain MACNEYL ontfing ons aldaar, twee dagen lang, op eene zeer gastvrye manier. Ik verstikte aldaar echter byna door eene sterke reuk van groene koffy, leggende op den vloer van het kamertje, waar in ik myne hangmat geplaatst had.

Den 29sten des avonds, en wel zeer laat, kwamen wy op de Plantagie Goud-Myn, alwaar wy eenen jongen Neger en eene jonge Negerin vonden, die, dicht by elkander, aan een hoogen balk, met een touw, het welk aan de duimen van elk hunner was vast gemaakt, waren opgehangen. Dit touw was agter om hun rug gebonden, hunne schouders werden 'er byna door ontwricht, en het verōorzaakte hun de verschrikkelykste folteringen. Ik sneed het oogenblikkelyk af, zonder verlof of omwegen: ik zwoer daar⁹nboven, dat ik den schelm van een Opzigter, die zulk eene nieuw uitgedachte en afgryselyke strafoeffening had aangedaan, vernielen zoude, ten minsten, dat hy my zoude moeten beloven aan deeze twee ongelukkigen kwyttschelding te verleenen; het geen hy, by geluk, aanstonds en in myne tegenwoordigheid deedt.

Den 30sten, even voor dat wy aan de Hoop ontscheepten, vernam ik, dat myne Suiker, en het grootste gedeele van myn Rhum weg waren, maar ik ontdekte den dief door eene aartige list, waar van ik echter niet beweere de uitvinder te zyn. Ik zeide aan zes Negers, die met roeijen bezig waren, dat in zes minuten op den neus van hem, die de schuldigste was, een veder van een Papegaay zoude groeijen: tevens sprak ik eenige woorden uit, die geen zin hadden, en zwaaide twee of drie malen met myn sabel, waar na ik my in de hut opsloot. Ik keek aldaar door het sleutelgat, en hield een naauwkeurig oog op de roeijers, zonder dat zy 'er iets van bemerkten. Spoedig zag ik, dat ØØ van hun, by elken slag met de roeyriem, de hand opligte, en aan zyn neus voelde. Ik kwam dadelyk weder te voorschyn, en regelrecht naar hem loopende, riep ik hem toe:--"Ik zie de veder, schurk! gy zyt de dief."--De arme schelm antwoordde my aanstonds:--"Ja, Maser!" Vervolgens, op de kni⁹n vallende, bad hy den tovenaar, dat hy hem genade bewyzen wilde. De anderen ver⁹enigden zig met hem, en ik schonk deezen bygeloovigen schelm, en zyne medeplichtigen vergiffenis, en gaf hun, om dat zy my de zaak openhartig bekend hadden, een stuk gezouten ossen-vleesch voor hun middagmaal, met een calebas vol rhum en water.

Ik nam dadelyk na myne aankomst op den wachtpost van de Hoop, het bevel der Rivier op my, en ik beschouwde my op nieuw als de Vorst van de Commewyne. Om eene goede woning te hebben, liet ik een Paleis in de hoogte bouwen, naar dat van den Generaal BONNY te Bousy-Cray gelykende. Deeze wooning, die byna eene lucht-woning was, was my van zeer groot nut. Het grootste gedeelte van het land aan deezen post stond, door de overstromingen, onder water. Het was niets meer dan een moeras, zoo weinig acht had men 'er op geslagen, en 'er was geen voetstap meer van myne oude hut te ontdekken. Ik vond de ellendigste soldaten op deeze plaats. Zy waren aldaar byna naakt, en hadden tot hunne schoenen verkogt, om zig een maand lang verschen voorraad te bezorgen. Ik verzachtte intusschen hunne ellende door

myne aanzoeken by den Colonel FOURGEOUD, in wiens gunst ik meer en meer deelde; en de wachtpost van de Hoop was wel dra een paradys, in vergelyking van het geen dezelve was, toen ik 'er kwam.

De jagt was toen, gelyk voorheen, myne dagelyksche bezigheid. Den 4den bragt ik Pluiviers, Roodborsjes, en byna een dozyn Musschen uit de zand-woestyn mede.

De Pluiviers van Guiana hebben de grootte van een duif. Zy hebben vederen van eene donker bruine kleur, met wit doormengd, en met dwarslopende streepen. Men vindt 'er een groot aantal van in de verdrinkene Savanen, en zy verschaffen een lekker eeten. De Roodborsjes zyn een soort van dikke rood-staarten, en hebben het bovenste gedeelte van het lyf van eene donkere kastanje kleur, en al het overige van eene bloedkleur. Zy zyn zoo lekker als een leeuwrik, en op alle Plantagi^on zeer gemeen. De wilde Musschen, die zommigen, zoo ik meen, Anacas noemen, zyn lieve diertjes van de gedaante van een Papegaay. Hunne vederen zyn volmaakt groen, en zy hebben een witten bek en roode oogen. Zy doen veel schade aan de ryst- en koorn-landen, en vliegen met eindelooze hoopen over de Plantagi^on.

De Brom-vogeltjes plaatsten zig in zulk een groot getal op de tamarinde boomen aan de Hoop, dat men ze byna voor zwermen van wespen zoude hebben aangezien. De Lieutenant SWELDENS doodde 'er dagelyks verscheiden, door kleine erweten of korrels van Indisch koorn met een vogelspuit op hen te werpen.

Het Brom-vogeltje (Trochulus, of het Colorietje) is byzonder merkwaardig, zoo uit hoofde van deszelfs fraaiheid als kleinte; want hy is zoo lang niet als een derde van een menschen vinger; en wanneer zyne vederen zyn uitgeplukt, is hy niet veel grooter, dan eene groote vlieg. ('Er zyn echter verscheiden soorten, waar van zommige twee maal zoo groot zyn.) De vederen van deezen vogel zyn gekleurd met eene sterke we^orschyn: in de schaduw, hebben zy eene schitterende en donker groene kleur; in de zon, eene bruine en glinsterende purper-kleur, met hemels-blaauw gemengd. Zyn kop is verciert met een kleine kuif van groene, zwarte en goud-kleurige vederen; zyne staart en vlerken zyn van eene helder zwarte kleur; zyn bek, die lang, zwart, en aan het einde gebogen is, is niet veel grooter, dan eene spelde. Zyne gespleete tong gelykt naar een rooden zyden draad. Zy dient hem, om den nectar of het sap der bloemen uit te pompen of uit te trekken, geduurende welke verrigting hy als een bye stil staat; en dit sap schynt het eenige voedsel van dit vogeltje te zyn. Dikwils maakt hy zyn nest op een blad van wilde Ananas, of kruipende Alo^o. Dit nest, het welk niet veel grooter is, dan een nooten-dop, is byna geheel van catoen gemaakt. Het wyfje legt twee eieren, die van de grootte van erweten zyn. Mejuffrouw DE MERIAN brengt dezelve tot het getal van vier; maar ik verzeker, dat ik 'er nimmer zoo veelen in eenig nest gezien, noch ook gehoord heb, dat zy 'er nu en dan in gevonden zouden worden. Ik heb getracht twee vogelen van dit soort op het natuurlykst, en met hunne kleine woning, af te teekenen. Het is my niet mogelyk geweest die afteekening volkomener te maken; want de beweging hunner vlerken is zoo gezwind, dat men moeite heeft de kleur

'er van te kunnen onderscheiden. Deeze beweging verōorzaakt het soort van bromming, waar van deeze vogeltjes hunnen naam ontleenen.

'Er was ook in deezen omtrek eene eindelooze meenigte van Aapen. Ik zag 'er by de twee honderd op een veld van Suiker-riet, al waar zy groote verwoestingen aanrigtten. Deeze doorslepen dieren zetten schildwagten uit rondom de plaats, alwaar zy stroopen, om op het vernemen van onraad gerucht te maken; en ik ben getuige geweest van de oplettendheid en het verstand, waar mede zy, die met die zorg belast zyn, zig van dezelve kwyten. Wanneer deeze stroopers eenig gevaar vernemen, loopt de geheele bende al springende naar het bosch, houdende elk den geroofden buit met de poot vast.

Ik vermaakte my ook met zwemmen. Deeze oeffening gaf my kragten, en bragt veel toe tot behoud van eene goede gezondheid. De voordeelen, welken men hier door verkrygt, zyn op eene verrukkende wyze afgemaakt, door den Schryver der Jaargetyden.

"Het is de gezondste oeffening, en de zoete verkoeling der brandende hitte van den zomer. Op die wyze verkrygen de ledematen sterkte, en de arm van die Romeinen, die op het overheerde land het bevel voerden, leerde voorā, in zyne jeugd, de water-golven te vermeesteren."

Den 14den, doodde ik een Kayman; maar van deezen tocht in een vaartuig te rug komende, viel een pak brieven, my door den Colonel FOURGEOUD toegezonden, by ongeluk in het water, en zonk. Eenige Officiers, die daags daar aan op de Hoop kwamen, berigtten my echter, welke de voorname inhoud deezer brieven was: zy gaven my kennis, dat de Overste, besloten hebbende nog eenmaal de bosschen te doorkruissen, my last gaf, dat alle manschappen, krygs- en mondbehoefden, welken ik niet volstrekt noodig had, de Rivier moesten worden opgezonden; dat het Soci^oteits krygsvolk, op Oranjeboom post houdende, ook stond te vertrekken; en dat de ØØn zig naar Maagdenberg, de ander naar de PerØca moest begeven. Ik behield dus slechts twaalf verminkte soldaten op de Hoop, en een gelyk getal op Klarenbeek, zonder Heelmeester, noch geneesmiddelen. Niettemin deed ik, met zulk een zwak getal manschappen, dagelyks de ronde, zoo te land als te water.--De zelfde Officiers gaven my ook berigt, dat de Vaandrig VAN HALM was overleden, en dat een schip vol zieken gereed lag, om onverwyld naar Holland onder zeil te gaan.

Schoon de Colonel FOURGEOUD steeds te Paramaribo bleef, hield hy niettemin, met zeer veel nauwkeurigheid, over alle krygs-verrigtingen het toezicht. Dienvolgende gelastte hy, den 23sten, aan eene bende van honderd mannen, om het land tusschen Maagdenberg, de Wana-Kreek, en de Maroni te gaan onderzoeken; maar zy kwamen wederom, zonder iets ontdekt te hebben.

Dewyl het zig liet aanzien, dat ik nog eenigen tyd op den wachtpost de Hoop zoude moeten blyven, liet ik myne schapen en gevogelte halen van de Plantagie, alwaar ik die had agtergelaten, en ik deed aan den heer GOURLY een geschenk van een ram en een schaap, die alle anderen van dat soort in de Volkplanting overtroffen. By de aankomst van deeze myne kudde vee, zag ik met genoeg, dat zy merkelyk vermeerderd was.

Den 26sten, bragt ØØn van myne soldaten, my een slang, dien hy gevangen had. Dit dier was niet meer dan vier voeten lang, en niet dikker, dan de loop van een snaphaan. Bemerkt hebbende, dat hy midden op zyn lyf een bult had van de grootte van myn vuist, was ik nieuwsgierig om dezelve open te maken, en ik vond een kikvorsch, levendig en in zyn geheel, maar waar aan men op den kop en hals een vlak zag, welke scheen aan te duiden, dat hy begon te bederven. Ik nam de proef, om een touw aan ØØn zyner pooten vast te binden, en hem in het gras aan den waterkant te laten, geduurende drie dagen, na verloop van welken het arme dier nog in goeden staat scheen te zyn, en ik gaf hem zyne vryheid weder.

Den 28sten, gaf ik een bezoek aan THOMAS PALMER, Schildknaap en Raad des Konings in Massachufets-Baay, die zig op zyne Plantagie Fairfield bevond. Zyne slaven leefden aldaar volmaakt gelukkig en wel te vreden, het geen het gevolg was van het verstandig bestuur van den eigenaar. Weinige bezittingen van dit soort, in de West-Indiⁿ, waren in eene zoo gelukkige gesteldheid, zoo ten aanzien der bevolking, als der vruchtbaarheid. De beminnyke wellevenheid, waar mede de eigenaar deezer Plantagie de vreemdelingen aldaar ontfing, gaf een verheven denkbeeld van zyn character, het welk in de geheele Volkplanting ten gunstigsten bekend was.

By myne te rug komst op de Hoop, ontfing ik een brief van den Bevelhebber, my meldende, dat de Jagers, onder aanvoering van VINSACK, verscheiden muitelingen gedood, en 'er elf gevangen genomen hadden: maar dat eene andere party van die zelfde Jagers door den vyand was verrast geworden, zynde verscheiden van het volk, terwyl zy in hunne hangmatten lagen te slapen, gedood.

In eene van deeze schermutselingen betoonde een Neger van de muitelingen eene zonderlinge tegenwoordigheid van geest. Een Jager op hem hebbende aangelegd, riep deeze Neger hem toe: "Wel hoe! wilt gy ØØn van uwe medemakkers dooden?" De Jager, geloovende dat dit waar was, antwoordde hem: "Daar bewaare my God voor!" En zyn wapentuig nederzettende, kreeg hy dwars door het lyf een kogel, op hem door zynen vyand afgeschoten, die dadelyk als een blixemstraal uit het gezicht was. De al te lichtgeloovige Jager stierf 'er van. Een der gevangenen verhaalde, dat des avonds te vooren een Neger, die wel eer van de Plantagie Fauconberg was weggelooopen, op last van BONNY was nedergesabeld.

De haven van de Hoop, onderging, den 6den Mey, een zwaaren orkaan, verzeld van donder en blixem. Verscheide boomen wierden uit den grond gerukt, huizen om ver gesmeeten, en dakken afgeworpen. Myn lucht-paleis in tusschen stond, zonder eenig letzel, den storm door. JOANNA met mynen zoon den 8sten zynde aangekomen, stelde ik my het zelfde geluk voor, als ik in 1774 reeds genoten had. Myn huisgezin, myne kudde, myn gevogelte, waren in dit oogenblik verdubbeld. Ik bebouwde daarⁿboven een fraaijen tuin; en zoo ik my al in den volsten zin geen Planter noemen kon, ik had ten minsten eenig recht, om my een kleinen tuinier te noemen.

Den 29sten, waren wy allen by den heer DE GRAAF, op zyne fraaie Plantagie Knoppemonbo, aan de Casavinica-Kreek, ter maaltyd. Ik zag aldaar planten en wortelen, welken ik nog niet had opgemerkt.--De Taijers, voortkomende uit het midden van een groen heestergewas van eene meelachtige zelfstandigheid, het welk niet meer dan drie of vier voeten hoog is, bladeren voortbrengt, die ongemeen breed zyn, en de gedaante van een hart hebben, en waar van de stam naar die van den Bananen-boom gelykt. Wanneer de uitwendige bekleedselen van deeze plant zyn afgeschild, heeft zy het voorkomen van de ignames of aard-appelen, maar is veel aangenaamer om te eeten, en veel fyner. 'Er zyn verschillende soorten van Taijers, en men geeft den voorrang aan de kleinste, waar van men op de zelfde wyze gebruik maakt. 'Er werden ook, in groote meenigte, op deeze zelfde plaats, waare aardappelen gevonden, maar van een minder soort dan de gemeene aard-appelen in Engeland, en alleenlyk voor de Negers dienende.

De Tabaks-plant groeide in deezen tuin. Dezelve heeft bladeren, die nederhangen, en vol vezelen zyn, en leeft tien of twaalf jaaren; maar zy is van zoo veel geringer caliber, dan de Virginische, dat 'er zig alleenlyk de Negers van bedienen. Deeze plant ontleent haaren naam van het Eiland Tabago, alwaar zy in het jaar 1560. ontdekt wierd.

Men zag hier ook nog een soort van wilde thee, welke men als zeer gezond beschouwt; maar die, naar myn inzien, niet veel beter is dan ons kruipend eilooft. Ik vond bovendien aldaar eene groote meenigte van Goud-appelen; maar dewyl men die in verscheiden Engelsche tuinen aankweekt, behoeve ik 'er geene beschryving van te geven: ik zal alleen opmerken, dat de Joden in dit Land 'er ongemeene liefhebbers van zyn, en ze by het vleesch koken, in plaats van uijen.

De heester, waar aan de geneeskragtige noot groeit, was ook onder de planten in deezen tuin. Dezelve is rank, en tien of twaalf voeten hoog. De vrucht bevat een noot, naar een amandel gelykende. Deeze noot is zeer goed om te eeten, mits men 'er een dunne en witte schil, die 'er om zit, af doet; want zonder dat verorzaakt zy oogenblikkelyk de geweldigste braking en buik-ontlasting. Men deedt my ook opmerken verscheide soorten van erweten, boonen en soortgelyke peulvruchten, en onder anderen de Cassia, welker kleine, harde, geele en helderschynende zaden besloten zyn in een houte pyp van by de zes duimen lang, maar zeer naauw, en welke een zwart vleesch bevat, zoo zoet als honig. Men houdt de Cassia voor een uitmuntend ontlastmiddel. Zy is in Guiana zeer gemeen, en word aldaar genaamd Zoete Boontjes en Cotiaan. Een ander soort van heester-gewas in dit Land, draagt den naam van Zeven-jaars Boontjes, om dat het zeven jaaren bloeit, alvorens eenige vrucht voort te brengen. Het boompje, genaamd Snaky wiry-wiry, wierd ook op deeze zelfde plaats gevonden. Men verzekerde my, dat het een onfeilbaar middel tegen de koorts was, en ik geloof, dat het 't zelfde was met de Serpentaria Virginiana, of Virginische Slangekruid. Eindelyk zag ik een plantgewas, genaamd Zeven-bloemen, waar van de jonge Negerinnen zig dik wils bedienen, om de vrucht af te dry ven. De groene pyn-appelen hebben ook, zoo men zegt, dezelfde uitwerking.

Op deeze wyze eenen dag te Knoppemonbo hebbende doorgebracht, welke niet alleen tot myn vermaak, maar ook tot myne onderrigting diende, namen wy des avonds afscheid van onze vrienden, en keerden, wel te vreden, naar de Hoop te rug, in een vaartuig vol met allerlei je zoort van geschenken, waar onder schoone Cocos-noten waren, welken ØØn der slaven in onze tegenwoordigheid plukte, na met eene ongemeene gezwindheid den boom te zyn opgeklauterd, en aldaar een gevecht te hebben doorgestaan tegen een zwarten slang, dien hy met zyn mes overwon, en voor onze voeten dood deedt nedervallen.

De slaven van de Hoop en Fauconberg betoonden hunne achting voor JOANNA en haaren zoon, door aan haar gevogelte, wild, visch, eijeren en vruchten aan te bieden. De heer PALMER gaf ons eene groote meenigte Indisch koorn tot voedsel voor ons gevogelte. Alles scheen dus tot myn geluk mede te loopen, het welk echter merkelyk veranderde, toen ik, den 18den, de tyding ontving van het verlies van mynen vriend, den heer WALTER KENNEDY, die korten tyd na zyne te rug komst in Holland overleedt.

Om het leed, my door deeze gebeurtenis veroorzaakt, te verzetten, gaf ik een kort bezoek aan den heer DE CACHELIEU, op zyne Plantagie Egmond. Ik vond aldaar, onder meer andere lieden, eenen Planter, een Italiaan van geboorte, die maar ØØn arm had. Deeze man zat naast my aan de tafel; en zonder dat hy eenige de minste uitdaging van myne zyde konde bybrengen, nam hy een mes, en stak naar my van agteren, tot groote verwondering van alle de dischgenooten. Den steek gelukkiglyk hebbende afgekeerd, door hem den elleboog op te ligten, het geen maakte, dat de punt van het mes over myn schouder heen ging, stond ik oogenblikkelyk op, en ik zoude hem daar ter plaatse vermoord hebben, zoo men my niet had tegen gehouden. Ik bood hem toen aan met my te vechten, met zoodanig wapen, als hy verkiesen mogt, en met ØØnen arm; maar de lafhartige zulks geweigerd hebbende, wierd hy uit het gezelschap verjaagd, en naar zyne Plantagie, Hazard genaamd, te rug gezonden.

Deeze schelm was zoo gewelddadig, dat hy korten tyd te voren eene Negerin, die agt maanden zwanger was, had laten geesselen, tot dat haar de darmen uit het lyf kwamen, om dat zy een glas gebroken had. Een van zyne mans slaven, die zyne gramschap poogde te ontwyken, wierd door hem op staande voet om 't leven gebragt. Hy had 'er geen ØØn, wien het lichaam van het hoofd tot de voeten niet was van ØØn gereten, door de meenigvuldige kastydingen, welken hy hun deedt ondergaan.

Dewyl de Colonel FOURGEOUD my eene versterking van soldaten, benevens een Heelmeester en geneesmiddelen, gezonden had, kreeg de wachtpost van de Hoop een geheel ander voorkomen: vergenoegdheid en gezondheid vertoonden zig aldaar wel dra op aller aangezichten. Ik zette vooral de soldaten aan om visch te vangen, die alhier in grooten overvloed was; en de Negers leerden hun de manier om dit te doen, het zy met den haak, het zy met de mand. De eerste bestaat daar in, dat men een buigbaaren en sterken stok in den grond steekt, en aan deszelfs einde eene dubbele lyn vast maakt, welkers kortste gedeelte aan een stokjen

van tien duimen lengte gehecht is; het andere insgelyks aan een stok van dezelfde lengte, maar veel lager vallende. Aan het einde van de tweede lyn haakt men een kleinen visch aan de vinnen, latende hem de mogelijkheid van te zwemmen, en zorg dragende, dat hy aan een grooter soort van visch tot aas kan dienen; vervolgens steekt men nog twee andere stokken in den grond, maar zoodanig, dat zy boven het water uitsteken; men hecht dezelve te zamen door een anderen stok, die zoo lang niet is, en aan het geheel de gedaante van een galg geeft, boven welke de buigbaare stok door middel van deszelfs dubbele lyn en kleinere stokken wordt heen getrokken, maar echter zoo gemakkelyk, dat op de minste beweging, de geheele toestel uit elkander geraakt; en deeze buigbaare stok zig dan van zelf opheffende, hangt de visch, die met het aas gevangen is, aan een haak in de hoogte.

De tweede manier, Mansoa genaamd, gelykt veel naar de voorgaande. Men werpt eene kleine biezen mand, die als een broodsuiker gemaakt is, in het water, aan welkers punt men den buigbaaren stok vast maakt, terwyl het ander einde even als een val open blyft, wordende het geheel door een gespleten stuk hout in een rechten stand gehouden. Men doet ook een kleinen visch in deeze mand; en zoo dra dezelve door een grooter visch is ingeslokt, sluit de val of ingang van de mand zig agter hem toe. Dit soort van vischvangst verschilt daar in van de andere, dat men geen haak noodig heeft. Deeze oordeelkundige manieren kunnen een denkbeeld geven van de slimheid der Negers. Dezelve zyn daarom te nuttiger, dewyl zy geen tyd doen verliezen, en men des anderen daags den visch gevangen vindt; zynde doorgaans de Newmara of Barracota, van welken ik reeds gesproken heb.

Onder de onderscheidene visschen, welken ik hier heb zien vangen, vind men de Siliba, die klein is, van eene eyronde gedaante, en gespikkeld als een ananas; de Sokay, die lekker en zeer dik is; de Torro-torro, en nog een genaamd de Tarpoen: de eerste is drie voeten lang, en de tweede, die wit is, omtrent twee voeten, zes duimen.

Den 26sten, zag ik eene jonge Negerin, Clardina genaamd, wier moed, kragt, en gezwindheid ik zeer bewonderde. Een hart, zig van zyne troep hebbende afgezonderd, liep den weg op; deeze vrouw greep hem aan een agterpoot, in het midden van zynen loop; maar hem niet kunnende doen stil staan, liet zy zig een zeer groot einde van den weg voortslepen, en raakte haaren buit niet kwyt, dan na het bekomen van eene zwaare wonde.

De post van de Hoop verschafte toen een aangenaam verblyf. De grond was 'er volmaakt vast, en doorsneden met canalen, waar in by hooge vloedden het water kwam. De heggen, die de tuinen en velden omheinden, waren wel onderhouden, en bragten vrugten en groenten van allerleije soort voort, die ons tot levensmiddelen dienden. De huizen en bruggen waren weder in orde gemaakt. Ik moedigde de soldaten aan, en beval hun de grootste zindelykheid. Mitsdien had ik geen enkelen zieken, onder vyftig manschappen, waar uit myne krygsbende bestond, op een plaats, alwaar bevorens de land of zee-scheurbuik, en alle kwalen, die door luiheid, morssigheid en ellende veroorzaakt worden, de grootste verwoestingen hadden aangerecht. Van de zoo even vermelde twee soorten

van scheurbuik, bedekte de eerste het geheele lyf met puistjes, en de tweede deed voornamelyk het tandvleesch en de tanden aan.

Ik genoot toen het volmaaktste genoegen, en de volkomenste gezondheid, terwyl de meeste myner reisgenooten of gestorven, of naar Europa vertrokken waren: 'er was toen geen enkel Officier in rang boven my, uitgenomen de geenen, die zedert lang aan het luchtgestel van Guiana gewend waren.

Maar laten wy naar mynen tuin te rug keeren.--Dezelve verschafte my thans wortelen, kool, uijen, komkommers, latouw, radys, pry, waterkers, enz. alles even goed als in Europa. 'Er was ook zuuring van tweederleije soort, gemeene en roode; de laatste groeit aan een boompjen. Bloemen ontbraken my al mede niet; ik had verschillende soorten van Jasmyn. De meest geächte is een klein boompje, welkers bloemen van eene bleek roode kleur zyn, maar fraay, en van eene aangename geur; het heeft dikke, glinsterende bladeren, die vol van een melkachtig sap zyn. Een soort van kruidje roer my niet, Shanne-shanne genaamd, vercierde mede deezen tuin; het geleek naar de slaapende plant, aldus genoemd, om dat derzelve bladeren, by paaren geplaatst, zig by het ondergaan der zon toesluiten, en dat de twee 'er dan slechts ØØn schynen uit te maken; maar zoo dra dit hemellicht opkooft, scheiden zy zig van ØØn, en vertoonen zig onder hunne dubbele gedaante. Deeze gewassen waren tusschen myne heggen verspreid, en ik kweekte bovendien granaat-boomen en Indische rozen-boomen [27] aan, die dagelyks bloeijen. Eenige roode leli^on, wier bladen glad, en van eene zeer schitterende groene kleur zyn, omzoomden myne grachten: zy groeien natuurlyk in de zand-woestynen.

In deezen gelukkigen staat, ontvingen wy het bezoek van verscheiden lieden, en vooral van Mevrouw Z....., vergezeld door haaren broeder, en door nog een ander, SCHADTS genaamd, die alle drie uit Holland kwamen. Deeze vrouw wierd gehouden voor eene der schoonste vrouwen van Europa, en te gelyk allerbekwaamst. Zy sprak verscheidene talen; in de zang- en schilder-kunst muntte zy uit; zy danste met bevalligheid, en reedt volmaakt te paard; zy kon met het geweer omgaan, en ging ter jagt, enz. Haar in alle soorten van oeffeningen willende onderricht zien, bood ik haar aan om haar te leeren zwemmen, het geen zy gepast oordeelde, om met een glimlach te weigeren.

De soldaten en Negers, die onder myn bevel stonden, en onder welken de grootste eendracht heerschte, scheenen op dit oogenblik volmaakt gelukkig. Ik zette de jonge lieden aan, om zig des avonds te vermaken, en aan de in jaaren meer gevorderden schonk ik eenige glazen rhum uit.

Te midden echter van dit vrolyk leven, gaf ik eenen geheimen last, om vuur te geven, en alarm te slaan, als of de vyand op de Plantagie was. Ik had toen het genoegen te zien, dat alle de soldaten hunne wapenen opvatteden, en met veel orde en onverschrokkenheid zig by elkander verzamelden. Ik besloot vooral van deezen list gebruik te maken, om dat men my berigt had, dat de muitelingen het oogmerk hadden aan de Commewyne een bezoek te geven.

Onaangezien al het vermelde nopens onzen voorspoed, ondervonden wy wel dra, dat 'er niets volmaakt, nog duurzaam op de weereld is. Het saisoen van droogte eensklaps hebbende opgehouden, sleepten de ziekten verscheiden van ons volk in het graf; en 'er stierven dagelyks tien of twaalf op de legerplaats te Maagdenberg en aan de Java-Kreek.

Den 3den, verloor ik mynen Vaandrig CABANUS. Zyn dood deedt my zeer leed. Hy had zyne aanstelling op myn verzoek verkregen, en bezat eenen uitmuntenden inborst.

Den 4den Juny, verbrak de hooge vloed onze sluizen, terwyl wy op de gezondheid van den Koning dronken, en de geheele wachtpost geraakte daar door onder water, het geen eene groote verwarring veroorzaakte. In deezen deerniswaardigen toestand, weigerde de Opzichter van de Hoop, genaamd BLENDERMAN, my het toebrengen van de minste hulp, en daar op volgde zulk een hevig geschil tusschen ons, dat hy tot zyn geluk het hazenpad koos, en de Plantagie verliet. Nooit kwam ik ten einde, indien ik alle de trekken van onbeschoftheid van deeze schelmen, die grootendeels het uitschot van hun Land zyn, of Duitschers, aan den Corporaals-stok gewoon, wilde opnoemen.

Den 7den, ging ik myne opwagting maken by den heer MORIN, Bestuurder van de Plantagie de Hoop, en zig bevindende op een stuk land, dat kortlings aangelegd, en aan de andere zyde der Rivier gelegen was, ten einde hem recht te vragen tegen den onbeschoften Opzigter, die by hem was. Maar de laaghartigheid van den laatstgemelden gelyk staande met zyne onbeschaamdheid en wreedheid, gaf hy alles toe, wat ik vorderde, en beloofde zelfs de sluizen te doen herstellen.

Op zekeren dag op deeze nieuwe velden, alwaar men reeds een zeer fraai huis gebouwd had, wandelende, merkte ik eenige schoone vogelen op, waar onder was de Pimpelmees. Ik had hem reeds voorlang behooren te beschryven, gelyk nog een anderen, wiens naam my onbekend is, om dat ik 'er gelegenheid toe gehad heb, toen ik myn verblyf op Maagdenberg verhaalde; maar ik heb ze toen alleenlyk afgeteekend. De Pimpelmees gelykt, wat de gedaante van zyn lyf belangt, ten naasten by naar een Lyster. Zyne vederen zyn van eene fraaie kaneel-kleur, tusschen bruin en geel gemengd; maar aan de stuit is hy geheel en al van de laatstgemelde kleur. Eene kuif van kleine vederen, van dezelfde kleur als het lyf, bedekt hem den kop, zyn staart is lang en zwart, zyn bek recht, schraal, spits, en van eene zee-groene kleur. Zyne pooten en oogappels zyn ook van dezelfde groene kleur, en onder de laatstgemelden ziet men van wederzyden twee vlakken van eene schoone karmosyn-kleur.

De andere vogel, wiens naam ik niet weet, maar dien de Negers echter Woudo-louso fowlo noemen, om dat hy zig met houtluizen voedt, is grooter dan de eerste, en van ongemeene schitterende vederen voorzien. Zyn kop en het bovenste gedeelte van zyn lyf zyn van eene schoone grasgroene kleur; zyn borst en buik van een karmosyn-kleur, en door eene aschgrauwe streep afgescheiden. Hy heeft een lange en ligt blaauwe staart. De slagvederen van elk zyner vlerken, waar van de plooy van het groen van het lyf door eene andere aschgrauwe en zeer breede streep schynt afgescheiden te zyn, hebben dezelfde kleur als

de staart. Zyn bek is geel en gekromd, en met eene meenigte kleine zwarte vederen bedekt, even als de omtrek van het oog, welks appel eene bloedkleur heeft. Ik zag ook eenige Gallinas of Guineesche hoenderen, alhier Tokay genaamd, en die overvloedig bekend zynde, geene beschryving behoeven.

Onder de planten, welken ik op deeze zelfde plaats vond, merkte ik de Americaansche Alo^o op, welkers stam een half voet dik en twintig voeten hoog was. Deeze stam, die altyd groen is, is vol met merg, en voorzien van zeer spitse bladeren, welke aan den top in grootte verminderen. Die aan den voet des booms zyn zeer talryk, lang en breed, puntig, getand, en van zeer scherpe stekels voorzien. Boven aan den stam groeit een hoop bloemen, waar van de steel het zaad, of de kiem van de aanstaande Alo^o bevat, welke in den tyd van twee maanden tot den staat van volkomenheid koomt, zonder dat dit ooit faalt.

Aan de zyde der bosschen, die ons omringden, zag ik ook de Banille-Boom, eene plant, die door middel van haare kronkelende ranken, zig, even als het eilooft, aan den stam der boomen vasthecht. Deszelfs bladeren zyn ongemeen dik, en van eene donker groene kleur. Zyne vrucht bestaat in eene driehoekige peul van zes of agt duimen lengte, en vol met gladde zaadjes, Deeze peulen, welken men in ØØn agter-middag in de zon laat droogen, worden bruin, hebben eene uitmuntende specery-reuk, en een aangenaamen smaak, het geen de reden is, dat men 'er zig van bedient, om aan de chocolaad een geur te geven. 'Er zyn verscheiden soorten van Banille-boomen, maar de meest geachte heeft lange en dunne peulen. De Negers vertoonden my ook een klein zoetachtig zaad, het welk zy bongora noemen.

By myne te rug komst aan de Hoop, ontmoete ik COJO, den oom van JOANNA, die my een huilenden Aap bragt, door hem gedood. De Aapen van dit soort hebben de grootte van een kleine steendogge. Zy hebben een baard, lange en roode hairen, en over 't geheel zyn zy uitermaten leelyk. Maar het geen hen voornamelyk van andere Aapen onderscheidt, is het ysselyk gehuil, het welk talryke hoopen van deeze dieren gezamentlyk doen hooren, en op zulk een hoogen toon, dat het op den afstand van een myl door de ooren klinkt. De Negers verzekerden my, dat zy doorgaans, dag en nacht, by hoog water, het welk zy door eene aangeborene neiging weten, deeze wanluidende gezangen herhalen.--Van zoodanig een verstand der dieren sprekende, kan ik niet nalaten het volgende aller zonderlingst geval te vermelden; ik zal vervolgens tot het geschiedkundig gedeelte van myn verhaal te rug keeren.

Ik ontving, den 16den, een bezoek van ØØn myner buuren, wien ik myn trap deed opklimmen; maar hy had nog naauwlyks den voet in myne lucht-woning gezet, of hy sprong van boven naar beneden, schreeuwende van de verschrikkelykste pynen; en hy dompelde zig dadelyk in de Rivier, met het hoofd vooruit. Boven my heen kykende, ontdekte ik wel dra, dat dit voorval veroorzaakt was door een zeer groot nest van wilde by^on, of wassy-wassy, het welk zig geplaatst had in het rieten dak, recht boven myn hoofd, wanneer ik in myne kamer intrad. Ik liep dus ook op myn beurt weg, en gelastte de slaven, om dit nest onverwyld uit te roeijen. Zy gongen aan het werk, toen een oude Neger hen

tegenhield, en zig onderwierp tot het ondergaan van alle straffen, die ik hem wilde aandoen, indien eene enkele van deeze by^on my ooit of ooit steken zoude. "Massera, zeide hy my, deeze dieren zouden u reeds lang mishandeld hebben, indien gy hun vreemd geweest waart, maar zy zyn uwe huisgenooten; gy hebt hun stilzwygend toegestaan, om alhier hunne woonplaats te houden; zy kennen u zekerlyk, en nooit zullen zy u, nog de uwen, kwetsen". Ik stemde dadelyk in het voorstel van deezen man toe; en hem aan een boom hebbende doen vastbinden, gelastte ik QUACO de trap op te klimmen, byna naakt, het geen hy deedt, zonder gestoken te worden. Toen waagde ik het om hem te volgen; en ik verklaar op myn woord van eer, dat zelfs na aan het nest geschud te hebben, waar op de by^on 'er al brommende uit vlogen, en rondom myn aangezicht heen draaiden, geene derzelve my trachte te steken. Ik stelde dus den ouden Neger weder in vryheid, en gaf hem een glas rhum, en vyf schellingen, tot zyne belooning. Ik behield vervolgens deeze kleine by^onkorf, zonder eenig gevaar voor my zelf, en ik maakte 'er myne lyfwagt van. Tot myn groot vermaak deeden zy eenige Opzichters, welken ik, onder het Ø^on of ander voorwendzel, de trap deed opklimmen, wanneer ik hunne onrechtvaardigheid en wreedheid straffen wilde, verscheiden malen aartige sprongen doen.

Dezelfde Neger verzekerde my, dat 'er voorheen op de Plantagie van zynen meester een boom stond, waar op, zoo lang zyn geheugen reikte, een gezelschap van vogelen en een zwerm by^on genesteld waren, die in eene volmaakte eendracht zamen leefden: maar indien eenige vreemde vogelen de by^on kwamen stooren, verdreven hunne gepluimde bondgenooten dezelve aanstonds; zoo ook, wanneer vreemde by^on tot in de nesten der vogelen durfden doordringen, wierp zig de zwerm, die aldaar t'huis hoorde, op de aanvallers, en doodde dezelve. De eigenaar der Plantagie en zyn geheele huisgezin, hadden zulk een eerbied voor deeze maatschappye, dat zy den boom als heilig beschouwden en niet gedoogden, dat men dien om ver hakte. Dienvolgende viel hy eindelyk van ouderdom om ver.

Den 22sten, kwamen eenige manschappen van Rietwyk aan de Per^oca aan, en berigtten my, dat een gedeelte van ons krygsvolk aan de Java-Kreek was te rug gekomen, na tot by Vrydenburg aan de Maroni geweest te zyn; dat zy, gezamentlyk met de Jagers, gedurende deezen veldtocht, verscheiden bezaayde landen, aan de muitelingen toebehoorende, verwoest hadden; en dat deeze zelfde Jagers, uit hoofde van hunne byzondere diensten, van de Compagnie nieuwe wapenen ontfangen hadden, als mede eene monteering, bestaande in een groen buisje, zynde dit het eerste, het welk zy gedragen hadden. Ik vernam ook, te gelyker tyd, dat de genen, die aan de Oucas- en Sarameca-Negers gezonden waren, na eene nuttelooze reize waren te rug gekomen; want deeze beide volken wilden ons met geene hulp bystaan. Ingevolge van deeze weigering, nam de Colonel FOURGEOUD, die zig eindelyk afgemat gevoelde, en zyn volk door het vernielen van het grootste gedeelte van de bezittingen der muitelingen had uitgeput, het besluit om deezen tocht te staken; maar vooraf gaf hy van dit zyn besluit kennis aan zyne Doorluchtige Hoogheid den Prins van Orange.

Den 23sten, ontving ik stelligen last, om my tot myn vertrek gereed

te houden tegen den 15den July, met al het volk, het welk onder myn bevel stond, vervolgens de Commewyne te verlaten, en naar Paramaribo af te zakken, alwaar schepen gereed lagen, om ons naar Holland over te voeren. Ik las oogenblikkelyk dit bevel aan alle myne soldaten voor, die het met vervoering van vreugde, en driewerf herhaalde toejuichingen, aanhoorden.--Maar ik zuchtte 'er over. Myne geliefde JOANNA en myn zoon waren beiden toen zeer ziek, de eerste had de koorts, de ander was door struiptrekkingen aangetast, en men wanhoopte aan hun leven. Om myne ellende ten hoogsten top te brengen, indien men de kwaalen van het lichaam met die der ziele gelyk kan stellen, trapte ik ter zelfder tyd op een spyker, die vry diep in den voet indrong.

In deeze smartelyke gesteldheid, kwam de Nacht-uil van Guiana ons regelmatig zyn nacht-bezoek geven. Hy kwam zelfs in myne kamer, en liet aldaar zyn naar geluid hooren. Deeze vogel wordt alhier Ourou-coucou genoemd, om dat zyn geschreeuw met deeze woorden eenige over^oenkomst heeft. Hy heeft ten naasten by de grootte van een duif. Zyn bek is geel en gekromd even als die van een valk; hy heeft een gespleten tong; zyne oogen zyn ook geel, en zyne ooren zeer zichtbaar. Hy heeft korte, sterke pooten met zeer puntige nagels gewapend. De algemeene kleur der vederen van deezen Nachtuil is helder bruin, uitgenomen aan den hals en aan de buik, die wit zyn, met eenige gryze vlakken daar onder gemengd. De Negers, die zeer bygeloovig zyn, stellen algemeen, dat de tegenwoordigheid van den Nachtuil een teeken van den dood is. Dit vooroordeel is echter verschoonlyk, om dat deeze vogel vermaak vindt met zig in een zieken-kamer optehouden; mogelyk wordt hy derwaarts gelokt door het licht der lampen, welken men den geheelen nacht brandt, of liever door de benaauwde lucht, die hem doet hoopen, aldaar eenigen buit aan te treffen,

Eene oude Indiane, aan welke JOANNA kennis hadt, haar te deezer tyd op de Hoop een bezoek zynde komen geven, was ik door haare bekwaamheid en zorge spoedig geneezen. Maar myn klein huisgezin bleef by aanhoudenheid in zulk een ellendigen staat, dat ik besloot haar naar Paramaribo te doen vertrekken, eer het te laat mogt zyn. Den 10den zond ik ook myne kudde vee en gevogelte naar Fauconberg: ik hield echter twee vette schapen, die ik liet slachten, en waar op, mitsgaders op wild en visch, ik geduurende twee dagen vier-en-twintig der aanzienlykste inwoners uit den omtrek deezer Rivier onthaalde. Myn waarde vriend, JACQUES GOURLEY, gaf my, by deeze gelegenheid, wit brood, Spaanschen wyn, en vruchten ten geschenke.

Den 13den, gelastte ik aan het krygsvolk, het welk op Klarenbeek geplaatst was, alwaar men voor de tweede maal een Hospitaal had opgericht, de Rivier af te zakken; en dien zelfden avond kwamen zy op de Hoop aan.

Den 14den, kwam een Officier van 's Compagnies krygsvolk my in het bevel aan de Rivier aflossen; en van dit oogenblik begonnen zyne soldaten den dienst waar te nemen.

Des avonds van dien zelfden dag, nam ik afscheid van de nabestaanden van JOANNA, die op de Plantagie Fauconberg woonden. Deeze goede lieden

omringden my, en betuigden my hun innerlyk leedwezen over myn vertrek; en met de traanen in de oogen, baden zy den Hemel my te beschermen, en my eene voorspoedige reize te schenken.

Den 15den, verlieten wy eindelyk den wachtpost van de Hoop. Myne soldaten gingen des morgens ten tien uren aan boord van de vaartuigen; op den middag deed ik een pistool-schoot, om het anker te doen ligten; wy zakten vervolgens de Commewyne af, om op de rhee de van Paramaribo te komen, en ons van daar naar Europa in te schepen.

ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFTSTUK.

Inscheeping van het krygsvolk.--De Zurzaca, en Sabatille.--De Papaija, en de Gember.--Het krygsvolk gelast om te ontschepen.--Muiterye.--Onbetamelyk gedrag van een Capitain der Oucas-Negers.--Een groot aantal zieken naar Europa gezonden.--Nieuwe byzonderheden betrekkelyk de Negers.

Des avonds van den dag van ons vertrek lieten wy het anker vallen by de Plantagie Berkshoven, toebehoorende aan dien zelfden heer GOURLEY, van wien ik op het einde van het voorige Hooftstuk gesproken heb, en by wien ik den nacht doorbragt. Des anderen daags morgens vervolgden wy onze reize, en ik nam afscheid van den heer PALMER. Ik bragt den avond en den nacht van den 17den met den Capiten MACNEYL door; en den 18den, liet onze kleine vloot, bestaande uit myne vaartuigen, en de genen, die van Maagdenberg en de Cottica kwamen, het anker vallen op de rhee de van Paramaribo, alwaar het krygsvolk, het welk onder myn bevel stond, oogenblykelyk aan boord ging van de Transport-schepen, die ons aldaar reeds wagtten.

Zoo dra zy aan boord waren, ging ik aan wal, om 'er aan den Colonel FOURGEOUD bericht van te geven. Vervolgens ging ik JOANNA en myn zoon zien, welken ik, tot myne groote blydschap, volmaakt hersteld vond.

Des anderen daags keerde ik naar het schip te rug, om alles tot onze reize gereed te maken.

Den 20sten, hield ik het middagmaal by den Colonel FOURGEOUD, op wiens tafel ik tot myne verwondering zag opdisschen twee visschen, van welken ik nog niets gezegd heb. De $\emptyset\emptyset$ n word hier Haddock genoemd, en gelykt veel naar onze wyting, schoon een weinig grooter en witter van kleur. De andere draagt den naam van Separy, en gelykt naar de aschkleurige roch. Op het nageregt zag ik een vrucht, die in Surinamen den naam van Zurzaka draagt. Het is dezelfde, zoo ik meen, die wy in Engeland noemen Soursap. Dezelve groeit aan een boom van middelmatige grootte, waar van de schors grys is, en de bladeren gelyk zyn aan die van den oranje-boom, maar aan paaren gerangschikt. De vrucht is van eene spits toeloopende gedaante, en zwaarder, dan de grootste peer: over het geheel heeft dezelve punten, maar die niet steeken. Derzelve vleesch, het welk eene zeer harde schil rondom zig heeft, is van eene mergachtige zelfstandigheid, zoo wit als

melk, van een zeer zoeten smaak met een aangenaam zuur vermengd, en zaad-korrels in zig bevattende, even als een groote appel. Men vindt ook een ander soort van Zurzaka, [28] naar hop gelykende, maar die van geen gebruik is. Op het zelfde nageregt, hadden wy ook nog eene vrucht, Sabatille genaamd, welke aan een zeer zwaaren boom groeit, waar van de bladeren gelyk zyn aan die van den Laurier-boom. Deeze vrucht heeft de gedaante van eene zeer ronde persik; zy is van eene bruine kleur, en met een zeer zacht dons overdekt. Men zoude derzelver vleeschachtig gedeelte aanzien voor eene marmelade vol zaadkorrels; maar het is zoo zoet en laf, dat veelen het niet eeten kunnen.

Den 21sten, ontvingen wy onze soldye, maar in papieren geld, waar op wy een zeer merkelyk verlies leden. Ik ging oogenblikkelyk aan Mevrouw GODEFROY een bezoek geven; ik stelde haar al het geld ter hand, het welk ik in myn zak had, en niet meer dan veertig ponden sterling bedroeg. Deeze uitmuntende vrouw drong by my op nieuw, maar vrugteloos aan, dat ik mynen zoon en zyne moeder naar Europa zoude mede nemen. JOANNA was onverzettelyk. Zy bleef 'er by van niet te willen vertrekken, voor dat haare losprys volkomen was afbetaald. Wy hielden ons dus, als wilden wy ons lot met eene volmaakte onderwerping dragen; maar het geen wy 'er in ons eigen hart van ondervonden, laat zig gemakkelyker begrypen, dan beschryven.

Onze vaandels wierden, den 23sten, in groote plechtigheid aan boord gebracht. Het Fort Zelandia echter bewees aan dezelveen geene de minste eer; men deedt geen enkelen kanon-schoot, en zelfs wierd 'er op de vestingwerken geen vlag opgeheist, het geen den Colonel FOURGEOUD een on^oindigen spyt deedt. Hy moest het echter alleenlyk wyten aan zyne eigene achteloosheid; want hy had aan den Gouverneur geen behoorlyk bericht van zyn vertrek gegeven. Al het krygstuig en verdere goederen wierden ook ingescheept; en een Colonist, VAN HEYST genaamd, deedt, op zyne eigene kosten, drie honderd flessen wyn, vruchten, en onderscheidene eetbaare waaren, onder de soldaten uitdeelen.

Ik heb te meermalen van de gastvryheid en edelmoedigheid van de inwooners deezer Volkplanting gesproken. Ik ondervond 'er in dit oogenblik de blyken van, daar ik van myne talryke vrienden, versche en ingelegde vruchten tot mynen overtocht ontving. Onder de laatstgemelden vond ik Papaijes, zynde de vruchten van den Papaijen-boom, het wyfje namelyk, want het mannetje brengt geene vruchten voort, Deeze boom groeit op tot de hoogte van byna twintig voeten. Zyne stam loopt recht, is vol merg, en door een gryzen schors omgeven; zyne bladeren maken aan den top een soort van kroon; zy zyn uittermaten breed, getand, en bedragen slechts een getal van veertien of zestien. De vrucht groeit dicht by den top, en de bloem geeft eene aangename geur van zig. De Papaije, tot haare volwassenheid gekomen zynde, heeft de grootte en gedaante van een water-meloen; maar haar vleesch is harder en vaster, en in het begin groen zynde, word zy naderhand geel. Het binnenste gedeelte van dit vleesch is sponsachtig, zoet, en on^oindig vol met korrels. Men snydt deeze vrucht in verscheiden stukken, wanneer zy volkomen ryp is; dan laat men ze koken, en zy heeft de zelfde smaak als Engelsche raapen; maar men bedient 'er zig voornamelyk van, om ze in suiker in te leggen, wanneer ze nog

jong is, te gelyk met haare bloemen, die zeer geurig en zeer gezond zyn. Men had my ook ingelegde Gember gezonden; deeze is de wortel van een soort van riet, het welk nooit hooger groeit, dan twee voeten, en waar van de bladen lang, smal en puntig zyn. Deeze wortels zyn knobbelachtig, plat gemaakt, klein, en van verschillende gedaanten, zeer veel gelykende naar aardäppelen, en ten naasten by van dezelfde kleur van binnen, maar vezelachtig, veel zuur in zig bevattende, en van een speceryächtigen en zeer heeten smaak. Men weet, dat deeze wortel niet alleen eene goede ingelegde fruit verschaft, maar ook in verscheiden gevallen een uitmuntend geneesmiddel.

Den 24sten July, toen wy zeilree lagen, gingen wy eindelyk gezamenlyk zyne Excellentie, den Gouverneur der Volkplanting, begroeten, die ons met de grootste beleefdheid ontfangende, aan onzen Oversten te kennen gaf, dat, indien hy dit oogenblik had afgewagt, om zyne vaandels aan boord te zenden, hy hun zekerlyk de eere bewezen zoude hebben, die hy hun ontegenspreekelyk verschuldigd was. Toen wy in het hoofdquartier waren te rug gekomen, zondt hy de gezamentlyke Officiers der Compagnie mede plechtig derwaarts; om ons eene gelukkige reize te wenschen. In alles wat plechtige wellevendheid betrof, was de Gouverneur ontwyffelbaar onzen Colonel ver voor uit; en ik had byna een hevigen twist met hem gehad, om dat hy aan zommigen zyner gunstelingen iets in het oor had gefluisterd. De Officiers vervoegden zig toen by de soldaten, die zedert den 18den waren ingescheept, en het deerniswaardig overschot deezer fraaie Zee-krygsbende bevondt zig nu eindelyk op een schip, het welk gereed lag, om des anderen daags naar Europa te stevenen. De vergenoegdheid blonk op aller aangezichten, ØØn alleen uitgezonderd; en niets konde evenaaren aan de opgetogenheid van algemeene vreugde, toen men den volgenden morgen bevel gaf, om het anker te ligten, en in zee te steken.

Maar het lot had beschooren, dat de levendigste en meest gegronde hoop nog eenmaal vervallen zoude. Op het zelfde oogenblik van het vertrek, kwam een Schip de Rivier opzeilen. Het zelve bragt brieven mede, waar by onze krygsbende gelast wierd, zig weder in de bosschen te begeven, en in de Volkplanting te blyven, tot dat zy door nieuw krygsvolk, het welk men tot dat einde uit Holland zenden zoude, wierd afgelost. Men las vervolgens aan de soldaten, die op het dek van elk schip geschaard stonden, de oprechte dankbetuigingen voor van zyne Doorluchtige Hoogheid den Prins van Orange, voor den moed en standvastigheid, waar mede zy de grootste vermoeijenissen en schroomelykste gevaaren hadden doorgestaan. Maar dewyl hier op volgde het bevel om te ontschepen, en dien afgryzelyken dienst voort te zetten, bemerkte ik nimmer zoo veel neerslagtigheid, zoo veel misnoegen en wanhoop; terwyl ik, die tot op dit oogenblik een volmaakt ellendeling was geweest, op myn beurt de eenige was, wien de droefheid niet had ter nedergeslagen.

In het midden van dit droevig toneel, gelastte men een driewerf HoesØe, het geen de soldaten van ØØn der schepen volstrekt weigerden. De Colonel SEYBOURG en ik (by ongeluk) kregen bevel, om hen daar toe te noodzaken. Deeze Officier, voor zoo veel hem betrof, deedt zulks met den stok in de hoogte, en het pistool in de hand. Zynen gramstoorigen en oploopenden inborst kennende, was ik thans voor

de gevolgen hoogst beducht. Ik sprong oogenblikkelyk in de sloep, die op zyde van ØØn der schepen lag; aldaar sprak ik de genen aan, die op het dek met het hoofd gebogen stonden, en ik beloofde twintig glazen brandewyn voor al het volk, indien zy dit droevig geroep wilden aanheffen. Vervolgens op het schip geklommen zynde, gaf ik aan den Colonel SEYBOURG bericht, dat alle de soldaten thans bereid waren aan zyne bevelen te gehoorzamen. Wy gingen dus weder in de sloep, en by ons heengaan, hadden wy het genoeg het driemaal herhaald geroep van HøezØe te ontvangen, het welk door de matroozen van goeder harten gedaan wierd, waar by zig eenige zee-soldaten voegden, maar op zulk een neØerslagtigen toon, dat het my onmogelyk is, zulks te beschryven.

De goedhartigheid van den Prins van Orange bleek echter op eene doorslaande manier by deeze gelegenheid, want hy gelastte, dat het geen deezen en geenen van het volk aan Artsen en Heelmeesters verschuldigd waren, uit de kas betaald zoude worden. Van hoe weinig aanbelang dit ook scheen, was dit geene kleinigheid voor verscheiden Officiers, en betoonde in zyne Doorluchtige Hoogheid eene oplettendheid, die men by de Vorsten niet altyd aantreft. Zy wisten bovendien allen, hoe veel deel hy in het leed van zyne soldaten nam; maar hy konde hen daar van niet bevryden, zonder het algemeen belang in de waagschaal te stellen.

Zoo al dit tegen-bevel ons volk met droefheid aandeedt, het gaf aan de meeste Colonisten een groot vermaak. De voornaamste derzelve hadden, eenige dagen te vooren, een verzoek-schrift aan den Colonel FOURGEOUD geteekend en aangeboden, waar by zy hem verzogten, "nog eenigen tyd met zyn volk te blyven, en het geen hy zoo roemryk begonnen had, te volvoeren, door by aanhoudenheid de muitelingen te ontrusten en te verstrooijen, het welk hun eindelyk geheel zoude t'onder brengen". Zekerlyk had onze krygsbende, gezamentlyk met het krygsvolk der SociØteit en de Jagers, het grootste gedeelte van de bezittingen der muitelingen in de Volkplanting vernield, en hen genoodzaakt zoo ver heen te vluchten, dat de strooperen en het wegloopen der slaven ongelyk veel zeldzaamer waren, dan by onze komst. Het was ongetwyffeld beter van dit middel gebruik te maken, dan eenen schandelyken vrede te sluiten, gelyk men met de Oucas- en SaramØca-Negers gedaan had, en waarschyglyk ook zoude plaats gehad hebben, indien men ons niet naar Guiana gezonden had.

Ik kan niet nalaten, tot bewys van het onbeschaafd character der laatstgemelden, een gesprek te verhalen, door my met ØØn van hun gehouden, terwyl ons volk, alvorens weder te veld te gaan, zig te Paramaribo ophield. By den Capitain MACNEYL, die toen van zyne Plantagie in de Stad te rug kwam, ten eeten zynde, kwam een Capitain der Oucas-Negers, onze zoogenaamde bondgenooten, aan de vrouw van 't huis om geld vragen. Hy was zoo verveelend, dat ik in het Engelsch den raad gaf, "hem een glas wyn te geven, en hem weg te zenden". My gehoord hebbende, stelde hy my voor buiten te komen, en zyn stok met een zilvere knop oplichtende, vroeg hy my: "Of ik de heer van 't huis was; en zoo niet, waar ik my dan mede bemoeide"? "Ik ben", zeide hy, met eene donderende stem, "Capitain FORTUNE DAGO-SO; en indien ik u in myn Land by de Oucas had, ik zoude den grond met uw bloed bevochtigen". Ik antwoordde hem, myn sabel trekkende; "Dat myn

naam STEDMAN was, en dat, indien hy nog eenmaal zulke onbeschaamde woorden dorst uitten, ik hem oogenblikkelyk een houw zou geven". Daar op kraakte hy met zyne vingers, en verliet ons. Ik was over dit voorval zeer te onvrede, en keurde zeer af, dat de Colonel FOURGEOUD aan zulke roovers zoo veel achting betoonde. Des avonds, ter maaltijd uitgaande, ontmoette ik den zelfden Neger, die eensklaps bleef staan, en my zeide: "Massera, gy zyt een man, een braaf man; wildt gy eenig geld aan Capitain FORTUNE geven"? Het op een barsen toon aan hem geweigerd hebbende, kustte hy my de hand, en vertoonde my zyne tanden, tot een blyk van verzoening, zoo hy my zeide; en hy beloofde my, om my pistache-nooten ten geschenke te zenden, die echter nooit gekomen zyn.

Schoon ons verblyf in Surinamen eenigen tyd verlengd wierd, konde onze dienst aldaar aan de Volkplanting van weinig nut meer zyn. Ons getal was byna tot niet versmolten, en hoe zwak het ook was, toen wy op nieuw ontscheepten, deedt men, op den 1sten Augustus, nog negen Officiers, en meer dan 00n honderd zestig ongeneeslyke of zieke soldaten, naar Holland vertrekken. Ik had toen de koorts, en de Colonel gaf my dienvolgende verlof om mede sloop te gaan; maar ik weigerde zulks, besloten hebbende, om, zoo mogelyk, het einde van deezen tocht te zien. Ik maakte echter van deeze gelegenheid gebruik, om eenige geschenken aan myne vrienden in Europa te zenden, bestaande in twee fraaije Papegaaijen, in twee Aapen van een zeer merkwaardig soort, in eene voortreffelyke verzameling van fraaije Kapellen, in drie kistjens met ingelegde fruiten en vleesch, welken ik aan boord van het Schip Paramaribo deed brengen, en aan de zorge van den Sergeant FOWLER aanbeval, die ongelukkiglyk 00n van de zieken was, welken men naar Amsterdam zond.

De Majoor MEDLAR, die door vermoeden ten eenemaal was uitgeput, vertrok toen ook naar Holland. Ik nam in zyne afwezigheid zynen post waar, en ik wanhoopte niet, om zelf t'eeniger tyd onze krygsbende te rug te brengen, indien het getal van onze Officiers dagelyks zoodanig verminderde. Onder de geenen, die overbleven, werden 'er egter twee gevonden, die moeds genoeg hadden een huwelyk te wagen, en ieder met eene Creoolsche weduwe trouwden.

Toen rust en stilte genietende, bekwam ik weder genoegzaame kragten, om my, den 10den, naar Mevrouw GODEFROY te begeven, aan wien ik myn verlangen te kennen gaf, om ten minsten JOHNNY STEDMAN vry te maken, en ik verzogt haar, dat zy, door zig voor de gewoone somme van drie honderd ponden sterling by den Raad tot borge te stellen, verklaaren wilde, dat hy nimmer tot last van de Volkplanting van Surinamen komen zoude. Maar zy weigerde het my stellig, schoon zy geen gevaar hoe genaamd te loopen had, en het een niets beduidende zaak was, alleenlyk om aan het voorschrift van de wet te voldoen. Ik konde niet nalaten daar over myne verwondering te betuigen, die nochtans ophield, toen ik vernam, dat deeze vrouw die zelfde gunst aan haaren eigen zoon geweigerd had.

Ik kan van de slavernye niet spreken, zonder my eene schuld te herinneren, welke ik aan den lezer nog niet heb afgedaan. Ik heb reeds eenige byzonderheden opgegeven omtrent de manier, op welke

de slaven in dit Land verkogt en behandeld worden; maar ik gevoel, dat ik nopens dit onderwerp niet uitgebreid genoeg geweest ben, en ik verbeelde my voegzaam te zyn, dat ik alle de berichten, welken ik omtrent de Negers bekomen heb, mede deele. Ik vleije my zaaken te zullen vermelden, waar op men geene aandacht genoeg gevestigd heeft, of die tot hier toe slechts onvolkomen zyn verhaald geworden.

Ik begin met de kleur der Negers, en ik houde my verzekerd, zoo als ik reeds te vooren heb opgemerkt, dat zy geheel en al moet worden toegeschreven aan de brandende luchtstreek, waar in zy leven, en aan derzelve verhitten dampkring door die regelmatige winden, die over eindelooze zand-woestynen heen waaijen, alvorens zy tot eenig bewoond land komen. De Indianen van America, die onder denzelfden graad van breedte wonen, ontfangen deeze verkoelde winden in tegendeel door den Atlantischen Oceaan, en hebben eene koper-kleur; de inwooners van Abyssini^o, die dezelve al mede ontfangen, na dat ze door de Indische Zee gematigd zyn, hebben geheel en al eene olyf-kleur. Zoo ook aan het noordelyk gedeelte van de groote Rivier van Senegal, verandert de kleur der huid van zwart tot bruin onder de Mooren, gelyk zy aan den zuidkant doet onder de Kaffers en Hottentotten: ik ben zelfs van gevoelen, dat de wolachtige hoedanigheid van het hair der Negers een uitwerkzel is van die zelfde oorzaak. Ik heb meer dan eens de opperhuid der Negers zien ontleden; zy is doorschynend en helder, maar tusschen dezelve en de waare huid, vindt men een dunne plaat of blad, dat volmaakt zwart is, en door strenge geesselingen of door het mes weggenomen zynde, eene kleur doet te voorschyn komen, niet minder dan die van de huid van een Europeaan.

Twee blanke Negers wierden in Surinamen, op de Plantagie Vossenbergh, geboren van ouders, die volmaakt zwart waren. De eerste van dezelve was een meisjen, en wierd, in het jaar 1734, naar Parys gezonden; de tweede was een jongen, en wierd geboren in 't jaar 1738. In 't jaar 1794, heeft men in Engeland eene dergelyke vrouw gezien, genaamd EMILIA LEWSAM, wier kinderen, schoon zy met een Europeaan getrouwd was, allen Mulatten waren. De huid van diergelyke persoonen is zoo wit niet als de onze; zy gelykt naar een kryt-kleur: zoodanig is ook de kleur van hunne hairen. Hunne oogen zyn dikwils rood, [29] en zy zien naauwlyks in de heldere zonneshyn. Zy zyn tot geenerhande soort van arbeid geschikt; en hunne verstandelyke vermogens beantwoorden doorgaans, zoo men my gezegd heeft, aan de zwakheid van hun lichaam.

De uiterlyke gedaante der Africaansche Negers is, van het hoofd tot de voeten, verschillende van die der Europeanen, schoon naar myne gedachten, en alle vooroordeel ter zyde gesteld, van geene mindere hoedanigheid. Hunne uiterlyke trekken, hunne platte neus, hunne dikke lippen, hunne bolle wangen, kunnen ons mismaakt schynen; en echter onder hen geheel anders beschouwd worden. Wy zyn genoodzaakt hunne zwarte en schitterende oogen, hunne witte reijen tanden te bewonderen. Een der voordeelen van de lichaams gesteldheid der Negers bestaat daar in, dat men onder hen nooit een kwynend en bleek persoon ziet, gelyk men zoo dikwils in Europa ontmoet. De rimpels, en andere gevolgen van den ouderdom, zyn by hen ook zoo zichtbaar niet, schoon ik echter toestemme, dat wanneer een Neger ernstig ziek is,

zyne zwarte kleur eene aller onaangenaamste bleeke olyf-kleur bekoomt.

De Negers zyn zekerlyk meer dan wy geschikt tot oeffeningen, tot welken kracht van lichaam en knaphandigheid noodig is. Over het algemeen wel gespierd en sterk van romp zynde, zyn hunne uiterlyke ledematen fyner. Hunne borst is zeer schoon, maar zy hebben naauwe heupen. Hunne dyen zyn dik en sterk; zoo ook hunne armen, boven den elleboog; maar de gewrichten van hunne hand, en het onderste gedeelte van hunne beenen zyn zeer langwerpig. Derzelver krom gebogene gedaante moet men toeschryven aan de manier, op welke de moeder haar kind op den rug draagt. Zy verwydert de beenen des kinds van elkander, zo dat dezelve tegen haar midden drukken, het geen dit soort van mismaaktheid verorzaakt, waar mede het kind niet geboren is: bovendien leert zy aan het zelve het loopen niet, zy laat het in het zand en gras kruipen, en het staat niet over einde, dan wanneer het 'er kracht en lust toe heeft, het geen spoedig gebeurt. De houding der voeten wordt echter door deeze gewoonte zeer verwaarloosd, maar door middel van lichaams-oeffening en dagelyksche baden, verkrygt het kind die kragt en vaardigheid, welken alle de Negers in den hoogsten graad bezitten.

Zy hebben nog eene andere gewoonte, die, naar hunne gedachten, zeer veel tot bevordering van hunne sterkte en gezondheid toebrenkt. In de twee eerste jaaren, dat de moeder haar kind zoogt, doet zy het zelve dikwils eene groote meenigte water inzwelgen, waar na zy het twee malen daags zeer sterk schudt: zy neemt het ook by een been of by een arm, en wascht deszelfs huid in de Rivier af. De meisjens worden op dezelfde wyze als de jongens opgevoed. Tot eenen zekeren ouderdom gekomen zynde, behoeven zy voor de mannen niet onder te doen, dan in grootte; zommige zelfs winnen het hun af, in het loopen, in het vechten met de vuist, in het danssen, in het zwemmen, en in het klauteren tot boven in de boomen. Op die wyze kan men, door eene geschikte opvoeding, een stam van Amazonen vormen.

Deeze sterk gespierde meisjens van de gezengde luchtstreek zyn merkwaardig door haare vruchtbaarheid. Ik heb eene slavine gekend, Esperanza genaamd, en tot de Plantagie van den heer DE GRAAF behoorende, die in drie jaaren en in drie kramen negen kinderen had ter weereld gebragt: de eerste keer vier; de tweede twee, en de derde drie. De Negerinnen baaren haare kinderen zonder moeite, en, even als de Indiaansche vrouwen, hernemen zy haare dagelyksche bezigheden op den dag van haare bevalling zelve. Gedurende de eerste week, zyn haare kinderen volstrekt als die van de Europeanen, uitgenomen echter, dat men in de jongetjens eene zwartachtige vlak op zeker deel van het lichaam ziet, waar na het in 't kort geheel en al van dezelfde kleur wordt. De meisjens komen vroegtydig tot jaaren van huwbaarheid, maar het is met haar, als met de vruchten van deeze luchtstreek, zy vallen schielyk af. Verscheiden Negers bereiken nogtans eenen hoogen ouderdom: ik heb 'er ØØn of twee gezien, die meer dan honderd jaren oud waren; en de Londonsche Kronyk van den 5den October 1780 maakt melding van eene Negerin, LOUISA TRUXO genaamd, die toen te Cordua du Tucunna, in Zuid-America, leefde, en honderd vyf-en-zeventig jaaren oud was.

Vindt men in de sterf-lysten ØØn enkelen Europeaan, die zulk een

hoogen ouderdom bereikt had? En deeze vrouw had waarschylyk, even als de andere slavinnen, haare jeugd in moeielyken arbeid doorgebracht.

Ik heb in het gestel der Negers deeze byzonderheid steeds opgemerkt, dat, daar zy geschikt zyn, om zwaaren arbeid in de heetste dagen van den zomer te volvoeren, zy niet minder koude en vochtigheid verdragen kunnen, beter dan een Europeaan, immers dan ik zelve op onze tochten doen konde. Zy slapen den geheelen nacht, naakt in het vochtig gras liggende, zonder dat 'er hunne gezondheid iets by lydt, terwyl ik zeer gelukkig was, met des morgens by myne hangmat vuur te hebben, en onze soldaten van huivering beefden, om dat zy 'er van verstoken waren. Honger of dorst, pyn of ziekte, verdragen zy met zoo veel lydzaamheid, als moed.

Ik heb hier vooren meer dan twaalf stammen van Negers genoemd, welken ik allen kenne door de verschillende teekenen, die de genen, welke tot deeze of geene stam behooren, op hun lichaam maken.--By voorbeeld, de Coromantyn-Negers, die de meest geachte zyn, hebben drie of vier sneden op elke wang.

De Loango-Negers, die het minst in aanzien zyn, onderscheiden zig, door verhevene en vierkante beeldtenissen, naar dobbelsteenen gelykende, op de armen, in de zyden, en op de dyen, te teekenen. Zy slypen ook hunne voortanden puntsgewyze, het geen hen vervaarlyk maakt. Alle hunne mannelijke kinderen zyn besneden, ten naasten by als die der Joden.

Onder de speligen der natuur, behoort men te stellen het maakzel van een byzonder soort van Negers, Accorys, of tweevingerige genaamd, die onder de Negers van Saramoeca, aan het bovenste gedeelte der Rivier van dien naam, wonen. Zy, die dit volk uitmaken, zyn merkwaardig, uit hoofde van hunne allermismaakteste voeten en handen; de eerste hebben vier zeer lange toonen, en de andere alleenlyk twee vingeren, maar die naar de schaaren van een kreeft gelyken, of liever het voorkomen hebben, als of zy door eene branding of ander toeval, een lidteeken bekomen hadden. Deeze mismaktheid zoude, wanneer zy zig tot een enkel persoon bepaalde, weinig verwondering baaren; maar het is ontwyffelbaar een vreemd verschynsel, wanneer men deeze byzonderheid in een geheel volk ontmoet. Ik heb twee van deeze Negers gezien, maar op eenen te verren afstand, om ze te kunnen afteekenen. Ik begeere my dus by deeze gelegenheid niet tot getuige op te werpen; ik verhaale alleen, wat my bericht is. De afteekening van een man, die voeten en handen van dit maakzel had, is aan de Maatschappy der wetenschappen te Haarlem gezonden. Ik heb daar^onboven in een oud boek over de ontleed- en heel-kunde, aan my door den kundigen OWEN CAMBRIDGE van Twickenham bezorgt, een bericht gelezen, waar uit het my gegund zy het volgend uittrekzel op te geven.

"In 't jaar 1629, na de zitting van St. Michi^ol, bragt men van de plaats, alwaar de misdadigers ter dood gebracht worden, aan het Geneeskundig Collegie, een lyk, tot het doen van ontleedkundige vertooningen geschikt; en by toeval nam de bediende van het Collegie het lyk van eenen schelm, die den zoon van den heer SCOT, een heelmester van goeden naam, in deeze stad, vermoord had. Zyn

aangezicht had nog een woest voorkomen behouden. Zyne haren waren zwart, gekruld, niet zeer lang, maar dik, en zwaar in ØØn gevlochten: zyn voorhoofd was niet hooger dan een duim. Hy had groote en vooruit steekende wenkbrauwen, de oogen in hunne holte diep ingezonken, een kromme neus, met een bult of dikte aan de punt, en een weinig in de hoogte stekende. Eene zeer zwaare knevel bedekte zyne bovenste lip, maar aan de kin had hy slechts eenige harde en zwarte haren; zyne onderste lip was drie maalen dikker dan gewoonlyk: zie daar de gedaante van zyn aangezicht. Zyne grootste mismaaktheid echter, die in de daad buitengewoon was, vertoonde zig aan zyne voeten, die beiden gespleten waren, maar niet op dezelfde manier. De rechte voet verdeelde zig in twee toonen, van vier tot vyf duimen lengte, even als die van elk ander mensch, maar zoo groot, dat de helft van dit gedeelte van den voet hem dragen konde; de nagels waren naar evenredigheid. De linke voet was insgelyks in het midden gespleten, maar deeze scheiding was ten hoogsten drie duimen lang. De helft naar de binnen-zyde had de gedaante van een grooten toon met een zeer zwaaren nagel, en gelykende naar die van dezelfde helft, aan den rechten voet; de buitenste helft bestond uit twee andere toonen, die zeer dicht tegen elkander stonden. Ik heb gepast geórdeeld het gedrochtelyk maaksel van dit mensch te beschryven, na eene naauwkeurige beschouwing, in tegenwoordigheid van meer dan duizend lieden gedaan".

Ik weet weinig van de verschillende spraken der Africaansche Negers; echter zal ik eenige spreekwoorden van de Coromantyn-Negers, opteekenen, welken myn Neger QUACO, tot deeze stam behoorende, my heeft opgegeven: ik moet tevens aanmerken, dat de Negers hunne woorden zeer schielyk uitspreken, dezelve als uit de keel halende, het geen zig niet gemakkelyk op het papier laat beduiden. Zie hier deeze spreekwyzen met derzelve vertaaling: "Co fa ansyo, na baramon-bra: gaat naar de Rivier, en haal my water".--"My yery, nacomeda my: vrouw, ik heb honger".--Dit zy genoeg met opzigt tot de taal der Coromantyn-Negers, zoo als men die op de kust van GuinØe spreekt.

De taal der Negers in de Volkplanting van Surinamen versta ik volkomen, want het is een zamenstelzel van 't Hollandsch, Fransch, Spaansch, Portugeesch, en vooral van het Engelsch, het welk 'er de grondslag van is, en waar van zy veel houden. Ik heb reeds gezegd, dat de eerste Europeanen, die deeze Volkplanting bezaten, luiden van onze natie waren; van daar kooft het waarschylyk, dat de Negers zulk een byzonderen lust tot hunne taal hebben. In deeze gemengde taal, waar van ik reeds eene gedrukte spraakkunst gezien heb, eindigen de woorden doorgaans met een klinkletter, even als in de Italiaansche en Indiaansche taalen. Zy is zoo aangenaam, zoo welluidend, en zoo zacht, dat de Surinaamsche inwooners van den eersten smaak 'er zig meestā van bedienen. Men kan over den aart der uitdrukkingen oordeelen door de volgende voorbeelden:--"Goed eeten, wordt uitgedrukt door de woorden swyty-mouso.--Buskruid: man sanny.--Ik zal u met al myn hart, en zoo lang ik leef, beminnen: my saloby you, lango alla my hatty, so langa me lyby.--Een aangenaam verhaal: ananassy tory.--Ik ben zeer droefgeestig: me hatty brun.--Leef lang, zoo lang, dat uwe haren wit worden als catoen: leby langa, tay-tay, ta-y you wry tam wity liky caton.--Klein: pyky.--zeer klein: pykinini.--Vaarwel! ik sterf,

ik ga tot mynen God: adiossoo, cerroboay, my de go dede, me de go na my gado". Men kan in deeze taal verscheiden woorden van bedorven Engelsch opmerken, welker gebruik men in de hoofdstad begint agter te laten, maar die altyd op de afgelegene Plantagiⁿ gebruikt worden: by voorbeeld, ik heb eene oude Negerin van de Plantagie Goed-Accord aan de Cottica hooren zeggen: "We lobee fo lebee togeddere", om daar mede te kennen te geven, wy houden veel van met elkander te leven; en om dit zelfde denkbeeld te Paramaribo uit te drukken, zeide men, "way louko fortanna marandera".

Het gezang der Negers is, zoo als dat der vogelen, welluidend, maar zonder maat. Dikwils voeren zy een soort van gezang op de volgende wyze uit: ØØn van hun geeft eerst een spreuk op, vervolgens zingt hy die, en alle de anderen herhalen zulks gezamentlyk; dit afgeloopen zynde, geeft men eene andere op, zingt en herhaalt die op dezelfde wyze.

Op die manier zingen de roeijers der vaartuigen, en zy houden 'er vooral veel van zulks by maaneschyn te doen. Dit gezang onder hun roeijen moedigt hun aan, en men hoort het op een vry verren afstand.

Het is bewezen, dat de Negers, wanneer zy eene goede opvoeding ontfangen hebben, voor eene groote kieschheid van het gehoor vatbaar zyn, en zig op de dichtkunst kunnen toeleggen. Onder de genen, die in dit soort van letteroeffeningen uitmunten, behoort men vooral te tellen PHILLIS WHEATLYE, een slaaf te Boston, in Nieuw-Engeland, die de Latynsche taal leerde, en agt-en-dertig dichtstukken over verschillende onderwerpen zamenstelde, die zeer cierlyk zyn, en in 't jaar 1773. in 't licht kwamen.

De sentimenteele brieven van Ignace Sancho, een Neger in dienst van den Hertog van Montagu, zyn zeer bekend, en zouden de pen van een Europeaan niet ontcierden. Wat de gave van het geheugen en van rekenen betreft, om te bewyzen, dat de Negers dezelve in den hoogsten graad bezitten, zal ik hier een brief bybrengen, door Dr. RUSH uit Philadelphia aan ØØn van zyne vrienden te Manchester gezonden.

"Met eenige inwooners van deeze stad reizende, en Maryland doorkruissende, zegt de Doctor, hoorden wy spreken van de wonderbaarlyke gevatheid in de rekenkunst, waar mede een Neger, THOMAS FULLER genaamd, begaafd was; en wy lieten hem by ons komen. Iemand van het gezelschap vroeg hem, hoe veele maanden, weken en dagen een man van zeventig jaaren oud geleefd had? Hy beantwoordde de vraag in anderhalve minuut. Die hem de vraag had voorgesteld, nam de pen op, maakte de berekening, en zeide hem, dat hy zig zekerlyk vergist had, en dat het door hem opgegeven getal te hoog was. Neen, Massera, antwoordde de Neger hem wederom, dit kooft, dat gy vergeten hebt de schrikkel-jaaren te berekenen. Wanneer de Americaan vervolgens de minuten berekende, welke in deeze getallen begrepen waren, kwam zulks juist uit met het getal van FULLER. Die zelfde Neger vermeenigvuldigde, by eene andere gelegenheid, uit zyn hoofd, negen cyffergetallen met negen andere". Ik heb 'er ØØn gekend, die den Alcoran van buiten kende. Welk een vermogen in menschen, die noch lezen, noch schryven geleerd hebben! Alle deeze verhalen zyn met dit al volkomen echt.

By het geen ik omtrent de Godsdienstige gevoelens der Negers heb bygebragt, kan ik nog voegen, dat zy het aanzyn van een God vastelyk gelooven: in wiens goedheid zy hun vertrouwen stellen, wiens magt zy aanbidden, en wien zy een gedeelte van alle hunne levensmiddelen opofferen. Zy vreezen den dood niet. Aan de Rivieren Gambie en Senegal zyn zy byna allen van den Mahomedaanschen Godsdienst. Maar de Godsdienstige leere en plechtigheden der Africanen verschillen over het algemeen, even als de bygeloovige en talloze gebruiken van alle de wilden, en zelfs van te veel Europeanen. Opgemerkt hebbende, dat zy gewoon waren aan den wilden Catoen-boom offerhanden te doen, [30] vroeg ik aan een ouden Neger, waarom men aan denzelven deeze eer beweest. "Massera, zeide hy my, zie hier de reden. Dewyl wy geen tempel hebben, om onzen Godsdienst in te oeffenen, en deeze boom de grootste en schoonste is, die op de kust van Guinøe groeit, verzamelen zig onze landslieden onder zyne takken, die hen voor de hitte der zon en voor den regen beveiligen, om aldaar onzen Gadoman, of Priester te hooren prediken. Wy hebben voor dien boom zulk een eerbied, dat men dien nooit om ver hakt, om welke reden het ook zy".

'Er is geen volk, het welk meer bygeloovigheid heeft, dan de Negers. Hunne Locomen, of zoogenaamde Propheten, vinden 'er hun belang by, met dezelve aan te zetten. Zy verkoopen hun, gelyk ik reeds gezegd heb, hunne obias, of tooverbanden, en trekken 'er groot voordeel van. De Negers hebben ook een soort van Sybillen, die Godspraken uitgeven. Deeze statige vrouwen danssen in het rond te midden van een talryk gezelschap, en met eene groote vlugheid, tot dat haar het schuim op den mond staat, en dat zy in stuiptrekkingen vervallen. Al wat zy in deezen aanval gelasten, moet door de omstaande meenigte heiliglyk worden naargekomen. Deeze magt maakt haar zeer gevaarlyk; want dikwils gelasten zy aan de slaven, om hunne meesters te vermoorden, of van de Plantagiⁿ weg te loopen, en in de bosschen de wyk te nemen. Deeze toneelen van bygeloovigheid zyn derhalven, in de Surinaamsche Volkplanting, onder bedreiging van zwaare straffen, by de wetten verboden. Met dit al grypen zy op afgelegene plaatsen dikwils stand. Zy zyn onder de Oucas- en Saramøca-Negers zeer gemeen, en de Capitains FREDERIK en VAN GUERICK hebben my verzekerd dezelve te hebben zien uitoeffenen. Men noemt ze hier wynty-play, of Syrenen-danssen, en zy hebben van onheuchelyke tyden plaats gehad. Men weet, dat de oude Schryvers van soortgelyke dwaasheden dikwils melding maken.

Maar het vreemdste is, dat deeze Sybillen, door de klank van haare stem, den Ammodite- of Papaw-slang [31] weten aan te lokken, en hem uit den boom te doen vallen. De Negers dooden hem niet, noch brengen hem immer eene wonde toe; zy beschouwen hem integendeel als hunnen beschermer en vriend, en zy achten zig zeer gelukkig, wanneer hy in hunne hutten kooft. Wanneer eene Sybille der Negers deezen slang bezworen heeft, of hem uit den boom naar beneden doet komen, ziet men doorgaans, dat dit dier zig om den arm, de borst, en den hals van deeze vrouw slingert, als of hy in het hooren van haare stem behagen schepte, en te gelyker tyd vleit en streelt zy hem met de hand. De heilige Schryvers spreken, op verscheiden plaatsen, van het vermogen, om de

slangen en adders te betooveren, het welk ik hier alleenlyk bybrenge, om de oudheid van dit gebruik te bewyzen; en het is bekend, dat de Oost-Indische volken de meest vergiftige slangen door het geluid van eene fluit, die hen uit hunne schuilhoeken doet te voorschyn komen, uit de huizen weten te jagen. Het is nog maar weinige jaaren geleden, dat eene Italiaansche vrouw te London drie makke en gemeenzame slangen vertoonde, die zig ook om haare armen en hals slingerden; zy waren vier of vyf voeten lang, maar hadden geen vergif in zig.

Ik moet nog een ander bewys van de bygeloovigheid der Negers aanhalen. In elk huisgezin is een verbod, het welk van vader tot zoon overgaat, om het vleesch van het een of ander dier, het zy vogel, viervoetig dier, of visch, niet te eeten; het geen op die wyze verboden is, noemen zy treff, en zy proeven 'er nooit van.

Hoe belachelyk ook zommige van deeze plechtigheden mogen voorkomen, zy zyn hoogst noodzakelyk, om de Negers in onderwerping te houden. Deeze ongeletterde menschen verschillen daar in van de Europeanen, dat zy vast zyn in hun geloof, hoedanig het zelve ook zyn moge, en dat geene twyffelingen hen daar van immer te rug houden. Ik wil echter daar uit niet beslissen, of zy erger of beter zyn.

De Negers zyn omtrent elkanderen zoo welwillend, dat men hun niet behoeft te zeggen:--"Bemint uwen naasten als u zelveen." De armste, onder hen, al heeft hy maar ØØn ey, zal het met allen, die 'er tegenwoordig zyn, verdeelen. Het zelfde zal hy doen met het kleinste glaasjen rhum; maar vooraf zal hy eenige droppels op den grond sprengen, by wyze van wyn-plenging.

Zoo al de wilde volken doorgaans veel edelmoedigheid en goede trouw bezitten, zy hebben ook hunne gebreken, waar onder eene groote wraakzucht gevonden wordt. De grootte van deeze hartstocht in de Negers staat gelyk met die van hunne gevoelens van dankbaarheid; en ik kenne 'er geen ØØn, die aan een ander de hem aangedaane belediging vergeven heeft. Men kan van hun zeggen, dat hunne vriendschap zoo teederhartig, als hunne haat onverzoenlyk is. Even als alle barbaarsche volken, geven zy zig aan verschrikkelyke wreedheden over.

In den laatsten opstand, die in de Volkplanting de Berbices is voorgevallen, ging hunne woede zoo ver, dat zy de vrouwen hunner meesters, schoon zwanger zynd, en in tegenwoordigheid van hunne echtgenooten vermoordden. [32] De Accawaws-Negers zyn niet minder dan zy op de konst, om door vergif om te brengen, afgericht. Zy verbergen het vergif onder hunne nagels, en door slechts den vinger in een glas met water te steken, veroorzaken zy eenen langzamen, maar zekeren dood. [33] Geheele huisgezinnen, en zelfs alle de inwooners van eene Plantagie, hebben de gevolgen van hunne wraakzucht ondervonden. Dit ging eindelyk zoo hoog, dat zy tachtig slaven, derzelve ouders en vrienden, deden omkomen, om hunne meesters van dit gewichtig gedeelte van hunnen eigendom te berooven. Deeze monsters dragen den naam van wissy-men, het welk misschien kooft van het woord wise (wys); en door dit helsch middel helpen zy een groot aantal slachtöfers van kant, langen tyd voor dat zy ontdekt worden.

De barbaarsche volken, schoon van de voordeelen der opvoeding beroofd, hebben nochtans verwarde denkbeelden van eigendom: dus moet men zig niet verwonderen, dat slaven, die in hun persoon de duidelykste schending van alle recht ondervinden, aangezet worden, om zig deswegens schadeloos-stelling te bezorgen. Die van de Plantagi^on zyn al te zeer aan dieverye overgegeven, en plunderen alles, wat onder hun bereik kooft, wanneer zy hope hebben, om het straffeloos te kunnen doen. Men kan ook aan hunne onmatigheid, vooral aan die in den drank, geene palen stellen. Ik heb eene jonge Negerin een kom, waar in ik twee flessen wyn geschonken had, achter een zien uitdrinken.

Van de Negers van den stam van Gango, wordt gezegd, dat zy uit een geest van wraakzucht, even als de Caraïben, menschen-eeters zyn. Na het innemen van Boucou, vindt men, in de huizen der muitelingen van deezen stam, potten vol met menschen-vleesch, die nog op het vuur stonden. De nieuwsgierigheid drong een Officier, om deeze afschuwelyke kost te proeven, en hy verklaarde, dat dusdanig vleesch niet minder was, dan ossen- of varkens-vleesch.

De heer WANGILLS, een Americaan, die in het binnenste van Africa zeer diep is doorgedrongen, heeft my naderhand verzekerd, dat hy in eene stad of gehucht van dit Land gekomen was, alwaar armen, dyen en beenen van menschelyke schepsels zoo openbaar te koop lagen, als het vleesch by onze vleeshouwers ligt. JOHN KEENE, Capitain in dienst van de Compagnie van Sierra-Leona, heeft my stellig gezegd, dat hy zig met zyn schip op de Africaansche kust bevindende, om hout, yzer en goud-poeder in te nemen, de Capitain van het schip Nassau, genaamd DUNNINGEN, met alle zyne manschappen vermoord wierd. Hunne lyken wierden vervolgens in stukken gehakt, ingezouten en opgegeten door de Negers van den grooten Drevin, omtrent dertig mylen ten noorden van de Rivier van St. Andreas. Deeze zelfde menschen-eeters namen toen al het koper van het schip weg, en staken vervolgens het schip zelve in brand.

Na de gebreken van het character der Negers te hebben aangewezen, is het billyk, dat ik ook hunne goede hoedanigheden en deugden schetse.

Ik heb reeds van hun vernuft en dankbaarheid gesproken; de laatstgemelde gaat zoo verre, dat zy zig voor de genen, die hun eenige byzondere weldaad bewezen hebben, aan doods-gevaaren zouden bloot stellen. Niets overtreft de genegenheid, dien zy voor hunnen meester hebben, wanneer deeze hen met goedheid behandelt; waar uit blykt, dat hunne genegenheid even sterk is, als hunne haat. De Negers zyn over 't algemeen gevoelig, maar vooral de Coromantyn- en Nago-Negers. Zy zyn vatbaar voor liefde; en de jaloersheid brengt in hun hart de vreesselykste gevolgen voort. Hunne ingetogenheid verdient hier genoemd te worden; want geduurende verscheiden jaren, dat ik onder hen verkeerd heb, herinner ik my niet 'er ooit ØØn in 't openbaar eene vrouw te hebben zien kussen. De Negerinnen hebben eene ongemeene liefde voor hunne kinderen. Geduurende de twee jaaren, dat zy dezelve zoogen, houden zy geene gemeenschap met hunne mannen. Zy zouden het zig zelve verwyten als eene onnatuurlyke zaak, tot nadeel

haarer zuigelingen strekkende. De zindelykheid der Negers is zeer opmerkelyk. Zy baden zig ten minsten drie maalen daags. Die van de stam van Congo in 't byzonder zyn zulke liefhebbers van het water, dat men hen, met eenig recht, halfslachtige dieren zoude kunnen noemen.

De Negers zyn moedig en geduldig in tegenspoed. Zy trotseeren de pyniging en den dood met eene onverschrokkenheid, die zonder weerga is. Hun gedrag in de neteligste omstandigheden gelykt naar heldenmoed. Zy laten geene klachte hooren, zy loosen geen zucht, men hoort van hun geen gekerm, zelfs wanneer zy in 't midden der vlammen hun leven laten. Ik heb nimmer een enkelen gezien, die, om welke reden het ook wezen mogt, tranen storte; en echter bidden zy met den sterksten aandrang om genade, wanneer men hen verordeelt, om gegeesseld te worden voor misdryven, welken zy erkennen; maar indien zy vermeenen de kastyding niet verdiend te hebben, maken zy zig zelf byna oogenblikkelyk van kant. Die van den stam der Coromantyn-Negers, geven zig voornamelyk aan deeze daad van wanhoop over. Het gebeurt dikwils, dat zy, by de uitvoering der straf, hun hoofd agter over gooijen, om hunne tong in te slikken, hetgeen hen oogenblikkelyk doet versmooren; en zy vallen dood voor de voeten hunner meesters neder. Maar wanneer hun geweten hun overtuigt, dat hunne straf rechtvaardig is, zyn zy gedwee, en onderwerpen zig met gelatenheid aan hun lot. Men heeft zedert kort in Surinamen het zeer menschelyk middel uitgevonden, om te beletten, dat zy zig zelve niet versmooren, gelyk ik zoo even verhaalde, door hun een aangestoken stroo-fakkel voor den mond te houden, waar door het dubbeld oogmerk bereikt wordt, om hun het gezicht te blakeren, en hunnen aandacht van een dergelyk ontwerp af te trekken. Zommigen nemen hun toevlucht tot een ander middel: zy eeten aarde; het geen hunne maag belet derzelve gewoone werkingen te doen, en zy eindigen dus hun leven zonder pyn, maar kwynende zomtyds meer dan een jaar in eenen staat van ongemeene zwakheid. De wetten hebben tegen deeze aard-eeters de gestrengste kastydingen vrugteloos vastgesteld, want men ontdekt hen zeldzaam, wanneer zy deeze misdaad aan zig zelve begaan.

Na deeze algemeene aanmerking omtrent de natuurlyke en zedelyke vermogens der Negers, zal ik hen thans beschouwen in den staat van slavernye, en aan de yzere roede van eene verschrikkelyke dwingelandye onderworpen. Vervolgens van dit afgryzelyk toneel afstappende, zal ik aantoonen, wat zy zyn onder rechtvaardige, menschlievende en gevoelige meesters.

Men herinnert zig ongetwyffeld, het geen ik van hun gezegd heb, wanneer zy van de kust van Guinøe aankomen, en in welken zwakken en elendigen staat zy zig dan bevinden. Ik heb ook doen opmerken, dat zy spoedig hunne lyvigheid weder bekomen, en dat men hun aan de zorge van eenen ouden slaaf toevertrouwt, die hun de taal der Volkplanting leert. Zoo verre gevorderd zynde, zendt men hen naar het land om te werken, waar aan zy zig met genoegen onderwerpen, schoon ik eenige voorbeelden van nieuwlings ingevoerde Negers gezien heb, die zulks weigerden, in weerga van de beloften, gebeden, bedreigingen, en slagen zelfs, tot welken men toevlucht nam, om 'er hen toe te dwingen; maar deeze waren Vorsten of persoonen van aanzienlyken rang in hun vaderland,

die door de lotgevallen van den oorlog tot den staat van slavernye vervallen waren, en wier verheven gevoelens hun den dood deden verkiezen boven de vernedering en de ellenden der slavernye. By verscheiden gelegenheden van dien aart, heb ik andere slaven op de kni^on zien vallen, en hunne meesters smeeken, dat zy de taak van den gevangenen Prins of hoogen persoon by hunne taak voegen wilden; het geen men hun zomtyds toestond, en zy bewezen hem bestendiglyk den zelfden eerbied, als of hy in zyn eigen Land was. Ik herinner my, dat ik eens, om my voor een oogenblik te dienen, eenen Neger gehad heb van een zeer goed voorkomen, en die kortlings ontscheept was, wiens gewrichten aan de handen en enklaauwen door ketenen ontveld waren. Ik vroeg 'er hem de reden van.--"Myn vader", antwoordde hy my, "was Koning, en wierd door de zoons van een nabuurig Vorst verraderlyk vermoord. Zynen dood trachtende te wreeken, ging ik met zommigen van de mynen dagelyks ter jagt, in de hoop van zyne moorders te ontmoeten; maar ik had het ongeluk om verrast en geketend te worden; van daar komen die schandelyke lidteekens, welken gy ziet. Men verkocht my vervolgens aan uwe landgenooten op de kust van Guin^oe, eene straf, die voor verschrikkeliker gehouden wordt, dan de dood zelve".

De geschiedenis van mynen Neger QUACO was nog zonderlinger.--"Myne ouders", zeide hy my, "leefden van hunne jagt en visscherye. Men ligtte my, nog zeer jong zynde, op, terwyl ik met twee van myne broeders in het zand speelde. Dadelyk stak men my in een zak, en vervoerde my verscheiden mylen ver. Ik wierd vervolgens ^oØ^on der slaven van eenen Koning op de Guineesche kust, die een aanzienlyk getal bezat. Toen hy stierf, onthoofde men 'er het grootste gedeelte van, en begroef dezelve met hem. De kinderen van myne jaaren wierden onder de Capitains van zyn leger ten geschenke gegeven; en de Capitain van een Hollandsch Schip kocht my voor een snaphaan, en een weinig buskruid".--Elk mensch bemint zyn geboorte-land, hoe hard de wetten 'er ook wezen mogen.

Zoo dra deeze ongelukkige vreemdelingen met minder yver beginnen te arbeiden, worden zweepen, bulle-peesen, bambous-rieten, touwen, yzers en ketenen te werk gelegd, om hen vlugger te maken. 'Er zyn meesters, die hen nacht en dag bezig houden, zonder zelfs de zondagen uit te zonderen. Ik herinner my, dat een jong en zeer sterk Neger, MARQUIS genaamd, die een vrouw en twee lieve kinderen had, welken hy teederlyk beminde, zynen arbeid met zoo veel yver doorzette, dat hy des namiddags ten vier uren met het graven van een sloot of greppel, van vyf honderd voeten lang, ge^oindigd had, om tyd te hebben tot het bebouwen van zynen kleinen tuin, of te gaan visschen, of vogelen te vangen, tot onderhoud van dit zyn geliefd huisgezin. Zyn meester, dit vernomen hebbende, bewees hem, om hem aan te moedigen, dat wanneer hy voor vier uren vyf honderd voeten had kunnen afgraven, hy 'er zekerlyk voor zonnen ondergang zes honderd zoude hebben kunnen vol^oinden. De ongelukkige keereel wierd vervolgens verwezen, om dagelyks dien taak af te werken.

De slaven loopen in Surinamen byna naakt, en hun dagelyks voedsel bestaat in eenige ignames en vruchten van Plantain-boomen. Misschien twee maalen 's jaars, krygen zy een middelmatig rantsoen van gezouten visch, en eenige bladen tabak, het geen zy sweety mouffo noemen; en

dit is het ook al. Maar het ondraaglykste voor hun is, dat ofschoon een Neger en zyne vrouw voor elkander de grootste genegenheid hebben, de laatstgemelde, indien zy wat mooy is, de walgelyke omhelzingen van eenen overspeeligen en onbeschaamden Opzichter zig moet laten welgevallen, zoo zy haaren man, zulks trachtende te beletten, niet wil zien in stukken houwen. Deeze onwaardige behandeling heeft hen dikwerf tot de geweldigste wanhoop vervoerd, en tot een groot getal moorden gelegenheid gegeven.

Uit hoofde van eene zoo groote op~~o~~nstapeling van onheilen, is de zelfsmoord onder de Negers gemeen; dikwils loopen zy weg naar de bosschen, om zig met hunne muitende landgenooten te vereenigen; of zoo zy al de vlucht niet nemen, worden zy mistroostig, en krygen kwynende ziekten, ten gevolge van de mishandelingen, die hun worden aangedaan. Deeze ziekten zyn de lota, bestaande in eene scheurbuikige en witte vlak over het geheele lichaam:--De crassy crassy, of schurft, die by hun, even als by de Europeanen, voortspruit uit slecht voedsel, en onder hen zeer gemeen is:--De yaws, welke ziekte veelen gelyk stellen met de venus-ziekte, en waar door het geheele lichaam met geele zweeren wordt overdekt; de meeste Negers zyn 'er aan onderworpen, maar zy worden 'er slechts eenmaal in hun leven door aangetast; eene byzonderheid, die, wanneer men 'er by voegt, dat de kwaal ligtelyk aan anderen wordt medegedeeld, dezelve eenigermaten gelyk stelt met de kinderpokjes. Deeze besmettelyke hoedanigheid is zoo groot, dat indien eene enkele vlieg, die zig op den zieken nederzet, (en by is 'er als mede bedekt) zig op de ligtste ontvelling der huid van iemand, die volmaakt gezond is, plaatst, zy hem met dit verschrikkelyk vergif besmet, waar van de gevolgen zig verscheiden maanden lang doen gevoelen. Men geneest deeze ziekte doorgaans door kwyling en een goeden levensregel, gepaard met eene aanhoudende beweging, die eene overvloedige uitwaaseming te weeg brengt; en zoo lang die geneezing duurt, is de zieke ongemeen mager.

De boassy, of melaatsheid, is nog veel verschrikkelyker, en men beschouwt dezelve als ongeneeslyk. Het aangezicht en de ledematen zwellen in deeze ziekte op, en het geheele lichaam is vol met zweeren. De adem heeft een ondragelyken stank; de haren vallen uit; de toonen en vingers verrotten, en vallen vervolgens lid voor lid af. Het ongelukkigste van allen is bovendien, dat de ellendeling, die door deeze ongeneeslyke kwaal wordt aangetast, zomtyds verscheiden jaaren lang kwynen kan. Dewyl de melaatschen van natuure tot het minnespel genegen zyn, en hunne ziekte besmettelyk is, moet men hun alle gemeenschap verbieden, en hen ver~~o~~rdeelen tot een altoosduurende ballingschap op den een of anderen hoek der Plantagie.

De clabba-yaws of tubboes zyn ook eene deerlyke en ellendige ziekte, die pynlyke zweeren ver~~o~~rzaakt aan de voeten, voornamelyk aan den bal van den voet, tusschen vel en vleesch. Het gewoon middel in dit geval bestaat hier in, dat men het aangestoken deel met een gloeiend yzer brandt, of met een dun lancet doorvlymt; alsdan laat men op de wonde zeer warm sap van citroen loopen, het geen wel zeer gevoelig, maar van een zeer groot geneezend vermogen is.

De Negers zyn ook onderworpen aan ziekten van uit- en inwendige wormen, het welk by hun veröorzaakt word door het gebruik van modderig water, waar in die wormen huisvesten, of door de rauwheid van hun voedsel. Een der voornaamsten wordt genoemd Lindworm: zynde wormen zomtyds van zes voeten lengte, van eene schitterende zilver witte kleur, en niet veel dikker, dan de tweede snaar van een bas-viool. Zommige wormen plaatsen zig tusschen vel en vleesch: zy veröorzaken gevaarlyke en pynlyke zwellingen overal waar zy inkomen, en vooral aan de beenen. Het middel, om deeze kwaal te geneezen, bestaat daar in, dat men den worm, wanneer hy boven de huid uitkooft, by den kop neemt, en hem 'er geheel en al uittrekt, hem, om zoo te spreken, op een kaart of stokjen windende. Dit kan men met niet te veel omzichtigheid doen, want zoo de worm breekt, is het verlies van het lid, of zelfs van het leven, 'er dik wils het gevolg van. Zommige lieden zyn met zeven of agt van die wormen te gelyk gekweld.

Behalven deeze ziekten, die hun byzonder eigen zyn, zyn de Negers bovendien onderworpen aan die ziekten, welken de Europeanen gewoonlyk ondervinden, die op hun beurt van de opgegevene gevaarlyke en pynlyke kwalen in Guiana niet ontheven zyn.

Het is dus niet te verwonderen, dat de Plantagiön zulk een groot aantal zieken opleveren; men laat hen eeniglyk over aan de zorge van eenen Dressy-Negro, of Heelmeester der Negers, wiens geheele kundigheid bestaat in het toedienen van eenige zouten, of het smeeren van eenige pleisters. Zy, die door aanhoudende geesselingen van het hoofd tot de voeten zyn van ØØn gereten, kunnen zig zelven genezen, of zonder huid arbeiden, zoo hun dit gelieft.

Van alle deeze opØØnstapelingen van ellende, waar van zommige natuurlyk uit de luchtstreek, en het slegt voedsel der Negers, maar vooral uit de onbetamelyke wreedheid der Opzigters voortspruiten, is het gevolg, dat een groot getal slaven buiten staat is om te werken, de ØØn door eene geheele en schielyke uitputting hunner kragten, de ander door eenen te vroegtydigen ouderdom: maar de dwingeland eener Plantagie vindt voor hunne kwaalen een onfeilbaar hulpmiddel, het geen niet minder is, dan hen met eenen slag dood te slaan: dit verlies raakt hem niet meer dan zynen meester. Hy is alleen nayverig omtrent de geenen, die zig van hunnen taak kwytten kunnen; hy verzekert, dat de anderen gestorven zyn, de meesten van de venus-ziekte, en geen Neger is bevoegd, om getuigenis tegen hem te geven. Indien echter eenig Europeaan den moord beweest, zoude de schuldige vry zyn, gelyk ik reeds heb opgemerkt, met eene boete van vyftig ponden sterling, en met den eigenaar schadeloos te stellen, zoo deeze zulks begeerde. Voor deezen bloedprys kan hy elken slaaf, die onder zyne magt staat, en het ongeluk heeft zyne woede gaande te maken, opöfferen.

Een Opzigter kan bovendien duizende listen te baat nemen, om het bewys van zyne schuld te ontduiken. Ik heb 'er een gekend, die zig van eenen Neger willende ontdoen, hem op de jagt mede nam, en hem gelastte het wild op te jagen: zyn eerste snaphaanschoot raakte deezen ongelukkigen, die dood ter neder viel. Dit wierd een toeval genoemd, en men deed 'er geen het minste onderzoek naar. Een

ander kwam op de volgende wyze om.--Men stak een houten paal op het midden van eene groote vlakke in den grond; men bond 'er den slaaf aan vast in de hitte van eene brandende zon, en men gaf hem, om het leven te behouden, niet meer dan 00ne banane en 00n glas water daags, tot dat hy stierf. De Opzigter beweerde, dat dit niet door den honger veroorzaakt was, om dat men hem altyd eeten en drinken gebragt had; dus wierd hy met eere vry gesproken.

Men heeft dikwils een ander middel gebezigt, om eenigen van deeze ongelukkige slaven straffeloos van kant te helpen. Het bedoeld slagtoffer wordt naakt aan een boom in het bosch gebonden, met de armen en beenen uitgestrekt, onder voorwendzel van hem dezelve wat lossen te maken; men laat hem aldaar, en geeft hem op bepaalde tyden te eeten, tot dat hy, door het steken der muggen of andere insecten, het leven verloren heeft. Men verdrinkt de Neger ook wel, door hun, met een keten aan de voeten, in 't water te werpen, en dit noemt men ook een toeval!

Het is zeer zeker, dat verscheiden, op last van eene vrouw, op houtstapels geketend zynde, zyn van kant geholpen. De straf om hun de tanden uit te trekken, alleenlyk wegens het proeven van het door hem bewerkte suiker-riet, hun den neus te klooven, of de ooren af te snyden, om onderlinge kyvagi^on, is van te weinig aanbelang, dan dat wy daar van zouden behoeven te spreken.

Zulk eene wreede mishandeling doet zomtyds in den geest van deeze ongelukkigen zulk eene moedeloosheid geboren worden, dat zy, om hun rampzalig leven te eindigen, en zig op eenmaal van zulk eene verschrikkelyke slavernye te ontheffen, zig zelve in de ketels werpen, waar in men het sap van het suiker-riet laat koken, daar door een middel vindende, om hunnen geweldenaar van hunnen persoon en van een gedeelte van zynen oogst te ontzetten.

Is het derhalven, na zulk eene behandeling, wel te verwonderen, dat geheele benden van slaven zig in de bosschen verzamelen, en alle gelegenheden waarneemen, om hunne wraakzucht te koelen?

Ik zal deeze aandoenlyke berichten eindigen met eene algemeene aanmerking, tot bewys, hoe veel nadeel de bevolking door zulke wreedheden lydt.

Ik heb gezegd, dat 'er in Surinamen 75,000 Neger-slaven zyn. Indien men daar van aftrekt het getal der oude lieden van beiderlei kunne, en der kinderen, zullen 'er niet meer dan 50,000 overblyven, die tot werken geschikt zyn. Het getal der schepen, die jaarlyks elk 250 of 300 Neger invoeren, wordt op zes tot twaalf gesteld. Men kan dus de jaarlyksche invoering berekenen op 2500 slaven, die noodig zyn, om de gemelde 50,000 voltallig te houden. Het getal der dooden nu gaat jaarlyks dat der geboorten ten beloope van 2500 te boven, schoon elke Neger eene vrouw heeft, en zelfs twee, zoo hem dit goeddunkt; het geen over het geheel juist uitmaakt vyf ten honderd, en gevolgelyk bewyst, dat een geheel geslacht van 50,000 gezonde menschen alle twintig jaaren volkomen uitsterft.

De rechtvaardigheid en waarheid noodzaken my echter te verklaren, dat de wreedheden, die zulk eene uitwerking voortbrengen, niet algemeen zyn. De mededogende Hemel heeft wel eenige uitzonderingen willen daar stellen, welken ik met genoeg verhalen zal, en die het tegenöergestelde zyn van het hier boven door my geschetst tafereel. Ik zal niet naarvolgen eenige Schryvers, die het zelfde onderwerp behandeld hebben, en daden van goedäartigheid en menschlievenheid zorgvuldig hebben verborgen gehouden, om deeze zaak alleenlyk van de ongunstigste zyde te doen beschouwen: ik wil dezelve met openhartigheid en onpartydigheid zonder verminking openleggen. Ik kan verzekeren, dat op zommige Plantagiön de slaven naar myne gedachten behandeld worden, zoo als menschen behooren behandeld te worden. Zulk eene behandeling zoude nog algemeener zyn, indien de wetten geen onbepaald gezag over hen veröorloofden, waar van het onmogelyk is, dat geen misbruik gemaakt werde. Geen eigenaar moest het recht hebben, om het leven van zynen slaaf straffeloos aan te tasten; en het dooden van een zwarten of blanken behoorde in het oog der menschen eene gelyke misdaad te zyn, even als in het oog van God.

Voorts zal ik als nu aan den Lezer vertoonen een huisgezin van Negers, in dien staat van voorspoed en gerustheid, welken zy steeds onder eenen goeden meester genieten. De beeldtenissen, op de plaat voorkomende, worden vooröndersteld te verbeelden persoonen van het volk of den stam van Loango, uit hoofde der teekenen, die over het lichaam van den man getrokken zyn, en het cyffer op deszelfs borst, uit de letters J. G. S. zaamgesteld, door middel van het welk de eigenaar bewyzen kan, dat de slaaf hem toebehoort. Deeze man heeft op het hoofd een net en een mand vol kleine visschen; hy houdt ook een groote mand in de hand, die alle voortbrengzels van zyne visch-vangst zyn. Zyne vrouw, die zwanger is, draagt verscheiden soorten van vruchten, draaijende catoen op een klos, en vreedzaam haare pyp rookende; zy heeft nog een kind op haaren rug, en een ander loopt al spelende naast haar. Op die wyze is de arbeid van eenen Neger, onder eenen menschlievenden meester en geschikten Opzigter, niets meer, dan eene heilzaame lichaams-oeffening, die met het ondergaan der zon ophoudt, en hem een genoegzaam overschot van tyd overlaat, om te jagen, te visschen, zynen kleinen tuin te bebouwen, of manden en netten ter verkoop te maken. Voor den prys, dien hy daar voor maakt, koopt hy ØØn of twee varkens, eendvogels en ander gevogelte, welken hy zonder moeite en kosten voedt op eenen grond, die het noodige daar toe van zelf voortbrengt; en op die wyze heeft hy 'er zeer veel voordeel by. In zulk eene gesteldheid is hy ontheven van hartseer; hy betaalt geene lasten, en hy beschouwt zynen meester alleenlyk als den beschermer van hem en zyn huisgezin. Hy bidt hem aan, niet uit vreeze, maar om dat hy in zyn hart overtuigd is, den voorspoed, dien hy geniet, aan hem verschuldigd te zyn. De door hem bewoonde luchtstreek staat gelyk aan zynen geboorte-grond, en bevrydt hem van het dragen van kleederen, het geen hy veel gemakkeliker en gezonder vindt. Hy kan zyne woning bouwen, zoo als hy goedvindt, en het bosch verschaft hem de noodige bouwstoffen. Zyn bed is een hangmat, of mat, papaija genaamd. Hy maakt zyne eigene potten; en de calebassen, die hem tot schotels dienen, groeijen in zynen tuin. Nooit leeft hy te zamen met

eene vrouw, welke hy niet bemint, want de beide echtgenooten verlaten elkander, zoo dra de $\emptyset\emptyset$ den ander moede is; en deeze scheiding gebeurt nochtans dikwerf minder dan de echtscheiding in Europa. Behalven de levensmiddelen, welken hy 's weekelyks van zynen meester ontvangt, weet zyne vrouw hem verscheiden zeer smakelyke spyzen toe te bereiden, als daar zyn de braf, zynde een huspot van Plantain-boom vruchten en ignames, met gezouten vleesch, drooge visch, en peper van Cajenne te zamen gekookt; de tom-tom, een soort van pudding, of taart, van meel van Indisch korn gemaakt, en met stukjes vleesch, gevogelte, visch, peper van Caijenne, en zagte schillen van de ocræ of alth \emptyset a gebakken: de peperpot, zynde een kookzel van visch met Guineesche peper, het welk men met gebraden plantain-vruchten eet: de gangotay, zaamgesteld uit drooge visch en groene plantain-vruchten: de acansa en de doguenou, die van meel van Indisch korn gebakken worden, waar by in de laatstgemelde suiker-syrop gevoegd word. Zyn gewoone drank is schoon water, waar in nu en dan een weinig rhum gegoten wordt. Indien hy ziek of gewond wordt, geneest men hem voor niet; maar hy gebruikt zeldzaam den Heelmeester, vermits hy zelf de geneeskragtige kruiden tamelyk wel kent; bovendien verrigt hy het zetten van koppen, of het doen van doorsnydingen van het vleesch, hem voor aderlatingen dienende, aan zig zelf. Zyn hoofd houdt hy zindelyk, door zyne haren met vochtige kley te besmeeren; hy laat die daar op droogen, en wast dezelve 'er vervolgens met zeep sop weder af. Om zyne tanden zoo wit als yvoor te houden, neemt hy een stukjen hout van een orangerboom, waar van de vezelen aan $\emptyset\emptyset$ der einden van elkander zyn gescheiden, en tot een borsteltje dienen: men ziet geen Neger, het zy man of vrouw, zonder dit klein huisraad, het welk daar^onboven het vermogen heeft, om den stank van den adem te verbeteren.

Dit is het geen zyn lichaam betreft. Wat zynen geest belangt, dezelve wordt nooit ontrust door vreeze voor den dood, nog door knagingen van het geweten; want een Neger gelooft vastelyk het geen men hem geleerd heeft, en het welk eenvoudig en klaar is. Wanneer hy het leven heeft afgelegd, brengen zyne nabestaanden en vrienden hem in een boschjen van oranjeboomen, alwaar zy hem begraven, niet zonder onkosten, want doorgaans leggen zy hem in een kist, die van best hout fraay gewerkt is, en tevens doen de lykzangen, zuchtingen en geschreeuw, de lucht weergalmen. Het graf gevuld zynde, en met groene zoden bedekt, zet men twee groene calebassen op zyde, de $\emptyset\emptyset$ ne vol met water, de andere met verschillende soorten van gekookt vleesch en cassave, het geen men doet, niet zoo als zommige lieden meenen, in het denkbeeld, als of de doode dit zoude kunnen benoodigd hebben, maar als een blyk van hoogachting, die men voor zyne nagedachtenis heeft: zomtyds zelfs brengt men 'er het weinige huisraad, door hem nagelaten, en breekt het op zyn graf aan stukken. Na het afloopen deezer plechtigheden nemen alle de omstanders afscheid van hem; zy spreken tot hem, als of hy hun verstaan konde; zy verzekeren hem van het leed, het welk zy door hunne scheiding ondervinden; zy zeggen eindelyk, dat zy hem hopen weder te zien, niet in Guin \emptyset e, het geen men ongeschikt oordeelt, maar in dat gelukkig verblyf, alwaar hy thans het gezelschap zyner voorvaderen, zyner nabestaanden, zyner vrienden geniet. De plechtigheid deezer begraaffenis eindigt met jammerkreeten, en vervolgens keert men naar huis te rug. Des anderen

daags slacht men een vet varken, eendvogels, ander gevogelte, enz.; en de vrienden geven aan de andere Negers een feest, het welk eerst den volgenden dag eindigt. Tot een teeken van rouwe, scheeren mannen en vrouwen zig het hoofd, en omwinden het met een blaauwen doek, dien zy het geheele jaar dragen. Wanneer dit jaar verstreken is, gaan zy weder naar het graf; zy leggen aldaar de laatste offerhanden neder; zy zeggen den overledenen als nog vaar wel; vervolgens viëren zy een ander feest, en het zelve eindigt met een vrolyken dans, en lofzangen ter eere van den nabestaanden of vriend, die hen verlaten heeft.

'Er is geen volk, waar van de byzondere personen, die het zelve uitmaken, meerder achting en vriendschap jegens elkander gevoelen, dan de Neger-slaven. Zy schynen verrukt te zyn, wanneer zy zig by elkander bevinden, en zy zyn nimmer van vermaken uitgeput, om elkander het gezelschap te verāngenamen. Eene zekere vrolykheid, welke zy Soesa noemen, bestaat in het springen tegen over zynen dansser of dansseresse, de handen op de heupen slaande, om de maat te houden. Zy zyn op dit soort van oeffening zoo heet, dat dezelve dikwils met zeven of agt paaren danssers te gelyk plaats heeft, het geen, door het te groot geweld, den dood van verscheiden hunner meer dan eens verōorzaakte; waarom de Regeering van Paramaribo hetzelfde verboden heeft.

De Negers zyn vlug en sterk, maar hun grootste vermaak is het zwemmen; het geen zy twee of drie malen daags doen, onder malkander en by hoopen van jongens en meisjens, even als de Indianen; en de beide kunnen onderscheiden zig door hunnen moed, kragt en werkzaamheid. Ik heb eene jonge Negerin de Commewyne zien overzwemmen, een jong sterk manspersoon voorby zwemmende, en, toen zy aan de overzyde aankwam, door haar aan hem hooren voorstellen, om een weg van twee mylen af te leggen, en hem nog voor uit te blyven.--Ik moet thans spreken van het speeltuig der Negers, en de manier, op welke zy danssen. Men herinnert zig ongetwyffeld, het geen ik van die der Loango-stam ten deezen opzigte gezegd heb; het geen nu zal volgen, is aan alle de andere stammen gemeen.

Hun speeltuig, dat zeer vernuftig is, en door hen zelven gemaakt word, heb ik op eene afzonderlyke plaat afgebeeld.

N°. 1. De qua-qua; eene plank van een hard en geluidgevend hout, welke aan de eene zyde door een dwarshout in de hoogte wordt opgeligt, en waar op men met twee yzere staafjes, of twee beenderen, als op een trommel, slaat.

N°. 2. De Kiamba-toetoe; een hol riet, waar op de Negers met den neus blaazen, even als de bewooners van het Eiland Taïti. Deeze fluit heeft niet meer dan twee openingen, de eene om op te blazen, de andere om 'er de vingers op te houden.

N°. 3. De Ansokko-bania; een plank van hard hout, aan wederzyden als een voetbank verheven, en waar op kleine houtjes van verschillende gedaanten zyn vast gemaakt. Men slaat daar op met twee stokjes, als op een hakbord, het geen verschillende geluiden voortbrengt,

die niet onaangenaam zyn.

N°. 4. De groote Creoolsche trommel, gemaakt uit den stam van een hollen boom. Dezelve is aan de eene zyde open; aan de andere met een schapen-vel overdekt. Die deeze trommel slaat, zit 'er boven op, en slaat met de vlakke hand, het geen genoegzaam overenkooft met een basviool of qua-qua.

N°. 5. De groote Loango trommel, die aan beide zyden gesloten is, en dezelfde uitwerking doet, als de keteltrom.

N°. 6. De kleine trommel, genaamd papa drum, welke men op dezelfde wyze slaat als de andere.

N°. 7. De kleine Loango trommel, die te gelyker tyd met de groote geslagen wordt.

N°. 8. De kleine Creoolsche trommel, die mede tot het zelfde einde dient.

N°. 9. De Coeroema, een soort van beker, konstig gemaakt, insgelyks met een schapen-vel overdekt, waar op men met twee yzere staafjes, of twee stokjes slaat, even als op de qua-qua.

N°. 10. De Loango-bania. Dit is een zeer merkwaardig speeltuig. Het is gemaakt van een plank van zeer droog hout, waar op twee schuinsche klampen zyn vast gemaakt. Boven dezelve zyn eenvoudig kleine houtse stokjes van elastiek palmhout geplaatst, die van ongelyke lengte zynde, boven op een derde klamp schynen uit te maken.

N°. 11. Eene groote ledige Calebas, dienende tot opblaazing van het geluid van de Loango-bania, waar van de stokjes met de vingers worden opgeligt, ten naasten by als de klauwieren van een forte piano; en dit speeltuig is dan aangegeenaam en zacht.

N°. 12. De Saka-saka; zynde een calebas, met een stok uitgehold. Dezelve is met een mouw overtrokken, en vol met kleine nooten en erweten, ten naasten by als de toover-schelp der Indianen.

N°. 13. Een Zee-schelp, waar op de Negers blaazen, het zy uit vermaak, het zy om gerucht te maken, maar zynde by het danssen van geen gebruik.

N°. 14. De Benta; een tak als een boog gespannen, door middel van een koord van droog riet, of Warimbo, het welk men tusschen de tanden houdt, waar op men met een kort eind hout slaat, en het welk men links en rechts weet te bewegen. Het zelve geeft een geluid, byna naar dat van een jagthoorn gelykende.

N°. 15. De Creoolsche Bania; een speeltuig, het welk naar eene mandoline of gitaar gelykt. Het is gemaakt van een halve calebas, met een schapen-vel overdekt, en waar aan eene lange mouw is vast gemaakt. Dit speeltuig heeft vier koorden, waar van drie lang zyn, en het vierde kort en dik is, en tot een bas dient. Men speelt 'er

met de vingers op; het geeft een zeer aangenaam geluid, het welk nog aangenaamer wordt, wanneer het met gezang vergezeld gaat.

N°. 16. De oorlogs-trompet, om het laden of den aftocht te bevelen, enz. De Negers noemen dezelve tou-tou.

N°. 17. De Jagthoorn, geschikt om de plaats van deeze trompet te vervullen, of om de slaven der Plantagi^on tot den arbeid te roepen.

N°. 18. De Loango-tou-tou, een fluit, waar op de Negers even als de Europeanen spelen. Zy heeft alleenlyk vier gaten voor de vingers, en echter brengt zy eene groote verscheidenheid van geluiden voort.

Dusdanig is het speeltuig der Negers, op welks geluid zy met meer vermaak danssen, dan men in Europa op dat van het beste orkest doet.

By het geen ik gezegd heb, moest ik nog voegen, dat zy by hun zingen en danssen, het welk zeer veel gelykt naar het geluid van een bakker, die zyn brood uit den oven haalende, aanhoudend roept touchety-touk, touchety-touk, de maat slaan op ØØn, en op een halve maat, maar nooit op drie.

Alle Saturday avonden eindigen de slaven, die wel behandeld worden, de week met eene vrolykheid van dien aart; en doorgaans geeft men hun alle drie maanden eene groote dans-party, waar op hunne medgezellen uit de nabuurschap genoodigd worden. Dikwils ver^oert hun meester het feest met zyne tegenwoordigheid, of hy zendt ten minsten nieuwe rum aan de danssers.

De slaven zyn op deeze danspartyen zeer netjes uitgedoscht; de vrouwen verschynen aldaar met haare beste kleederen, van Indische stoffen gemaakt, en de mannen met lange broeken van het fynste Hollandsche linnen. Zy zyn zoo heet op het danssen, dat ik hun van zaterdag s' avonds ten zes uren tot maandag 's morgens met het opkomen van de zon, zonder ophouden den trommel heb hooren slaan; hebbende zy alzoo met danssen, zingen, schreeuwen en handgeklap, zes-en-dertig uren doorgebracht. De Negers danssen altyd paar aan paar; de mans maken de figuren en teekenen de passen af; de vrouwen draaijen, houdende haaren kleinen rok als een zonnescerm uitgespreid. Zy noemen deezen dans waey-cotto. De jonge lieden, die rusten, schenken den drank in; de meisjens moedigen de danssers aan, en droogen het zweet aan het voorhoofd van hunne onvermoeide musikanten af.

Het is verwonderlyk, om de orde en goede verstandhouding, die op deeze dans-partyen heerschen, te aanschouwen. Het vermaak in het danssen is het waare en eenige voorwerp; en de Negers, ik moet dit herhalen, zyn 'er zoo verhit op, dat ik 'er ØØn, die kortlings ingevoerd was, en geene dansseres had, twee uren lang heb zien staan kyken naar zyne schaduw, welke zig op den muur verতোonde.

Indien men by al het geen ik van het lot der Negers, die aan eenen goeden meester onderworpen zyn, gezegd heb, nog voegt, dat zy zig nooit van elkander afscheiden; dat de vaders hunne kinderen rondom hun zien,

zomtyds zelfs tot in het derde geslacht; dat zy voor 't overige zeker zyn, van in hun geheele leven geen gebrek te lyden; en indien men eindelyk het lot van deeze menschen vergelykt by dat der bedelaars, die in grooten getaale de straten der steden in Europa vervullen, kan men hen zekerlyk niet ongelukkig noemen.

Thans, om in weinige woorden alles zamen te trekken, en om geene tegenstrydigheid met my zelve te doen voorkomen, na zoo dikwerf de trekken van onmenschelyke wreedheden van verscheiden meesters verhaald, en niet dan by toeval van de menschlievenheid van zommige anderen gesproken te hebben, zy het my geoorloofd, om met een woord over het ontwerp eener algemeene afschaffing der slaverny te spreken.--Indien wy onze nabuuren konden overreden, om van gelyken te doen, zoude het een ander geval zyn; maar dewyl men aan de eigenaars op de Engelsche Eilanden de wreedheden niet kan te last leggen, welken ik zoo dikwerf in Surinamen heb zien plegen, waarom zouden wy ons gedragen, als of die aldaar plaats hadden? waarom zouden wy onze Planters verjagen, en hen naar eenen grond verzenden, die veel ryker, en van natuure veel vruchtbaarer is, als mede onder een bestuur, het welk den vryen invoer der Negers toestaat, terwyl ons oogmerk alleenlyk is de willekeurige kastydingen te beletten, die deeze zelfde Planters vastgesteld hebben. [34]

Verscheiden Colonisten stellen zulk een vertrouwen in hunne slaven, dat zy dikwils hunne kinderen liever aan eene Negerin geven om te zogen, dan aan eene Europeesche vrouw; en zommige slaven zyn zoodanig aan hunnen meester verkleefd, dat ik 'er gekend heb, die hunne vrylating geweigerd hebben, en anderen, die hunne vryheid reeds genietende, vrywillig in eenen staat van afhankelijkheid zyn te rug gekeerd. Niemand is volmaakt vry in deeze weereld, en wy moeten allen de ØØn van den ander afhangen.--Ik zal derhalven dit uitgebreid hoofdstuk besluiten met deeze algemeene aanmerking, dat alle geluk op aarde enkel in verbeelding bestaat, en dat men die altyd verkrygen kan, wanneer de gezondheid des lichaams, en de vrede der ziele door eenen onderdrukkenden geweldenaar niet ontrust worden.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De muitelingen voeren verscheiden Negerinnen weg.--Aanstootelyke wyzen van strafaffening.--Onverschrokkenheid der Negers.--Verschillende soorten van Gier-vogels.--Gekuijde Arenden.--Beschryving van eene Indigo-Plantagie.--Kaneel-Appel.

In weØerwil van de herhaalde nederlagen der muitelingen, vernam men den 15den Augustus, op Paramaribo, dat zy eenen aanval gedaan hadden op de Plantagie Berg-en-Daal, of den blaauwen Berg, anders ook genoemd Parnassus-Berg, gelegen aan het bovenste gedeelte van de Rivier Surinamen; en dat zy, zonder eenige daad van wreedheid te plegen, het geen maar al te veel hunne gewoonte was, alle de Negerinnen van daar hadden weggevoerd, schoon op eenen korten afstand een wachtpost geplaatst was. Op deeze tyding zond men een hoop jagers af, om hen

te agtervolgen; en byna ter zelfder tyd deed men door zeven honderd Negers het beruchte cordon, of den verschansten weg, maken, welke reeds zedert lang ontworpen was. Deeze weg moest verdedigd worden door leger wachten, wier post was de Plantagi^on voor nieuwe overrompelingen te beveiligen, en het wegloopen der slaven te beletten.

De Plantagie Parnassus-Berg is gelegen aan de westzyde der Rivier Surinamen, die door de kronkelingen, welken zy vervolgens maakt, op deezen afstand honderd mylen van Paramaribo af ligt. Dewyl het gezicht van deeze Plantagie aller aangenaamst is, biede ik 'er den Lezer eene afteekening van aan, als mede van de Savane der Joden, een dorp of gehucht, in eene rechte lyn meer dan veertig mylen van deeze hoofdstad der Volkplanting, en meer dan zestig mylen te water af gelegen. De Joden bezitten aldaar eene zeer fraaije Synagoge, in welke zy hunne Godsdienst-plechtigheden verrigten. Zy hebben 'er ook scholen en huizen van opvoeding, want deeze plaats wordt door verscheiden aanzienlyke huisgezinnen van hunne natie bewoond. Deeze zelfde lieden genieten in Surinamen byzondere rechten en voorrechten, die hun door KAREL II. vergund wierden, toen deeze Volkplanting aan de Engelschen toebehoorde; en deeze voorrechten zyn zoo groot, als zy die ergens bezitten.

De Rivier Surinamen is, van de stad Paramaribo, of liever van het Fort Amsterdam af, even als de Cottica en Commewyne, door fraaije Suiker- en Koffy-Plantagi^on omzoomd; en 'er ontspringen uit dezelve verscheide kreeken of kleine Rivieren, als de Paulus, de Para, de Cropina, en de Pararaca; maar hooger dan Parnassus-Berg, vindt men niets, het welk eene Plantagie genoemd mag worden. De Rivier is ook op deezen afstand niet meer bevaarbaar, zelfs niet voor kleine vaartuigen, uit hoofde van de vervaarlyke rotsen en watervallen, die haar verstoppem, naar maate zy tusschen zeer hooge bergen, en ondoordingbaare bosschen doorloopt. Deeze natuurlyke bolwerken, schoon zy de liggingen verrukkelyk maken, beletten echter de bezitters der Volkplanting, om ontdekkingen te doen, die hun misschien hunnen arbeid door onmeetlyke schatten vergoeden zouden,

Zoo al de muitelingen zoo veele wreedheden op de Plantagi^on niet meer pleegden, zy waren in de hoofdstad tot eene aanstootelyke hoogte gestegen. Ik hoorde aldaar onophoudelyk het geklater der zweepslagen, en het gekerm der Negers. Onder de eigenaars, die op het vervolgen hunner slaven byzonder vuurig waren, bevond zig zekere Mevrouw SP--N, wier Plantagie in de nabuurschap van die van den heer DE GRAAF gelegen was, en welke ik op zekeren tyd met schrik uit haar raam het onmenschelyk bevel hoorde geven, om eene jonge Negerin voornamelyk op den boezem te geesselen, een schouwspel, waar in zy een byzonder genoegene schein te scheppen. Den indruk, die deeze vertooning op mynen geest gemaakt had, willende verzetten, ging ik tot vermaak een eind weegs om ryden; en het eerste voorwerp, het welk zig aan myn oog vertoonde, was eene andere Negerin, ook jong zynde, die byna naakt boven van een zolder, op een hoop gebroken flessen neder viel: 't is waar, dit was een ongeluk, maar dit ellendig schepzel had zig zoo schroomelyk bezeerd, dat zy zig in eenen even deerniswaardigen staat bevond, als de eerstgemelde.--Myn lot verwenschende, keerde ik

aan de haven-kant myn rydtuig om, alwaar ik het verdriet had, om twee Engelsch-Americaansche matroosen, die op de voorplecht van hun schip met elkander vochten, in het water te zien vallen en verdrinken. Op een ander Americaansch schip ontdekte ik eenen kleinen scheepsjongen, die, met een byl gewapend zynde, zig boven uit de mast tegen een Sergeant en vier soldaten zeer lang verdedigde; deeze waren genoodzaakt hem te dreigen van op hem te zullen schieten, zoo hy zig niet overgaf, het geen hy eindelyk deed. Men bragt hem dus aan wal, door twee zyner medgezellen vergezeld, en met een wacht van twee gelederen soldaten; men geleide hen alle drie naar het Fort Zelandia, alwaar zy, volgens des Capitains eisch, en om dat zy zig geduurende hunnen dienst hadden dronken gedronken, elk de fire cant ontvingen; daar in bestaande, dat zy met twee bambous-rieten op de schouders werden afgerost, tot dat dezelve opgezwollen en geheel zwart waren. De Capitain trachte echter dit soort van willekeurige strafaffening te wettigen, uit hoofde der noodzakelykheid, en om dat de Americaansche matroosen en scheepsjongens de onstuimigste menschen zyn, wanneer zy dronken zyn, schoon 'er geene de minste reden tot twist aanwezig is: men kan hen onder de beste zeelieden der weereld rekenen.

Des anderen daags morgens, my bezig houdende met de gevaaren en kastydingen, waar aan het volk van lageren rang is bloot gesteld, te overwegen, hoorde ik eene groote meenigte voor by myne wooning loopen. De nieuwsgierigheid deed my opstaan, en my in aller yl aankleeden, om te verneemen, wat 'er gaande was. Ik vernam toen drie Negers, geketend en door eene talryke wacht omringd, welke in de Savane hunne straf gingen ontvangen. Hun stout en onbeschaamd voorkomen trok myne aandacht zoodanig derwaarts, dat ik, in weEerwil van myne afkeerigheid voor dergelyke vertooningen, besloot te gaan zien, wat het gevolg van dit alles wezen mogt.--Men las het vonnis, in plat Hollandsch opgesteld, het welk deeze ongelukkigen niet verstonden. De eerste wierd veröordeeld, om met een byl het hoofd te worden afgehouden, vermits hy een slaaf gedood had, die op de Plantagie van zyne meesteresse bananen was komen steelen. De waarheid der zaak was, dat hy dien moord op uitdrukkelyken last van deeze vrouw gepleegd had; maar toen de misdad ontdekt was, liet zy 'er haaren slaaf voor opdraaijen, om haaren goeden naam te behouden, en de kosten van boete en schadeloos-stelling uit te winnen. De arme keereel leide zyn hoofd met onverschilligheid op het blok neder, en ontving den dood in ØØnen slag. De tweede, die zyn medepligtige was, wierd onder de galg gegeesseld. De derde, wiens naam NEPTUNUS was, was een vry persoon, en een timmerman van zyn ambacht; maar, ter gelegenheid van zekeren twist, den Opzigter der Plantagie Altona, aan de Para Kreek, gedood hebbende, wierd hy rechtvaardig veröordeeld om het leven te verliezen. De byzonderheden van zyne misdad en straf zyn merkwaardig. Deeze Neger, die jong en wel gemaakt was, een schaap gestolen hebbende, om 'er eene vrouw op te onthaalen, door welke hy bemind wierd, besloot de Opzigter, die van jaloersheid brandde, hem te laten ophangen. NEPTUNUS, om dit voor te komen, schoot in een veld van suiker-riet een snaphaan op hem af, zoo dat hy dood ter aarde viel. Tot straf van deeze misdad wierd hy verwezen, om levendig gerabraakt te worden, zonder den genade-slag te ontvangen. Van den inhoud van dit verschrikkelyk vonnis onderrigt zynde, plaatste hy

zig zonder tegenkanting op een sterk kruis, vervolgens strekte hy de armen en beenen uit, welken men met touwen vast bond. De scherprechter (zynde altyd een Neger,) nam de byl, en hieuw hem de linke hand af, waar na hy, een yzeren koevoet in de vuist nemende, hem met verdubbelde slagen de beenderen aan stukken sloeg. De touwen wierden vervolgens los gemaakt, en meenende dat hy dood was, gevoelde ik my zelf als getroost; maar toen de rechters op het punt waren om heen te gaan, wierp de misdadiger zig zelf van boven neder van het kruis, en viel in het gras, vervloekende zyne rechters als een hoop van gruwelyke schelmen. Vervolgens met zyn hoofd tegen het kruis aanleunende, verzogt hy aan de omstanders een pyp tabak, die onmeedoogend genoeg waren, om hem zulks te weigeren, hem met den voet stootende, en op hem spuwende, het geen echter eenige Americaansche matroosen vervolgens beletteden. Hy smeekte toen, maar vrugteloos, dat men hem het hoofd wilde afhouden. Eindelyk, geen einde aan zyn lyden ziende, verklaarde hy:--"Dat hy den dood verdiend had, maar niet verwagtte, dat men hem zoo veele maalen zoude doen sterven. Met dit al, vervolgde hy, gy bereikt uw oogmerk niet; ik lach in alle uwe folteringen, al moest ik hier nog een maand zoo blyven liggen."

Dit gezegd hebbende, zong hy agter malkander, en met eene heldere stem, twee liederen, by het ØØne van welke hy aan zyne naastbestaanden en vrienden vaar wel zeide, en by het andere aan zyne overledene vrienden berigtte, dat hy spoedig in het gelukkig verblyf, door hen bewoond, hun gezelschap zoude genieten. Toen hy ge^oindigd had, verhaalde hy bedaard zyn rechtsgeding, met alle deszelfs byzonderheden.--"Maar, zeide hy eensklaps tot de geenen, die hem omringden, ik zie aan de hoogte van de zon, dat het byna agt uren is, en het zoude my leed doen, dat gy, door myn langer spreken, uw ontbyt zoudt verliezen." De oogen toen naar eenen Jood, DE VRIES genaamd, gewend hebbende, zeide hy hem. "Ei lieve, myn heer, wilt gy my betaalen de vyf guldens, welken gy my schuldig zyt?--Om wat te doen, antwoordde de Jood?--Om eeten en drinken te koopen; ziet gy niet, dat men my laat leven?" De Jood op deeze woorden agter uit deinzende, lachte de ongelukkige misdadiger hem opentlyk en van goeder harten in het aangezicht uit. Vervolgens den soldaat aankykende, die by hem de wacht hield, en van tyd tot tyd in een stuk droog brood beet, vroeg hy hem:--"Waar het by toe kwam, dat een blanke geen ander ontbyt had?"--"Om dat ik niet ryk ben, antwoordde de soldaat."--"Wel nu, ik wil u een geschenk doen, hernam de Neger: neemt de hand, die men my heeft afgekapt; eet die tot op het been toe af; verslind vervolgens myn lichaam, tot dat gy verzadigd zyt; gy zult dan een ontbyt gedaan hebben, het welk u voegt." Hy deed deeze schimprede met een schaterenden lach gepaard gaan; en ging op die wyze voort, gedurende de drie uren, dat ik aldaar verbleef. [35]

Het is verbazend, dat iemand de kracht heeft, om dergelyke folteringen door te staan; voorzeker kan hy dit niet doen, dan door eene vermenging van woede, hoogmoed, verachting, en de zekerheid, dat hy zyne vervolgers en beulen spoedig ontkomen zal.

Ik heb de byzondere omstandigheden van zulk eene straf^oeffening, die geen daad van wreedheid van eenig byzonder persoon was, breedvoeriger verhaald, om een voorbeeld te geven van de ongemeene gestrengheid

der Surinaamsche wetten.

Verder moet ik alhier een toeval verhalen, het welk slechts een oogenblik op myne verbeelding werkte, maar van een langduriger uitwerking had kunnen zyn by iemand, die 'er de oorzaak niet van wist, welke ik echter zeer gemakkelyk ontdekte. Des namiddags omtrent drie uren, myn geest nog vervuld zynde met het aandoenlyk toneel van des morgens, ging ik naar de strafplaats toe, alwaar myn oog het eerst viel op het hoofd van den gestraften Neger, het welk boven op een paal gestoken was, en heen en weder waggelde, als of hy nog geleefd had, en my eenig teeken wilde geven. Ik bleef oogenblikkelyk staan, en niemand in de Savane ziende, alwaar zelfs geen wind genoeg was, om een blad te doen ritselen, erken ik, dat ik my gevoelde, als aan den grond vast gehecht, en een tyd lang geen moed had om voorwaarts te gaan. My vervolgens myne zwakheid verwyttende, van naar iets van dien aart niet te durven naderen, en te onderzoeken, welke de reden van een dergelyk verschynsel wezen mogt, bespeurde ik zulks zeer schielyk door het vliegen van een Giervogel, die zig op dit hoofd kwam nederzetten, als wilde hy my een dergelyken buit betwisten. Hy had hem reeds ØØn zyner oogen uitgekikt, toen hy op myne eerste aannadering wegvloog; en by dit wegvliegen met de pooten tegen dit hoofd stootende, veroorzaakte hy deeze schielyke beweging. Ik moet by dit alles voegen, dat de ongelukkige NEPTUNUS, nog by de zes uren na het ondergaan van zyne straf geleefd hebbende, uit mededogen van den soldaat, die de wacht hield, een slag met de kolf van den snaphaan kreeg, waar van ik de teekens nog zag.

Zommige Schryvers vergelyken den Giervogel by den Arend; maar die van Surinamen heeft dezelfde hoedanigheden niet: hy is in de daad een roofvogel, maar in plaats van zig te voeden met de dieren, welken hy doodt, leeft hy niet, dan van krengen. Dienvolgende verschynt hy veel op de kerkhoven, en de plaatsen, waar men doodstraffen uitoeffent; het geen zyne reuk zoo klaar aanduidt, dat de Negers hem tingy fowlo, den stinkenden vogel, noemen. De Giervogel in Guiana heeft de grootte van eene gewoone kalkoen. Zyne vederen hebben eene donker gryze kleur, uitgenomen de vlerken, die zwart zyn. Hy heeft een vooruitstekende, sterke en kromme bek, een gespleten tong, een langen hals, en zeer korte pooten. Behalven het straks gemelde voedsel, eet hy dikwils slangen, en zelfs alles wat hy vindt, in zulk eene meenigte, dat hy somtyds moeite heeft om te vliegen.

De vogel, genaamd de Koning der Roofvogelen, is in Surinamen niet zeer gemeen, schoon de Indianen 'er somtyds ØØn of twee te Paramaribo brengen, uit hoofde van deszelfs ongemeene fraaiheid. Hy is grooter, dan eenig soort van kalkoenen. De huid van zyn kop en hals, die geene vederen hebben, is gemengd van eene scharlaken, violet en bruine kleur. Hy draagt een halsband van lange en dik op elkander zittende vederen, waar in hy zoodanig kan ingedoken zyn, dat men naauwlyks zyn kop ontdekt. Deeze vogel leeft insgelyks van bedorven vleesch, slangen, rotten, padden, en zelfs van drek.

Onder de roofvogelen in de Surinaamsche bosschen telt men den gekuifden Arend, een zeer wild en sterk dier. Zyne vederen zyn zwart op den rug,

maar geelachtig naar de stuit; zyn borst, buik, dyⁿ, en zelfs zyne pooten, zyn wit met zwarte vlakken; het overige van zyn lichaam is geheel bruin, en de klauwen volmaakt geel. Deeze vogel heeft eene platte kop, verciert met een kuif van vier vederen, twee lange en twee korte, die hy naar willekeur verheft of laat vallen.

Den 24sten, zynde den geboortedag van den Prins van Orange, gaf de Colonel FOURGEOUD aan de gezamentlyke Officiers een middagmaal van gezouten ossen en varkens-vleesch, van puddings van garste meel, en gedroogde visch. Dewyl JOANNA steeds by haar besluit bleef volharden, nam ik op dien zelfden dag, in tegenwoordigheid van haare moeder en andere nabestaanden, de verbintenis aan van de goede Mevrouw GODEFROY;--"van haar aan niemand dan aan my te verkoopen. Deeze Mevrouw schonk, by haaren dood, niet alleen aan haar haare vryheid, maar ook een stuk land om te bebouwen, waar op men voor haar eene gemakelyke wooning zoude stichten, waar over zy de vrye beschikking hebben zoude." Mevrouw GODEFROY gaf my vervolgens myn briefje van negen honderd guldens te rug, en deed aan JOANNA een geschenk van eene beurs van twintig goude ducaten, en twee fraaije stukken Indisch linnen. Zy raade my tevens, om aan den Raad een verzoekschrift in te leveren, tot dadelyke vrymaking van myne JOHNNY.--"Eene noodzakelyke plechtigheid, zeide zy my, het zy ik een borg vond, het zy niet, en zonder welke zelfs in het eerstgemelde geval niets verrigt zoude zyn."

Beiden betuigden wy onze oprechte dank-erkentenis aan deeze uitmuntende vrouw, en door vreugde zynde opgenomen, ging ik by den Gouverneur des avonds ter maalyd, en bood hem myn verzoekschrift aan, het welk in goede orde was opgesteld. Zyne Excellentie nam het aan, met het hoofd schuddende, en my de hand drukkende; maar hy erkende my rond uit:--"Dat hy volkomen overtuigd was, dat myn zoon slaaf zou sterven, ten waare ik de borgtocht, die de wet vorderde, vinden konde, 't geen niet gemakelyk was." Na derhalven veel moeite en tyd verloren te hebben, na meer dan vyf honderd guinies betaald te hebben, had ik nog de onuitspreekelyke smarte, om hem, van wien ik vader en eigenaar tevens was, misschien aan eene eeuwige slavernye te zien bloot gesteld. JOANNA zelve had toen niets meer te vreezen, het geen my een groot genoegen deed.

Te midden echter van eene zoo billyke ne^{er}slagtigheid, deed zich eene gelukkige hoop juist ter snede op. De beruchte Neger GRAMAN QUACY, van wien ik reeds gesproken heb, kwam uit Holland aan, en had de tyding verspreid, dat men, door zyne tusschenkomst, eene wet gemaakt had, volgens welke alle slaven, zes maanden na hunne ontschepping in Texel, vry zouden zyn. De eigenaar konde nochtans dien tyd voor zes andere maanden verlengd krygen, na verloop van welken geen uitstel meer, zelfs voor geen enkelen dag, zoude worden toegestaan.--In myne ziel nu overtuigd zynde, dat ik vroeg of laat, en zoon, en moeder, in Europa brengen zoude, was myn hart uitermaten getroost.

Alvoorens het verhaal van myne reize te eindigen, zal ik omtrent deezen GRAMAN QUACY eenige byzonderheden opgeven. Het zal genoeg zyn voor het tegenwoordige te zeggen, dat de Prins van Orange, niet genegen zynde hem de kosten uit zyn beurs te betalen, en hem veele

geschenken te doen, hem te rug zond, gekleed in een scharlaken en blaauwen rok, om welken een breed goud boordzel gelegd was; hy had een witten veder op zyn hoed; en hy geleek dus naar een Hollandsch Generaal. Die goedheid van den Prins maakte deezen Koning der Negers zeer hoogmoedig, en nu en dan zelfs zeer onbeschaamd.

De Gouverneur der Volkplanting gaf den 27sten, een zeer kostbaar festyn aan zyne vrienden, op zyne Indigo-Plantagie, eenige mylen agter zyn paleis gelegen. Hy deed my de eer aan, om my daar by te verzoeken, en ik had het genoeg, om het maken van Indigo te zien, waar van ik de behandeling thans zal opgeven.

De Indigo-plant is een knobbelig heester-gewas, dat van zaad voortkoomt, by de twee voeten hoog groeit, en in den tyd van twee maanden zyn volkomer wasdom verkrygt. Deeze plant vordert een vrugtbaren grond, en men moet het onkruid zorgvuldig uitwieden. Men ziet dezelve doorgaans, vier of vyf dagen, na dat het zaad in den grond geworpen is, uitkomen. Het zyn in het begin knobbelige stronkjes, voorzien van kleine takjes, die verscheiden paaren van bladeren dragen, en altoos met een ongelyk blad eindigen. Deeze bladen zyn eirond, glad, zagt in 't aanraken, aan de boven-zyde van eene donker groene kleur, aan de beneden-zyde bleek groen, ongetand, en aan eene byna onzichtbaare steel vast gehecht. De bloem behoort onder het soort van die geenen, die tot een peul of schil groeijen, en hangt aan eene zeer korte steel. Wanneer de bladen van de bloem zyn afgevallen, groeit der zelve hart in de lengte, en wordt een peul, die langwerpig, krom gebogen, glad, helderschynend, puntig uitlopende, bruin van buiten, en wit van binnen is, en zeven of acht pitten bevat, die door een klokhuis van elkander zyn afgescheiden. Elke pit verthoont een kleine rol, grys of olyfächtig van kleur, en een lyn lang.

Zie hier de manier, op welke deeze plant tot Indigo bereid wordt. Wanneer men alle de takken heeft afgesneden, bindt men dezelve tot schoven of bossen, legt die in een groote kuip vol water, en bedekt dezelve met zwaare stukken hout, die tot persen dienen. Alles op die manier zynde gereed gemaakt, begint de gisting zeer spoedig; in minder dan agtien uren schynt het water te koken, en de verwstof der plant naar zig trekkende, verkrygt het zelve eene blaauwe violet kleur. Tot dien staat van gisting gekomen zynde, laat men het water in een tweede kuip overloopen, die zomtyds minder groot is; en dan zuivert men het zorgvuldig van alle stukjes hout, welken men weg werpt. De stank, die dit water opgeeft, maakt deeze bewerking zeer ongezond. Dit water, in de tweede kuip overgegoten zynde, wordt met houten spadels omgeroerd, tot dat het kleurend gedeelte zig afscheidt, en tot kleine bolletjes zamenloopt, die naar den bodem zinken. Het water herneemt dan op deszelfs oppervlakte zyne natuurlyke doorschynendheid; en men giet het nog eens, tot aan dat gekleurd zinkzel, in een derde kuip, ten einde de stukjens Indigo, die 'er nog in vervat zouden mogen zyn, mede naar den grond zinken; waar na men dit water weg giet, en het zinkzel of de Indigo wordt gelegd in vaten, die geschikt zyn, om 'er in te droogen. Het raakt alzoo alle verdere vochtigheid, die 'er nog in mogt zyn, kwyt; het krygt aldaar de gedaante van kleine vierkante langwerpige brooden, van eene fraaije lichtblaauwe kleur, en is dan

tot de vervoering geschikt. [36] Men kweekt de Indigo-Fabrieken in deze Volkplanting weinig aan. Ik weet 'er de reden niet van, want de koek, welke zy voortbrengt, wordt verkogt voor vier guldens het pond; beste Indigo moet ligt, hard, en brandbaar zyn.

De aankweeking van deze plant is in Surinamen begonnen door zekeren DESTRADES, die zig een Fransch Officier noemde, en het zaad daar toe uit St. Domingo medebragt. Dit had eerst in later tyd plaats, dewyl ik zelf deezzen armen keurel nog gekend heb, die zig op Demerary met een pistool-schoot het leven benam.--Dewyl de omstandigheden van zynen dood vry merkwaardig zyn, kan ik myne geneigdheid, om dezelve kortelyk te verhaalen, niet wederstaan. Deze man, zig in schulden gestoken hebbende, maakte het overschot van zyne bezittingen tot geld, en vluchte uit de Volkplanting van Surinamen weg. Zig in de Spaansche bezittingen met verboden handel hebbende opgehouden, wierd al het geen hy bezat vervolgens in beslag genomen. Geen uitkomst meer hebbende, vervoegde hy zig by ØØn zyner vrienden op Demerary, die de menschlievenheid had om aan hem eene vryplaats te verleenen. Hy had daar van slechts eenigen tyd gebruik gemaakt, toen eene verzwearing aan zynen schouder doorbrak; maar hy weigerde bestendig alle hulp, en om zich te laten bezichtigen. Het ongemak wierd met dit al erger, en zelfs gevaarlyk; maar DESTRADES bleef 'er altyd by met het bedekt te houden. Eindelyk geraakte op zekeren dag het geheele huis in ontsteltenis, toen men hoorde, dat 'er een schietgeweer in zyne kamer afgang. Men trad binnen, en vond hem, met zyn besten rok aangekleed, maar zwemmende in zyn bloed, met een pistool, het welk by hem op den grond was gevallen. Toen ontkleedde men hem, en tot groote verbaazing der tegenwoordig zynde lieden, ontdekte men de letter V (voleur: dief:) op dien zelfden schouder, welken hy niet had willen vertoonen.--Dus eindigde het leven van eenen man, die eenige jaaren lang te Paramaribo met roem geleefd had, en aldaar over het algemeen geacht was.

Na het eeten verliet ik de Plantagie van den Gouverneur, en begaf my, in het rydtuig van zyne Excellentie, tot aan den oever der Rivier, alwaar ik een overdekt vaartuig met agt riemen vond, om my naar de Plantagie Catwyk aan de Commewyne te brengen. De heer GOETZÉ, een Hollandsch Zee-Officier, die eigenaar van deze fraaije Plantagie was, had my op dezelve genoodigd. 'Er ontbrak geen vermaak, van welk soort ook, in dit aangenaam verblyf. Men hield aldaar paarden, rydtuigen, vaartuigen, die altyd gereed lagen; maar het geen alle vermaak bedorf, was de onmenschelykheid van Mevrouw GOETZÉ, die, om de geringste misslag, haare slaven deed zweepen: by voorbeeld, een jonge Neger, JACKY genaamd, wierd, om dat hy de glazen niet naar haaren zin gespoeld had, door haar verórdeeld, om des anderen daags een zeker getal zweepslagen te ontfangen; maar de arme keurel vond middel om zig aan haaren wrevel te onttrekken. Dien zelfden avond nam hy afscheid van alle de Negers op de Plantagie; vervolgens ging hy in het bed van zynen meester leggen, nam de tromp van een jachtgeweer in zynen mond, en den trekker met ØØn der toonen van zynen voet overhaalende, maakte hy op die manier een einde van zyn leven. Dit schot alles in rep en roer gemaakt hebbende, werden twee groote Negers gezonden, om te vernemen wat 'er gaande was, en zy vonden den jongeling dood en mismaakt liggen op het bed, het welk geheel bebloed was. De beide

slaven gaven bericht van dit voorval, en kregen last om het lyk uit het vengster te gooijen; maar noch de eigenaar, noch de eigenaresse, en zelfs geen ander mensch, wilde, eer dat ik kwam, in de kamer gaan, schoon dezelve anderzints aangenaam en gemakkelyk was. Het geen de meesters van den huize in deeze omstandigheid het meest verschrikte, bestond daar in, dat hun geliefd kind in dezelfde kamer sliep, waar dit voorval gebeurde, maar zy stelden zig spoedig gerust, toen zy vernamen, dat aan het zelve niets was wedervaren.

Ik had nog geen veertien dagen op deeze Plantagie doorgebracht, toen eene slavin, YETTEE genaamd, naakt wierd uitgekleet, en door twee sterke Negers op eene verschrikkelyke wyze gegeesseld. De uitvoering der straf geschiedde voor de deur van 't huis, en de ongelukkige had de huid byna geheel ontveld. Haare misdaad bestond in gezegd te hebben: "dat haare meesteres eenige schulden had, zoo wel als zy". Vyf dagen daar na verwierf ik echter, dat de ketenen, die men haar aan de voeten, en boven de lendenen had vast gemaakt, wierden weggenomen: maar zekere Mevrouw VAN EYS, voorgewend hebbende, dat deeze slavin haar onbeschoft had aangekeken, was oorzaak, dat Mevrouw GOETZEE, in die zelfde week, de kastyding liet herhaalen, en wel op zulk eene manier, dat ik niet geloove, dat het arme schepzel 'er van heeft kunnen opkomen.

In zoo veele onmenschelyke wreedheden een weerzin hebbende, verliet ik Catwyk, in het vast voornemen, om het zelve nooit wederom te zien. Niettemin was ik in gezelschap van den heer GOETZEE, op verscheide andere Plantagi^{en}, aan de Rivieren Cottica en Per^oca. Op de Plantagie Alia, onder dit getal behoorende, haalde men my op eene beleefde wyze over, om aan een meisjen, het welk geboren wierd, een naam te geven, en ik noemde haar Charlotta; des anderen daags morgens, onder het ontbyt, wierden alhier zeven Negers strengelyk gegeesseld.--Ik begaf my vervolgens naar de Plantagie 's Gravenhage, alwaar ik eenen jongen mulat, DOUGLAS genaamd, ontmoette, die geboeid was, en ik herinnerde my met aandoening, dat zyn ongelukkige vader voor deszelfs dood hem van de slavernye niet hadde kunnen bevryden. Door zulk eene reize vermoeid zynde, kwam ik spoedig te Paramaribo te rug, alwaar ik by myne aankomst vernam, dat LAURENS, de kamerdienaar van den Colonel FOURGEOUD, overleden was, en dat men hem begraven had, eer hy nog volkomen dood was.--Geduurende myne afwezigheid hadden dertien van onze soldaten, om dat zy in een herberg beschonken waren geraakt, door de spitsroeden geloopen, en stokslagen ontvangen. Zy waren zoo afgerost, dat weinigen van hun in Europa te rug kwamen.--Men had een Hollandsch matroos, en een jong meisjen van het geslacht der Quateron-Negers, aan den oever der Rivier vermoord gevonden.--By myne te rug komst, op het plein zynde gaan wandelen, wierd ik geroepen door den ST--K--R, die my op de derde verdieping gebragt hebbende, tot my zeide:--"zoudt gy wel gelooven, dat ØØn van myne Negers laatst van deeze hoogte afsprong, om eene geringe kastyding te ontgaan; maar dewyl hy door zynen val slechts eene ligte bedwelming bekwam, wreef men hem sterk aan de slapen van het hoofd, en hy kwam weder spoedig by: toen, om hem te straffen, dat hy zyn persoon, die de eigendom van zynen meester was, in zulk een gevaar gebragt had, en myne vrouw had doen verschrikken, zond zy hem naar 't Fort Zelandia om aldaar door een frisschen Spanso-bocko zyne misdaad te boeten".

De kastyding, die deezen naam draagt, is ØØn der verschrikkelykste; zy wordt op de volgende wyze uitgevoerd.--Men bindt den veroordeelden de handen, en laat hem de kni^on tusschen de armen doorgaan; men legt hem vervolgens op de ØØne zyde, en houdt hem zoo als een hoen in malkander gewonden, door middel van een paal, waar aan men hem vast maakt, en die men in den grond steekt. In die gesteldheid kan hy zig even min bewegen, als of hy dood was: dan slaat hem een Neger, met een bos knobbelige tamarinde-takken gewapend, tot hy hem de geheele huid heeft van ØØn gereten; hy keert hem vervolgens naar de andere zyde om, slaat hem op gelyke wyze, en de grond is op de straf-plaats van het bloed doorweekt. Wanneer dit is afgeloopen, wascht men den armen keerel, om de versterking van het vleesch voor te komen, met citroen-sap, waar in buskruid ontbonden is. Na dit alles zendt men hem naar zyn hok te rug, alwaar hy mag zien, hoe hy genezen wordt.

Is het nu wel te verwonderen, ik moet het herhalen, dat de slaven opstaan tegen meesters, die hen zoo wreed behandelen!

De manier nog niet beschreven hebbende, op welke de muitende Neger-slaven de Plantagi^on aantasten, meene ik geene betere gelegenheid, dan de tegenwoordige, daar toe te kunnen vinden.

Na zig den geheelen nacht in de naby gelegene struiken verborgen te hebben gehouden, komen zy, by het aanbreken van den dageraad daar uit te voorschyn, vallen de Europeanen onverhoeds aan, en vermoorden ze allen. Zy plonderen en verbranden vervolgens het huis van den eigenaar. By het heengaan nemen zy alle de Negerinnen mede; zy beladen dezelve met hunnen buit, en behandelen haar met de grootste onbeschoftheid, indien zy den minsten tegenstand durven bieden.

Ik zal de aandoenlykheid van den lezer door deeze treurige verhalen niet meer afmatten, hebbende ik hem 'er reeds te lang mede bezig gehouden. Ik hoopte daar door de wreedäarts te doen bloosen, en de zaak der menschelykheid te bevorderen.

Ik heb reeds gezegd, dat ik, den 24sten Augustus, een verzoekschrift aan den Gouverneur had ingeleverd, om mynen zoon vry te maken. Mitsdien zag ik, den 8sten October, met zoo veel vreugde, als verwondering, het volgende aangeplakt. "Indien iemand gerechtigd is, om zig te verzetten tegen zeker gedaan verzoek, om de vryheid te bekomen voor een kind, behoorende tot het geslacht der Quarterons, genaamd JOHN STEDMAN, zoon van den Capitain STEDMAN, kan dezelve zig aanmelden tot den 1sten January 1777.". Zoo dra ik dit bericht gelezen had, liep ik naar den heer PALMER, om hem dit nieuws mede te deelen. Hy verzekerde my, "dat dit eene enkele plechtigheid was, gegrond op de veronderstelling, dat ik de noodige borgtocht bezorgen zoude, waar op men ongetwyffeld staat maakte, overeenkomstig de vrypostigheid, waar mede ik myn verzoekschrift aan den Gouverneur der Volkplanting had ingeleverd". Niet in staat zynde een enkel woord uit te brengen, ging ik naar JOANNA toe, die my al glimlachende antwoorde, dat ik aan de vryheid van onzen zoon niet moest wanhoopen. In deeze oogenblikken van neerslagtigheid verliet ik deeze beminne swaardige vrouw nooit,

zonder dat zy my eenigen troost gegeven had.

Byna op deezen zelfden tyd vernamen wy, dat in de Utrechtsche nieuwspapieren een zeer scherp geschrift stond tegen den Colonel FOURGEOUD, waar by men met het zenden van afgezanten, door hem aan de Oucas- en Sarameca-Negers gedaan, den spot dreef. Schoon hy van die zoogenaamde bondgenooten niets te verwagten had, en dat zyn volk op dit oogenblik byna geheel versmolten was, wilde hy echter de geenen, die nog gaan konden, niet geheel werkeloos laten. Hy kleeedde derhalven zyne soldaten op nieuw, (voor de eerste maal na het jaar 1772,) en hy gaf hun nieuwe sabels, enz.; vervolgens zond hy hen om aan den mond van de Cassipory-Kreek, aan het boven^oinde van de Cottica te gaan legeren, zynde alleenlyk door Onder-Officiers vergezeld; maar de Officiers van hooger rang, kregen spoedig bevel om hen te volgen. Den 7den, onthaalde hy ons ter maaltyd, en liet eindelyk een gebraden ossenharst opdisschen, welke men hem van Amsterdam gezonden had, op zoodanige wyze gereed gemaakt, als ik reeds beschreven heb. Op het nagerecht zag ik eene vrucht, die men in Surinamen noemt Kaneel-appel, aan een boompjen groeit, en in de tuinen van Paramaribo, meenig-werf gevonden word. Dezelve is met een soort van groene schubben geheel bedekt, en gelykt naar een jonge artichok.

De schil van deeze vrucht is byna een halve duim dik. Het vleesch smaakt als dikke room, waar in aangebrande suiker geroerd is. Het is zoo zoet, dat zommige lieden het al te laf oordeelen. Derzelve breede, harde en zwarte zaaden zitten in dit vleesch.

My hebbende gereed gemaakt om weder eenen dadelyken dienst te beginnen, en daar^onboven eene groote meenigte wyn, sterke dranken, en allerlei zoorten van ververschingen, my door myne vrienden toegezonden, ontfangen hebbende, beval ik JOANNA, en mynen zoon, aan de zorge van de goede Mevrouw GODEFROY aan. Dit was dus de zevende veldtocht, die thans een aanvang nam: ik verlangde de onderneming, welke wy met eenen zoo standvastigen yver voortzetteden, zoo mogelyk, tot genoegen van de inwoners deezer Volkplanting te doen afloopen. Ik bevond my toen zoo wel, ik was zoo opgeruimd van geest en wel gemoed, als op den dag zelve, toen ik, met de krygsbende van den Colonel FOURGEOUD, op het vaste Land van America ontscheepte.

AGT-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

De Muitelingen trekken de Rivier Maroni over.--Derde tocht naar Gado-Saby.--De Land-Scorpioen.--Verscheiden zoorten van timmerhout.--Boom, welke een vrucht voortbrengt, de Marmelade-doos genaamd.--Het aankweeken van Ryst.--Buitengewone hitte, die alle de moerassen opdroogt.--De Opossum van het vrouwelyk geslacht.--De Brazilsche Wezel.--De Mier^oeter.--De Tamandua.--Hout-luizen en vliegende luizen.--Tafereel van ellende en sterfte.--De Vrede aan de Volkplanting bezorgd.--De Poelsnip.--De Lepelgans, en de Brazilsche Ojevaar.--Wilde Eendvogels van verschillende zoorten.

Den 10den November, begaf ik my, in een talryk gezelschap, met een vaartuig naar de legerplaats aan de Cassipory-Kreek. Des anderen daags was de geheele Volkplanting met rook overdekt, dewyl de bosschen aan het zee-strand in brand geraakt waren, zonder dat men 'er de reden van konde opsporen. Op de reize ontmoetten wy een hoop krygsvolk, onder bevel van den Colonel TEXIER, die van Vrydenburg, aan de Maroni-Kreek, te rug kwam. Deeze Officier verzekerde ons, dat de muitelingen, na den gevoeligen neep, dien wy hun door het inneemen van Gado Saby hadden toegebracht, die groote Rivier overvluchtten, en by de Franschen, in Caijenne wonende, eene schuilplaats vonden. Hy voegde 'er by, dat hy van hun eene vrouw gevangen had, en de Lieutenant KEEN twee mannen, na 'er verscheiden gedood te hebben; dat de beide nieuwe compagni^{en} van vrywillige Negers de eer van hunne vaandels, door hun met groote staatsie van den Gouverneur ontfangen, ophielden, door het medebrengen van gevangenen, welken zy aan het strand agter Paramaribo gemaakt hadden; dat zy by deeze gelegenheid geholpen waren geworden door de Indianen, die vrywillig gestreden hadden, en meer dan eenmaal op die zelfde plaats den vyand afbreuk hadden gedaan. Alles deed zig dus aan ons voor, om onze onderneming met eenen goeden uitslag bekrond, en de rust in de geheele Volkplanting hersteld te zien.

De Plantagie Saardam, die toen aan den Colonel DES BORGNES, uit hoofde van zyn huwelyk, toebehoorde, op onzen weg liggende, hielden wy daar stil. Ik vond 'er eenen Americaanschen matroos, welke melasse, of suiker-syrop, inlaadde. De bekwaamheid van den nieuwen Planter en zynen Opzichter willende beproeven, haalde ik deezen matroos over, om twee kruiken kill-devil (by de Hollanders genoemd kelduivel,) die op deeze Plantagie gemaakt was, te kleuren, en te verzekeren, dat hy dezelve als rhum van Antigoa aanbragt. Hy deed het geen ik hem zeide. Men vond zyne zoogenaamde rhum uitmuntend; men maakte 'er punch van voor het geheele gezelschap, en men gaf hem wederkeerig zes andere kruiken van die zelfde kill-devil. De Americaan beloofde my die insgelyks te zullen kleuren; en hy hoopte zyn vaartuig boordvol geladen te hebben, voor zyn vertrek van Paramaribo. Zoo veel vermogen heeft het vooroordeel in alle Landen.

Wy verlieten de Plantagie Saardam, alwaar wy volmaakt wel ontfangen waren, en wy kwamen den 13den, zonder het ontmoeten van eenig onheil, op onze legerplaats by de Cassipory-Kreek aan de Cottica. Geene schoenen, noch koussen aan hebbende, wierd ik byna gestoken door een Land-Scorpioen, toen ik myne voeten aan den wal zette. Dit insect heeft de grootte van eene kleine kreeft. Zyn lyf, zynde van eene eyronde gedaante, en van eene roetkleur, is met beweegbaare ringen bedekt. Hy heeft agt pooten, welke in geleden verdeeld zyn. Twee armen, insgelyks in geleden verdeeld, komen uit zyn kop, en schynen een gedeelte van zyn lyf uit te maken. Zyne oogen zyn zoo klein, dat men ze naauwlyks zien kan. Zyn staart heeft zeven klootvormige verdeelingen, naar koraalen van glas gelykende, en eindigt met een dubbele ring. Het wyfje kronkelt dezelve op haaren rug in elkander, om haare jongen voor de aanvallen van andere insecten te beveiligen. De steek van den Land-Scorpioen is niet doodelyk, maar veroorzaakt eene stekende pyn en koorts. Men zegt, dat hy van huid verandert, even als de krabben van schelp veranderen. Men vindt hem meestã op oude boomen,

oud huisraad, en ook dikwils onder het vuilnis, en in het drooge gras.

Onder de ongelukken, welken ik hier zag, moet ik niet vergeten het verlies van eenen zee-soldaat, die, zig in de Rivier badende, door eenen grooten Kayman eensklaps wierd naar den grond getrokken. Zoo dra ik zyn ongeluk bemerkte, ontkleedde ik my, sprong oogenblikkelyk in het water, en droeg zorg, dat ik altyd het eene been in beweging hield. Met dit al, ik vond niet den geen, dien ik zocht, en liep zelf groot gevaar. Ik had door eenen Neger eene lange roeyriem in een lynregten stand doen houden, ten einde ik my daar aan vast hield, en hy dezelve, wanneer ik 'er op sloeg, naar zig toe zoude haalen; maar de Neger, my kwalyk begrypende, maakte met die roeyriem zulk eene geweldige beweging, dat ik naar den grond zonk. Ik kwam niet weder boven, dan omtrent in het midden van den stroom, en bereikte den oever niet dan met zeer veel moeite.

Den 20sten, bevel ontfangen hebbende om naar Gado-Saby te trekken, vertrok ik des morgens ten zes uren, aan het hoofd van twee Lieutenants, drie Sergeanten, zeven Corporaals en vyftig soldaten, zonder een Heelmeester en den Neger, GOOSSASY, dien wy in drie of vier uren kwyt raakten, daar by te rekenen. Wy sloegen ons neder aan de oevers van de zelfde Cassipory-Kreek, zonder meer dan zes mylen ten westen van derzelve mond te hebben kunnen voorwaarts komen.

Den 21sten, vorderden wy zeven of acht mylen noordwaarts, en wy vonden geen enkelen drop water, om den hevigen dorst te lesschen, die ons allen verslond. Wy waren te midden van het saisoen van droogte, waar van de hitte dit jaar brandender was, dan ooit.

Toen onzen weg veranderd, en denzelven noord-oost-waarts genomen hebbende, doorwaadden wy, des morgens van den 22sten, het moeras; en tegen den middag bereikten wy wederom het drooge; vervolgens, na nog 00n uur te zyn voorwaarts getrokken, gingen wy naar den westkant. Wy ontmoetten aldaar een groot veld, met ignames beplant, het welk wy verwoestten. Dit gedaan hebbende, trokken wy lynrecht voort, en sloegen ons neder op het oud verblyf der Negers, Cofaay genaamd. Het gebrek aan water deed ons verschrikkelyk lyden. De slaven echter vonden middel, om ons hier water te bezorgen; en hoe stinkend het ook wezen mogt, dronken wy het zelve, na het door onze hembds-mouwen te hebben laten doorloopen.

In weerwil van de onaangenaamheden van deezen tocht, onderzocht ik de volgende boomen, door my nog niet beschreven: de Carnavatepy en de Berklack, waar van het hout zeer dienstig is. Het eerste heeft heerlyke zwarte en bruine streepen: het gelykt zeer veel naar het geen men Brasilisch hout noemt; en wanneer het bewerkt wordt, verspreidt het een geur, welke voor die van den nagelbloem niet behoeft onder te doen. Het tweede heeft eene bleek ronde of violet kleur; het is insgelyks geschikt tot alle werk, waar toe men het gebruiken wil. Men bood my ook een zeer zonderling soort van vruchten aan, genaamd de Marmelade-doos. Dezelve heeft de gedaante van een grooten appel, maar een weinig meer ey-rond, en geheel met dons bedekt. In 't begin is deeze vrucht groen, maar ryp wordende, wordt zy bruin. De

schil is hard, en door eene zekere beweging scheidt zy zig in tweeën, even als een noot. Het vleesch of merg kooft dan te voorschyn, gelykende naar dat van een mispel: het is eene zoete en bruin-kleurige zelfstandigheid, die aan groote pitten vast zit; de inwooners zuigen dezelve met graagte uit. Het spyt my, dat ik van den boom, die deeze vrucht voortbrengt, en van wien dezelve haaren naam ontleent, geene beschryving geven kan.

Den 23sten, trokken wy ten westen van Cofaay, in de hoop om het een of ander van den vyand te vernemen. Wy volgden een voetpad, loopende dwars door bebouwde landen, en met den weg gemeenschap hebbende: wy ontdekten verrukkelyke gezichten; maar wy ontmoetten niets anders dan een grooten hoop wilde varkens, wier geknor en geraas op den weg ons, eer wy ze gezien hadden, hen deed houden vooreen afgezonden hoop muitelingen, en wy maakten ons gereed om dezelve wel te ontfangen.

Tegen den middag kwamen wy weder te Gado-Saby, alwaar wy, naauwlyks nedergezeten zynde, om van de vermoeyenis van onzen tocht een weinig uitterusten, in ons midden zagen verschynen eenen ouden Neger, hebbende een langen witten baard, en een stuk van een sabel in de hand. Ik stond dadelyk overvind, en aan een ieder, wie hy ook wezen mogt, verbiedende op hem te schieten, zeide ik hem dichter by te komen, hem verzekerende, dat niemand van de geenen, die onder myn bevel stonden, hem zoude durven mishandelen, en dat ik hem zelfs alle hulp zoude toebrengen, die hy benoodigd mogt hebben.--"Neen, neen, Massera! antwoordde hy my met zeer veel standvastigheid"; en met het hoofd schuddende, liep hy weg. Onaangezien myne beveelen, wierd door twee van myne soldaaten op hem geschoten; maar tot myn groot genoegen raakten zy hem niet. Deeze elendige omzwerver zocht een onzeker bestaan in die verlatene velden, welken wy meer dan eens verwoest hadden.--De reden, waarom de Negers zoo moeielyk met een kogel te raken zyn, bestaat hier in, dat zy nooit in eene rechte lyn, maar altyd kronkels-gewyze, loopen.

Overvinkomstig myne beveelen, verwoestte ik Cofaay, en deszelfs omtrek, op nieuw, maar het deed my echter leed, om des ouden Negers wille. Na het om ver hakken van verscheiden catoen-boomen, bananen-boomen, althaea-planten, duiven-boonen, Indisch koorn, ananassen en ryst, die grootendeels zedert de eerste aldaar door ons gedaane verwoesting waren opgeschoten, konde ik niet nalaten, om voor eene kleine hut, in welkers nabyheid heete asch en bananen-schillen lagen, een weinig scheeps-bischoit, een groot stuk gezouten ossen-vleesch, en een fles nieuwe rhum agter te laten, voor den ongelukkigen, die aldaar zyn verblyf hield. Vervolgens sloegen wy ons andermaal op de vlakten van Cofaay neder.

Zoo dikwerf gesproken hebbende van velden met ryst bezaaid, verwacht de lezer waarschyndlyk eenige byzonderheden omtrent derzelver aankweking. De plant, die het graan van deezen naam voortbrengt, heeft, schoon sterker zynde, vry wat gelykheid met het koorn. Zy brengt holle gegroefde stammen voort, op zekere afstanden knoopen of knobbels hebbende, en zig tot de hoogte van vier voeten verheffende. De bladeren zyn rank, even als van het riet. De zaden zyn ten naasten by op dezelfde wyze gerangschikt, als de garst, en groeijen aan

halmen, langs welken zy beurtelings geplaatst zyn. De oriza of ryst, heeft hitte en vocht noodig. De ryst-korrels zyn langwerpig rond; de beste zyn wit, doorschynend en hard. De nuttigheid van de ryst is zoo over bekend, dat ik 'er niets anders van zeggen zal, dan dat dezelve voorkwam, dat onze arme soldaten niet van honger stierven, voornamelyk in Augustus 1775, toen zy voor een geheel rantsoen daags niet meer hadden, dan een scheeps-bischuit, en drie koorn-airen van Indisch graan, voor vyf mannen.

Mynen last toen volkomentlyk ter uitvoer gebragt hebbende, hernam ik, met myne manschappen, den weg naar de Cassipory-Kreek, trekkende door de verwoeste velden van Gado-Saby die niets anders dan eene dorre woestyn vertoonden. Wy gingen vervolgens zuid-oostwaards, daar na geheel en al zuidwaarts, en hingen toen onze hangmatten in de nabyheid van onze eerste legerplaats op. Het is opmerkelyk, dat alle de moerassen door de buitengewoone hitte waren uitgedroogd; en tevens was de stank, die door eene meenigte van visschen, voornamelyk tot het soort van de Warappa's behoorende, welke by het afloopen van het water gestorven waren, wierd opgegeven, aller ongezondst en ondraaglykst. Onze slaven echter zогten de minst bedorvene van deeze visschen uit; des avonds lieten zy ze in de pan bakken, en aten dezelve als een lekker beetjen.

Des anderen daags morgens, trokken wy verder zuidwest-waarts ten westen, en hielden omtrent vier mylen van de Cassipory-Kreek stil. Den 26sten, onzen weg zuid-zuid-westwaarts nemende, kwamen wy in het hoofd-kwartier, zeer vermoeid, zeer vermagerd, en ik had zelf de roos in het aangezicht. Ik stelde myn dagverhaal ter hand aan den Lieutenant Colonel DES BORGNES, die het bevel voerde.

Een hoop van vyftig soldaten wierd, den 27sten, naar den post van Jerusalem, en deszelfs omtrek, op kondschap uitgezonden, en den 6den December, kwam de zoo lang verwagte versterking, uit drie honderd vyftig mannen bestaande, in de Rivier Surinamen aan; zy hadden, van hun uitzeilen uit Holland af gerekend, de reize gedaan in agt-en-zestig dagen, maar 'er vyftien van te Plymouth doorgebragt.

Wy vernamen toen, dat Capitain JOACHIM MEIJER, die eene aanzienlyke somme gelds voor ons volk aan boord had, door de Mooren genomen was geworden, en met alle zyne scheepsgezellen te Marocco opgebragt, alwaar zy slaven van den Keizer wierden:--dat het Schip Paramaribo, Capitain SPRUIT, (ØØn van de geenen, waar in men in het begin van de maand Augustus de zieken inscheepte,) in het Kanaal op de klippen van Ouessant schipbreuk had geleden; maar dat, met behulp van eenige Fransche visschers, allen, die zig aan boord bevonden, gered en naar Brest gebragt waren, van waar zy wederom naar Texel inscheepten:--dat de Prins van Orange, uit weldadigheid en menschlievenheid, onder de Officiers en soldaten, ten getale van meer dan honderd, de navolgende sommen gelds had laten uitdeelen, namelyk, omtrent veertig guldens aan elken soldaat, zes honderd aan elken Lieutenant, agt honderd aan elken Capitain, en duizend aan den Major MEDLAR, die het bevel voerde. Alle de geschenken, welken ik aan myne vrienden in Europa gezonden had, waren op dien zelfden bodem, en alzoo, tot myn groot

hartzeer, verloren geraakt.

Zedert meer dan een maand had ik tot myne woonplaats niets anders, dan eene slechte hut, voor regen en wind bloot staande. Doch thans vernomen hebbende, dat, in weĈerwil van de aangekomene versterking, men ons bestemd had, om ons eenigen tyd in de bosschen te blyven ophouden, het geen aan veelen van ons volk zeer leed deed, begon ik, den 1sten December, om zonder hamer, of spykers, voor my eene wooning te laten bouwen, die in zes dagen was afgemaakt, schoon twee verdiepingen, eene overdekte gaandery met een hek, en eene kleine keuken hebbende. Dicht daar by was een tuin tot myn gebruik, alwaar ik op jong plantsoen, de namen van JOANNA en JOHNNY sneed. Tot gebuur had ik mynen vriend den Capitain BOLTS, die een geyt had, waar van de melk ons van groot nut was. Anderen hielden eendvogels en hoenderen; maar de laatstgemelde hadden geene haanen; men was bevreesd voor hun gekraay, en had dezelve gedood. Alle onze Officiers eindelyk bouwden, aan den oever, eene reije van zeer zindelyke wooningen; aan de overzyde had men meer dan honderd hutten, (die toen allen groen waren,) voor het nieuwe krygsvolk opgericht, en het geheel maakte eene fraaije straat, waar van niettemin de bewooners een zeer slecht voorkomen hadden.

Het was aan myne wooning merkwaardig, dat men 'er door het dak inkwam. Door dit middel zag ik my ontheven van alle die aanloopende bezoeken, die myn voorraad uitputten, en my meenigmaalen hinderden, wanneer ik met teekenen, schryven of lezen bezig was. Onze legerplaats was daarⁿboven zeer aangenaam. Wy waaren op eene hoogte, alwaar wij van de schadelyke dampen, die aanhoudend uit den grond opkomen, en elders een groot getal manschappen hadden doen sneven, niets te vreezen hadden.

Geduurende de zeer korte oogenblikken, dat ik hier eenige rust had, maakte ik in het klein, op een plank van agtien duimen lengte en twaalf duimen breedte, de boeren-wooning, welke ik aan de Hoop bewoond had. Ik gebruikte daar toe insgelyks takken van Latanus-boomen, en elk beschouwde het als iets, dat zeer merkwaardig was. Ik gaf het ten geschenke aan mynen vriend den heer DE GRAAF, die het vervolgens in zyne verzameling van zeldzaamheden te Amsterdam plaatste. Dewyl ik thans van dit onderwerp spreek, zal ik aan den lezer een gezicht van beide myne wooningen aanbieden, de eene aan de Hoop, alwaar ik zulke gelukkige dagen doorbragt, de andere slechts voor een korten tyd, zoo als wy die in de bosschen bouwden, om aldaar voor het slecht weder beveiligd te zyn. De eerste kan beschouwd worden als het zinnebeeld van huisselyk geluk; de tweede als het zinnebeeld van allerlei vermoeijenissen en gevaaren.

Het regen-saizoen onverwagt zynde opgekomen, handelde het krygsvolk der Soci^{teit} van Surinamen, dat aan de Wana-Kreek lag, verstandig met op te breken, en trok den 26sten voor by onze legerplaats, de Cottica afzakkende, om zig naar de Plantagiⁿ aan de Per^{ca}-Kreek te begeven. Intusschen waaren wy verwezen, om in deeze legerplaats aan de Cassipory-Kreek gebrek te lyden, terwyl de Colonel FOURGEOUD zig zeer gerust op Paramaribo bevond. De Officiers van dit volk berigften ons, dat eenige andere muitelingen, aan den kant van de Rivier Maroni,

gevangen genomen waren. Wy behaalden zulk een voordeel niet, schoon wy van alle kanten geduurig rondon deden.

Den 29sten, eindelyk, wierpen zes schepen, beladen met een gedeelte van het krygsvolk, het welk uit Holland was aangekomen, het anker tegen over onze legerplaats. Ik kon niet nalaten de ongelukkigen, die zig met ons vereenigden, te beklagen, en dit was niet zonder reden, dewyl verscheiden van hun reeds door de scheurbuik, en andere akelige ziekten, waaren aangetast. Intusschen bouwden wy een oven van steen, en deden al wat wy konden, om hun hulp te verschaffen. Een zekeren voorraad van wyn ontfangen hebbende, onthaalde ik tevens alle de Officiers; maar deezen drank den Capitain P----T naar het hoofd gevlogen zynde, daagde hy my, wegens een kwalyk verstaan, tot een tweegevecht uit. Wy gingen dus een weinig ter zyden van de legerplaats; en toen wy den sabel in de hand hadden, trok deeze Officier af met een schaterenden lach, wierp zyn wapentuig weg, en zeide my: "Dat ik hem konde aflossen, zoo ik wilde; maar dat hy te veel achting voor my had, om my den minsten tegenstand te kunnen bieden", en daarop omhelsde hy my hartelyk. Ik deed hem een vriendelyk verwyf, en bragt hem weder by het gezelschap, met het welk wy het oude jaar vrolyk ten einde bragten.

Op nieuwe jaars dag van het jaar 1777, gingen wy onze gelukwenschingen by den bevelhebbenden Officier afleggen; en, onder weg, vertoonde men my de Philander, of de Oppossum van Mexico, alhier Awary genaamd. Het was een wyfje, welke men met haare jongen levendig gevangen had.

Ik heb reeds van de Oppossum gesproken; ik zal my dus hier alleenlyk met die byzonderheden bezig houden, welke ik in het thans aan my vertoonde dier opmerkte; zy zullen zelfs zeer weinige in getal zyn, want het dier bevond zig op den bodem van eene ledige kist; en vreezende door het zelve gebeten te worden, dorst ik het 'er niet uit haalen. Zoo groot zynde als een Noorweegsche rot, was deeze Oppossum mitsdien veel grooter, dan die ik bevorens in dit werk beschreven heb. Derzelve hair had eene geelachtige gryze kleur op den rug, en eene vuile witte kleur onder aan den buik en aan de pooten. Haare bek was voorzien van lange knevels en minder puntig, dan de andere Oppossum. Een zwarte kring liep rondom haaren oogbol; de oogen waaren wel niet zwart, maar stonden zeer levendig. Haare staart was uitermaten lang, dik, van zwaar hair voorzien, vooral ter plaatse waar dezelve aan het lyf vast is, en diende haar tot een aanvallend wapentuig. Deeze Oppossum had onder den buik een zak, van een plooy of kreuk in de huid gemaakt, en van buiten zoo wel als van binnen hairachtig. Haare jongen, ten getaale van vyf of zes, kwamen 'er nu en dan uit, wanneer de moeder zig stil hield; maar op de minste beweging of het minste gerucht, begaven zy 'er zig weder schielyk in. Met dit arme dier, het welk men reeds lang gekweld had, medelyden hebbende, deed ik de kist op zyde tuimelen. Toen ontsnapte de gevangene met haare jongen, en klauterden allen gezwindelyk op den top van eenen hoogen boom, staande in het gezicht der wooning van den Colonel SEYBOURG. De moeder maakte zig vervolgens met haare staart aan ØØn van de takken vast; maar dewyl dit soort van dieren het gevogelte vernielt, deed de Colonel, voor zyne hoenderen bang zynde, op haar en haare jongen schieten. By het geen ik gezegd heb, moet ik nog voegen,

dat de gezwindheid van deeze Oppossum my des te meer verwonderde, om dat verscheiden Schryvers die hoedanigheid in dezelve ontkennen.

Onder de vernielers van het gevogelte, vindt men ook een ander dier, in dit Land bekend onder den naam van Quacy-Quacy, door zommige personen genoemd het Indisch Konyn, maar zynde in de daad de Coati-moudi, of het Brazielsche wezeltje. Men vergelykt hem zeer voegzaam met de Vos; want zoo wel als hy genoegzaame kragten heeft, om een kalkoen of een gans weg te nemen, is hy ongemeen behendig. Dit dier is zomtyds by de twee voeten lang. De gedaante van zyn lichaam is als die van een hond. Deszelfs hair is gewoonlyk zwart, of liever donker bruin; maar verscheiden van dat soort hebben het zelve van eene blinkende roode kleur. Hy heeft eene lange dik gehairde staart, met zwarte streepen als ringen, en van eene donkere buffels kleur: hy houdt dezelve doorgaans in de hoogte. Het hair van de borst en van de buik van den Coati is van eene vuile witte kleur. Zyn kop, van eene helder bruine kleur, heeft lange kakebeenen, en een zwarte varkensmuil, die by de twee duimen overhangt, zig in de hoogte opstroopt, de vertooning maakt van een krom gebogen en opgeheven bek, en beweegbaar is even als die van den Tapira. Zyne oogen zyn klein; zyne ooren kort, rond, en van wederzyden door een diep bindzel aan den bek vast zittende. Zyne pooten zyn kort, en voorã de voorpooten; dezelve eindigen met zeer langwerpige voeten, verdeeld in vyf klauwen, met sterke nagels gewapend. Schoon de Coati, even als de beer, altyd op de hiel loopt, en zig op de agterpooten staande houdt, is 'er geen dier, (den aap uitgezonderd,) dat met meer gezwindheid de boomen opklimt. De vogelnesten, met al wat 'er in is, zyn aan zyne vernielingen bloot gesteld. Hy plundert voornaamlyk de hoender-hokken; en dienvolgende stelt men alles te werk om hem uit te roeijen.

Alvoorens de Surinaamsche bosschen te verlaten, moet ik nog een ander dier beschryven, het welk dezelve bewoont, en voornamelyk van mieren leeft; het is de groote Mier-eeter, de mier-eetende Beer, of de Mieren-Leeuw; Ofa Palmera by de Spanjaarden genoemd. Het lyf van dit dier (twee maalen grooter zynde, dan dat van den Coati-moudi,) is overdekt met lange en dikke hairen, zwart op den rug en aan den buik, grys of witachtig geel aan den hals en in de zyden. Zyn kop is niet zeer dik, maar uittermaten langwerpig, en eindigende met een grooten bek van eene helder roode kleur. Zyne oogen zyn zeer klein; zyne ooren kort en rond; en zyn mond, die geene tanden heeft, is niet grooter dan noodig is, om zyne tong te kunnen bevatten. Zyne staart is van eene verbaazende grootte, en van zeer lange hairen voorzien, welke dezelve naar die van een paard doen gelyken. Het dier bedient zig van deeze buitengewoone staart, om zyn lyf te dekken, wanneer hy slapen wil; het geen hy doorgaans over dag doet, wanneer hy zig voor den regen wil beveiligen. Anderzints sleept hem dezelve agter aan, en hy veegt 'er den grond mede. Hy heeft dunne pooten, maar met zeer lange hairen overdekt; de agterpooten zyn zwart, korter, en eindigen met vyf klaauwen; de voorpooten hebben eene vuile witte kleur, maar eindigen alleen met vier klaauwen, waar van de twee middelste langer zyn, dan de andere; allen zyn ze met zeer scherpe nagels gewapend.

De groote Mier-eeter is, een slecht looper. Hy zet zig altyd op het

achterste van de langste zyner pooten, even als de Coati, of de Beer; maar hy klautert beter; en hy is zoo sterk in het vechten, dat geen hond zig aan hem durft wagen; want geen dier, dat onder zyne voor-klauwen kooft, en zelfs de Jaguar, of de Guiaansche Tyger, wordt door hem los gelaten, dan wanneer hy hem dood gemaakt heeft. Zyn voedsel, zoo als if gezegd heb, bestaat, voornamelyk in mieren, welken hy op de volgende wyze vangt:--Wanneer hy by een mieren-nest kooft, steekt hy zyne tong uit, die by de twintig duimen lang is, en zeer veel gelykheid op een worm heeft; door eene slymige stoffe, of speekzel, bevochtigd zynde, blyven de mieren 'er in een groot aantal aan hangen; de mier-eeter haalt vervolgens zyne tong in zynen bek te rug; en hy herhaalt deeze bewerking, zoo lang nog eenige van deeze insecten in hunnen schuilhoek overig zyn; daar na gaat hy elders zoeken, om het zelfde soort van voedsel op gelyke wyze naar zig te nemen. Hy klautert ook op de boomen, om aldaar houtluizen en wilden honig te eeten; maar indien hy het noodige voedsel voor zig niet vindt, kan hy een langen tyd vasten, zonder daar van het geringste ongemak te ondervinden. Men zegt, dat men dit dier kan tam maken, en dat hy, in dien huishoudelyken staat, kruimels brood, en zeer kleine stukjens vleesch doorslikt; men beweert bovendien, dat zyn vleesch aan de Indianen en Negers een goed voedsel verschaft; ik heb de laatstgemelden ten minsten het zelve met smaak zien eeten. Eenige mier-eeters zyn niet minder dan agt voeten lang, van den kop tot de staart gerekend.

In Surinamen vindt men ook een dier van het zelfde soort, Tamandua genaamd: maar hy is kleiner en zeldzamer. Hy verschilt van den bovengenoemden daar in, dat hy twintig klauwen heeft, den kop naar evenredigheid grooter, de staart kleiner, en afgedeeld door zwarte streepen, en van eene bleek geele kleur. 'Er is ook nog een derde soort, welk dier insgelyks den naam van Mier-eeter draagt; maar ik heb hem nooit gezien.

Den 3den kwamen zes andere vaartuigen van Paramaribo aan; zy waren geladen met soldaten, die het getal van drie honderd vyftig mannen, uit Holland gezonden, volkomen uitmaakten. Vernomen hebbende, dat onder deeze nieuw aangekomenen zig bevond een Capitain, CHARLES SMALL genaamd, die onder de Schotsche Brigade gediend, en met den Vaandrig MACDONALD geruild had, zakte ik dadelyk in een kano de Rivier af, om deezen Officier op te zoeken, en hem mynen dienst aan te bieden. Ik was naauwlyks op zyn vaartuig gekomen, of ik zag hem aan eene heete koorts in zyne hangmat ziek leggen. My niet herkennende, uit hoofde van myn plunje, die niet veel beter was, dan van den gemeensten matroos, vroeg hy, wat ik begeerde; maar wanneer hy in my zynen ouden vriend STEDMAN herkende, in eenen zoo verschillenden staat, als hy hem voor deezen gekend had, drukte hy my de hand, en smolt in tranen weg, zonder een enkel woord uit te brengen. Deeze aandoenlyke beweging, waar door zyne ziekte ver^orgerde, gaf my een sterker bewys van zyne vriendschap voor my, dan eenig gesprek zoude hebben kunnen doen. Ik nam hem derhalven in myne kano, en bragt hem in myne hut, alwaar men veel moeite had, om hem door een gat, het welk men opzettelyk maakte, te doen binnen treden, want het gat in het dak konde alleenlyk voor my tot een ingang dienen. Zyne hangmat dicht by de myne hebbende doen ophangen, liet ik water koken, waar in ik rum, suiker en een weinig

bischoot deed; de zieke nam deeze soup, en van dit oogenblik aan wierd hy beter. Hy verhaalde my, dat ØØn van zyne soldaten in den overtocht verdrongen was, en dat wanneer de Colonel FOURGEOUD aan de nieuwlings ontscheepte Officiers een dans-party gegeven had, op welke ØØn van zyne koks en twee soldaten de plaats van Musikanten vervulden, hy aldaar, door te veel te danssen, zig zyne ziekte had op den hals gehaald.

Korten tyd daar na, verscheen de Colonel zelf in de legerplaats, en kondigde ons aan, dat door de aankomst van nieuwe Officiers, verscheiden onder ons hunnen rang in het Regiment en in het leger verloren: dit was de belooning voor allerlei soorten van vermoeijenissen, gevaaren, en onāngenaamheden, geduurende vier jaaren lang in eene verzengde luchtstreek. Om de maat van ellende vol te meten, gelastte men ons, in plaats van ons naar Europa te rug te roepen, om in de bosschen van Surinamen te blyven, en aldaar de geenen, die ons moesten vervangen, in den dienst te onderrigten.

De post van Majoor wierd my toen opgedragen. Dezelve was zeer onāngenaam: men moest dagelyks soldaten kastyden, die om hunnen honger te stillen, het magazyn beroofden; want hun ontbrak brood eene geheele week lang, dewyl de oven reeds was afgebroken. Een van deeze arme keerels wierd byna tot den dood toe gegeesseld, om dat hy een gerookte worst ontvreemd had van den Colonel, die nooit vergat, om ten minsten zes sterke Negers te beladen met allerlei soorten van gezouten kost, thee, koffy, suiker, MadØra-wyn, brandewyn, genever, enz.

Den 8sten, kwam eindelyk een vaartuig aan, niet alleen gezouten vleesch en bischoot in hebbende, maar ook een levendige os en twee varkens.

Deeze dieren waren een geschenk van zekeren Colonist, FELMAN genaamd, die door zyne vrouw en eenige vrienden vergezeld zynde, den Colonel een bezoek kwam geven. De varkens en de os wierden dadelyk geslagt, en onder vier honderd menschen verdeeld, zoo dat men gemakkelyk kan naargaan, dat ieders rantsoen niet zeer groot geweest kan zyn. Na deeze uitdeeling, bezichtigde het geheele gezelschap onze onderscheidene woningen. Aan de myne gekomen zynde, wandelde de Colonel dezelve rond; maar geen deur ziende, riep hy uit: "Is hier niemand in?" Ik stak oogenblikkelyk myn hoofd door het gat in het dak, en bood de vrouwen aan, om door het zelve by my in te komen; maar zy bedankten 'er beleefdelyk voor. Ik heb den Colonel nooit zoo hartelyk zien lachen. Zoo dra hy spreken kon, riep hy uit: Men moet STEDMAN zyn!--Men moet zoo origineel zyn, als hy. Hy bragt vervolgens het gezelschap weder in zyne woning; maar vooraf noodigde hy my, om hem aldaar te volgen.--Toen de Capitain SMALL en ik van daar heen gingen, deden wy eene wandeling in eene fraaije Savane, alwaar wy eene hut van takken van boomen hadden opgericht, waar aan wy den naam gaven van Ranelagh, en wy namen aldaar van tyd tot tyd eenige ververschingen van koud eeten, waar door myn voorraad schielyk op geraakte. Wy moesten dus by vervolg van ons rantsoen leven; maar SMALL had toen het genoeg te zien, dat zyne medgezellen van gelyken deden. Deeze, niet gewoon zynde aan het zuinig leven, het welk in onze bosschen zoo noodzakelyk was, hadden van hun meel puddings gemaakt, en zagen zig toen gedwongen, om scheeps-bischoot te eeten.

Den 12den, kregen honderd vyftig mannen van het nieuwe krygsvolk bevel, om op te trekken. Elk hunner was, behalven met zwaare kleederen, met een hangmat en een zeer zwaar randsel beladen. Myn vriend SMALL was onder dit getal; hy was zeer dik, en zoo verzwakt, dat hy naauwlyks gaan konde. Ik deed dit aan den Colonel opmerken, die hem veroorloofde, om zig voor een gedeelte van dien toestel te ontlasten.

Alles op die wyze in gereedheid zynde, nam deeze hoop krygsvolk haaren weg rechts af, en, vertrok met den Colonel FOURGEOUD aan het hoofd, om zig naar de Rivier Maroni te begeven.

De Colonel was in dit oogenblik ten mynen opzigte wel zoo beleefd, als ik hem verlangen konde, maar de rechtvaardigheid dwingt my te verklaaren, dat hy in alle andere opzigten zoo heerschzuchtig en onmeedogend was, als ik hem immer gezien heb. Hy scheen in het begrip te staan, dat zyn rang die handelwyze van hem vorderde.

In zyne afwezigheid voer ik de Rivier over, en hieuw aan de andere zyde van de Cottica eenen palmboom om, het geen ik deed, niet alleen om de kool, maar om dat ik wist, dat de worm in veertien dagen goed zoude zyn om te eeten.

Het bosch van dien kant met mynen Neger QUACO doorwandelende, viel myn oog op den cederboom, het bruine hart, en de kogel-boom. De eerste verschilt, in weŒerwil van deszelfs naam, van den cederboom op den berg Libanon, die eene spits toeloopende gedaante heeft. Die van Surinamen groeit mede tot eene groote hoogte op; maar men stelt zyne waarde voornamentlyk daar in, dat deszelfs hout nooit door wormen, noch andere insecten geknaagd wordt, en een ongemeen bitteren smaak heeft. Het heeft ook een aangename geur, en men verkiest het daarom boven alle ander hout, om koffers, kisten, kassen, en allerlei je zoort van schryn-werk te maken. Het dient ook tot het bouwen van tent-jachten en andere vaartuigen. De kleur van het spint van dit hout is bleek oranje. Het is hard en te gelyk ligt; en uit den stam druipt een gom, veel gelykende naar Arabische gom: dezelve is doorschynende en zeer welriekende.

De boom met het bruin hart is van dezelfde dikte en hardheid, als de boom met het purper hart, en die met het groen hart, waar van ik melding gemaakt heb. Hy dient tot groote werken, en voornamelyk tot het bouwen van molens. De kleur, die zeer fraay is, is met deszelfs benaming overeenkomstig.

De Kogelboom groeit zomtyds hooger dan zestig voeten; maar naar mate van zyne hoogte is hy niet dik. Zyne schors is gryskleurig en glad; zyne spint bruin, over 't geheel wit gevlakt. Geen boom is hem in zwaarte gelyk; de zyne gaat die van het zeewater te boven. Hy is zoo in ØØn gedrongen, dat zonnenschyn en regen geene uitwerking op hem doen. Dienvolgende maakt men 'er latten van, om 'er de daken mede te dekken, in plaats van met leijen of pannen, die in dit Land te zwaar en te heet zouden zyn. Men verkoopt deeze latten voor meer dan veertig guldens de honderd te Paramaribo, en men behoeft ze niet te vernieuwen,

dan na verloop van vyf en twintig jaaren.

Ik moet ook nog spreken van een anderen boom, Ducolla-bolla genaamd, die men insgelyks in de bosschen van Guiana vindt. Hy heeft eene zeer donkere roode kleur, en een zeer gelyk en fyn erf. Zyne hardheid en zwaarte maken hem voor den schitterendsten glans vatbaar.

Omtrent op deezen zelfden tyd, wierd het geheele leger gekweld door insecten, in Surinamen genoemd hout-luizen, maar welken men met meerder gepastheid witte mieren zoude kunnen noemen, want zy hebben zeer veel gelykheid op mieren. Het grootste onderscheid tusschen deeze beiden bestaat daar in, dat de mieren in den grond woenen, en deeze houtluizen hunne nesten op stammen van boomen maken. Deeze nesten, die zwart, rond, onregelmatig zyn, veel gelykende naar den wolligen kop van eenen Neger, maar zomtyds zoo groot als een half vat, zyn gemaakt van eene roodachtige aarde, zoo in ØØn gedrongen als mastik, en ondoordringbaar voor het water. In dezen hoop, bestaande in een eindeloos getal gemeenschappelyke wegen of loopgraven, die de gedaante hebben van de schacht van een ganzen-veder, leven deeze dieren in talryke zwermen; en wanneer zy 'er uitkomen, richten zy de verschrikkelykste verwoestingen aan, meer dan eenige andere insecten in Guiana. Zy doorknagen het hardste hout, het leder, het linnen, en alles wat zy ontmoeten. Zy komen dikwils in de huizen door een bedekten weg, van eene halve cirkelswyze gedaante, welken zy in de beschotten maaken, en die door deszelfs omwegen zomtyds verscheide honderde voeten lang is. Dewyl zy alles tot stof vermalen, indien men, dezelve bespeurende, geene zorg draagt om ze uit te roeijen, het geen door middel van rotteskruid en terpentyn-olie geschiedt, zyn deze insecten in staat om het geheele huis met eene volkomene instorting te bedreigen. De houtluizen verschaffen, in weerwil van hunne walgelyke en stinkende reuk, een goed voedzel aan het gevogelte, het welk, zoo men zegt, 'er veel gretiger op is, dan op het graan van Indisch koor. Ik moet niet met stilzwygen voorbygaan, noch hun ongemeen vernuft in het herstellen van hunne woning, wanneer die beschadigd is, noch hun voortteelend vermogen, het welk zoo groot is, dat men, welke verwoesting men ook onder hen maakt, hen spoedig weder ziet te voorschyn komen, in een zoo aanzienlyk getal als bevoorens.

Wy wierden bovendien dikwils gekweld door geheele wolken van vliegende luizen, die zomtyds onze kleederen zoodanig overdekten, dat ze het voorkomen van eene gryze kleur hadden. Dit ongemak sproot voort uit de uitspreiding van haare vlerken, (vier in getal zynde) die aan de stoffe van het kleed blyven vast zitten, en zig van het lichaam van het insect afscheiden, wanneer het in de hoogte vliegt. Eenige Natuurkundigen beweeren, dat de vliegende luizen geene andere zyn, dan de bovengemelde houtluizen, en die, tot zekeren ouderdom gekomen zynde, vlerken krygen, hun nest verlaten en rond vliegen, even als zommige andere mieren, zoo in Europa, als in America.

De krygstucht was toen zoo gestreng in het leger, dat ieder, die het minste gerucht maakte, zwaar gestraft wierd, en zelfs bedreigd, om te worden doodgeschoten. De schildwachten hadden last, om van de aankomst van rondes alleenlyk door fluiten bericht te geven, en men

beantwoordde hun op gelyke wyze.

Een van onze soldaten, den 18/den, veroordeeld zynde geworden, om door de spitsroeden te loopen, vermits hy hard gesproken had, vond ik middel, by afwezigheid van den Colonel FOURGEOUD, om hem vergiffenis te doen verkrygen, op het zelfde oogenblik, dat hy reeds uitgekleeed was, om zyne straf te ontfangen.

Den 23sten, ontving ik verschen voorraad en wyn, my van Paramaribo gezonden; alles kwam zeer ter sneede. Den zelfden dag kwam de Colonel FOURGEOUD met zyne manschappen van zynen tocht naar de Rivier Maroni te rug. Hy had negen en vyftig huizen verwoest, en drie bebouwde velden vernield. Op die wyze wierd zekerlyk aan de muitelingen de doodsteek toegebragt, daar zy, geen middel meer hebbende, om aan deeze zyde der Rivier te kunnen bestaan, genoodzaakt waren dezelve over te trekken, en zig in de Fransche Volkplanting van Cayenne te gaan nederzetten. Op deezen moeijelyken, doch noodzakelyken tocht, hadden de soldaten, en vooral de nieuwlings ontscheepten, verbazend veel geleden. Men was verplicht een groot aantal derzelve in hunne hangmatten te dragen; men liet meer dan dertig zieken op den wachtpost aan de Maroni, en myn vriend SMALL kwam 'er vry wat vermagerd van daan.

'Er waren toen meer dan honderd mannen, die in het hospitaal van onze legerplaats gevaarlyk ziek lagen. Men hoorde niets, dan zuchten en kermen, en daar by alle nachten het geschreeuw der Guiaansche steen-uilen. De kramp, een ongemak, in Surinamen zeer gemeen, kwelde de geenen, die anderzints nog in staat waren om dienst te doen. Elk was in de grootste droefheid gedompeld. Hier zag men iemand, van het hoofd tot de voeten, met bloedende zweeren bedekt; daar weder een ander, die door twee van zyne medgezellen gedragen wierd, en in eenen diepen slaap bedolven, den eeuwigen slaap ingong, in weerwil van alle de schuddingen en bewegingen, die men te werk stelde om hem te doen ontwaken. Een derde, door de waterzucht opgezwollen, stierf, door het water verstikkende, na den Heelmeester, (die doorgaands antwoordde, dat het te laat was,) vrugteloos gebeden te hebben, om hem het zelve af te tappen. Zommigen, zig in het Hospitaal bevindende, baden God met gevouwen handen, om hun te hulpe te komen. Verscheiden" door eene heete koorts aangetast, trokken zig de haren uit, braakten lasteringen uit tegen de Voorzienigheid, en vervloekten den dag hunner geboorte. Om kort te gaan, onze gesteldheid was zoodanig, dat men de pen van eenen MILTON zoude noodig hebben, om ze te beschryven; en terwyl de dood dagelyks nieuwe verwoestingen aanrechtete, geraakte een gedeelte der legerplaats, door zeker toeval, geheel in brand; maar de Negers bluschten den brand spoedig, zonder dat 'er eenige wezentlyke schade uit voortkwam.

Den 26sten, echter, begon myne ellende ten einde te loopen. De Colonel bood my, tot myne groote verwondering, aan, om hem naar Paramaribo te vergezellen, het geen ik zonder bedenking, en met genoeg aannam. Ik gaf derhalven myn huis, de hut in de Savane, en myn voorraad van levensmiddelen aan mynen vriend, den Capitein SMALL, ten geschenke. Ik onthaalde hem, benevens eenige andere Officiers, ter middagmaal, en gaf hun een kookzel van kool en palmboom-wormen, die nu volkomen goed

geworden waren. Wy besproeiden dit eeten met eenige glazen wyn, die van goeder harter wierden ingeschonken, en ik nam myn afscheid. Te middernacht ging ik met den Colonel en twee andere Officiers, in een fraay vaartuig van zes roey-riemen. Ik verliet derhalven nog eenmaal deeze sombere bosschen, alwaar men zoo veele wonderen ziet, maar tevens onheilen ondervindt, die naar de gedachten van hun, die dezelve moeten doorstaan, de tien plagen van Egypten te boven gaan.

Toen het vaartuig het anker geligt had, verklaarde ons de Bevelhebber, dat hy de bosschen der Volkplanting van alle kanten gezuiverd, en de muitelingen genoodzaakt hebbende, de Maroni over te trekken, besloten had om deezen langen en gevaarlyken tocht in eenige weeken te doen eindigen.

Na den geheelen nacht gevaaren te hebben, bevonden wy ons des morgens tegen over den nieuwen weg van gemeenschap, dien wy ons by onzen ouden wacht-post van Devil's Harwar gebaad hadden; en des middags, kwamen wy op de Plantagie la Paix, welkers eigenaar, de heer RIVIERE, ons ter maalyd onthaalde. De Colonel en zyn Adjutant begaven zig vervolgens naar Paramaribo, maar een ander Officier en ik verlieten hem hier, en gingen naar het strand, op eenen kleinen afstand van de laatstgemelde Plantagie, om wulpen en watersnippen te schieten.

By het gaan en te rug komen gingen wy voorby twee posten van het krygsvolk der Soci^oteit, wier Bevelhebbers de vaandels lieten opsteeken, en ons ververschingen, en alles, wat in hun vermogen was, aanboden. Onze jagt was niet zeer voordeelig, en wy schoten alleenlyk watersnippen. Zy vlogen 'er in zulke talryke meenigte, dat men ze voor wolken die de lucht verduisterden, zoude hebben aangezien. Het was dus voldoende, wanneer wy in het wilde schoten, om 'er twintig te gelyk te doen vallen; maar zy waren van zulk een klein zoort, dat het der moeite niet waardig was, om ze op te raapen. Wy zouden vogelen van meer aanbelang hebben kunnen dooden, als lepel-ganzen, Brazilsche oyevaars, roode wulpen, en verscheiden zoorten van wilde eendvogels, indien de zee by ongeluk niet eenige landen overstroemd had, die tusschen ons en de bank, waar op deeze vogelen zig bevonden, gelegen waren. Wy hadden met dit al het genoeg van dezelve te zien. Deeze bank geelck, op eenigen afstand, naar een scharlaken en purperkleurig tapyt, met verscheiden zoorten van kleuren doorweven.

De Lepel-gans heeft de grootte van een gewoone gans, en gelykt veel naar een kraanvogel. Zyne korte pooten zyn aan het einde voorzien van een vlies, maar het welk zig niet verder uitstrekt dan tot op een derde der lengte van deszelfs klauwen. Zyne vederen, die wit zyn, wanneer de vogel jong is, krygen vervolgens eene fraaije rozen-kleur. Zyn bek is waarlyk opmerkelyk: rond, plat, en breeder zynde aan het einde, dan aan het begin, en in het midden, gelykt dezelve naar een spatel; en van die over^oenkomst ontleent deeze vogel ook zynen naam. Men zegt dat hy kikkorschen, hagedissen en rotten eet; maar visch moet zyn voornaame voedzel wezen, want zyn vleesch smaakt 'er naar: hy wordt veel aan het strand gevonden.

Den Surinaamschen Jabiru kan ik niet beter vergelyken, dan by een

oyevaar; maar hy is veel dikker. Hy wordt daarom ook wel de Brazijsche Oyeveaar genoemd. Deeze vogel heeft eene pluimaadje op het lyf zoo wit als melk; maar de vederen der vlerken en de staart zyn zwart. Zyne pooten en klauwen zyn uitermaten lang; en ik heb opgemerkt, dat hy, strydig met het gebruik van alle andere vogelen, zig dikwils op het agterste gedeelte van zyne pooten zet. Zyn hals en bek zyn buitengewoon lang; de laatstgemelde is sterk, en eindigt met een kromme bogt. De kop van den Jabiru is volmaakt zwart; de Hollanders noemen hem daarom Neger-kop. Hy houdt zig op aan de zee-kusten, even als de voorgemelde, en leeft alleen van visch. Men maakt hem gemakkelyk tam. Ik heb 'er twee onder het gevogelte van den Colonel FOUREROUD gezien.

'Er zyn in Surinamen onderscheiden zoorten van wilde eendvogelen: zy zyn niet groot; maar hunne fraaije vederen hebben verschillende schitterende kleuren. Daar onder munten voornamelyk uit de Cawerirky, de Soukourourky, en de Annaky: de laatstgemelde is de kleinste van allen. Geen waterhoen, van wat soort die ook wezen mag, is lekkerder om te eeten, dan deeze eendvogels. Men maakt ze insgelyks tam, en ontmoet ze dikwils onder het gevogelte op de Plantagi^on.

Den 28sten een vaartuig gevonden hebbende, het welk de Cottica afzakte, maakte ik 'er gebruik van, om my naar Paramaribo te begeven, alwaar ik dien zelfden avond wel gemoed en gezond aankwam.

Myne vrienden wenschten my geluk, dat ik nog leefde, na aan zoo veele gevaaren bloot gesteld te zyn geweest; na van alle hulp ontzet, door distelen en doornen van ØØn gereten, door insecten gestoken te zyn; na uitgehongerd, afgemat, en op alle manieren gefolterd te zyn; na dikwils gebrek aan kleederen, geld, ververschingen, of geneesmiddelen gehad te hebben; en eindelyk na het verliezen van zoo veele brave medemakkers, die in dit Land hun graf gevonden hadden. Dus eindigde myne zevende en laatste veldtocht in de bosschen van Guiana.

EINDE VAN HET DERDE DEEL.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

Plaat Bladz.

XXX. Een oproerige Neger, op Schildwacht staande; te plaatsen tegen over 4

XXXI. Het doorwaden van een Moeras, in Guiana, door het krygsvolk. 22

XXXII. Platte grond van de Hoofd-legerplaats, tusschen de Rivieren Cottica en Maroni; benevens de manier, om in de bosschen van Surinamen te legeren. 52

XXXIII. Gezicht der legerplaats aan de Java-Kreek:--als mede by Jerusalem.	134
XXXIV. Eene Indiaansche Vrouw, tot het geslacht der Arrowoukas behoorende.	156
XXXV. Het Colibrietje of Bromvogeltje.	188
XXXVI. Een huisgezin van Loango-Neger-slaven.	236
XXXVII. Speeltuig der Negers.	274
XXXVIII. Gezicht van de Savane der Joden:--mitsgaders van den Berg Parnassus, of blaauwen Berg.	284
XXXIX. Manier om in de bosschen van Surinamen te slapen.--Boeren-hut, tot een buiten-verblyf.	326

NOTES

[1] De Negers hebben de onmenschelyke gewoonte, om de lyken hunner vyanden te verminken en te verscheuren; zommigen zelfs doen dit, even als de Caraïben, met hunne tanden.

[2] Men zie het Pourtrait van den Schryver, voor het eerste Deel van dit werk geplaatst.

[3] De Indianen maken de buitenste bast van deeze vruchten glad, na dat ze ledig gemaakt en gedroogd zyn, en doorvlammen dezelve op eene fraaije wyze met Roucoa en andere schoone kleuren, in acajou gom gemengd zynde. Hunne teekeningen, in 't wilde gemaakt, zyn vry juist voor lieden, die geene liniaalen noch passers hebben. Men ziet deeze werken nu en dan in de kabinetten van zeldzaamheden.

De inwooners der plaatsen, alwaar de Calebassen-boom groeit, beschouwen het vleesch van deszelfs vrucht als een algemeen geneesmiddel voor een groot aantal ziekten en toevallen. Zy gebruiken het tegen de waterzucht, buikloop, kwetsingen door vallen verórzaakt, kneuzingen, ongemakken van wegen het steken der zon, hoofdpynen, zelfs om verbrandingen te geneezen. Zy maken 'er een geestryken drank van, naar onze limonade gelykende. Tegenwoordig heeft men het gebruik, om dit vleesch te laten koken, het afkookzel door een doek te gieten, vervolgens suiker daar in te mengen, en daar van eene buikzuiverende Syroop te maken, welke men op de Eilanden dikwils gebruikt, om geronnen bloed kwyt te raken: deeze Syroop word tans in Frankryk gemeen, alwaar men ze voor de borst gebruikt. Zy is bekend onder den

naam van Calebassen-Syrop.

MILLER bericht ons, dat men, uit aartigheid, en met een goeden uitslag, den Americaanschen Calebassen-boom, in een broeikas van gematigde warmte, in Europa had aangekweekt; deeze boom vordert een ligten grond, en meenigvuldige besproeiingen. Men plant hem voort door stekken en versche korrels of pitten in den grond te steken.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[4] STEDMAN zegt in eene aanteekening, by deeze gelegenheid, te gelooven, dat deeze slang tot het zelfde soort behoort, waar van Dr. BANCROFT spreekt, die, in navolging van de Indianen, denzelven de kleine Labarra noemt, waar van de beschrijving alhier volgt:

"De kleine Labarra heeft ten naasten by de lengte van veertien voeten, en de dikte van een gewoone zwanen-schacht. Hy is bedekt met kleine blinkende schubben van eene donker bruine kleur, en eene meenigte witte vlakken. Zyne staart is klein en spitsachtig toeloopende, zyn kop een weinig plat, en grooter dan het overig gedeelte van zyn lichaam. Een ongelukkig voorval, onlangs op de Plantagie la Conception, in de Volkplanting Demerary, gebeurde, bewyst de kwaadaartigheid van het gift van deezen slang. Hy, die daar van de doodelyke gevolgen ondervondt, was een Neger-slaaf, een timmerman van zyn ambacht. Aan zyn werk zynde, en een stuk hout willende omkeeren, beet een slang van dit soort, die 'er onder verborgen lag, hem in dien voorsten vinger van zyne rechte hand. De uitwerking van dit vergift was allergezwindst. De Neger had naauwlyks den tyd gehad, om den slang te dooden, of hy konde het niet langer op de been houden, maar viel op den grond ter neder, en stierf in minder dan vyf minuten. Het bloed, eene zoo schielijke ontbinding ondergaande, liep uit de slagaderen, en deedt op alle de uitwendige deelen van het lichaam purper-vlakken te voorschyn komen. 'Er volgde ook eene bloedstorting uit neus, ooren en mond, enz. Ik ben van dit geval geen ooggetuige geweest, maar ik verhaale het volgens het gezegde van lieden, wier geloofwaardigheid niet in twyffel kan getrokken worden, en die 'er by tegenwoordig waren, toen het voorviel".

De andere slang, waar van STEDMAN in het vervolg spreekt, schynt de Cenco te zyn, en met de evengemelde veel over^oenkomst te hebben.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[5] Men vindt van dit dier, onder deeze benaming, eene beschrijving in het Dictionn. d'Hist. Natur.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[6] Men schoot het kanon af by het aannaderen van het gevaar; de nabuurige Plantagi^on herhaalden telkens de schoten; het alarm verspreidde zig dadelyk van wederzyden der Rivier, en de hulp kwam van alle toeschieten.

Aanteek, van den Schryver.

[7] Deze regels zyn uit het treurspel van Hamlet overgenomen.

[8] In het vierde deel der Natuurlyke Geschiedenis van BUFFON, pl. 83, vindt men $\emptyset\emptyset n$ van deeze vledermuizen, die slechts drie klauwen aan elke vlerk heeft.

Aanteek. van den Schryver.

[9] Zommige Schryvers noemen hem het Rivierpaard van Zuid-America. Ik zal dit dier op een geschikter plaats, beschryven.

Aanteek. van den Schryver.

[10] Dit was des te aanmerkelyker, om dat wy met alle de Indianen in vrede waren, en dat de Negers de gewoonte niet hebben om het zelve weg te nemen.

Aanteek. van den Schryver.

[11] Locust-tree.--STEDMAN noch BANCROFT geven den Latynschen naam niet op van deezen boom, welken de Engelsche woordenboeken, door my gebruikt, vertaalen door het woord Caroubier of Brood-boom De beschryving, welke zy beiden van deezen boom geven, kooft niet juist over^oen met de beschryving van den boom, die onder den naam van Broodboom bekend is. Zie hier, wat de laatstgemelde, van den Locust-tree sprekende, zegt.

"Deeze boom, die dikwils zeventig voeten hoog is, en een omtrek van negen voeten heeft, behoort tot het geslacht der peulvrucht-dragende planten. Zyne schors heeft eene gryze heldere asch-kleur. Zyne takken, die alleenlyk aan den top uitschieten, zyn zeer talryk, en bedekt met eironde bladen, van omtrent drie voeten lang, en eene zeer donkere groene kleur. Dezelve zyn aan een enkele steel twee aan twee verspreid, en altyd in het midden door eene ribbe ongelyk verdeeld. In plaats van zyne bloemen, die veel van de gedaante van kapellen hebben, komen platte peulvruchten, van omtrent drie duimen lengte, en anderhalve duim breedte, van eene heldere bruine kleur, wanneer ze ryp zyn, en bevattende drie purperkleurige amandelen, die veel naar de Windsorsche boonen gelyken, maar veel kleiner zyn. Deeze amandelen zyn bekleed met eene meelachtige zelfstandigheid, van een suikersmaak en helder bruine kleur, welke de Indianen met graagte eeten, en die aangenaam en zoet is.--Uit de voornaamste wortels van deezen boom druift eene harstächtige, heldere, doorschynende,geel- of rood-kleurige gom. Men vindt 'er stukken van in den grond tusschen deeze wortels. In overgehaalden brandewyn gesmolten zynde, (want in water laat zy zig niet ontbinden,) levert zy een vernis op, het Chineesch verlaft zelfs overtreffende. Het hout van den Brood-boom is van eene helder bruine kleur; het is hard, zwaar en duurzaam; maar het vergaat in het water, even als het hout van byna alle de boomen in dit Land" (BANCROFT, Nat. Hist. of Guiana.)

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[12] Alle de Matroosen, Soldaten en Negers zyn zeer ongelukkig, wanneer zy gebrek aan tabak hebben. Dit houdt hen, zoo zy zeggen, wel te vreden, en zommigen zouden liever gebrek aan brood hebben.

Aanteek. van den Schryver.

[13] Zommige natuurkenners beweerden tegen het gevoelen van onzen reiziger, dat dit dier deeze snuit naar willekeur kan uit en intrekken, byna op de manier van een Olyphants snuit, of den hoorn van een Rhinoceros.

De Zee-paarden, in de huizen te Caijenne opgevoed, zyn uittermaten gemeenzaam, en worden gaarne gestreeld en gekrabd; zy loopen over al heen zonder kwaad te doen. Op het eetens-uur ziet men deeze dieren aankomen, als of zy tot het huisgezin behoorden; zy vermoeien de lieden, die aan tafel zitten, zeer; zy vragen hun op eene lompe wyze met hun snuit, om eeten te hebben; zy loopen rondom de eetens-tafel; zy eeten brood, cassave, vruchten, en dikwils, eer zy heen gaan, wryven zy zig tegen het huisraad.

De Indiaansche wilden bereiden de huid van deeze dieren, door dezelve uit te spannen en in de zon te laten droogen; zy bekleeden 'er hunne rondassen of oorlogs-schilden en hunne stormhoeden mede: de pylen en kogels doordringen met moeite dit gedroogde leder, het welk zeer hard, zeer dik, en waar van het weefzel zeer vast en in ØØn gedrongen is. Te Caijenne maakt men 'er schoenen van, die langer duuren dan schoenen van ossen-leder; het water doorweekt dezelve niet ligt.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[14] Veele Reizigers maken melding van Zee-menschen, waar aan zy den naam gegeven hebben van Tritons, Nereïden, Sirenen, half visch, half vrouw, of Ambizen. Allen komen daar in over ØØn, dat het zeemonsters zyn, naar menschen gelykende, ten minsten van het hoofd tot het midden toe.

Men leest in zeker boek, genaamd Delices de la Hollande, dat in het jaar 1430, na eenen zwaaren storm, die de dyken in Westvriesland had doorgebroken, een Meermin in het slyk gevonden wierd. Men bragt dezelve naar Haarlem; men kleede haar, en leerde haar spinnen; zy gebruikte ons voedzel, en leefde eenige jaaren, zonder het spreken te hebben kunnen leeren, en had altyd een trek naar het water behouden. Haar geluid had veel overøenkomst met dat van een stervend mensch.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

[15] Hy hieldt hardnekkiglyk staande, dat deeze gezouten spyzen uitmuntend voor de gezondheid waren; en met dit al had hy drie koks uit Europa medegenomen.

Aanteek. van den Schryver.

[16] In plaats van dezelve neemt men ook wel een schelp, een visch-graat, of tyger-tanden.

Aanteek. van den Schryver.

[17] Verscheiden Natuur-kenners zyn van dit gevoelen niet. Onder dit getal behoort BUFFON, die in zyne Natuurlyke Geschiedenis van den Mensch zegt:--"De witte of blanke kleur schynt de oorsprongelyke kleur der natuur te zyn, welke de luchtstreek, het voedzel en de zeden zelfs tot in het geele, bruine of zwarte doen veranderen, en die in zekere omstandigheden weder te voorschyn kooft, maar met eene zoo groote verandering, dat ze niet gelykt naar de oorsprongelyke witte kleur, die door de opgegevene oorzaaken in de daad van natuur veranderd is".

Aanteek. v. d. Franschen Vert.

[18] Ik heb reeds gezegd, dat de Indiaansche vrouwen zonder smart kinderen baaren.

Aanteek. van den Schryver.

[19] Dit is onder hen zeer zeldzaam, want 'er is geen vreedzamer volk, dan zy.

Aanteek. van den Schryver.

[20] De inwoonders van Nieuw-Zeeland noemen hunne knodsen patou patous, welke gelykluidende uitdrukkingen te merkwaardiger zyn, naar mate van den zeer verren afstand, die hen van elkander scheidt.

Aanteek. v. d. Franschen Vert.

[21] Ik begryp niet, hoe Mejuffrouw DE MERIAN van dit kruipend gedierte kan zeggen, dat het zyne jongen levendig werpt.

Aanteek. van den Schryver.

[22] De Staaten van Holland weigerden den Koning dit verzoek.

Aanteek. van den Schrijver.

[23] 'Er zyn jaaren van vier, andere wederom van zes schepen.

Aantek. van den Schryver.

[24] Ik heb reeds gezegd, dat men in deeze Volkplanting geen rumh maakt, en geen suiker raffineert.

Aanteek. van den Schryver.

[25] Men zie Plaat VIII, te vinden in het 1ste Deel van dit werk, tegen over bladz. 128.

[26] Schoon de Europeanen in de verzengde luchtstreek bleek worden, hebben de inboorlingen des Lands, en inzonderheid de Mulatten en Quarteron-Negers eene zeer frissche kleur.

Aanteek. v. d. Franschen Vert.

[27] Hier wordt misschien bedoeld het zoort van rozen-boomen, het welk bloemen voortbrengt, Caraïbische rozen genaamd, en waar van Mejuffrouw DE MERIAN zegt:--"Deeze rozen zyn uit het Land der Caraïben gebragt naar Surinamen, alwaar zy welig groeien. Des morgens, wanneer zy open gaan, zyn zy wit, des middags rood, en des avonds vallen zy af".--Zy is de Rosa Sinuensis van FERRARIUS.

Aanteek. v. d. Franschen Vert.

[28] De groote en kleine Zurzak, of Zursaka, zyn onder den naam van Anona in de plant-tuinen in Holland bekend.

Aanteek. v. d. Franschen Vert.

[29] Men weet dat verscheiden dieren, zoo als de konynen en muizen, die volmaakt wit zyn, oogen van eene bloedkleur hebben.

Aanteek. van den Schryver.

[30] Deeze boom groeit tot eene aanmerkelyke hoogte. Zyn dikke en rechte stam is omkleed met een gryze schors, met stekels bedekt. Zyne takken zyn zeer wyd uitgespreid, en zyne bladeren zyn klein en getand. Alle drie jaren brengt hy catoen voort, maar die niet overvloedig, en niet zeer wit is, en daarom weinig gezocht wordt. Deeze boom, die zeer veel over^oenkomst heeft met den Engelschen eikenboom, overtreft denzelven echter uit hoofde der grootte en cierlykheid, waar mede hy zig veroot.

Aanteek. van den Schryver.

[31] Deeze slang heeft van drie tot vyf voeten lengte, en is in 't geheel niet gevaarlyk. Hy is niet bevreesd, om zig, zelfs door den mensch, te laten aanraken. De weergalooze glans van zyne kleuren noopt zelfs de Negers, om hem aan te bidden.

Aanteek. van den Schryver.

[32] Het geval is in dit Land bekend, dat een Neger, die by zynen meester mishandeld was geworden, 'er op de volgende wyze wraak over nam.--Toen deeze met zyne vrouw was uitgegaan, sloot de Neger alle de deuren toe; en by hunne te rug komst, verootende hy zig met hunne drie kinderen op een plat dak boven op het huis. Zyn meester en meesteresse vroegen hem, waarom hy niet open deed, en tot antwoord, wierp hy de jongste hunner kinderen voor hunne voeten; zy dreigden hem, hy wierp de tweede; zy smeekten hem, hy wierp de derde, en allen vielen zy voor de voeten hunner ongelukkige ouderen dood ter neder. Deeze woedende Neger zeide hun toen, dat hy voldaan was; en vervolgens wierp hy zig

zelve van boven neder op de straat.--Een andere Neger, om zig over zyne meesteres te wreken, doorstak den man, die hem niet beledigd had, en verklaarde wyders, dat haar dood hem de wraak van slechts een oogenblik bezorgen zoude; maar dat haar te berooven van het geen haar het liefste was, haar tevens veroordeelde tot eene eeuwigdurende straf, waar van het denkbeeld alleen voor hem genoeglyk was.

Aanteek, van den Schryver.

[33] Na het naauwkeurigst onderzoek, en het bekomen van overtuigende bewyzen, kan ik verzekeren, dat dit alles met de waarheid overeenkomstig is.

Aanteek. van den Schryver.

[34] Volgens eene wet, in den Raad van Jamaica vastgesteld, is de straf van eenen Neger gewoonlyk twaalf zweepslagen, maar kan nooit boven de negen-en-dertig gaan. Ik heb, in Surinamen, eene vrouw twee honderd slagen zien ontfangen, en ik was oorzaak, dat zy, op het zelfde oogenblik, die straf voor de tweede maal onderging.--Men zie hier boven het II. Deel, bladz. 89.

Aanteek. van den Schryver.

[35] In de maand October 1789, wierden in drie dagen tyds, op Demerary, twee-en-dertig Negers ter dood gebragt; zy trotseerden den dood met eenen gelyken moed als hy, wiens geschiedenis alhier door my is opgegeven.

Aanteek. van den Schryver.

[36] De volgende beschryving zal misschien deeze behandeling beter ontwikkelen.

"Men moet, om Indigo te maken, drie kuipen hebben, die op verschillende hoogten naast elkander geplaatst zyn. Men zet ze op een plaats, alwaar men onbekrompen water bekomen kan.

"De eerste kuip is doorgaans van vyftien tot agtien voeten lang, twaalf voeten breed, en drie of vier voeten diep. Men maakt dezelve anderhalf voet wyd, en volkomen digt.

"De tweede is gewoonlyk de helft minder groot, dan de eerste; en de derde is een derde gedeelte kleiner, dan de tweede. De drie kuipen zyn zoo ingericht, dat zy door openingen, die in den bodem gemaakt zyn, uit de bovenste het daar in vervatte vocht ontfangen kunnen.

"Men noemt de eerste kuip de Uitweek-kuip, de tweede de Slag-kuip, en de derde de Zink-kuip, naardien in dezelve, het geen uit de twee eerste kooft, bezinkt, en de Indigo daar in tot volkomenheid gebragt wordt."

"Het is van aanbelang, dat deeze kuipen wel bepleisterd zyn, en eene zekere dikte hebben, om de gisting, die daar in ontstaat, te kunnen

wederstaan. Zy worden in gebakken of gehouwen steenen gemaakt."

Indien ze van uitgehold hout gemaakt worden, en dat men ze langen tyd wil doen duuren, moet men dezelve met zeer dun lood beleggen.

De Indigo van Cayenne is van een blaauwer kleur, dan die van St. Domingo. Zy is aan de rupsen zoo niet onderworpen. (Maison rustique de Cayenne.)

De ouden hebben den oorsprong van de Indigo in 't geheel niet gekend. PLINIUS gelooft, dat het een schuim van riet is, zig vast hechtende aan een soort van modder, die zwart is, wanneer men ze wryft, en eene fraaije bruine kleur geeft, met purper gemengd, wanneer men ze weekt. DIOSCORIDES gelooft, dat het een steen is.

De Indigo plant kooft in Europa alle jaaren voort. Zie hier de manier, op welke men dezelve aldaar aankweekt. Men zaait ze in de lente, op een bed, en wanneer zy spruiten van twee of drie duimen hoog geschoten heeft, brengt men ze over in kleine kistjes, met goede aarde gevuld, en men zet deeze kistjes in een warm bed van rum. Wanneer deeze planten eenige kragt verkregen hebben, geeft men aan dezelve veel lucht, door de raamen der broeykassen open te zetten, en in de maand Juny brengen zy bloemen voort, die spoedig in peulen veranderen.

Aanteek. v. d. Franschen Vertaler.

End of the Project Gutenberg EBook of Reize naar Surinamen, en door de binnenste gedeelten van Guiana (deel 3), by John Gabriel Stedman

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REIZE NAAR SURINAMEN, V3 ***

This file should be named 8rns310.txt or 8rns310.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8rns311.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8rns310a.txt

Produced by Jeroen Hellingman
with help of the distributed proofreaders team.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til

midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or

<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or

<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks! This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1 1971 July

10 1991 January
100 1994 January
1000 1997 August
1500 1998 October
2000 1999 December
2500 2000 December
3000 2001 November
4000 2001 October/November
6000 2002 December*
9000 2003 November*
10000 2004 January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

****The Legal Small Print****

(Three Pages)

*****START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START*****

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive

a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT

LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this

"Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

email.

The Legal Small Print

(Three Pages)

START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers.

They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth

below, apply if you wish to copy and distribute this eBook

under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may

receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR

UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE

OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE

POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including

legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as
***EITHER*:**

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does ***not*** contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline () characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to

indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors);

OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Pr